

Bharucha, Dadabhai Sheriarji
Ervad
Parasikaharmadivisayakasams-
kritapustakasamgraha

COLLECTED SANSKRIT WRITINGS OF

THE PARSIS,

Consisting of Old Translations of Avestâ and Pahlavi-Pâzend books as well as other original compositions,

WITH

VARIOUS READINGS AND NOTES.

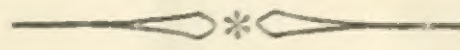
Collated, Corrected and Edited,

BY

ERVAD SHERIARJI DADABHAI BHARUCHA,

HON. FELLOW OF THE UNIVERSITY OF BOMBAY.

PART IV.—SKANDA-GUMÂNÎ-GUJÂRA.

PUBLISHED BY

THE TRUSTEES OF THE PARSEE PUNCHAYET FUNDS AND PROPERTIES.

PRINTED BY R. Y. SHEDGE, AT THE NIRNAYA-SAGAR PRESS,

23, Kolbhat Lane,

BOMBAY.

1913. A. D.

पारसीकधर्मादिविषयकसंस्कृतपुस्तकसंग्रहः

संशोधित्वा

भरुचा इत्युपनामधारिणा एर्वद इतिधर्मपदयुतेन

दादाभाईसुतेन शहिरिआरजिना प्रकटितः

चतुर्थखण्डः

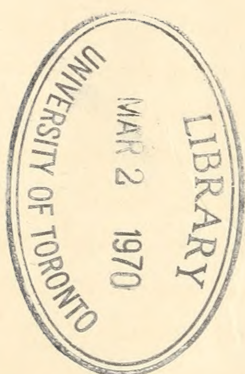
(स्कंद-गुमानी-गुजार).

मुम्बापुर्यां

निर्णयसागरमुद्रालये मुद्रितः

सन १९१३.

LIBRARY
MAR 2 1970
UNIVERSITY OF TORONTO

OFFICE OF THE TRUSTEES OF THE PARSEE PUNCHAYET FUNDS AND PROPERTIES.

The Trustees of the Parsee Punchayet Fund and Properties have made arrangements to get the texts of Sanskrit writings on the subject of the Parsee Religion and the texts of the unpublished Pahlavi and Pazend literature prepared and published. The Pazend Texts have been published. Some of the Pahlavi texts have been already published and some are being prepared and published. The work of having the texts of the Sanskrit writings prepared was undertaken at the suggestion of a few gentlemen who had at first formulated a scheme to get all the Sanskrit texts published. The work was entrusted to Ervad Sheriarji Dadabhai Bharucha. The Trustees record their appreciation of the work of Ervad Sheriarji and hope that this fourth volume of the Sanskrit series will be of as much interest and importance to those interested in their study as the preceding volumes.

Bombay,
19th January 1914.

JIVANJI JAMSHEDJI MODI,
Secretary.

POSTSCRIPT NOTE.

It is a pity that this work of Mardân Farrokh, the champion of Magian Dualism, breaks off abruptly. None of its MSS. examined by me gives any date or colophon. The two Gujerati Versions K_9 and K_{10} subjoined to this edition, seem to me to have been attempted by some person or persons who frequently appear more or less ignorant, not only of the Pazend version of the text but also of the Sanskrit translation. We have printed them in their original form, retaining their orthography, without any correction on our part, with a view to *preserve them in print*, as they are useful for philological and historical purposes. To take only one example of old Gujerati **रूडुं अने पाडवुं** (Good and Bad). The last word is now obsolete in our present Gujerati. As far as my experience of manuscripts goes, I see that many words and phrases and style of the language and even of writing of these two MSS (K_9 and K_{10}) suggest to me that they must have been in use among our Parsees at least some four centuries ago. This is but a conjecture on my part. I cannot give any positive opinion in this matter.

Bombay,
16th January 1914. } S. D. BHARUCHA.

PREFACE.

स्कंद-गुमानी-गुजार, the Sanskrit title of this the fourth part of our Collection of Sanskrit Writings of the Parsis, is the decipherment by Mobed Neryoseng Dhaval of the Pâzend name of the book *Shkand Gûmânî Vazâr*, originally Pahlavi *Shikand Gûmânîk Vijâr*, and now generally known among the Parsis by its short modern Persian name of *Shikan Gûmânî.* The original text of the book must have been composed by its Author in the Pahlavi language, which was afterwards transmuted into Pâzend and subsequently translated into Sanskrit by Mobed Neryoseng Dhaval. Unfortunately the complete original Pahlavi text has not survived upto now. A very little fragment of it, commencing from the beginning, is now only met with, and hence the Pâzend transcription of a larger part of it stands as the extant text of the book, which is rendered into Sanskrit by Neryosengh in his usual manner of word for word translation. The meaning of the original Pahlavi name, if we decipher it *Shak-i-Gûmânîk-vijâr*, would be " convincer of the sceptic's doubts (regarding the truthfulness of Zoroastrian religion)."

This is a very interesting controversial and polemical book, chiefly aiming at establishing the doctrine of Dualism, believed and followed in practice by the Magian priests of Irân, which teaches that good and evil arise from two independent sources. The Author, however, not contenting himself with proving the problem he undertakes to establish, attacks widely and severely other religious scriptures and philosophical systems, at times appropriately and sometimes by way of digression.

"Shikand-Gûmânîk-Vijâr, the Pâzend-Sanskrit text together with a fragment of the Pahlavi, edited with a comparative vocabulary of the three versions (Pâzend, Sanskrit and English) and an Introduction" was first edited conjointly by the late Shams-ul-ulama Dastur Hoshangji Jamaspji Jamâspâsânâ and the late Dr. E. W. West, and was published by the order of the Government of Bombay in 1887. In its Introduction the learned editors have given an excellent exhaustive summary of the contents of the book. An English translation of the whole book by the late Dr. E. W. West has also been published in the series of the Sacred Books of the East, Vol. XXIV.

The name of the Author of the book is Mardân-Farukh, son of Auharmazd-dâd. According to the investigations of Dastur Hoshangji & Dr. West he lived about a thousand years ago, and the date of the composition of this book is not earlier than A. D. 850. He must have been a staunch orthodox Zoroastrian, which appears not only from his name but also from the whole tendency of his writing, which displays strong dislike and intolerance towards the religions and philosophical teachings of non-Zoroastrians. In his attacks on alien religions and philosophies he spares neither the Muhammaden, Jewish and Christian religions, nor the Manichæan and other heretical doctrines. He also condemns the philo-

sophies of others such as irrational atheists, pantheists, Daharias of Persia, Digambars of India and Sophists of the western and other countries. He seems to be a tolerably good logician according to the scientific and metaphysical knowledge of his times, and a keen, unbending and uncompromising controversialist. Eager in search of truth, he not only studied the Zoroastrian and other contemporary religions and philosophies, but he also travelled from Persia to India and probably also to other countries for the same end. Whether he was a priest or a layman is not clear. Most probably he was a layman, as we find from the reference of his Jewish opponents who stated that he was only an investigator and not a high priest. He was a great admirer of the Dînkard, a great repository of religious, philosophical and other topics and suggestive ideas. Very often he refers his readers to that voluminous collection of various controversies contained in it. Whether the Dînkard referred to by him is the Pahlavi book of that name which is now extant or some other work, we cannot assert positively. But this much is probable from his references to Âdarbâd Pâdyâvandân, Âdar Farobag Farôkhzâdân, and Roshan, that the Pahlavi Dînkard now extant in its imperfect condition, is the work to which he alludes. His quotations from the Dînkard in this book are not found in the existing text of the Pahlavi Dînkard, of which the first and second books are lost or at least have not yet been discovered. Yet it is not improbable that they may have been taken from them. These are interesting points which remain to be further investigated and established.

The above-mentioned edition of *Shîkand-Gûmânîk Vijâr* edited by Hoshangji and West is really a scholarly work of its kind prepared with a patient labour of collating nearly a dozen manuscripts. The extant Pâzend-Sanskrit text found in all manuscripts, is written as one whole without any division into chapters. It is, however, divided by Neryosengh into smaller verses or rather sentences in his usual way of translating Pahlavi-Pâzend books into Sanskrit, but Hoshangji and West have arranged them into sixteen appropriate chapters, each chapter subdivided into several large paragraphs. They have also numbered Neryosengh's verses or smaller paragraphs according to their own chapters. I have adopted the same division of chapters and their numbering, as also their larger paragraphs and smaller verses. But in order to facilitate the reading of the book, I have introduced further punctuations in this our Sanskrit text. In some places the double perpendicular fullstops (॥) uniformly used by Hoshangji and West have been wholly dispensed with, while in other places a single perpendicular stroke (।) is substituted or newly introduced by me as commas or semi-colons in one whole sentence.

In preparing this text I have examined and collated the following manuscripts and printed works:—

1. HW. Shikand-Gûmânîk-Vijâr, the Pâzend-Sanskrit text together with a fragment of the Pahlavi, edited with a comparative vocabulary of the three versions and an introduction by Hôshang Dastur Jâmâspji Jâmâsp-âsânâ and E. W. West. Published by order of the Government of Bombay, Bombay Government Central Book Depôt, 1887.

2. EMU_{19} (L. $8\frac{7}{8}$, Br. 8. Th. $\frac{1}{2}$). A modern Indian manuscript lent by Ervad Maneckji Rustomji Unwala, the text consisting of Pâzend and Sanskrit. It is not paged and is incomplete. It is written on Indian paper.

3. K_9 (L. $11\frac{3}{4}$. Br. $6\frac{3}{4}$. Th. $\frac{7}{8}$). An Indian manuscript belonging to Dastur Kaikhushru Jâmâspjee Jâmâsp-âsâna, containing Shikand Gûmânîk Vîjâr with Gujerâti translation only. It is incomplete, extending from the beginning upto folio 104.—Then follows an Avestâ-Sanskrit Glossary, having 48 folios. It has neither date nor colophon.

4. K_{10} (L. $11\frac{3}{4}$. Br. $8\frac{1}{4}$. Th. $1\frac{1}{4}$). A good old-looking manuscript belonging to Dastur Kaikhushru Jâmâspji Jâmâsp-Âsânâ containing the Pâzend text of Shikand Gûmânik Vijâr with Sanskrit and Gujerâti translations. It is incomplete, extending from the beginning upto 150 folios, having no date nor colophon.

5. K_{11} (L. $8\frac{1}{2}$. Br. 6. Th. $1\frac{1}{2}$). A manuscript belonging to Dastur Kaikhushru Jâmâspji Jâmâsp-âsâna, containing (1) Nisâbul Sibian in Persian (2) Kisseh Behrâmgôre va Bânu Hasan in Urdu, (3) Persian and Urdu sentences, (4) *Nipâyôish Mashîm* and *Ardibehesht Yasht* with Pahlavi translation's, (5) Epistle of Dastur Jâmâsp-âsâ, (6) *Skand-Gumânî-Gûjâr*, imperfect, (7) some Persian poems, (8) Desâtîr; imperfect, and (9) Five folios of Persian astrology. The fragmentary stray folios of Skand-Gûmânîk-Gûjâr which are bound together in this manuscript, are only thirty seven in all. Unlike other manuscripts of Skand-Gûmânîk-Gûjâr these fragmentary folios have the ground text in Pahlavi, the Pâzend text written word for word upon the Pahalvi, and the Sanskrit translation following the Pahlavi. There is no date, nor colophon.

Some portions of the two manuscripts K_9 and K_{10} have the Pâzend and Sanskrit texts translated into old Gujerati. Considering them useful for those who take a general interest in old Gujerâti, and especially in that form of it which was in vogue among our nearer Indian forefathers, they are both subjoined in their original form as appendicies to this part of our *Collection.*

In addition to the peculiarities of writings of certain copyists given in Part I and II of this our *Collection*, the following more are found in the above manuscripts examined by me.

द्द for ज्द as मद्दिईअस्न्या = माज्दिईअस्न्याः.
ऊ ,, कु ,, ऊस्ते = कुस्ते.
ह्र ,, कृ ,, निह्रष्टानां = निकृष्टानां.
ह ,, ऋ ,, हते = ऋते.
जृ ,, ऋ ,, जृते = ऋते.

BOMBAY,
1 November 1913. } SHERIARJI DADABHAI BHARUCHA.

ERRATA.

Page.	Line.	Incorrect.	Correct.
२	32	निरीक्षेध्वं	निरीक्षध्वं
१३	17	[ऽन्या?]	[०ऽन्या?]
१४	19	विमार्जयित्री ॥	विमार्जयित्री
२४	10	किंचिज्ज्ञानां[95]	किंचिज्ज्ञानां[65]
३८	4	२.[66]	२.[69]

स्कंद-गुमानी-गुजार.

नाम्ना सर्वांगशक्त्याच साहाय्येनच स्वामिनो अहुरमज्दस्य महाज्ञानिनः सिद्धिः शुभा भूयात् प्रवृत्तिः प्रसिद्धिश्च उत्तमदीने मॉज्दईअस्न्या वपुषिच पाटवं दीर्घ जीवितंच सर्वेषां उत्तमानां उत्तममनसां ॥ इदं स्कंदगुमानीगुजारनाम पुस्तकं मया नयरिओसंघेन धवलसुतेन पहिलवीभाषायाः संस्कृतभाषायामवतारितं विषमपारसीकाक्षरेभ्यश्च अविस्ताक्षरैर्लिखितं सुखप्रबोधाय उत्तमानां शिक्षाश्रोतॄणां सत्यचेतसां ॥ प्रणामः उत्तमेभ्यः शुद्धमतेभ्यः सत्यजिह्वेभ्यः सत्यसमाचारेभ्यः ॥ ॥

[१.]

१. नाम्ना होर्म्मिज्दस्य स्वामिनो महाज्ञानिनः सर्वराज्ञः सर्वावगतेः सर्वशक्तेः ॥ २. यः अंतश्च अदृश्येषु अदृश्यतरः ॥ ३. असौ स्वत्वात् एकस्मात् एकतयाच सूत्रधार[1]ः समारचनाय ॥ ४. असौ ददौ [दधौ] स्वीयेन अप्रतिमल्लेन[2] प्राणेन [बलेन] उत्कृष्टतरान् सत्त [षट्?] अमरान् गुरून् समग्रांश्च इअजदान् परलोकचरान् पृथ्वीचरान् ५. सप्त भूमौ चिह्वानिच[3] यानि संति मनुष्याः गोपशवश्च अन्नयश्च धातवश्च भुवश्च[4] आपश्च वनस्पतयश्च ॥ ६. असौ ददौ [दधौ] मनुष्यं आधिपत्येन सृष्टीनां कामप्रवृत्तित्वेन ॥ ७. असौ [5]आयाति युगे युगे स्वीयया करुणया पालनाकरः स्वीयानां सृष्टीनां दीनेश्च ज्ञानस्यच यत् निर्म्मलतायाः समलतायाः रूपस्य[6] कामस्य ८. एवंच चैतन्यस्य[7] स्मृतेश्च बुद्धेश्च ज्ञानस्यच जीवस्यच[8] वृद्धेश्च[9] । यानि संति आत्मनः शस्त्राणि । यानि च संति अवगतिं अभिलाषुकानि अमीषां शस्त्राणां अदृश्यानां पंचानां । यानि संति निरीक्षणंच श्रवणं च आघ्राणं च आस्वादनंच स्पर्शनं च ९. पंचभिश्च शस्त्रैः दृश्यैः यानि संति चक्षुश्च श्रोत्रंच नासिकाच मुखं च समग्राच तनोः त्वक् ॥ १०. असौ अमीभिः शस्त्रैः सम्मिश्रं[10] मनुष्यं ददौ [दधौ] प्रवृत्तिकारितायै सृष्टीनां ॥ ॥

११. असौ ददौ [दधौ] दीनिं सर्वज्ञानिनीं महावृक्षस्य समानां ॥ १२. यस्याः एकः प्रकांडः द्वौ स्कंधविकाशौ तिस्रः शाखाः चतस्रो जटाः पंच मूलानि[11] ॥ १३. अस्याः एकः प्रकांडः प्रमाणं ॥ १४. द्वौ स्कंधविकाशौ कर्म्मच प्रतियत्नश्च ॥ तिस्रः शाखाः सुमतं सूक्तं सुकृतं यदस्ति सुमनसः सुवचसः सुकर्म्मणः ॥ १६. चतस्रो जटाः चतस्रो विद्या दीनेः याभिश्च भूसंभूतिः दीनिश्च सम्माज्यते ॥ १७. या अस्ति आचार्यता क्षत्रियता कुटुंबिकता प्रकृतिव्यवसायता ॥ १८. पंच मूलानि पंच पतयो येषां दीनेर्नामानि गृहपतिः वीसपतिः जंदपतिः ग्रामपतिः जरथुस्त्रोतिमश्च १९. एकश्च शिरसां शिरो योऽस्ति राज्ञां राजा स्वामी पृथिव्याः[11a] ॥ २०. अस्य अंतर्भूमौ कीर्त्तनं[12]

(१—७) १. Thus all; H & W. आयायते.

यदस्ति मनुष्यं[12a] प्रकटीकृतं प्रतिरूपतया एतासां चतसृणां विद्यानां याः पृथिव्याः ॥ २१. यथा उपरि शिरसि आचार्यता ॥ २२. उपरि हस्तयोः क्षत्रियता ॥ २३. उपरि उदरे कुटुंबिकता ॥ २४. उपरि पादयोः प्रकृतिव्यवसायिता ॥ २५. एवंच चत्वारो गुणाः ये अंतर्मनुष्येषु यदस्ति शीलंच शौर्यंच बुद्धिश्च अध्यवसायश्च ॥ २६. उपरि शीले आचार्यता यथा महासत्कार्यता आचार्याणां शीलं यत् लज्जया भयेनच पापं न कुर्वंति ॥ २७. उपरि शौर्ये क्षत्रियता यदस्ति सुप्रसिद्धतरं[13] भूषणं क्षत्रियाणां शौर्यं यत् विचार्यते पौरुषं स्वतायाः ॥ २८. उपरि कुटुंबिकानांच बुद्धिः या अस्ति बलिष्ठकार्यिणी कर्षयितुं पृथिव्याः प्रवर्त्तितुं च यावत् शओसीओशं[14] ॥ २९. उपरि प्रकृतिव्यवसायिनां अध्यवसायो योऽस्ति महाप्रवृत्तिकारी तेषां विद्यायाः ॥ ३०. इयं सर्वप्रकारं [सर्वप्रकारा] समारचना उपरि एकस्य स्तंभस्य सत्यस्य प्रमाणस्यच प्रत्यभिमुखं द्रुजस्य[14a] अस्य शस्त्राणांच यानि प्रतिद्वंद्वीनि संति ॥ ॥

३१. इदं अस्माभिः समवज्ञातं बहुप्रकारतया बहुजातितया यथा [यत्] प्रचुरदीनीयाः प्रचुरप्रबोधीयाः ये अंतर्युगे ये सर्वेऽपि अन्योन्यं संवादिनः प्रतिद्वंद्विनो[15] भंक्तारः कदर्थयितारः संति ॥ ३२. सह संवादेन भंक्तृत्वेन विघातेनच यद्येते [यदेते] अन्योन्यं तथापि एकहेलया एकत्रप्राणतया [ऐक्यबलतया] प्रत्यभिमुखं एकं सत्यं युध्यंति ॥ ३३. सत्यंच स्वयं एकबलं प्रावीण्येन एकतयाच सत्यस्य ॥ ३४. अनृतंच बहुप्रकारं बहुवेषं संवादि शक्नोति भवितुं समग्रतया एकस्मात् मूलात्[16] यत् अनृतस्य अस्ति ॥ ॥

३५. सोऽहं मर्दांक्रोषो[17] [मर्दांक्रोखो] होर्मिज्ददादस्य पुत्रोऽस्मि एतां आरचनां चकार यथा अहं ददर्श अंतर्युगे बहुजातित्वं बहुदीनित्वं बहुसमालोचनत्वं यत् दर्शनानां॥३६.सोऽहं अंतः समग्रायां अपूर्णनरदातौ[18] सर्ववारं सुचेतनमनः[°मनाः] ईप्सिता शोधयिताच सत्यस्य संयातो[18a]ऽस्मि ३७. इति हेतोः प्रचुरतरद्वीपे[18b] समुद्रसीमासुच पर्यटितोऽस्मि॥ ३८. मया इदं परिमितवचसां[1] या एतेषां अस्ति प्रज्ञता सत्यकामिनां तेभ्यो लिखितेभ्यः प्रबंधेभ्यश्च प्राक्तनेभ्यो ज्ञानिनां सत्यानां आचार्याणां नामांकितस्य तस्य ढूफरवर्द्स्य[19] आदरपादिआवंदस्य[20] अवचीय विविच्यच अस्मिन् प्रबंधे स्कंदगुमानीगुजार इति नाम निर्म्मितं । ३९. यथा भ्रांतिविचारणतया नूतनशिक्षावतां अतीव वांछा भवति उपरि परिज्ञातुं सत्यतायाः प्रसिद्धतायाः सत्यस्यच उत्तमदीनेः अंतः समूहेषु विभिन्नप्रतिवादिनां ॥ ४०. अहं न ज्ञानिनां शस्त्रवतां किंतु विद्यार्थिनां नूतनशस्त्राणां हेतवे चकार आरचयंश्च [आरचयंच] ४१. यत् यावत् प्रचुरतरा उपरि महत्तायां प्रसिद्धतायां उत्तमदीनेः पूर्वन्यायवत्याश्च वाचः सुनिश्चिततरा भवंति [भवेयुः] ॥ ४२. विविक्तज्ञातृभ्यो याचकोऽस्मि ४३. यत् यो निरीक्षितुं समीहते मा दीनिं लक्ष्म्याः[1][21] वक्तुः विरचयितुः किंतु गरिमतां सत्यतायाः प्रसिद्धतायाः सीमावत्याश्च वाचः प्राक्तनायाः ज्ञानिनां निरीक्षेध्वं ॥ ४४. य-

(१—३८) १. Thus H & W; K_9 and K_{10} परिमितवचसां.
(१—४३) १. K_{10} लक्ष्नाः (लक्ष्म्याः written below *seconda manu*).

तो ऽहं यः आरचिता [आरचयिता] अस्मि नो पदं शिक्षापनायाः किंतु तच्च यत् शिक्षायाः दधामि ॥ ॥

४५. अहं दानमानसतया वाचं तस्याः दीनेः ज्ञानिन्याः नूतनशिक्षावक्त्रो विभक्तवान् कारणं च अभीप्सितवान् ॥ ४६. यतो यः स्वल्पतरादपि ज्ञानात् यदस्य अस्ति योग्यतरेभ्यो विभजते प्रतिकरणीयतरः तस्मात् यः प्रभूततरं जानाति योग्यतराणां यस्माद् लाभो ऽसहायताच ॥ ४७. यथा तैर्विचारितं प्राक्तनैः ज्ञानिभिः ॥ ४८. यत् दक्षिणा त्रिप्रकारा मनसा वचसा कर्म्मणा ॥ ४९. मनसा दक्षिणा सा यत् केभ्यश्चित् एकरत्नेभ्यः शुभं अभिवांछयते एवं यथा आत्मने ॥ ५०. दक्षिणाच या वचसा सा यत् सर्वस्मादपि सद्यापारतरज्ञानात् परिचयात् यदस्य प्राप्तमस्ति योग्यतरान् शिक्षापयति ॥ ५१. यथा तत् यत् ज्ञानिभिः समुदीरितं ५२. यत् कामयामः किल विज्ञः समग्रां अवगतिं लाभस्यच फलस्यच शिक्षापयामश्च मित्राणां प्राप्नुमः फलं अवबोधतायाः ॥ ५३. दक्षिणाच या कर्म्मणा सा यत् शुभात् यदस्य प्राप्तमस्ति केषांचित् योग्यतराणां शुभं ॥ ॥

५४. द्वितीयाच स्मरणकारिता उत्तमानां शुद्धात्मतायां ॥ ५५. इति हेतोः अहं आरचितवान् यत् मां यावत् ज्ञानिनः स्वीयया करुणया सुचक्षुर्निरीक्षणतया अनश्वरात्मतायां संस्मरंति [संस्मरेयुः] ॥ ५६. यंतः उक्तमास्ते यत् यः समग्रां सृष्टिं उत्तमां सुलोचनतया निरीक्षते लोचनं अस्य लोचनं यत् सूर्यस्य आस्ते ॥ ५७. यतः सूर्योऽपि समग्रायाः सृष्टेः सुलोचनतया निरीक्षिता द्योतयिताच ॥ ॥

[२.]

१. पादः आद्यः ॥ २. उपरि प्रश्नेषु यत् कियतो यां [यान्] सदाविजयी मिहिरइआरो महमादस्य पुत्रो अस्पाहनात् उत्तममनसा नच ग्रहिलेच्छया अपृच्छत् प्रत्युत्तरं ॥

३. तत् यत् अपृच्छत् यत् आहर्म्मनः किमर्थं तेजसि विक्रांतः। कथं अशक्नोत् अभूत् यदि न एकरत्नः। यतो वयं सदैव पश्यामो यत् सर्वं किंचित् यत् न एकरत्नं विभिन्नरत्नात् एवं प्रयत्नीयति यथा जलं ज्वलनात् ॥ ॥

४. प्रत्युत्तरंच इदं यत् आहर्म्मनस्य विक्रांतेः यत् तेजसि स्वयं कारणं विभिन्नरत्नत्वं ॥ ॥ ५. विघातकामत्वं यदस्य सदैव रत्नेन अभूत् अतो विभिन्नरत्नतायाः हंता ॥ ॥

६. विरोधता [विरोधिता] विक्रांतिः सर्वा यथा भवति विभिन्ना [विना ?] विभिन्नरत्नत्वात् विभिन्नरत्नेभ्यश्च अन्यथा न भवति ॥ ७. यतः एकरत्नानां अन्योन्यं एककामत्वं एकारचनत्वं भवति नच विक्रांतिः विरोधता [विरोधिता] ॥ ८. विभिन्नरत्नाश्च प्रतिद्वंद्विरत्नत्वात् सर्वे यथैव [यदैव] एकत्र प्राप्नुवंति अन्योन्यं हंतारो विरोधयितारश्च भवंति ॥ ९. एकरत्नाश्च एकारचनत्वात् एकरत्नत्वात् यदि एकत्र प्राप्नुवंति जीवीयंति कार्यीयंति

(१—४९) १. K_{10} ज्ञाकभूत्तेभ्यः (?)

सर्वे सहायीयंति ॥ १०. विनाशत्वं विभिन्नत्वं यत् एकरत्नानां अनैक्यात् विभिन्नरत्नानां ॥ ११. एवं यथा उष्णं च शीतंच यत् प्रतिद्वंद्विरत्नत्वात् सदैवरत्नतया अन्योन्यं निहंतृतरं विरोधितरं कलहितरं विनाशितरंच अस्ति ॥ १२. यतः सर्वमपि विनाशत्वं शैत्यात् रूक्षत्वाच्च उष्णे सार्द्रंच संवासिनां १३. अन्योन्यं निहंतृता विरोधिता प्रतिद्वंद्विता ॥ १४. यतो विनाशत्वं यत् तनूनां सदैव युद्धात् उष्णत्वस्य शैत्यस्य रूक्षत्वस्य सार्द्रत्वस्यच ॥ १५. युद्धाच्च तेषां अन्योन्यं वपूंषि विनश्यंति विलिनंति ॥ १६. जलस्य ज्वलनस्यच[1] स्वरत्नतया काचिदपि विरोधिता न प्रकटा ॥ १७. किंतु शैत्यं यत् ब्राद्रोद्स्य[22] सार्द्रत्वेन जलस्य संयोजितमास्ते प्रतिद्वंद्वितरं उष्णतायाः अग्नेः ॥ १८. रूक्षत्वं यत् ब्राद्रोद्स्य उष्णत्वेन अग्नेः संयोजितमास्ते प्रतिद्वंद्विनया सार्द्रत्वस्य पयसो विभेत्तृतरं ॥ ॥

[३.]

१. तच्च यत् अपृच्छत् ॥ २. यत् किमिति दाता [धाता] अहुरमज्दः आहर्म्मनं निकृष्टकरणात् निकृष्टाभिलषणात् अन्यथा न दधाति । चेत् शक्तः कर्त्ता अस्ति ॥ ३. चेत् ब्रवीमि यत् न शक्तः कर्त्ता । पश्चात् न संपूर्णो ऽप्रधानतरश्च अस्ति ॥ ॥

४. प्रत्युत्तरंच इदं ॥ ५. यत् आहर्म्मनस्य निकृष्टता निकृष्टरत्नत्वात् निकृष्टकामत्वात् यदस्य सदैव द्रूजेन ॥ ६. दाताच अहुरमज्दः सर्वशक्तः तत्र यत् उपरि सर्वस्मिन् शक्नोति भवितुं सीमावत् ॥ ॥

७. तस्मिन् यत् न शक्नोति भवितुं शक्तोऽशक्तो वा उपरि नावलंबति ॥ ८. यो ब्रूते नांतः सीमायाः वचसो ज्ञानी ॥ ९. यतश्चेत् उक्तं यत् न शक्नोति भवितुं । पुनः ब्रूते यत् इअजदः तत्र शक्तः । ततः सीमायाः या न शक्नोति भवितुं उदीरितं[23] ॥ १०. यतः पश्चात् न न शक्नोति किंतु शक्नोति भवितुं ॥ ११. कथं शक्तः सीमावान् । एवमस्य कामः ॥ १२. यतो निर्वाणज्ञः ॥ १३. कामश्च निर्वाणज्ञस्य सर्वस्मिन् तत्र यत् शक्नोति भवितुं ॥ १४. असौ कामं तत्र यत् न शक्नोति भवितुं न प्रेरयति ॥ १५. यतः सर्वं तत् कामयति यत् शक्नोति संयुज्यते भवितुं ॥ ॥

१६. यदिच ब्रूमहे यत् दाता अहुरमज्दः आहर्म्मनं निकृष्टत्वात् यदस्य सदैव रत्नीयं अन्यथा कर्तुं शक्तः ॥ १७. ततो रत्नं यत् देवीयं इअजदत्वे तच्च यत् इअजदीयं देवत्वे परिभ्रामयितुं शक्यते । १८. तिमिरंच तेजः तेजश्च तिमिरं कर्त्तुं शक्यते ॥ ॥

१९. रत्नस्य स्वतया व्यत्ययं रत्नस्य अज्ञातारो ब्रुवंति ॥ २०. ये परीक्षायाः रत्नस्य अंतः कर्म्मणि चलनेच अज्ञातारः । २१. दुष्टश्वापदान् क्षुद्रजंतून् शुभतया गणयंति ॥ २२. यथा अन्यायो निकृष्टत्वं यत् मनुष्येभ्यो गोजातिभ्यो नच स्वीयरत्नतया किंतु विध्वंसनात् विप्रतारणात् नास्तिक्यात् व्यामोहनात् द्रूजस्य २३. सर्वस्माच्च नि-

---

(२—१६) १. K_{10} ज्वालनस्यच.

कृष्टत्वात् अपरेषां द्रूजानां यथा द्वेषश्च क्रोधश्च कामश्च सम्मिश्रितो मनुष्येषु॥ २४. यथा खादनं यत् औषधस्य कटुकतरस्य विषावलितस्य नच शुभस्य विस्फीतये किंतु प्रच्छादनाय दुःखस्य मांद्यस्य यत् विभिन्नरूलात॥ २५. यथा वचः सत्यंच अनृतं च॥ २६. यदिचास्ति समग्रं तनुः वचसा अनृतेन मुक्तात्मनो मनुष्यस्य प्रभूततरात् अन्यायात् शुध्यति तेनैवच सत्येन अशुध्यति। २७. प्रभूतं तत् शुभं नच अनृतात् वचसः किंतु प्रच्छादनात् विघातस्य निकृष्टत्वस्य यत् सम्मिश्रितं निकृष्टेषु। २८. सच अन्यायो नच सत्यात् वचसः किंतु निकृष्टत्वात् यत् सम्मिश्रितं निकृष्टेषु॥

२९. तस्माच्च यत् प्रतिद्वंद्विनः एकैकशः स्वीयं प्रतिद्वंद्विनं प्रच्छादनाय रूपिताः संति। ३०. सर्वे एकं तं यं स्वीयं प्रतिद्वंद्विनं अन्यथा धर्तुं शक्ताः संति॥ ३१. यथा तेजश्च तमश्च सुगंधश्च दुर्गंधश्च पुण्यंच पापंच शुभज्ञानंच दुष्टज्ञानंच॥ ३२. तत् न शक्तं तेजो दुर्गंधेः नच सुगंधः तमसोऽन्यथा धर्तुं। ३३. किंतु विभिन्नं विभिन्नं तं यं स्वीयं प्रतिद्वंद्विनं अन्यथा धर्तुं रूपिताः संति॥ ३४. तच्च यत् ब्रुवंति यत् निशया तमस्विन्या मुक्तात्मा मनुष्यो व्याघ्रेभ्यो दुष्टश्वापदेभ्यः शुनकेभ्यः चौरेभ्यः शुध्यति। ३५. दिनेनच तेजस्विना अंतः हस्तेषु तेषां ग्राह्यो भवति। ३६. तत् न शुभेन यत् तिमिरात् नच अन्यायेन यः उद्योतात् परिज्ञातुं उपयुज्यते॥ ३७. यतस्तेजः प्रच्छादनेन तिमिरस्य दत्तमास्ते नच अन्यथा विधानेन व्याघ्राणां दुष्टश्वापदानां क्षुद्रजंतूनां अपरेषांच प्रभूतानां ये अमीभिः प्रतिमाः॥ ॥

३८. दीर्घत्वात् संक्षिप्तत्वं निदर्शितं युष्माकं विजयिनां शुभं परिज्ञानाय॥ ३९. एवं किल दीनित्वात् प्रभूततरं निरीक्षेत॥ ॥

[४.]

१. तच्च यत् अपृच्छत्॥ २. (१) यत् किल सदैव पश्यामो यत् सर्वं किंचित् चक्रात् तारकाभ्यश्च सदैव भवति॥ ३. इदं चक्रं यो ददौ [दधौ] पश्चात् सर्वं तत् अस्ति यत् ग्वीरोददीनीयाः[१] ब्रुवंति यत् शुभंच अशुभंच स ददौ॥ ४. (२) चेत् आहर्मनो ददौ [दधौ]। इदं महत्तरं किंचित् कार्यं असौ कथं शक्तोऽभूत् दातुं॥ ५. किमर्थं यत् संति तारकाः याभिश्च शुभं सम्मिश्रं सदैव विभज्यते॥ ६. (३) यदिच्च होर्मिज्दः आहर्मनश्च अन्योन्यभ्रातृतया ददतुः [दधतुः]। पश्चात् एवं परिस्फुटमेव यत् होर्मिज्दः पापेन निकृष्टत्वेनच यत् चक्रात् सदैव भवति समं आहर्मनेन समग्रस्य पापस्य समभागी॥ ॥

७. प्रत्युत्तरंच इदं॥ ८. (१) यत् चक्रं स्थानं दातॄणां शुभविभक्तॄणां ये समग्रां शुभविभजनतां अस्मात् सदैव विभजंते सत्यतया॥ ९. सप्तच ताराकलेवराः दुष्टग्रहाः अधस्ति तेषां दुर्गच्छंति अपहर्त्तारो विभिन्नविभक्तारः॥ १०. येषां दीने नाम

(३—२३) १. K_{10} द्रयानां [य for ज].

(३—२४) १. K_{10} पादनं [प for ख].

(३—२६) १. K_{10} मनुखस्य [ख for ष].

गदूगा[25] इति ॥ ११. दाताच होर्म्मिज्दः विवेकतया [विवेकितया] निर्वाणज्ञतया आरचयिता अस्याः सृष्टेः दातेश्च प्रवर्त्तयिताच अक्षयकृतेः ॥ ॥

१२. (२-३) यथा [यदा] गनामईनिओ अंतराकाशे संपृक्तः । असौ द्रूजो दुष्टज्ञानतया निकृष्टमिथ्योक्तया समं प्रभूतजातिभिः पापिभिः द्रूजैः तमोबीजैः रोचिषि प्रसृतः सम्मिलितः यत् एनां सृष्टिं होर्म्मिज्दस्य असतीं करोमि अथवा स्वीयां शक्नोमि कर्तुं । १३. तेच रोचिष्मंतः अधिकतमोत्तमाः समग्रज्ञानत्वात् तस्याः द्रूजस्य दुष्टकार्यतायाः निकृष्टमिथ्योक्तेः ज्ञातारो बभूवुः । १४. इदंच यत् अयं प्राणो [बलं] योऽस्य अस्याः दुष्टकारितायाः हानिकारितायाः एतस्मात् अपयास्यति यत् कियानपि । १५. एवं यत् तस्मादूर्ध्वं कश्चिदपि प्राणः पुनरारचनतया संपूर्णमार्ज्जनात् बंधस्य दुःखस्य संपर्कस्यच यः अंतराकाशे न भविष्यति ॥ ॥

१६. ततो निर्वाणज्ञानतया यथासौ द्रूजो रोचिषि प्रविष्टः संपृक्तः तथैव समग्रान् प्राणान् शस्त्राणिच तेषां पापिनां द्रूजानां ये प्रभूतजातयः विभिन्नविभिन्नाः स्वेच्छाचारतया न विमोक्तुं अस्ति पंक्तिश्च रोचिष्मतां समाश्लिष्टाः [०ष्टा ?] । १७. यया द्रूजीयानि विषाणि क्षुद्रजंतूनां [क्षुद्रजंत्वीयानि] यानि चतुर्भिः संभूतिभिः होर्मिज्दीयैः परिवेष्टितानि दधंति ॥ १८. यतो यदि इमानि द्रुजीयानि विषाणि क्षुद्रजंतूनां [क्षुद्रजंत्वीयानि] चतुर्भिः संभूतिभिः तनुकृद्भिः होर्म्मिज्दीयैः यदस्ति जलं ज्वलनश्च मृत्तिकाच पवनश्च संपृक्तानि नासन् । तत् तथैव आकाशे अदृश्यतायां संप्राप्ता अभूवन् ॥ १९. यदिच अदृश्यतया अतनुतया संजाता आसन् । ततः सृष्टिर्या होर्म्मिज्दीया प्रयतितुं शोढुं तस्मात् यत् तेषां विषं देवीयं नाशक्नोत् । २०. अंतर्ग्राहे[26] पवनेच एवं समाश्लिष्टमासिष्यत् यत् मनुष्याणां अपरासांच सृष्टीनां श्वासाकृष्टिः विमुक्तिश्च वृद्धिश्च विस्फीतिश्च भवितुं नाशकिष्यत् ॥ ॥

२१. एवंच तान् दुष्टग्रहान् रोचिषा परिवेष्टितान् दधति यथा द्रूजीयं विषं यत् क्षुद्रजंतूनां अंतः पंक्तिषु रोचिष्मतां । २२. तेन हेतुना सर्पजातिभ्यो विषवर्षिणीभ्यो ऽपरेभ्यश्च श्वापदेभ्यः क्षुद्रजंतुभ्यः प्रभूतेभ्यो लाभः किंचिदस्ति प्रकटः ॥ २३. एवंच दुष्टग्रहेभ्यः सहसंपर्कात् अधो रोचिषो रोचिष्मतां शुभं तेभ्यः प्रकटायते ॥ २४. निदर्शनमेतेषां दुष्टग्रहाणां शुभं यत् ते सदैव विभजंते २५. एवं यथा क्रूराः मार्ग्गरक्षकाः ये अंतर्वाणिज्येषु वाणिज्यकृतां मार्ग्गं छिंदंति २६. प्रभूतानांच किंचित् संचितार्थं अपहरंति २७. नच सत्कार्यिभ्यो योग्यतरेभ्यः किंतु पापकर्म्मिभ्योऽसत्कार्यिभ्यः परदारेभ्यो विटेभ्योऽयोग्यतरेभ्यश्च विभजंते ददतिच ॥ ॥

२८. इदंच यत् एनां पुण्यकृतिं यां तारागणकाः तेभ्यो ग्रहेभ्यो गणयंति ब्रुवंतिच इति हेतोः २९. यत् तैः यथास्वत्वं यत् दातृतायाः शुभविभजनायाः ताश्च पंच

(४—१२) १. K_{10} द्रूयः [य for ज].

(४—१७) १. H. & W. put this para. 17 into brackets, stating that it is omitted in three manuscripts.

(४—२२) १. EMU_{19} सर्पयातिभ्यो [य for ज].

तारकाः होर्मिज्दीयाः याः संति महत्यः उच्चैस्तराः दृश्यतराः हफ्तोईरिंगमज्द्दातवनंतसतवएशतिस्तरतारकाः अंतर्ग्रहेषु अन्यायविभक्तृषु न विविक्ताः संति ॥ ३०. तेच पंच ग्रहाः ये तारकाकलेवरतया अधसि तेषां दृग्गच्छंति रोचिषाच [रोचिषं च] परिवेष्टितां दधति ये संति शनैश्चरबृहस्पतिमंगलशुक्रबुधाः ॥ ३१. यथा तारकाः उच्चैस्तराः महत्यः अवाखृतरिणां प्रतीपाः ॥ ३२. हफ्तोईरिंगः प्रतीपः शनैश्चरस्य ॥ ३३. हफ्तोइरिंगः (?) [फ्राप-सूर ?] [27] मज्द्दातिश्च प्रतीपो [प्रतीपः] बृहस्पतेः ॥ ३४. वनंतश्च क्षुद्रजंतुहंता प्रतीपो मंगलस्य ॥ ३५. तारकंच यत् सतवईशं [सतवएशं] प्रतीपं शुक्रस्य ॥ ३६. तिस्तरंच तारकं प्रतीपं बुधस्य अवाखृतरिणः ॥ ३७. शुभंच यत् तेभ्यो ग्रहेभ्यो वदंति तेभ्यः पंचतारकेभ्यो होर्मिज्दीयेभ्यः ॥ ३८. यथा प्रभूतप्राणत्वे स्वल्पविध्वंसत्वे विजयं अवाप्नुवंति ॥ ३९. एतेच पंच ग्रहाः दात्रा होर्मिज्देन स्वेच्छाचारतया न विमोक्तुं एकैकशो द्वाभ्यां रज्जुभ्यां सूर्ये चंद्रेच निबद्धाः संति ॥ ४०. तेषां पुरः प्रवृत्तिः पश्चात् व्यावृत्तिश्च इति हेतोः ॥ ४१. अस्तिच कस्यचित् दैर्घत्वे रज्जु दीर्घतरं यथा शनैश्चरस्य बृहस्पतेः ॥ ४२. अस्तिच ह्रस्वतरं यथा बुधस्य शुक्रस्य ॥ ४३. सर्वेच यदि निर्वाणं रज्ज्वोः प्रयांति पाश्चात्येन व्यावृत्य आकर्षति ॥ ४४. एतान् स्वेच्छाचारतया पर्यटितुं न विमुंचंति ॥ ४५. यथा सृष्टिं न विभ्रंशयंति ॥ ४६. तौच द्वौ दूजौ महाबलौ यौ स्तः सूर्यचंद्रौ अवाखृतरिणौ[28] प्रतिलोमतया अधो रोचिषो द्वयोः रोचिष्मतोः प्रचरतः ॥ ४७. अन्याच सा[29] या आकार्यते उत्तमत्वात् या अस्ति तारका गदूगा समं अधः तेजसा सूर्यस्य निबद्धा आस्ते ॥ ४८. यदिच बंधात् दूरे भवति तस्मिन् नक्षत्रे यस्यांतः प्रयाति प्रदेशेच तस्मिन् यत्र तत् नक्षत्रं सत्कार्यतायाः हानिं अन्यायंच कुरुते ॥ ४९. यावत् पुनः व्यावृत्य बंधग्राहे सूर्यस्य भवति ॥ ५०. वचश्च तं [तत्] प्रति उदीरितं ॥ ५१. "अयं अस्ति संग्रामः उपरिष्ठानां अंतस्तारापदे" ॥ ५२. अधस्ताच्च तेषां संग्रामः तिस्तरतारस्य [तिस्तरस्तारस्य] स्पेजग्रदेवस्य[30] ५३. अग्नेश्च वाजिस्तस्य[31] अवाउशदेवस्य[32] ॥ ५४. अपरेषांच उत्तमानां अदृश्यानां समं तमिस्त्रीयैः वृष्टिकारितया लाभविभक्ततया सृष्टिभ्यः ॥ ॥

५५. अधस्ताच्च तेषां [संग्रामः] मनुष्याणां गोपशूनां क्षुद्रजंतूनां नृशंसानां अपरासांच सृष्टीनां उत्तमानां निकृष्टानां ॥ ५६. यतो लोलता समं मनुष्यैः संश्लिष्टा आस्ते ॥ ५७. या अस्ति लोभश्च कामश्च द्वेषश्च कोपश्च वृशिआरपश्च[33] ५८. बुद्धिश्च सत्यंच शौर्यंच ज्ञानंच चेतनाच स्मृतिश्च ॥ ५९. यथा गुणाः उत्तमाः गुणाः निकृष्टाश्च उच्यंते ये हेतवः संति पुण्यस्य पापस्यच ॥ ६०. इयं समग्रा शुभता सृष्टीनां प्रचुरतरा दातुः [धातुः] स्रष्टुः ॥ ६१. योऽस्ति स्वयं वैद्यः आरोग्यपतिः पाता धर्ता प्रतिपालयिता प्रयत्नयिता शोधयिता स्वीयानां सृष्टीनां ॥ ६२. अनेन स्वीयाभ्यः सृष्टिभ्यः उपायं अन्यायात् शोद्धुं शस्त्रंच पापात् प्रयत्नयितुं संपूर्णतया दत्तं शिक्षापितमास्ते ॥ ॥

(४—४७) १. Is there some word or words omitted here?

(४—६२-६६) १. EMU_{19} omits §§ 62-66, having a blank page for them.

६३. अस्यच निदर्शनमेव [एवं] यथा आरामस्वामी आरामपाता ज्ञानी यस्य श्वापदः पक्षी वा यः पापकर्मा हंता विलोपनेन फलानां वृक्षाणां आरामं अपेक्षेत विध्वंसितुं ॥ ६४. असौच आरामपाता ज्ञानी सानुरूपं स्वल्पक्लेशस्य स्वीयस्य अन्यथा धर्त्तुं तं श्वापदं पापकर्माणं स्वीयात् आरामात् शस्त्रं येन ग्रहीतुं शक्यते तं श्वापदं आरचयति ॥ ६५. यथा कीलका वागुरा चीनकश्च[33a] पल्लवानां [प्लवानां ?] ॥ ६६. यदिच श्वापदः चीनकं पश्यति असौ आयासतया [आयासितया] समीहते समुद्गंतुं । अनवबोधतया [°धितया] कीलकानां वागुरायाश्च अंतर्ग्राहीयते ॥ ६७. इदं परिस्फुटमेव यत् श्वापदो यदि वागुरायां निपतति नच उत्कटप्राणता [उत्कटबलं] वागुरायाः किंतु वागुरायाः आरचयितुः ॥ ६८. तेन श्वापदः अंतः वागुरायां ग्राहीयते ॥ ६९.मुख्यश्च आरामस्वामी वागुरारचयिता ज्ञानतया [ज्ञानितया] वेत्ति यत् तस्य श्वापदस्य प्राणो यावत् कियन्मर्यादो यत् कियत् कालं ॥ ७०. तस्य श्वापदस्य बलं प्राणो यः अंतस्तनौ युद्धकारितया अक्षमायते रिक्तायते यावत् शक्तो वागुरोत्खननेन कीलकानां विमर्द्दनेन विलोपनेन युद्धं कर्त्तुं ॥७१. यदिच [यदाच] अपूर्णप्राणत्वात् प्राणो युद्धेन व्ययति विलिनाति । पश्चात् स आरामपाता ज्ञानी स्वीयेच्छया परिपाकाय फलानां स्वीयानां ज्ञानतया [ज्ञानितया] तं श्वापदं वागुरायाः बहिरवकिरति रत्नसत्तया[34] विलीनप्राणतया ॥ ७२. स्वीयां वागुरां कीलकांश्च पुनरारचनतया अहानितया व्याघुस्य गंजे संपादयति ॥ ॥

७३. अनेन प्रतिमोऽस्ति दाता होर्म्मिज्दः सृष्टीनां शोधयिता वागुरायाः आरचयिता निकृष्टमूलस्थानस्य अक्षमयिता आरामंच स्वीयं विध्वंसयितुः पाता ॥ ७४. श्वापदश्च पापकर्म्मा आरामविलोपयिता निकृष्टः आहर्म्मनः सृष्टीनां संतापयिता प्रतिघातयिता ॥ ७५. वागुरा उत्तमा आकाशं यस्य उत्तमा सृष्टयः अंतः अभ्यागताः संति ॥ ७६. यस्य गनामईनिओ दुष्टसृष्टिप्रभृतयश्च अंतर्ग्राहे संति ॥ ७७. स्तंभाः[35] वागुराच श्वापदस्य पापकर्म्मिणः स्वेच्छाचारित्वात् अक्षमयित्री ॥ ७८. कालश्च युद्धकारितया आहर्म्मनस्य अस्य प्राणानां शस्त्राणांच दीर्घराजा ॥ ७९. येन युद्धकारितया श्वापदस्य अंतः स्तंभेषु वागुरायांच विलिनाति योऽस्य प्राणः ॥ ८०. दाताच [धाताच] सृष्टीनां संशुद्ध्य प्रतिघातात् अनंतकालं शुभप्रवृत्तिं संघटयन् पुनरारचयति असौ आरामस्वामी ज्ञानी स्वीयां वागुरां स्तंभांश्च ॥ ॥

८१. अन्यथा नु [तु] स्वल्पप्राणता असत्वता अस्य द्रूजस्य अंतर्युद्धे रोचिष्मत्सु एतस्मात् प्रकटा ८२. यत् यथा [यद्यपि] निकृष्टमिथ्योक्त्या अमंस्त यत् एनं आकाशं पृथ्वींच होर्म्मिज्दस्य सृष्टिं असतीं करोमि अथवा स्वीयात् रत्नात् व्यस्तयामि स्वीयत्वे नयामि । ८३. तत् सहापि¹ [तथापि] द्रूजप्राणतया विघातकामतया सदैवयुद्धतया शक्तिमर्यादं काचिदपि न विमर्द्दना देवानां अस्ति अस्याः पृथिव्याः आकाशस्यच अस्याश्च सृष्टेः ॥ ८४. स्वल्पात् प्रभूतोपचिति यथा प्रकटा ॥ ८५. अनेकानांच तेन प्रत्ययः ॥ ८६. यतो

(४—८३) १. K_{10} साहाथि.

यदि अस्य अंतर्युद्धे काचिदपि उत्कटप्राणता प्रभूता आसिष्यत। स्वल्पात् प्रभूतत्वे प्राप्तुं नाशकिष्यत्॥

८७. यदिच जननीनां जगत्याः प्रभूता तेन मृत्योः प्राप्तिः प्रकटा। ततो दृश्यतेच यत् सा मरणता नच सत्तायाः संपूर्णं विलयित्री किंतु दरिद्रत्वं यत् स्थानात् स्थाने कार्यात् कार्ये॥ ८८. यतो यथा सर्वासां सृष्टीनां समुत्पत्तिः चतसृभ्यः संभूतिभ्यः। तासांच भुवि तनोः व्यावृत्य चतसृषु संभूतिषु समाश्लेषणं दृश्यतरं परिस्फुटंच ८९. अदृश्यानिच तनोः प्रवृत्तिकराणि जीवादीनि शस्त्राणि आत्मनि संयुंजंति ९०. एकरूपत्वात् न विनश्यंति ९१. आत्मानंच तस्मात् यत् स्वीयं कर्म्म गणयंति ९२. अस्यच गंजफलानि यानि पुण्यपापयोः सहसमर्पितानि परलोके प्राप्नुवंति कलहकारितया॥ ९३. यदिच गंजफलानि पुण्यस्य महाबलानि ततः। उत्कटप्राणतया विपक्षाणां हस्तात् शुध्यति महास्थानतां रोचिष्मतां सर्वसुखतामासादयति ९४. अनंतकालं शुभप्रवृत्या सहायीयते॥ ९५. यदिच गंजफलानि पापस्य महाबलानि। ततः उत्कटप्राणतया सहायिनां हस्तात् आकृष्यते ९६. स्थानेच तृषाक्षुधामये रोगिणि पीडाकरे संपाद्यते॥ ९७. अस्य तत्रापि स हस्वतरोऽपि धर्म्मो यः इहलोकतया समनुष्ठितो न विलिनाति॥ ९८. यतः इति हेतोः सा क्षुधा तृषाच निग्रहश्च पापमर्यादतया नच अन्यायतया॥ ९९. यतो निग्रहकरणस्य पाता[36]॥ १००. निर्वाणेच दयालु दाता [धाता] सृष्टीनां रक्षाकर्त्ता कामपि सृष्टिं उत्तमां अंतः हस्तग्राहे दुष्टमनसो न विमुंचति॥ १०१. सच यः पापकारितरः समवाये मुक्तात्मनां शुद्धिकारितया पापस्य पवित्रतयाच आत्मनः पावनकर्तॄणां हस्तात् शुध्यति शुभप्रवृत्तिं अनंतामारोहति[37]॥

१०२. संक्षेपात् इदं यत् दाता [धाता] वैद्यः आरोग्यपतिः धर्त्ता प्रतिपालयिता पाता शोधयिता सृष्टीनां नच व्याधिकरो दुःखकर्त्ता निग्रहकरश्च स्वीयानां सृष्टीनां॥ १०३. अस्ति सुव्यक्ततरं अधसि लिखितं समं द्विमूलास्पदप्रकाशकारितया अंत नीस्तिकर्त्तेति बुवाणानां एकतासमालोचिनांच॥ ॥

१०४. यथा युष्मभ्यं समादिष्टं समीहितं प्रकाशितमास्ते। सुलोचनतया समादिशेत पश्येत॥ १०५. यतो यथाहं उपरि समालिखं नच पदं शिक्षापनायाः किंतु तच्च यत् शिक्षायाः दधामि॥ १०६. इयं दीनिशिक्षा अस्माभिः दीन्या बुद्धेः लिखितेभ्यश्च आदरपादिआवंदस्य अवाप्ता अत्रच साभिज्ञानिता॥ १०७. इयं शिक्षावज्ञः अंतर्दीनिकर्दलिखितेषु अग्र्यनिर्व्वाणज्ञस्य आदरफरोवगस्य फ्रोपजादपुत्रस्य [फ्रोखजादपुत्रस्य] यः उत्तमर्दीनिमतां पुरःसरो ऽभूत् दीनेः ज्ञानत्वात् [ज्ञानित्वाद्] विविक्ता या अस्ति सहस्रावंधा [सहस्रनिबंधा]॥ १०८. तच्च यत् यूयं उपरि निःसीमतायां सीमावत्तायां अपृच्छत अधसि संलिखामः स्वामिकामेन॥ ॥

[५.]

१. अन्यश्च निबंधः अंत र्नास्तिकर्त्तेति ब्रुवाणानां उपरि सत्तायां कर्त्तुः इअजदस्य तस्य[च] प्रतिपक्षस्य ॥

२. सत्तायाः [सत्ता या] इअजदस्य तस्य विपक्षस्यच बुद्धिप्रतिकरणतया परिज्ञेया ससाक्ष्यससीमवाक्येनच [साक्ष्यस्य सीमवाक्येनच] ॥ ३. संक्षेपात् इदमेकं समादिष्टं जानीयात् यत् उत्कृष्टतरं आदौ सूक्ष्मतरं ज्ञानं इअजदावबोधनमस्ति ॥ ४. यस्य इदं ज्ञानं न पुरःसरं ज्ञानानां । तस्य अपरं ज्ञानं असहायि ॥ ५. इअजदंच अवबोद्धुं स्मृत्या अनाविलया चैतन्येनच तीव्रतरेण बुद्ध्याच विविक्तया शक्यते ॥ ॥

६. यतः इअजदावबोधने नच इदं एतावत् भूरि यत् जानाति किल इअजदोऽस्ति ॥ ७. यतो यो वर्त्तमानं किंचित् सत्तया वेत्ति तंच यथास्थत्वात् न वेत्ति । इदं किल तत्किंचित् उत्तमं किंवा निकृष्टं शुभज्ञानि किंवा दुष्टज्ञानि अमृतं किंवा विषं शीतलं अविद्रवं किंवा उष्णं सद्रवं शुष्कं कर्कशं किंवा [सार्द्रं] मृदु । ८. यद्यसौ यथास्थत्वात्[1] अवेत्ता । ततोऽस्य अस्तीति केवलज्ञानेन अलाभः ॥ ९. यतः स्तुतिं निंदां च कस्यचित् न सत्तया किंतु यथास्थतया शक्यते कर्त्तुं ॥ १०. इदंच ननु समादिष्टं जानीयात्[1] यत् ज्ञानं कस्यचित् वस्तुनः त्रिभिः प्रकारैः ॥ ११. [१] अनुमानज्ञानतया अथवा [२] दृष्टांतज्ञानतया अथवा [३] शक्नोति युज्यते भवितुमित्यनेन ॥ ॥

१२. [१] अनुमानज्ञानताच एवं यथा एकविभागेन एकः एकेन द्वौ विभागौ द्वाभ्यां चत्वारः [यथा एकवारं एकः=एकः । द्विवारं द्वौ=चत्वारः] [38] ॥ १३. यतः अंतः सीमायां अनुमानस्य किं न शक्यते वक्तुं [?] ॥ १४. यत् अभूत् भविष्यतीति कालैकः स्थानैकं वा [?] द्वौ विभागौ द्वाभ्यां पंच अथवा त्रयः उच्यते [?] [39] ॥ ॥

१५. [२] दृष्टांतज्ञानताच सा यत् प्रकटत्वात् कस्माच्चित् किंचित् यत् न प्रकटं प्रकटायते ॥ १६. दृश्याच्च कस्माच्चित् अदृश्यं किंचित् दृष्टांतेन हस्तोपरिन्यस्तेन समायाति समासन्नतां निरीक्षणस्य बुद्धेः १७. पूर्णोपमानेन उपमानेन उपमानविभागेन ॥ ॥

१८. पूर्णोपमानं एवं यथा मनुष्यः पारसीको मनुष्यो ऽन्यनगरस्य ॥

१९. उपमानंच एवं यथा पनीरः[40] स्पेद्कः[41] अंडकस्य ॥

२०. उपमानविभागश्च एवं यथा पनीरः सुधा[42] ॥

२१. यतः इदं सीमायाः उपमानविभागस्य यथा पनीरः सुधा केवलं धवलत्वेन उपमानं २२. स्पेद्कः अंडकस्य धवलत्वेन खाद्येनच ॥

२३. अस्तिच यत् उपमानं उपमानतरं उपमानविभागः उपमानविभागतरश्च उच्यते २४. तस्यच यत् पूर्णोपमानं तरप्रत्ययः उपरि नोदीर्यते ॥ २५. यतः पूर्णं पूर्णतरं न भवति॥ ॥

(५—८) १. EMU_{19}, K_{10} यथास्छत्वात् [स्छ for स्थ].

(५—१०) १. EMU_{19} यानीयात् [य for ज].

२६. एतस्मात् प्रकारात् विस्तीर्णं बहुतरं दीर्घत्वात् समुज्झितं ॥ ॥

२७. दृश्याच्च कस्माच्चित् अदृश्यस्य दर्शनं एवं यथा कृतात् धृताच्च कस्माच्चित् यस्य कर्त्ता धर्त्ताच न सन्निधः २८. लिखिताच्च कस्माच्चित् यस्य लेखको न प्रकटः २९. प्रकटायते कर्त्ताच तस्य कृतस्य धर्त्ताच तस्य धृतस्य लेखकश्च तस्य लिखितस्य अनुमानेन ॥ ३०. यथास्य [यथा अस्य] दृष्टं किंचित् यत् प्रकटं दृश्यंच । सोऽपि योऽदृश्योऽप्रकटश्च [सोऽपि यो अप्रकटोऽदृश्यः] ॥ ॥

३१. [३] तच्च यत् अंतः शक्नोति युज्यतेच भवितुमित्यस्य वार्त्ता संवित्तिः ॥ ३२. यथा कश्चित् वक्ति यदहं ददर्श मनुष्यमेकं येन व्याघ्रैकः अथवा व्याघ्रमेकं येन मनुष्यैको व्यापादितः ॥ ३३. इदंच तत् यत् अंतः शक्नोति युज्यतेच भवितुमिति सीमायाः भवितुं शक्नोति अनृतं ॥ ३४. यदि च तां वार्त्तां मनुष्यो वक्ति यः सत्यतया सुकीर्त्तिः वचोगुरुतयाच विख्यातः । तत् अंतः सत्यस्य सत्तायाश्च सीमायाः ॥ ३५. यदिच मनुष्यो वक्ति योऽनृतया दुष्टकीर्त्तिः अवचोगुरुतयाच विख्यातः । तत् अंतः सीमायाः अनृतस्य असत्तायाश्च ॥ ॥

३६. अन्यप्रकारं यत् एतस्मात् बहिः अंतः सीमायाः अनुमानस्य नाभूत् नाधिकरोति ॥ ३७. यथा कश्चित् वक्ति यत् पृथ्वी गुह्यतया अंतः अंतराले अंडैकस्य निक्षेप्तुं शक्यते ३८. अथवा हस्ती अंतश्छिद्रे सूचिकायाः संक्रमितुं शक्नोति ३९. एवं किल एकमपि न महत्तरं भवति नच ह्रस्वतरं ॥ ४०. अथवा रत्नं किंचित् यत् निरामूलं ४१. संग्रामश्च यो नावधिमत्तया ॥ ४२. सत्तास्थं किंचित् यत् न कालवत् नच स्थानवत्[१] ४३. अथवा स्थानवत् नच सीमावत् ॥ ४४. अवलंबनंच यत् तालिकया [नालिकया[१]] आकाशे ॥ ४५. अपरंच यत् एतदनुरूपात् वदतां चिंतयतां कुत्सितं अनृतं नाधिकरोति ॥ ॥

४६. अन्यथा तु [अन्यत् ?] सत्ता या आदेष्टुः इअजदस्य—विभिन्नं तस्मात् यत् रूपस्पर्शनत्वं अन्यत् साक्षित्वं—अनुमानेन दृष्टांतेन परिज्ञेया ४७. पुरो दृष्टेः बुद्धेः एवं दृश्यतरा । यथा समृद्धिमत्त्वात् कृतत्वात् आरचितत्वात् बहुप्रकारात् । विभिन्नवचनाच्च कस्माच्चित् कृतत्वात् पृथिव्याः । मनुष्येभ्यश्च येषां समृद्धयः शस्त्राणिच एतस्मात् यथा तनोः जीवस्य संभूतयः याः अनेन आरचिताः कृताः संति । ४८. यदस्ति [येच संति ?] [१] ज्वलनो [२] जलंच [३] पवनश्च [४] पृथ्वीच । ४९. ये विभिन्नविभिन्नाः स्वकार्यप्रवृत्त्या एवं रूपिताः प्रकाशिताः संति ५०. यत् अग्नेः निजरूपतया प्रकाशतयाच कार्यं एवं यदसौ कार्यं यत् पयसः पवनस्य पृथिव्याः न क्षमः प्रचारयितुं । ५१. एवंच पयसः निजरूपतया कार्यं एवं यदस्य कार्यं यत् पवनस्य पावकस्य पृथिव्या नहि । ५२. एवंच पवनस्य कार्यं यत् पावकस्य पयसः पृथिव्या नहि । ५३. एवंच पृथ्वी कार्यं एतेषां प्रचारयितु न क्षमा । ५४. किंतु विभिन्नविभिन्नाः तेनैव यत् स्वीयं कार्यं यथा प्रकाशिता रूपिताः संति । ५५. एतस्मात् यो रूपयिताऽऽरचयिता प्रकाशयिता

(५—४२) १. K_{10} स्छानवत् [स्छ for स्थ].

(५—४३) १. Thus K_{11}.

निर्व्वाणज्ञतया विवेकज्ञतया[1] ५६. यथा तस्मिन् कार्ये अभीप्सानुरूपारचिताः सम्मार्जिता रूपिताः प्रकाशिताश्च ॥ ॥

५७. एवंच मनुष्याः अपराश्च सृष्टयो याः जननिमत्यः एतासां संभूतीनां । ५८. यासां आरचितत्वं अस्थि[1]मेदोमांससिराचर्म्मादीनां विभिन्नविभिन्नं ५९ अन्योन्यं अनैक्यंच सम्मिलितानां दृश्यतरं ॥ ६०. एवंच प्रकाशितत्वं रूपितत्वं यत् अंगानां अंतर्गतानां ॥ ६१. यथा जिगिरं[43] कालखंडं[44] वुक्कं[45] औरुरिका[46] पित्तं[47] अंत्रं अपराणि शास्त्राणि येभ्यः एकैकशः सत्कार्यता एका प्रकटा ॥ ६२. सहैतानि [सर्वैतानि ?] प्रतिरक्षकाणि रूपितानि प्रकाशितानि संति तेन यदमूनां[1] स्वीयं कार्यं ॥ ॥

६३. एवंच चक्षुः श्रोत्रं नासिका जिह्वा मुखं दंताः हस्तौ पादौ अपराणि शास्त्राणि वहिर्गतानि येषां विभिन्नविभिन्नं सत्कार्यत्वं रूपितत्वं ६४. दृश्यतरं । तैः प्रकटं एवं । यदि एकं एतेभ्यः अंगेभ्यो ऽक्षमं । तत् यत् द्वितीयं कार्यं अस्य द्वितीयस्य यदर्थं न रूपितमस्ति नोपकरोति ॥ ॥

६५. यदिच केवलं आरचितत्वं एकस्य अंगेभ्यः तनोः निरीक्षते । यत् [तत्] यथा [कथं] महानिर्व्वाणज्ञानतया विरचितमस्ति ॥

६६. यथा चक्षुः । यत् वहुप्रकारेभ्यो विभिन्ननाम [विभिन्नानां] विभिन्नकार्यं ॥ ६७. यथा भ्रूच पुटेच पक्ष्मच अंडकंच तारकाच [ताराच] विंवंच ॥ ६८. एवं यत् पक्ष्म व्यजनं अस्ति ॥ ६९. तारकाच जलं[1] [तारका चपला ?] यत् सिरया वसाया एवं स्थितमस्ति [स्थिताऽस्ति ?] यत् भ्रमणं चक्षुषः पक्षात् पक्षे तेन भवति ॥ ७०. विंवं स्वयं निरीक्षणं अस्ति यथा निरीक्षणं अंत जले ॥ ७१. तारकाच सिरया पक्ष्मणः संतिष्ठति यथा स्थितिः पयसः सिरया वसायाः ॥ ७२. विंवं अंतस्तारकायां यथा निरीक्षणं कस्यचित् अंत निर्म्मले जले ७३. स्तंभश्च [स्थंभश्च] कलेवरस्य अंत दर्प्पणे निर्म्मले ॥

७४. पक्ष्मणश्च उभयोः स्थानयोः विरचनं तेन हेतुना यत् पांशुभ्रमो यः शून्यात् यदिच चक्षुषि प्रायाति तं न प्रावृणोति ७५. गोलकश्च चक्षुषः परिभ्रमति ७६. निरीक्षणंच चक्षुषः न विनश्यति ॥ ॥

७७. एवं यथा [एवंच] सिरायाः श्रोत्रस्य वक्रतरं विरचनं तेन हेतुना ७८. यत् पांशुभ्रमः उत्पतंतश्च क्षुद्रजंतवः सरलतया तत्रांतराले न संचरंति ॥ ७९. स्वांगस्वेदो मलश्च यः श्रोत्रस्य विपंच यत् क्षुद्रजंतूनां अतः प्रकटं ॥ ॥

८०. यदिच शास्त्राणि जीवस्य आत्मनो निरीक्ष्यंते ८१. यथा आघ्राणं श्रवणं निरीक्षणं आस्वादनंच स्पर्शनंच यत् अववोधकरं जीवमतां । ८२. एवंच वुद्धिः या सर्व्वेषां गुर्व्वी विचार्यतेच विवेजनकरा । ८३. ज्ञानंच अवलोकयितृ । ८४. चै-

---

(५—५५) १. K_{11} विवेजनतया.

(५—५८) १. EMU_{19} अस्छि [स्छ for स्थ].

(५—६२) १. K_{11}, K_{10} जदमूना [ज for य].

(५—६९) १. EMU_{19} यलं [य for ज].

तन्यंच ईप्सयितृ संपादयितृ। ८५. स्मृतिश्च गंजस्य फलस्यच रक्षाकरा। ८६. जीवश्च निजस्य निरीक्षणं आत्मनः। ८७. वृद्धिश्च[47a] निजरूपधात्री तनोः। ८८. प्रज्ञोन्मेषश्च[47b] निर्म्मलः। ८९. अपरे अदृश्या ये तनो र्धातारो [धर्तारो] येषां विभिन्नविभिन्नं कार्यं सत्कार्यतायैच तेन प्रकारेण रूपिताः संति ९०. सत्कार्यतया यथा प्रकाशिताः रूपिताः संति। स्वीयेन कार्येण संपूर्णाः संति॥ ९१. तेन यत्र न रूपिताः संति नोपकुर्व्वते॥ ॥

९२. विस्तीर्णंच पृथक् पृथक् अंतः दीनिकर्द्दप्रबंधेषु यथा अग्र्यनिर्व्वाणज्ञस्य दीने र्ज्ञानत्वात् विभक्तं अत्र दीर्घत्वात् परित्यक्तं॥ ९३. यस्य कामः किल महत्तां दीने र्मोज्दइअस्रयाः पूर्व्वन्यायवत्याश्च वाचः परिज्ञातुं ९४. तेन महादृष्टांतलिखितेन तां पश्येत् ९५. महत्तां सत्यतांच दीनेः अधिकतरं ज्ञास्यति॥ ॥

[६.]

१ अपराच विप्रतारणता [०णिता] तेषां नास्तिकर्त्तेति ब्रुवाणानां। २. ये दिगंबरान् [०रा] आकार्यंते। ३. ये उत्कर्षात् दीनीयात् आयासाच्च यः पुण्यानुष्ठानेन भ्रष्टाः संति। ४. प्रलापंच अमर्यादं प्राचुर्येण प्रजल्पंति॥ ५. इदंच ननु निरीक्षतां॥ ६. यत् अस्याः जगत्याः यत् समं बहुप्रकारपरिवर्त्तनेन आरचनायाश्च या अंगानां शस्त्राणां प्रतिद्वंद्वितायाश्च या अन्योऽन्यं [ऽन्या ?] समाश्लेषस्यच यो ऽन्योऽन्येन अनंतकाले[47c] मूलास्पदं गणयंति। ७. इदंच यत् नच पुण्यस्य प्रसादो नच पापस्य निग्रहो। नच स्वर्गो नरकश्च। नच प्रचारयिता पुण्यस्य पापस्य च अस्ति। ८. इदंच यत् किंचित् केवलं पृथ्वी। परलोको नास्ति॥ ॥

९. यथा मया उपरि समालिखितं साभिज्ञानिनंच [साभिज्ञानितंच] १०. यत् कृतं ऋते कर्त्तुः विविक्तं ऋते विविक्तुः भवितुं एवं न शक्नोति यथा लिखितं ऋते लेखकात् समारचनंच गृहस्य विना सूत्रधारेण धात्राच। ११. सर्व्वमपि कृतं किंचित् विना कर्त्रा भवितुं न शक्नोत्येव॥ ॥

१२. इदं जगत् समाश्लेषात् द्वयोः प्राणयोः प्रतिद्वंद्विनोः। १३. एवंच प्रभूताः संभूतयः विभिन्नरूपाः विभिन्नवर्णाः विभिन्नगंधाः विभिन्नचिह्नाः विभिन्नजातयः एवमारचिताः विविक्ताः कृताः संति। यथाऽहं उपरिष्टात् उपरि वपुषि अवोचम् १४. यत् प्रभूतात् कस्माच्चित् यत् यथा अस्थि मेदश्च मांसंच सिराच चर्म्मंच रक्तंच पवनश्च रसश्च निष्टाच[47d] [विष्टाच] हस्तौच पादौच शिरश्च उदरंच अपरेभ्यश्च अंगेभ्यः अंतर्गतेभ्यो बहिर्गतेभ्यो रचितं कृतमास्ते [०मस्ति]॥ १५. अंतर्द्वयोः स्तंभयोः [स्थंभयोः] यत् बहुप्रकारं किंचित् विभिन्नरत्नत्वात् विभिन्नप्राणत्वात् सदैव [स्वयमेव?] न कृतं १६. अथवा विना कर्त्ता [कर्त्रा] भवितुं न शक्नोतीति सुनिश्चितमेव॥ ॥

(६—१४) १. K_{10} निष्काच [निष्कासः issue ?].

१७. सर्व्वप्रकाराः अपराश्च सृष्ट्यो वनस्पतयो वृक्षाश्च आपश्च अग्नयश्च भुवश्च वायवश्च एतेषां प्रवृत्ति नैच स्वयमेव स्वीये कार्ये। नच प्रवृत्तिकराः संति। १८. किंतु तेषां प्रचारयिता धर्त्ता कर्त्ताच अस्ति॥ १९. हट्टव्यवहारश्च[48] येषां प्रवृत्तेः प्रवृत्तौ वाक्यात् वाक्ये कालात् काले परिवर्त्तमानः प्रवर्त्तमानो न यथा कामो रुचितंच कृतानां किंतु यथा तस्य यः प्रचारयिता कर्त्ताच॥ २०. एवंच परिवृत्तिः या संवत्सराणां मासानां दिवसानां मुहूर्त्तानां चिह्नवती। भ्रमणं च चक्रस्य तारकाश्च आरचिताः। सूर्यः चंद्रश्च विनिर्म्मितः शोभनश्च प्रचारिरूपतया परिभ्रमी॥ २१. इदंच दर्शयनाय यत् समग्राण्यपि रूपचंचलानि रूपयितुः पुरुषात्। येनैषा रूपचंचलता रूपिता॥ ॥

२२. अपरस्मात् विभेदत्वात् विभिन्नप्रवृत्तेः यदंत जगति २३. जगतश्च मुहूर्तेन मुहूर्तेन कालेन कालेन शक्यते परिज्ञातुं यत् इदं जगत् न विना प्रवृत्तिकर्त्ता [०कर्त्रा]॥ २४. अथ चेत् प्रवृत्तिकर्त्ता नहि इअजदो यो निर्व्वाणज्ञः कारणकर्म्मा अनंतप्राणः आकाशकर्त्ता। तत्किमिति जगतः वृद्धिमत्ता जरामृत्युश्च। एवं दृश्यतरं यत् सर्व्वेषां मनुष्याणां गोपशूनां सर्व्वेषांच रूपाणां वृक्षाणां युवत्वात् वार्द्धक्ये वार्द्धक्याच्च मृत्यौ समागंतुं रूपं॥ २५. वार्द्धक्यात् पुनः युवत्वे मरणाच्च पुनः जीवितत्वे समागतः कोऽपि न दृश्यते वक्तुंच न शक्यते॥ ॥

२६. नच इदं मंतुं वक्तुंच प्रतीतयितुं युज्यते २७. यत् प्रसादः पुण्यस्य निग्रहश्च पापस्य नास्ति। २८. नच रूपस्य समग्रायाः सृष्टेः अवलोकता [०किता] दातुः विनाशकर्त्तुश्च विमार्ज्जयित्री॥ २९. इदंच यत् तेषां वात्सल्यं निर्धनमपि मित्रतरं ऋद्धत्वात् दुष्टनामनिकृष्टात्॥ ३०. यतस्ते शुभं तत्र कुर्व्वन्ति रक्षकाराश्च। ३१. यदिच उपद्रुतं पश्यंति क्रंदितारो भवंति। ३२. एतस्माच्च भाग्यात् दानात् यत् ऋते अदृश्येभ्यो ऽदृश्यीयं भवितुं न शक्नोति। ३३. एवंच रूपेण सर्व्वेषां क्षुधातृषावतां। ३४. सर्व्वासु आपत्सु हानिषु अभीष्टयाचना आशावृत्तिः ऊर्ध्वतरनिरीक्षणे उपरि मनुष्याणां उपरिच मृगाणां पक्षिणां चतुष्पदानां प्रकटा॥ ॥

३५. इदंच यत् सुवस्तायीका[49] ब्रुवंति ३६. यत् केषांचित् एकापि सूत्रधारता नास्ति॥ ३७. यतः सर्व्वाण्यपि कटुकानि संति॥ ३८. यतः कश्चित् वक्ति यत् मधुः कटुः [मधु कटु] मधुश्च [मधुच] मधुरः। द्वितयमपि तुल्यौ॥ ३९. यतः कटुः पित्तप्रकोपिषु मधुरश्च अपरेषु॥ ४०. धान्यं स्वादु[1] धान्यंच अस्वादु[2]। द्वितयमपि तुल्यं॥ ४१. यतः स्वादु बुभुक्षितानां अस्वादु तृप्तानां॥ ४२. अपरंच प्रभूतं अनेनोपमं॥ ४३. तत्रेदं समुच्यते प्रत्युत्तरेण तेषां प्रलापं [प्रलापस्य] प्रति संक्षेपात्। ४४. यथा ते अवोचन् ज्ञानिनः ४५. यत् इदंच वाक्यं युष्माकं सुवस्तायीकानां उपरि कटुकत्वे यत् सर्व्वं किंचित् सर्व्वकटुकं अस्ति तस्य तुल्यता नास्ति॥ ॥

(६—४०) 1. K_{10} सुस्वादि. 2. K_{10} अस्वादि.

४६. अपरंच प्रभूतं अंतस्तेषां समीरितमास्ते ॥ ४७. अस्माभिरिदं यत् साभिज्ञानिनं [०नितं] अनुरूपं परिज्ञानस्य युष्माकं विजयिनां । ४८. किल दीनित्वात् प्रभूतं पश्येत ॥ ॥

[७.]

१. अपरंच उपरि सत्तायां विपक्षस्य विभिन्नरत्नस्य यथा उपरि निदर्शितं २. यत् एवं निर्व्वाणज्ञतया आरचितत्वात् प्रकाशितत्वात् रूपितत्वात् केषांचित् पदार्थानां समृद्धिभ्यश्च संघटिताभ्यो निर्म्मलतरो [०तरा] ऽनुमानेन हस्तोपरिन्यस्तः [न्यस्ता] प्रकटः [प्रकटा] यदसौ कर्ता रचयिता संघटयिता रूपयिता निर्व्वाणज्ञः ॥ ३. असौ निर्व्वाणज्ञतया आरचितत्वं विभिन्नविभिन्नात् स्वीये विभिन्नविभिन्ने कार्ये रूपयन् प्रकाशयन् प्रकटः ॥ ४. अस्य निर्व्वाणज्ञतया कर्म्मता [कर्मिता] दर्शयित्री किलास्य कर्म्म अर्थीयं कारणीयंच ॥ ५. यतो निर्व्वाणज्ञेभ्यः कर्म्म सर्व्वं अर्थीयं कारणीयंच संयुज्यते भवितुं ॥ ६. पूर्वं अर्थः कारणंच[1] कर्म्मणो भवति पश्चात् कर्म्म ॥ ॥

७. बहुप्रकाराच्च अस्य कर्म्मणः प्रकटमेव यदस्य कर्म्म कामीयं रुचितीयंच ॥ ८. यतः कर्म्मच कर्त्तुः द्विप्रकारं भवति ॥ ९. अथवा कामीयं बहुप्रकारं यत् कामस्य १०. अथवा रूपीयं एकप्रकारं यत् यथा रूपितमस्ति ॥ ११. बहुप्रकारात् कर्म्मणो दातुः प्रकटमेव यदस्य कर्म्म कामीयं रुचितीयं १२. अस्य कामो रुचितात् विभिन्नसीम्नः ॥ १३. यतः कामो बलेन मूलास्पदस्य रुचितस्य ॥ ॥

१४. अर्थः[1] कारणंच कर्म्मणः पूर्व्वं रुचितात् ॥ १५. यतो यावत् अर्थो रुचितस्य कर्म्मणो न प्राप्नोति रुचितं न भवति ॥ १६. अर्थश्च कर्म्मणः कारणात् भवति यस्य तत् कर्म्म रुचितंच सम्मुखं विरोधीयति ॥ १७. रुचिः कामश्च कस्यचित् वस्तुनः कारणेन भवति १८. कारणंच रुचेः कस्यचित् पदार्थस्य स्वत्वात् न सुरूपयते ॥ १९. यतो विभेदप्राप्तित्वात् कारणं भवति ॥ २०. यदर्थं दर्शयिता अर्थीयं कर्म्मत्वं निर्व्वाणज्ञः ॥ २१. अर्थश्च कारणात् कारणंच उद्वेगात् उद्वेगश्च विभेदात् विभेदश्च विरोधयितुः विरोधताच [विरोधिताच] प्रतिपक्षात् अनुक्तापि[1] ॥ ॥

२२. अहं अनेन संबंधेन अदर्शयं अनुमानज्ञानतया उपमानतया कृतत्वं रूपितत्वं जगतः । अस्य समृद्धीनां शस्त्राणांच २३. कृतत्वात् रूपितत्वात् जगतः प्रकटायते कर्त्ता रूपयिताच ॥ २४. अर्थकर्म्मतया कृतत्वं निर्व्वाणज्ञस्य दातुः ॥ २५. अर्थकर्म्मतया कृतत्वात् प्रकटायते सत्ता विरोधयितुः यो विभेदात् ॥ ॥

[८.]

१. द्वितीयंच उपरि सत्तायां विपक्षस्य विभिन्नमूलास्पदस्य इदं २. यत् शुभात् अशुभाच्च यदंत जगति प्रकटं ३. नामांकिताश्च शुभकर्त्तुः स्वीयसीम्नः ४. एवं

(७—६) १. K_{11} अर्थकारणं च.
(७—१४) १. EMU_{10} अर्थकारणं.
(७—२१) १. EMU_{10} K_{10} अपानुक्ति (?).

यथा तिमिरंच तेजश्च ५. शुभज्ञानंच दुष्टज्ञानंच ६. सुगंधिश्च दुर्गंधिश्च ७. जीवितंच मरणंच ८. मांद्यंच आरोग्यंच ९. न्यायश्च अन्यायश्च १०. विपत्तिश्च संपत्तिश्चः ११. अपराणिच प्रतिद्वंद्वकराणि येषां सुनिश्चिता सत्ता दृश्यतरा समग्रेपु नगरेपु भूमिपुच समग्रेपु कालेषु १२. एवं यत् नावलोक्यते किमपि नगरं भूमिश्च नचाभूत् भविष्यतिच कोऽपि कालः १३. यदिदं नाम नामांकितंच शुभस्य अशुभस्य नाभूत् नचास्ति। १४. नच केनापि स्थानेन कालेन वा शक्यते वक्तुं यत् शुभस्य अशुभस्यच स्वीययथास्थत्वात् स्वतया व्यतयो भवति॥ ॥

१५. एवंच अपरेषां प्रतिद्वंद्विनां येषां विभिन्नत्वं न विभिन्नकार्यतया विभिन्नजातितया विभिन्नरूपतया॥ १६. यथा विभिन्नत्वं एकरत्नानां अन्योन्यांत एवं यथा नरत्वं नारीत्वं॥ १७. गंधानां स्वादानां वर्णानां सूर्यचंद्रतारकाणां येषां विभिन्नत्वं न विभिन्नरत्नतया किंतु विभिन्नकार्यतया विभिन्नरूपिततया विभिन्नारचिततया यस्य यथा कार्ये कार्ये अभीप्सा॥ १८. शुभस्य अशुभस्य तेजसस्तमसश्च अपरेषांच विभिन्नरत्नानां। तेषां विभिन्नता न विभिन्नकार्यतया किंतु विभिन्नरत्नतया॥ १९. असंसर्गरूपत्वं विरोधत्वं [विरोधित्वं] येषां अन्योन्यं प्रकटं २०. एवं यत् यत्र शुभं तत्र अशुभस्य असत्ता असंदिग्धा॥ २१. यदिच रोचिः[50] संप्राप्ता तमिस्रं प्रतिस्खल्यते॥ २२. एवंच अपराणि प्रतिद्वंद्वीनि येषां असम्मार्जनत्वं विरोधत्वं [विरोधित्वं] अन्योन्यं विभिन्नरत्नत्वहेतोः॥ २३. यथा अंतः पृथिव्यां प्रतिद्वंद्विरत्नत्वं विरोधत्वं [विरोधित्वं] पदार्थानां अन्योन्यं प्रकटं॥ ॥

२४. पृथ्वी फलं परलोकस्य। अस्याः परलोको मूलं॥ २५. यतः फलं अवाप्यते मूलेन॥ २६. अमुना प्रकारेण संजातं साक्ष्यदायकं अंतर्ज्ञानिनां निर्म्मलतरं॥ २७. पृथ्वी फलं परलोको मूलमिति संभूतेः प्रकटत्वं इदं २८. यत् समग्रस्य दृश्यस्य स्पृश्यस्य पदार्थस्य अप्रकटत्वात् प्रकटत्वे प्राप्तिः सुव्यक्ततरा प्रकटा॥ २९. यथा मनुष्यस्य अपरायाश्च सृष्टेः दृश्यायाः स्पृश्यायाः परलोकात् अदृश्यात् अस्पृश्यात् संभूतिः परिस्फुटा एव॥ ३०. एवं यथा कलेवरं दर्प्पणे दैर्घ्येण पृथुकत्वेन पिंडेन स्वीयेन ३१. तनोः मनुष्यस्य अपरायाश्च सृष्टेः प्रकटता अंत बींजे यत् धातृभ्योऽप्रकटा अदृश्याच अभूत् ३२. स्वयंच वीजं अंतस्तत्र यत् पितृणां चर्म्म[51] [पृष्ठात्] प्रकटत्वे दृश्यत्वे स्पृश्यत्वेच संप्राप्तं॥ ३३. इदानीं अनुमानेनैव शक्यते परिज्ञातुं यत् इदं जगत् दृश्यं परलोकात् अदृश्यात् अस्पृश्यात् दत्तं संभूतंच आस्ते॥ ३४. अमुना प्रकारेण दृश्यत्वात् स्पृश्यत्वात् अदृश्यत्वे अस्पृश्यत्वे निजे परलोकीये भवितुं न संशयः॥ ॥

३५. यदहं ददर्श इहलोकतया प्रतिद्वंद्विरत्नत्वं संस्पर्द्धनत्वं विरोधत्वं [संस्पर्धनित्वं विरोधित्वं] अन्योन्यं परलोकीयैश्च द्रव्यैः॥ ३६. यो मूलं अस्ति इहलोकस्य ३७. अस्य इहलोकीयद्रव्याणां फलस्य अमुना प्रकारेण संभूतौ नहि संदेहः॥ ३८. इदंच तत् यत् प्रतिद्वंद्विरत्नत्वात् प्रकटं॥ ॥

३९. अन्यथाहं [अन्यत् यथाऽहं] उपरि अदर्शयं अर्थः कारणंच निर्व्वाणज्ञतया कर्म्मणो दातुः [धातुः]। ४०. यो ददौ [दधौ] सृष्टिं या दर्शयित्री अस्ति सत्तायाः प्रतिपक्षस्य ॥ ४१.यतः परिस्फुटमेव यत् कर्म्म कर्म्मकर्त्तुः द्विप्रकारं । कामीयं अथवा रूपीयं ॥ ४२.तच्च यत् कामीयं त्रिप्रकारं ॥ ४३.द्विधा । ज्ञानिभ्यो निर्व्वाणज्ञेभ्यः । ४४. अथवा आकांक्षया स्वीयकरणे लाभस्य शुभस्यच ४५. अथवा प्रतिस्खलितुं अन्यथा-धर्त्तुं हानिं अन्यायंच यो विभेदात् ॥ ४६. एकंच । दुष्टज्ञानिभ्यो ऽज्ञानिभ्यः । ४७. ग्रहिलतया निरर्थकतया ॥ ४८. ज्ञानिभ्यो निर्व्वाणज्ञेभ्यः कर्म्म निरर्थकं निःकारणं न शक्नोति भवितुं ॥ ॥

४९. यथा दाता [धाता] निर्व्वाणज्ञः सर्व्वावगतिः संपूर्णशक्तिः स्वतया संपूर्णः संपन्नः तच्च यदस्य न निहीनं[विहीनं?] लाभे वृद्धौच विभेदात् इयेष।५०. पश्चात् शक्यते परिज्ञातुं यत् अर्थस्य कारणानांच यानि अस्य कर्म्मणां स एकः प्रकारः ॥ ५१.हानि र्या हाने र्या ऽस्य प्रतिपक्षात् विरोधिनो या विभेदात् शक्नोति भवितुं प्रतिस्खलनं अन्यथा-विधानं [निजः] अर्थः कारणंच सृष्टिदातेः ॥—५२. इदंच यत् निर्व्वाणज्ञः उत्तमकामी । ५३. अस्य कामः समग्रा उत्तमता । ५४. असौ ददौ [दधौ] सृष्टिं अनुरूपां स्वीयकामस्य ॥—५५. संपूर्णप्रवृत्तिकामी असौ उत्तमकामस्य निर्व्वाणज्ञः निरसनेन नास्तिकरणेन निकृष्टतायाः ॥ ५६. यतो यावत् निकृष्टता न विहन्यते । असौ उत्तमकामी न संपूर्णकामी ॥—५७. इदं यत् असौ दाता [धाता] निर्व्वाणज्ञः उत्तमतायाः दातृत्वात् पालनत्वात् रक्षणत्वात् मार्गं अन्यायस्य अपनेतुं प्रतियत्नं च पापात् कर्त्तुं उपायं आदेशयन् शिक्षापयन् प्रकटः । ५८. रूपावयवेभ्यः प्राणेभ्यश्च तनोः यत् पीडया मांद्येनच बाह्यात् ५९. कारणेनच तनोः ६०. प्रतिपक्षस्य यो वपुषि प्राप्नोति प्रतिस्खलनेन अन्यथा-धारणेन धारणं परिपाचनं विकाशनंच जीवमतां वनस्पतीनां धान्यानांच प्राणेन धात्रा प्रतिपालयित्रा रूपस्य सर्व्वेषु कार्येषु या दीनीयेषु वृद्धिरिति[52] आकार्यते ६१. तैश्च चतुर्भिः प्राणैः योऽस्ति प्राणः आकृष्टा धर्त्ता विहारयिता पोष्टाच ६२. यश्च सर्व्वेभ्यो दातुः निर्व्वाणज्ञानेभ्यः सर्व्वेषु कार्येषु प्रमाणतया प्राणो ऽन्यथा-धरणेन पीडायाः मांद्यस्यच पृथक् पृथक् जातेः यत् प्रतिपक्षात् ग्रहिलकर्म्मणो ऽन्यायकामिनः ६३. अपरेच सहप्राणाः सहसहायाः संति । प्रकटाः [प्रकटा] उत्तमकामतायाः [०ता या] दातुः [धातुः] ॥ ॥

६४. इदं च यत् इदं दुःखं मरणं च यत् तनोः विघाटयितृ न दातुः उत्तमकामिनः तनुधातुः प्रतिपालयितुः ॥ ६५. प्रकटताच एतस्मात् यदि [यद्] दाता निर्व्वाणज्ञो न विषादिकार्यी अनुतापिकर्म्मा ६६.नच विनाशयिता विलाययिता [विलययिता] स्वीयानां सृष्टीनां ॥ ६७. यतो निर्व्वाणज्ञः सर्व्वज्ञानीच ॥ ६८. इदं एवं विषादत्वं [विषादित्वं] अनुतापत्वं [अनुतापित्वं] यत् स्वीयात् कर्म्मणः उपरि एतस्मिन् किंचिज्ज्ञे अपूर्णबुद्धौ अनिर्व्वाणज्ञानिनि युज्यते वक्तुं ॥ ६९. यथा ज्ञानिभ्यो निर्व्वाणज्ञेभ्यः कर्म्म निःकारणं निरर्थकं न भवति ७०. इत्येवं अज्ञानेभ्यो दुष्टावबोधेभ्योऽनिर्व्वाणदर्शिभ्यः कर्म्म समग्रं ग्रहिलं निरर्थकं निःकारणंच ॥ ॥

७१. असौच निर्व्वाणज्ञः अन्यथा–विधानेन तस्य ग्रहिलकर्म्मिणो ऽनिर्व्वाणज्ञानिनः स्वीयाभ्यः सृष्टिभ्यो निर्व्वाणज्ञतया विवेकतयाच [०कितयाच] कर्म्मणो दर्शयिता ७२. एनंच ग्रहिलकर्म्मानं [०णं] गुफितं आवमर्द्धितं [अवमृदितं] अंतः सृष्टौ आलेखी–चकार ॥ ७३. यतः इदं परिस्फुटं यदेनं चंचलं जीवितरत्नं अंतः निःसीम्नि शून्ये एवं न शक्यते अन्यथा–धर्तुं संकोचयितुं विरोधत्वात् [विरोधित्वात्] निर्भयी–भवितुं ७४. यदिच आवमर्द्धितो [अवमृदितो] गुंफितो ग्राहीकृतो न स्यात् ॥ ७५. अंतः आवमर्द्दनत्वे [अवमर्द्दनित्वे] ग्राहेच दुःखस्य विमार्ज्जनं महतो विग्रहस्यच उपायः ॥ ७६. किंतु यावत् संपूर्णविमार्ज्जता या दुःखस्य संपूर्णावगतिश्च अस्य दुष्टावबोधकर्म्मणो न भवति तावदस्य प्रवर्त्तने निकृष्टमिथ्योक्त्या चिंतितं ॥ ७७. संपूर्णशक्तिः सर्व्वशक्तेः दातुः [धातुः] दुःखविमार्ज्जना ॥ ७८. संपूर्णविमार्ज्जनात् दुःखस्य अंतः सर्व्वशक्तौ निर्व्वाणज्ञो दाता [धाता] अक्षमतया पुनरवकिरति अंतस्तस्मिन् निःसीम्नि शून्ये ॥ ७९. साच या उत्तमा सृष्टिः एतस्मात् निर्भया अनश्वरा अदुःखाच भवति ॥ ८०. संपूर्णविवेकतया निर्व्वाणज्ञत्वं उपायावलोकनंच अस्य सर्व्ववेत्तुः दातुः [धातुः] उत्तमानां ॥ ॥

८१. लोचनग्रहणाच्च द्रव्याणां प्रकटं विभिन्नत्वं पदार्थानां ॥ ८२. विभिन्नत्वं द्विप्रकारं यथा उपरि उदीरितं ॥ ८३. एकंच विभिन्नकार्यत्वं द्वितीयंच विभिन्नरत्नत्वं ॥ ८४. विभिन्नकार्यत्वं ऐक्यसहायत्वात् ऐक्यप्राणत्वात् ॥ ८५. विभिन्नरत्नत्वं च असंसर्गत्वात् प्रतिपक्षत्वात् ॥ ८६. एकस्थानतया न संस्थितिः द्रव्याणां प्रकटा ॥ ८७. यदि किंचित् एकमेव स्यात् एकं नास्ति नाम स्यात् ॥ ८८. परिज्ञानत्वं पदार्थानां एकस्य द्वितीयात् नामग्रहणत्वाच्च ॥ ८९. अशुभानांच विभिन्नतया शुभेभ्यः सत्ता मूलास्पदतया एवं यत् एकमपि न अर्थाय अस्ति अस्य द्वितीयस्य ॥ ९०. यतः एकैकशः स्वीयस्वतया स्थितानि संति ॥ ९१. सदैव विरोधत्वात् [०धित्वात्] प्रतिघातत्वं [प्रतिघातित्वं] येषां अन्योन्यं प्रकटं ॥ ॥

९२. चेत् कश्चित् वक्ति यत् यथा विरोधिनां विरोधत्वं [विरोधित्वं] प्रभूतं ९३. यथा शुभस्य अशुभस्य तेजसस्तमसश्च सुगंधस्य दुर्गंधेश्च जीवितस्य च मरणस्य मांद्यस्य आरोग्यस्यच आनंदस्य विपादस्यच । ९४. अपराणि प्रभूतानि एवं मूलास्पदानि प्रभूतसंख्यानि प्रभूतजातीनि संवदंति [संभवंति] भवितुं । ९५. अपरेच प्रत्युत्तरं ददति । ९६. यत् यद्यपि विरोधिनां प्रभूतानि नामानि प्रभूताश्च जातयः संति तथापि [समग्राः] अंतः समुद्गतानि द्वयो र्नाम्नोः ॥ ९७. एतेषां इमे द्वे नाम्नी बीजं समुत्पत्तेः यदस्ति शुभंच अशुभंच ॥ ९८. तानि विभिन्ननामानि विभिन्नजातीनि चिह्नानि संति एतयो र्द्वयो र्बीजयोः ॥ ९९. न किंचित् वस्तु यत् न प्रवर्त्तितं एतयो र्द्वयो र्नाम्नोः ॥ १००. नाभूत् न भविष्यतिच किंचित् यत् न शुभं अथवा अशुभं अथवा समाश्लिष्टं द्वाभ्यां ॥ १०१. यस्मात् प्रकटं सुव्यक्ततरं यत् मूलास्पदं द्वितयमेव नहि बहु ॥ ॥

(८—७४) १. K_{10} आचमदितो गुफितो.

(८—९४) १. K_{10} प्रभूतसंक्षानि ! [क्ष for ख्य !].

१०२. इदं च यत् शुभं अशुभात् अशुभंच शुभात् भवितुं न शक्नोति १०३. एतस्माच्च शक्यते परिज्ञातुं १०४. यत् तत् किंचित् यत् शुभेन संपूर्ण संपन्नं[1]। अशुभं अस्मात् भवितुं न शक्नोति ॥ १०५. चेत् शक्नोति । पश्चात् न संपूर्ण ॥ १०६. यतः एकं किंचित् चेत् संपूर्ण उक्तं। अपरस्य कस्यचित् स्थानं न भवति ॥ १०७. चेत् स्थानं अपरस्य कस्यचित् न भवति । अपरंच किंचित् एतस्मात् न प्रभवति ॥ १०८. चेत् इअजदः उत्तमतया ज्ञानतयाच [ज्ञानितयाच] संपूर्णः । ततो ऽज्ञानत्वस्य निकृष्टत्वस्य एतस्मात् असंभूतिः परिस्फुटा एव ॥ १०९. चेत् एतस्मात् भवितुं शक्नोति । पश्चात् न संपूर्णः ॥ ११०. चेत् असंपूर्णः । ततः इअजदत्वेन संपूर्णेन उत्तमेन स्तोतुं नाधिक्रियते ॥ १११. चेत् इअजदः उत्तमः निकृष्टंच एतस्मात् प्रभवति । उत्तमतया असंपूर्णः ॥ ११२. चेत् उत्तमतया असंपूर्णः । उत्तमज्ञानतया असंपूर्णः ॥ ११३. चेत् उत्तमज्ञानतया असंपूर्णः। एवंच बुद्ध्या चैतन्येन अवबोधेन स्मृत्याच अपरैश्च विज्ञानशास्त्रैः असंपूर्णः॥ ११४. चेत् बुद्ध्या चैतन्येन स्मृत्या अवबोधेनच असंपूर्णः। आरोग्येनच असंपूर्णः ॥ ११५. चेत् आरोग्येन असंपूर्णः । मांद्यवान् संवदति [संभवति] भवितुं ॥ ११६. चेत् मांद्यवान् संवदति भवितुं । जीवितेनच असंपूर्णः ॥ ॥

११७. चेत् कश्चित् वक्ति किल सदैव पश्यामि यत् एकस्मात् रत्नात् यथा मनुष्यः सर्वं शुभं सर्व्वंच अशुभंच कर्म्मणा एतेभ्यः सदैव प्रभवति ॥ ११८. तत् इति हेतोः यत् मनुष्यः एकेनापि न संपूर्णः ॥ ११९. असंपूर्णतया शुभस्य । अशुभं एतेभ्यः प्रभवति ॥ १२०. असंपूर्णतयाच आरोग्यस्य । मांद्यीयंति ॥ १२१. इति हेतोः म्रियंते ॥ १२२. यतो हेतुः मृत्योः युद्धं यत् द्वयोः प्रतिद्वंद्विप्रचरयोः अंतः एकरत्ने ॥ १२३. तत्र च यस्मिन् द्वौ प्रतिद्वंद्विप्रचारौ अंतः एकरत्ने स्यातां। मांद्यस्य मृत्योश्च संभवः परिस्फुट एव ॥ ॥

१२४. चेत् कश्चित् वक्ति यत् शुभानि अशुभानि कर्म्माणि संति। अन्यथा तु कारको नास्ति। १२५. अपरेच प्रत्युत्तरं ददति १२६. यत् कर्म्म विना कर्त्तुः भवितुं एवं न शक्नोति यथा कोऽपि प्रचारो विना रत्नात् रत्नेनच ॥ १२७. अन्यथा तु स्वतया स्वसंस्थितेः सम्मार्ज्जनायाश्च[1] असंभवः परिस्फुट एव॥ १२८. यतश्चेन्मनुष्य क्रोधं-कुरुते। ग्वह्मनः तस्मात् दूरे ॥ १२९. चेत् ग्वह्मनः स्थानं गृह्णाति । क्रोधस्तत्र नहि ॥ १३०. चेत् मनुष्यो ऽलीकं वक्ति ।सत्यं तस्मात् दूरे। सच पुमान् अलीकः आकार्यते ॥ १३१. चेत् सत्यं वक्ति। अलीकंच तत्र स्थानं न गृह्णाति । सच पुमान् सत्यः आकार्यते ॥ १३२. एवंच चेत् व्याधिः संप्राप्ता । आरोग्यं तत्र नहि ॥ १३३. चेत् आरोग्यं समागतं। व्याधिः विप्रनष्टा[1] [विप्रणष्टा]॥ १३४. यथा रत्नं यत् अचंचलं भवितुं शक्नोति। १३५. चंचलताच विना रत्नेन भवितुं न शक्नोति ॥ ॥

(८—१०४) १. K_{10} संपूर्णसंपन्नं.

(८—१२७) १. K_{10} संमार्जतायाश्च.

(८—१३३) १. K_{10} विप्रननष्ट (?).

१३६. उपरि अयं निबंधः संपूर्णत्वे निदर्शितः ॥ १३७. सूक्ष्मतया विवेकृतया तेन पश्येत समादिशेत ॥ ॥

[९.]

१. अपरंच उपरि सत्तायां विपक्षस्य सर्व्वसाक्षितया[1] दीनिकर्द्दप्रबंधेभ्यो ऽवबोधायं[2] युष्माकं अत्र साभिज्ञानिनं [०नितं] शुद्धं ॥ २. यतः इदं च उपरि समालिखितं तच्च यत् आलेखिष्यते सर्व्वं बीजात् समारूढं हूफरवर्द्देन आदरपादिआवंदेन उत्पात् ॥ ३. मूलरक्षणाच्च अस्य अग्र्यनिर्वाणज्ञस्य आदरफरोबगस्य फ्रोपजादपुत्रस्य [फ्रोखजाद०] सक्कात्[1] ॥ ॥

४. बलिष्टो मे [चतुर्थो][53] निबंधो दीनिकर्द्दात्—[54] "उपरि [१] सत्तायां सृष्टिविपक्षस्य [२] पूर्व्वत्वेच [३] विपक्षस्य सृष्टेः सन्निवेशाच्च । उत्तमदीनेः" ॥ ५. "स्यात्[55] [१] सत्ता सृष्टिविपक्षस्य अंतस्तमात्[1] मनुष्यस्य तनोः यावत् बीजं अस्य दृष्टिसंस्पृश्या ज्ञानावाप्त्या । ६. उपरि च तस्मिन् अंतः उपमानसीम्नि सुनिश्चिते । ७. अंतस्तमे मनुष्यस्य अंतस्तमे जीवस्य भवति[1] । ८. निरीक्षतेच संपूर्णनिरीक्षणतया अंतः सर्व्वसीमासु" ॥ ॥

९. "अहो [एतद्][56] यथा दुष्टज्ञानं शुभज्ञाने। १०. विप्रतारणंच शुभशीले । ११. अनृतंच सत्ये । १२. अपरेच दोषाः गुणानां सुज्ञानसुशीलसत्यैकबीजानां प्रतिपक्षाः । १३. आत्मनो दुर्ग्गतिहेतवः ॥ १४. अन्यथा[1] [अन्याः] एताः अंतस्तनोः प्रचारिण्यो व्याधयः[57] अंतरंगानां तनुसम्मार्ज्जनायाः प्रतिपक्षाः तनो र्विनाशहेतवः" ॥ ॥

१५. "अन्यच्च इदं अंत र्जननीनां शैत्यं उष्णस्य रूक्षं सार्द्रस्य अपराणि विनाशकराणि संभूतिकार्याणां प्रतिपक्षाणि ॥ १६. अंतश्च युगे तमिस्रं तेजसः दुर्ग्गंधिश्च सुगंधस्य दुष्टरूपं च सुरूपस्य दुःस्वादश्च सुस्वादस्य विषंच अमृतस्य क्षुद्रजंतवो दुष्टश्वापदाश्च उत्तमदानिनां गोपशूनां निकृष्टनराश्च उत्तमनराणां प्रतिपक्षाः ॥ १७. उपरिच्च युगे दुष्टग्रहाः दानविभक्तॄणां कार्यस्य प्रतिपक्षाः" ॥ ॥

१८. "उपरिच सर्व्वस्मिन् एतस्मिन् सैन्ये दृष्टिसंस्पृश्या ज्ञानावाप्त्याः तेच ये अंतः उपमानसीम्नि असंख्यानां संवित्तौ सुनिश्चितायां देवाः इअजदानां प्रतिपक्षाः" ॥ ॥

१९. [२–३] "प्रतिपक्षस्य सत्ता या पूर्व्वं सृष्टिदानात् । अस्य संप्राप्ति र्या सृष्टौ २०. पश्चाच्च सृष्टिदानात् । इयंच दात्रा [धात्रा] ज्ञानेन कारणेनच अभीप्सायाः दानस्य

(९—१) १. K_{10} सर्वसाक्षतया. २ K_{10} अवबोध्यच (?).
(९—३) १. K_{10} सत्कार्यात्.
(९—५) १. K_{10} अंतस्तस्मात्.
(९—७) १. K_{10} भवितुं.
(९—१४) १. K_{10} अन्यच्च.

उपायकर्म्मतयाच दत्ता सृष्टिः या कार्ये। २१. इदंच एकं वाक्यं दधाति पंच सीमाः॥ २२. (१) एका ज्ञानेन ददौ [दधौ]॥ २३. (२) एकाच कारणेन ददौ॥ २४. (३) एकाच कारणं दानेप्सायाः सृष्टेः संजातं॥ २५. (४) एकाच उपायार्थं ददौ सृष्टिं॥ २६. (५) एकाच कार्ये ददौ दाता सृष्टिं॥ २७. सत्ता या एतेषां पंचानां सीम्नां स्वयमेव दातिभिः सृष्टिभिश्च प्रकटा॥ २८. (१) ज्ञानेन दानं ज्ञानतया [ज्ञानितया] समारचनं सृष्टेः उपरि विपुलत्वे॥ २९. (२) कारणेन दत्तस्य सर्व्वज्ञानत्वात् [०ज्ञानित्वात्] प्रकटता॥ ३०. (३) कारणंच अभीप्सायाः यत् सृष्टेः जातं॥ ३१. सहैवं विवेकतया [विवेकितया] समारचनत्वं [०नित्वं] सृष्टेः अभीप्सायाः सृष्टेः भवितुं संवदति॥ ३२. अभीप्साकारणस्य स्वयमेव सृष्टिः रूपेण दधाति साक्ष्यं[1]॥ ३३. (४) उपायेन दत्तस्य ज्ञानेन दातिः दर्शयित्री॥ ३४. यतो ज्ञानं कामीयं। कामश्च रूपीयो भवति॥ ३५. (५) कार्ये दत्तं सत्कार्यतया सृष्टेः पृथक् पृथक् यथा-कामिन्या यथा–रूपीन्या प्रकटं" ॥ ॥

३६. "सत्तायाः प्रतिपक्षस्य पूर्व्वं सृष्टिदानात् प्रकटताः प्रभूताः॥ ३७. अस्य एका तावत् अभीप्सा या सृष्टिदानस्य॥ ३८. यथा सीमा अभीप्सायाः न सुरूपायते वस्तुनि क्ऋते[1] निम्नत्वात्। ३९. ततोऽभीप्सायाः निम्नत्वं। निम्नत्वाच्च उद्वेगः। उद्वेगाच्च प्रतिपक्षस्य सत्ता पूर्व्वं अभीप्साकार्यात् यदस्ति सृष्टेः" ॥ ॥

४०. "संप्राप्तेः प्रतिपक्षस्य सृष्टौ पश्चात् सृष्टिदानात् प्रकटत्वे शस्त्रारचनं यत् दातुः [धातुः] प्रत्यभिमुखं प्रतिपक्षस्य प्रागेव प्रतिपक्षप्राप्तेः ४१. यत् सर्व्वज्ञानतया [०नितया] प्राक् सृष्टेः दातुः [धातुः] अनुरूपं ४२. समग्राणिच शस्त्राणि सृष्टेः दर्शयिता अस्ति यानि समारचितानि प्रतिपक्षाभिमुखं युद्धये [युद्धाय] रूपारचनतया [०नितया] ४३. कार्यंच सृष्टीनां रूपस्य तुल्यं कष्टावलोपितेनं[1] [कष्टावलोपितेन?]॥ ४४. आसां समारचनं सैन्यं यत् प्रत्यभिमुखं प्रतिपक्षस्य शत्रोः सेनारचनोपमं॥ ४५. आसांच कार्यं रूपीयं कामीयं सर्व्वोपतापप्रतिस्खलनं अस्ति" ॥ ॥

[१०.]

१. अन्यश्च"" निबंधः उपरि समालोचे एकत्वसमालोचिनां यस्मात् समारचनंच द्वित्वस्यं[1] प्रकटायते॥ ॥

२. अहो ज्ञायंते[1] यत् यो दातारं [धातारं] समीहते समाज्ञातुं। यदिच आयासं निजे जीवे ददाति। ३. सूक्ष्मतया ननु चिंतेत॥ ४. आदौ तनुं आत्मानं च निजं

(९—३२) १. K_{10} साक्षं.

(९—३८) १. K_{10} सुरूपा या ग वस्तु निज ते (?).

(९—४३) १. K_{10} कष्टावलोसतेन.

(१०—१) १. K_{10} द्वितस्य.

(१०—२) १. K_{10} ज्ञायात.

अवलोकेत। ५. यत् [१] कः [२] कस्मात् [३] केनच कार्येण दत्तः॥ ६. [४] अस्य प्रतिपक्षः प्रतिघातीच कः॥ ७. [५] अस्य मित्रः सहायीच कः॥ ८. [६] एनंच कल्मुखं [कल्मषं] कर्त्तुं कः क्षिपति। ९. [७] कस्माच्च रत्नात्॥ १०. [८] असौ शोद्धुं कथं शक्नोति॥ ॥

११. अन्यथा न समर्थो दातारं [धातारं] यथास्थतया परिज्ञातुं अस्यच स्वीयत्वे समागंतुं॥ ॥

१२. यतो यदि दातेति [धातेति] नाम विहितं। ततो ऽस्य इमानि त्रीणि नामानि सममेव सन्निहितानि॥ १३. दानं दीनिश्च आत्मा च॥ १४. यतो [१] दाता [धाता] नाम दानात् भवतीति परिस्फुटमेव॥ १५. [२–३] इदंच यत् दाता [धाता] सृष्टेः। सृष्टीः सत्कार्यत्वे [०त्वाय] ददौ [दधौ]॥ १६. ऋते सत्कार्यत्वात् न विमुंचति॥ १७. सत्कार्यताच सृष्टीनां कामं दातुः [धातुः] परिज्ञाय विधेया १८. अकामाच्च परिरक्षणीया॥ १९. कामात् दातुः [धातुः] समाचरणं अस्य अकामाच्च परिरक्षणं आत्मनः शोधनं॥ २०. कामंच दातुः [धातुः] ऋते दीने दातु [धातु] र्न परिज्ञायते॥ २१. दीनिश्च दात्रा (धात्रा) विनिर्म्मितेति निर्व्विकल्पमेव॥ ॥

२२. इदानीं[४,५,६] शक्यते परिज्ञातुं यत् इअजदो निर्म्मितवान् दीनिं परिज्ञानाय अस्य कामं [कामस्य]॥ २३. परिज्ञानात् अस्य कामस्य शुद्धौ [शुद्ध्यै?] आत्मनः प्रकटायते दयालुत्वं पालनत्वं इअजदस्य॥२४. शुद्धेश्च दीनेः आत्मनि [०नो?] प्रकटायते महत्त्वं मूल्यमत्त्वं दीनेः॥२५. संशोधनात् समीहनाच्च आत्मनः प्रकटायते विप्रतारणं विमोहनंच आत्मनः॥ २६. विप्रतारणात् विमोहनाच्च आत्मनां प्रकटायते विप्रतारको विमोहकश्च मनसां वचसां कर्म्मणां मनुष्याणां॥ २७. सर्व्वत्र प्रकटायते विध्वंसकर्त्ता आत्मनां॥ ॥

२८. (७) अस्माकं इह युज्यते संशोधयितुं परिज्ञातुं च यत् स विप्रतारकः आत्मनां विध्वंसकर्त्ता कस्मात् रत्नात्॥ २९. यतो यदि एकरत्नात् दानं अपहारश्च इअजदस्य उदीर्येत। ततः कथं इअजदो दीनिं शुद्धये आत्मनो विनिर्म्मितवान्॥ ३०. तस्मात् न युज्यते विप्रतारकं विमोहकं आत्मनां स्वीयेन ज्ञानेन कामेन उदाहर्त्तुं॥ ३१. यदि चासौ स्वयं अस्ति दाता [धाता] स्वयंच विप्रतारको विध्वंसयिताच आत्मनां। ऋते कामात् अस्य किमपि न भवति। ३२. ततश्च यदि मे इअजदात् शुद्धिं संयुज्यते समालिखितुं रक्षकं क करोमि॥ ॥

३३. (८) इदानीं सर्व्वेषां सुचेतनानां मनुष्याणां इदं एतावत् संयुज्यते समवलोकितुं समाज्ञातुं ३४. यत् मे कस्मात् प्रनष्टं [प्रणष्टं] परिरक्षितुं च योग्यं ३५. मेच रक्षकः कः आशाच क धर्त्तव्या॥ ३६. उपायो ऽस्य कार्यस्य अपरः कोऽपि नास्ति इअजदं यथास्थतया परिज्ञातुं॥ ३७. यतो यथाहं उपरि समालिखं यत् न केवलं सत्ता परिज्ञातुं किंतु यथास्थत्वं अस्य कामंच उपयुज्यते अवलोकितुं॥

(१०—११) १. K_{10} यथाः स्छ तथा [स्छ for स्थ].

(१०—३०) १. K_{10} युध्यते [ध्य for ज्य !].

(१०—३२) १. K_{10} रक्षयां (?) [रक्षां].

३८. अहं आलोकयं अंत जगति सर्व्वेषां दर्शनधारिणां दर्शनप्रबोधं यं दधति मूले इमे द्वे एव ॥ ३९. एकंच तत् यत् ब्रुवंति यत् समग्रं शुभं अन्यायश्च पृथिव्यां इअजदात्॥ ४०. एकंच तत् यत् ब्रुवंति यत् समग्रं शुभं पृथिव्याः आशाच आत्मशुद्धौ [०शुद्ध्यै] इअजदात् ४१. समग्रश्च अन्यायस्तनोः भयंच आत्मनः आहर्म्मनहेतोः ॥ ४२. सर्व्वेपि विभक्तित्वात् अनयो र्द्वयो र्मूलयोः खंडं खंडं भेदं भेदं प्रसारिताः संति ॥ ॥

४३. इहाहं सर्व्वेषु स्थानेषु इअजदपरिज्ञानेन यथा उपरि समालिखितं उष्णतरमनः [०मनाः] संशोधनतया अस्य दीनेः कामस्य च प्रष्टा समभवं ४४. इत्येवं संशोधनाय द्वीपे हिंदुस्थाने भूमौच बहुषु विभिन्नजातिषु पर्यटितो ऽहं ॥ ४५. यतो ऽहं दीनिं न तां या पारंपर्येण मैत्रीचकार ४६. किंतु तां अभीप्सये या बुद्ध्या साक्षितया च विवेकितरा प्रतिकरणीयतरा । ४७. संसर्ग्गत्वे [संसर्गे] प्रभूतानां विभिन्नजातीनां गतो ऽहं ॥ ४८. यावत् एकवारं ४९. यदहं तस्याः स्वामिनो रक्षायाः दीनेः उत्तमायाः शक्तेः श्रियश्च प्राणाच्च प्रभूतेभ्यो दुष्टागमेभ्यः तमस्विभ्यः संदिग्धेभ्यो दुष्टविचारेभ्यः शुद्धो ऽभूवं ॥ ५०. सर्व्वप्राणात् दीनिज्ञानस्य ५१. प्रबंधसमालोचाच्च ज्ञानिनां ५२. महादृष्टांतेभ्यः प्रबंधेभ्यो निर्व्वाणज्ञस्य आदरपादिआबंदस्य ५३. तस्माच्च निबंधात् यः कृतो हूफरवर्द्धन रोशनेन आदरफरोवगपुत्रेण ५४. यस्य "निर्म्मलनिबंधः" इति नाम निहितं ५५. तस्माच्च योऽस्य अग्र्यनिर्व्वाणज्ञस्य मुक्तात्मनः आदरफरोवगस्य फ्रोषजादपुत्रस्य [फ्रोखजादपुत्रस्य] ५६. उत्तमदीनिमतामग्रेसरस्य ५७. दीने र्विचिच्य "दीनिकर्द्दनिबंधः" इति नाम विहितं ५८. शुद्धो ऽभूवं बहुभ्यः संदेहेभ्यो ऽजयेभ्यः छद्मभ्यो दुष्टत्वेभ्यो दर्शनानां ५९. नामांकिताच्च तस्मात् यत् विप्रतारकाणां महत्तरस्य मुख्यतरस्य दुष्टशिक्षातरस्य गुरोः मस्तग्गमानस्य[58] ६०. यस्य दर्शनं राक्षसीयं दीनिश्च विप्रतारका शिक्षाच विदुष्टा वेषश्च गुप्तप्रचारी[59] ॥

६१. सुनिश्चिती यातो ऽहं [ज्ञानितया] तेन बुद्धिप्राणेन दीनिज्ञानबलेन ६२. नच निविडप्रवाहतया किंतु निर्म्मलया विभिन्नदेवया दीन्या होर्म्मिज्दन्यायिन्या॥ ६३. यां दाता [धाता] होर्म्मिज्दः पुण्यात्मने जरथुश्त्राय समास्वादयत्॥ ६४. जरथुश्त्रश्च सत्यदूततया एकाकी द्वारे कलावतो राज्ञो गुस्तास्पस्य समाजगाम ॥ ६५. असौच बलवत्या जिव्हया बुद्धिसाक्षितया हस्तोपरिविन्यस्ततया[1] ससीमवाक्यतया बहुसंदेहविभेदनतया अमिशास्पितानां परिस्फुटसाक्षिदातृतया दीनिं राज्ञो गुस्तास्पस्य निर्व्वाणज्ञानिनां च समास्वादयत् समं प्रभूतमहत्त्वेन ॥ ६६. महत्त्वं च अंतः शक्तेः शरीरिणां न विध्वस्तं ये ऽस्य गाढतरां वृद्धिं[60] ददत्तुः ॥ ६७. राजा स्पुदाख्तो[1][61] जरगरश्च[62] अपरेच द्वीपीयाः बहुषु युद्धावलंबेषु रक्तप्रवाहेषु जातेषु[2] दीनिं एतस्मात् प्रत्यकुर्व्वन् ६८. यावच्च रूमस्थानं हिंदूस्थानं द्वीपे [द्वीपे] दीनेः प्रवृत्तिकारितायै पर्यटिताः संति ॥ ६९. अनंतरंच आम्नायेन महत्सु राजसु राजबीजेषु क्रियावत्सु

(१०—६५) १. K_{10} हस्तोपरिविन्यसनतया.
(१०—६७) १. K_{10} स्पुदाख्रो. २. K_{10} यातेषु [य for ज].

संप्राप्ता ॥ ७०. यावच्च यावच्च महादिव्यं यत् उत्तप्तधातुना उपरि हृदये रेचितेन अस्य हूफरवईस्य आदरपादस्य मारस्पिदानपुत्रस्य अंतः राज्ये अस्य दातुः[63] साहपुरस्य राज्ञां राज्ञो होर्मिज्दपुत्रस्य संवादेन समं प्रभूतजातिभिः विभिन्नजातियैः आश्मोगैः[64] ७१. तेभ्यो मुख्यतमेभ्यः आश्मोगेभ्यो ये अभीप्सुभिः [अभीप्सवः?] आकारिताः संति शुद्धश्च [शुद्धं ?] ॥ ॥

७२. रूमीयाश्च ये युगे युगे नास्तिकनामानो याताः संति बहून् प्रश्नान् दुष्टविचारान् एतस्याः दीनेः पप्रच्छुः ॥ ७३. नाभूत् कस्मिन्नपि प्रश्ने भ्रांतिः यः [या] एतस्याः दीनेः [न] विभेदितः [विभेदिता] ॥ ७४. निर्व्वाणज्ञाश्च एरां–नगराणां सदैव अंतस्तेषां विजयधर्त्तारो बभूवुः । ७५. न यथा अपरे दर्शनीयाः येषां दीनिः गुह्यप्रचारकतया विप्रतारितानांच विमोहकारितया असत्कार्यतया अंतः वर्णेषु वृंदेषु किंचिज्ज्ञानां[65] अप्रबुद्धानां देवरूपिणां येषु ज्ञानात् बुद्धेश्च अवबोधाच्च कापि परिचिति र्न बभूव ॥ ७६. ततश्च कियतांचित् वृंदो यो बहुगुह्यतया विप्रतारितो विमोहितः तनुं प्रकटत्वे न ददौ ॥ ७७. पश्चात् प्रभृतेभ्यश्च समुदायः किंचिज्ज्ञानो ऽपरिचितन्यायो ऽमीभिः विप्रतारितः परिस्फुटो बभूव समं बहुबद्धवाक्यतया अनृततया विभिन्नतया एतेषां दर्शनस्य ॥ ७८. बहुबद्धत्वात् विभिन्नत्वात् न्यायपरिचितये नूतनशिक्षावद्भ्यो ऽत्र चिह्नयामः । ७९. तस्मात् हेतोः यत् निर्बंधान् निर्व्वाणज्ञानां पूर्वपुरुषाणां प्राप्तवारीकैः दारमीयैः[66] दुष्टज्ञानत्वे [प्रभूतवारिकैः सूक्ष्मत्वैः दुष्टज्ञानत्वे ?] वाचितान् उत्तमज्ञानत्वे प्रतिपादनाय ८०. सुलोचनतया समादिष्टं पश्येत ॥ ॥

[११.]

१. इतः संलिखामो ऽबद्धत्वं एतेषां प्रलापस्य सत्यनिरीक्षणत्वंच ॥ २. अहो पश्येत तेन ज्ञानलोचनेन ३. आदौ अमून् ये एकमूलास्पदसमालोचिनः ॥ ४. येच प्रलपंति यत् एको ऽस्ति इअजदो यः पुण्यकरो ज्ञानी शक्तिमान् रक्षकः क्षमापरश्च ५. यत् पुण्यं पापं सत्यं अनृतं जीवितं मरणं च उत्तमत्वं च निकृष्टत्वं च सर्व्वं एतस्मात् ॥ ॥

६. इह एतेभ्यः पृच्छेत ७. यत् इअजदः सदैव रक्षकः क्षमापरः पुण्यकरो न्यायी सर्व्वं वर्त्तमानं अतीतं भाव्यं च वेत्ति सकलेन केनचित् कामेन कामचरः । तत् क न्यायत्वं [न्यायित्वं] माध्यस्थं अथवा यत् एवं एवं नो ॥ ८. यतश्चेत् रक्षकः पुण्यकरः क्षमापरश्च । ततः आहर्म्मनं देवान् नरकं च एवं सकलमपि निकृष्टमाम्नायं स्वीयया रक्षया पुण्यकारितया क्षमापरतया स्वीयासु सृष्टिषु किमिति अवाकिरत् ॥ ९. चेत् न विज्ञातवान् । ततो ऽस्य ज्ञानत्वं [ज्ञानित्वं] सर्व्वावबोधत्वं कुतः ॥ १०. चेत् न

(१०—७०) १. K_{10} सहेपुर.

(११—१) १. K_{10} संलिखामः

(११—७) १. K_{10} माध्यस्छं [स्छ for स्थ].

समीहितवान् अन्यायं निकृष्टत्वंच सृष्टिभ्यो विना कर्त्तुं सर्व्वस्मै कस्मैचित् केवलं शुभं दातुं। ततो ऽस्य न्यायत्वं [न्यायित्वं] माध्यस्थं कुतः ॥ ११. चेत् नाशक्नोत् यत् न दत्तमास्ते। ततो ऽस्य सर्व्वशक्तित्वं कस्मात् ॥ १२. यत् सर्व्वं यथा निरीक्षामहे समालोचामः ॥ ॥

१३. सदैव यदि सर्व्वं शुभं अन्यायं च इअजदात् यातं वदंति। ततश्चेत् [ततश्चते] अमून् चतुरो गुणान् ये इअजदत्वेन अंतः संयुज्यते यदस्ति सर्वज्ञानित्वं सर्व्वशक्तित्वं उत्तमत्वं क्षमावत्त्वं एतस्मात् पृथक् कुर्व्वंति ॥ १४. अन्यथा उपायो नास्ति ॥ १५. चेच्च एकमपि एतेभ्यः चतुर्भ्यो गुणेभ्यः एतस्मात् पृथक् कुर्व्वंति। तथापि [ततोऽसौ] इअजदत्वेन न संपूर्णः ॥ १६. यतश्चेत् इअजदः स भवति यः सर्व्वज्ञानी सर्व्वशक्तिश्च उत्तमश्च क्षमापरश्च। ततो ऽसौ यो न सर्व्वज्ञानी न सर्व्वशक्तिः नोत्तमो न क्षमापरो न इअजदः ॥

१७. द्वितीयं च इदं यत् चेत् सर्व्वेषु केषुचित् पदार्थेषुच कामचरः स्वामी। ततो ऽसौ नगरं राज्यं च स्वीयं समग्रेभ्यः शत्रुभ्यः प्रतिघातेभ्यो ये [?] स्वीयात् कर्म्मणः किमिति एवं निरुपायं [निरुपद्रवं?] न दधौ यत् कस्यापि अंतः राज्ये कोऽपि उपद्रवो बलात्कारो ऽन्यायश्च आक्रंदश्च न भवेत् ॥ १८. यतः स्वामी राजाच नरः स्वामित्वे राज्ये च ततः श्लाघ्यो यदि स्वीयं नगरं राज्यं च स्वीयया बुद्ध्या एवं पातुं धर्त्तुं च क्षमो यथा स्वीयात् कर्म्मणः शत्रवः कदर्थयितुं पापं हानिंच कर्त्तुं न समर्थीयंति ॥ १९. अथ चेत् स्वीयात् कर्म्मणो दुष्टान् क्षीणयति। ततो ऽसौ स्वतो मनोमित्रान् [मनसो मित्राणि उपद्रवेभ्यो] विनानिधाय सर्व्वं कमपि निरुपद्रवं कर्त्तुं समर्थीयति ॥ ॥

२०. द्वितीयंच इदं यत् चेत् अधिकशक्तिः बलिष्ठः प्रधानतरः। २१. ततो ऽस्य अधिकशक्तित्वं बलिष्ठत्वं प्रधानत्वं उपरि कस्मिन् ॥ २२. यतो ऽधिकशक्तित्वं बलिष्ठत्वं उपरि शत्रुषु प्रतिद्वंद्विं भवति ॥ २३. प्रतिद्वंद्वी शत्रुश्च स्वयं न स्वीये संयुज्यते भवितुं ॥ २४. यावत् चेत् शत्रुः प्रतिपक्षी नास्ति कस्योपरि [यस्योपरि] अधिकशक्तिः बलिष्ठश्च भवति। २५. ततो ऽस्य अधिकशक्तित्वं बलिष्ठत्वं उपरि न समुदीर्यं ॥ २६. यतः उपरि स्वीये वपुषि गावः पशवश्च येषां प्रतिपक्षो विरोधी नास्ति बलिष्ठः अधिकशक्तयः संति [?] ॥ ॥

२७. द्वितीयं च इदं यत् इअजदत्वेन महत्त्वेन निजेन ज्ञानी संतोषी किंवा नो ॥ २८. चेत् ज्ञानी संतोषी। ततो निजेन ज्ञानेन कामेन शत्रून् पापकर्म्मिणः कुर्व्वन् समग्रानपि नगरांतः विध्वंसिनो ऽवकिरन् शुभेन नगरस्य सृष्टीणां च [०नांच] संतोषी बभूव [?] ॥ २९. पापं अन्यायंच एषामाकांक्षा। स्वयंच उपर्येषां शत्रोः शापकरस्य संजातस्य अस्य [शत्रुः शापकरश्च संजातः ?]। मनुष्यान् अन्यायरतान् नरकीयान् कर्त्तुं कथं संयुज्यते ॥ ॥

३०. द्वितीयंच इदं किल सर्व्वं यत् वक्ति सत्यतया शुद्धंच वक्ति किंवा नो ॥

(११—१९) १. K_{10} उपद्रवं [?].
(११—२३) १. K_{10} स्वीयं.

३१. चेत् सत्यतया शुद्धंच वक्ति तच्च यत् वक्ति किल पुण्ये मित्रः पापे शत्रुरस्मि
३२. सदैव पापं पापकर्म्मिभ्यः प्रभूतं [प्रभूततरं] ददाति पुण्येभ्यः पुण्यकर्म्मिणां।
३३. ततो ऽस्य सत्या वाक् क ॥ ॥

३४. द्वितीयंच इदं यदस्य कामो निकृष्टत्वे किंवा उत्तमत्वे ॥ ३५. चेत् अस्य कामो निकृष्टत्वे । ततो ऽस्य इअजदत्वं कुतः ॥ ३६. चेत् कामः उत्तमत्वे । ततः किमिति निकृष्टाः निकृष्टताश्च प्रभूताः संति उत्तमेभ्यः उत्तमताभ्यश्च ॥ ॥

३७. द्वितीयंच इदं यत् क्षमाधरो [क्षमाकरो] ऽस्ति किंवा नो ॥ ३८. चेत् न क्षमाकरः । ततोऽस्य इअजदत्वं कुतः ॥ ३९. अथ चेत् क्षमाकरः । ततः किमिति वक्ति यदहं हृदयं श्रोत्रं लोचनेच मनुष्याणां विमुद्रितवान् यथैते न शक्नुवंति अवमंतुं वक्तुं कर्त्तुंच विना तेन यन्मे रोचते । ४०. संति केचित् अनिम्नत्वेन महाढ्याः कृताः । ४१. संति केचित् प्रचुरप्रकारेण मृत्युना निहताः । अवशीर्णाः नरकेच दीर्घकालं निक्षिप्ताः । ४२. किल यावत् ते यान् पृथक् करोमि सुंदरं पुण्यकारितराः भवंति । ४३. इह तेच ये पृथक् कृताः पुनः अपकारं कुर्व्वंति । ४४. तस्मात् प्राक्तनीयात् प्रचुरं दोषकरतराः पापकारितराश्च संति ॥ ॥

४५. द्वितीयंच इदं । चेत् सर्व्वं यत् कुरुते ज्ञानतया [ज्ञानितया] कारणेनच कुरुते । ४६. ततश्चेत् कोऽपि प्रतिपक्षः प्रतिघातो नाभूत् । किमिति सृष्टयः प्राक्तनीयाः याः समारचिताः समाराधकाः देवीये अकृतादेशत्वे यदंतः मनुष्येषु दुर्गतित्वे नरकीये विपर्ययिताः संति ॥ ४७. अथ चेत् असौ न विज्ञातवान् यत् विपर्ययिष्यंति । ततो ऽस्य कार्यं विमृश्य संयुज्यते समादेष्टुं । ४८. यत इह बहवः सहस्रधाच लक्षधाच ये विनिर्म्मिताः किल अर्च्चयिष्यंति तेच राज्येन माद्यंति सर्व्वेऽपि अकृतादेशाः अशुभोपदेष्टारः संयाताः संति ॥ ४९. यतः समं तेन किंचिज्ज्ञानेन येन मनुष्यो न एवं समारच्यते विनिर्म्मीयते यथा मनुष्यस्य कामः ॥ ५०. अथ चेत् भविष्यति किंचित् यत् समारचिष्यति निर्म्मास्यति यत् न एवं उपरि आयाति भवति यथैषां कामः । द्वितीयेच पुनः समारचने तस्य कस्यचित् न स्थास्यति तस्माच्च रक्षिष्यति ॥ ॥

५१. तदसौ स्वामी सर्व्वशक्तिः सर्व्वज्ञानी यावत् इदानीं बहून् असंख्यान् कांश्चित् आरचत् एकोऽपि न एवं उपरि आयाति भवति यथास्य कामः । तथापि आरचनात् दानात् नवनवस्य सदैव न परिरक्षति ॥ ॥

५२. यथा यदि तान् प्राक्तनीयान् गणान् दाता [धाता] प्रियत्वाय पावकात् समारचत् कियंति चित् वर्षसहस्राणि ५३. यत् यथा वदंति किल पूजा अस्य सदैव चक्रिरे । ५४. निदाने एकेनैव आदेशेन अकृतेन यं ददौ यत् प्रणामं एतस्मै मनुष्याय प्राक्तनाय अस्माभिः कर्द्दमात् समारचिताय कुरुत । ५५. असौ शुद्धिं अयोग्यकरणेन किमित्यवोचत् । ५६. ततश्च कर्द्दमेन शापेन कोपेन हीनान् लघून्

(११—४०) १. K_{10} माढ्याः
(११—५५) १. K_{10} अजोग्यकरणेन [ज for य].

चकार । ५७. देवत्वे द्रूजत्वेच व्यावर्त्तयत् स्वर्ग्गलोकाच्च वहिश्चकार । ५८. सहस्रतयाच जीवितं राज्यं दीर्घकालं ददौ । ५९. यत् प्रयामि दासान् आराधकान् मे अमार्ग्गिणो विमोहितान् करोमि । ६०. असौ स्वीये कामे विरोधिनः प्रतिद्वंद्विनः चक्रे ॥ ॥

६१. निर्व्वाणे च तस्य नरस्य यः प्रियत्वाय हितत्वाय अस्याराधको महान् समं बहुभिः आराधकैः प्रणामं [न ?] कृतवान् समादिदेश ६२. उद्यानेच स्वर्ग्गभुवनस्य चक्रे ६३. यत् विचरेः समग्राणि च फलानि भक्षेः ६४. विना तेनैकेन वृक्षेण यः समादिष्टो यत् मा भक्षेः ॥ ६५. असौ समं तैश्च विप्रतारयितारं विमोहयितारंच समारचत् ६६. अंतश्च उद्याने सन्निहितवान् ६७. यं कश्चित् सर्प्पं वक्ति कश्चित् आहर्म्मनं ॥ ६८. असौ रूपंच खादनतायाः तृष्णायाः सर्व्वं स्वयं एतस्मै मनुष्याय ददौ ॥ ६९. पश्चात् तेन विमोहकर्त्रा विप्रतारिताः यत् तस्मात् वृक्षात् भक्षेत ॥ ७०. अस्ति कश्चित् आदमं वक्ति ॥ ७१. तेच तेन रूपेण खादनतायाः अखादन् ॥ ७२. पश्चात् खादनात् एवं ज्ञानवंतो बभूवुः यदेतैः उत्तमं निकृष्टंच अवलोकितं परिज्ञातंच ॥ ७३. तस्माच्च एवं प्रियत्वात् वात्सल्यात् तेनैकेनादेशेन ते विस्मृताः ७४. तस्याश्च विस्मृतेः सर्व्वं एतस्मात् कारणं ॥ ७५. समं कलत्रैरमून् महाक्रोधेन अप्रियत्वेन स्वर्ग्गोद्यानात् वहिश्चकार ७६. हस्तेचास्य दुष्टमनसो विप्रतारकस्य विमोहकस्य समर्पितवान् ७७. यदेषां कामः स्वीय उपरि प्रचारितः उपर्येषांच कारितः ॥ ॥

७८. ननु किमस्ति अन्यायत्वं [अन्यायित्वं] निःकारणादेशत्वं अनुतापिबुद्धित्वं किंचिज्ज्ञानत्वं यदेतस्मात् निकृष्टतरं अन्यायितरंच ॥ ॥

७९. इदंच यत् तत् उद्यानं किमिति एवं सुप्राकारं सुदक्षतरंच न चकार यत् स विमोहनाकरः अंतर्नागमिष्यत् ८०. ननुच बहून् दासान् अर्च्चनाकरान् असौ विमुग्धान् चक्रे करोतिच ॥ ८१. असौ तेन हेतुना प्रचुरान् आचार्यान् विदग्धान् युगे युगे जगति असृजत् ८२. यत् दासान् मे हस्तात् अस्य विमोहयितुः शोधयंति ८३. मार्ग्गे प्रवाहेच सत्ये समानयंति ॥ ८४. असौ तानपि अर्च्चकान् आचार्यान् स्वीयान् येसत्कार्यत्वं [सत्कार्यत्वे] मनुष्यंच मार्ग्गे शिक्षायांच[1] सदाचारिण्यां समानीतवंतः समग्रानपि निजेच्छया विकृष्टेन मृत्युना निजघान ननाशच ८५. स यः आद्यो विमोहयिता अमार्ग्गनेता अनंतकालं जीवन् विनिर्म्मुक्तः आस्ते ॥ ८६. यावच्च इदानीं कामोऽस्य विमोहनतया अमार्ग्गनयनतया अधिकशक्तितरः कामचरतरश्च तस्मात् यः इअजदस्य ॥ ८७. यतो विमुग्धाः[1] अमार्ग्गिणः प्रभूताः स्फीततराः संति सत्यमार्ग्गिभ्योऽमुग्धेभ्यः ॥ ॥

८८. द्वितीयंच इदं किल सर्व्वं यत् कुरुते कारणेन कुरुते किंवा नो ॥ ८९. चेत्

(११—८४) १. K_{10} सिख्यायां [स for श, and ख्य for क्ष, Quite a Prakrit form].
(११—८७) १. K_{10} विमुद्धाः So often !

अकारणं कुरुते। पिशाचकर्म्मा॥ ९०. असौच यः पिशाचकर्म्मा इअजदत्वेन निर्व्वाणज्ञेन [०ज्ञत्वेन] न युज्यते स्तोतुं॥ ९१. चेत् कारणेन कुरुते। ९२. ततश्चेत् अस्य कोऽपि प्रतिपक्षः प्रतिद्वंद्वी नाभूत्। अस्याः समग्रायाः सृष्टेः या यथा देवाश्च मनुष्याश्च ये अकृतादेशाः प्रत्यभिमुखं कामस्यास्य योद्धारो विमोहयितारः असंख्यायाश्च सृष्टेः अलाभवत्याः आरचनेन किं॥ ॥

९३. द्वितीयंच इदं यत् चेत् सर्व्वं वर्तमानं अतीतं भाव्यंच वेत्ति। तदस्य न युज्यते निजेन ज्ञानेन कामेनच किंचिदपि आरचितुं [आरचयितुं] यस्मात् पश्चात्तापः प्रतिकुलंचास्य कामस्य आदेशस्यच आस्ते ९४. अस्यच आचार्याणां कामकर्तॄणां प्रतिघाति भवति॥ ९५. चेत् ब्रुवंति यत् इदं प्रतिद्वंद्वि मूलात् उत्तमं शुभंच समारचितं पश्चात् निकृष्टत्वे सृष्टीनां अमार्ग्गकारित्वे व्यत्ययितं। ९६. तदिदं प्रतिवदेत यत् चेत् असौ सर्व्वशक्तिः। किमिति कामः प्रतिद्वंद्विनः व्यत्ययेन निकृष्टत्वे सृष्टीनां अमार्ग्गकारित्वे बलिष्ठतरः प्रधानतरश्च तस्मात् यः इअजदस्य। ९७. किमिति निकृष्टत्वं अंत र्युगे बलिष्ठतरं उत्तमत्वात्॥ ॥

९८. द्वितीयंच इदं यत् चेत् पापकर्म्मिणः सर्व्वेऽपि कामेनास्य। ९९. असौ मनः पापकर्म्मिणां स्वयं व्यामोहयत्। १००. असौ बीजं पापस्य स्वयं ववाप [उवाप]॥ १०१. चेत् समारूढं। कस्य मूले दधौ॥ १०२. एकेचं[1] निहताः एकेचं[2] प्रसादपूरिताः कस्मात् प्राणात् न्यायमत्तायाः॥ ॥

१०३. द्वितीयंच इदं यदसौ एनां भूविभूतिं कारणेन आनंदाय निजाय समाधानाय शुभायच मनुष्याणां चक्रे ददौच किंवा निःकारणं विषादाय निजाय उद्वेगाय अशुद्धये दुःखाय मरणायच मनुष्याणां॥ १०४. यतः चेत् असौ निःकारणं चक्रे। पिशाचकार्यौ॥ १०५. निःकारणं किंचित् ज्ञानिनां अप्रतिकरणत्वात्॥ १०६. चेत् कारणेन चक्रे असौ आनंदाय निजाय समाधानाय शुभायच मनुष्याणां ददौ। १०७. ततोऽसौ सुनिवासां संपूर्णशुभां किमिति नाकरोत्॥ १०८. चेत् अस्य समारचनात् मनुष्याणां सृष्टेश्च आनंदः शुभंच। ततोऽस्य अपघातात् विध्वंसात् लाभः कः॥ १०९. चेत् असौ मनः पापि न स्वयं मनुष्येषु ददौ। ततः कोऽस्ति यः ऋते आदेशात् कामाच्च अस्य मनः पापि ददाति [दधाति]॥ ११०. चेत् असौ स्वयं ददौ [दधौ] अमीषामिह दोषं उपरि दधाति। ततोऽस्य सत्यं माध्यस्थं कुतः॥ १११. यतो यद्यपि मनुष्याः समं किंचिज्ज्ञानेन किंचिद्बुद्ध्या तथापि व्याघ्रान् विरून्[1] [वृकान्] अपरांश्च क्षुद्रजंतून् यावदेते समर्थाः डिंभेषु गोस्थानेषु[2] निजेषु अंतर्न निक्षिप्यंति [निक्षिपंति]॥ ११२. नो चेत् एते विनाशयंति॥ ११३. ननु इअजदश्च पालनाकरः आहर्म्मनं देवान् स्वीयासु सृष्टीषु किमिति मध्ये निचिक्षेप ११४. यदेनां अश्रोत्रीं व्यामुग्धां दुर्ग्गतिनीं नरकीयांच चक्रिरे॥ ११५. चेत् विमर्शनाय चक्रे यथा

(९१—१०२) १. K_{10} एकाश्च. २. K_{10} एकाश्च.
(९१—१११) १. K_{10} विरू [Gujarati वरु]. २. K_{10} गोस्छानेषु [स्छ for स्थ].

तत् यत् ब्रुवंति यदसौ अशुभं विमर्शनाय उपरि सृष्टीनां ददौ । ११६. तदसौ पूर्व्वं तस्मात् मनुष्यान् सृष्टिंच किं न विज्ञातवान् ॥ ११७. किमसौ आचार्यो विमर्शकः सर्व्वज्ञानी अनाकार्यः ॥ ॥

११८. संक्षेपात् इदं यत् इअजदस्य चेत् कोऽपि प्रतिपक्षः प्रतिघाती नाभूत् । ततोऽसौ अनुपद्रवतया समग्रां सृष्टिं दातिंच दातुं शक्तोऽभूत् । किमिति न ददौ [दधौ] ॥ ११९. [अथ] चेत् समीहितवान् । न शक्तोऽभूत् ॥ १२०. चेत् समीहितवान् नच शक्तवान् । नच संपूर्णशक्तिः ॥ १२१. अथ चेत् असौ शक्तवान् न समीहितवान् । नच पालनाकरः ॥ १२२. चेत् असौ विज्ञातवान् यत् अस्याः सृष्टेः दातेश्च यां ददामि किंचित् भविष्यति यत् न अंतः कामे मम । १२३. निदानेतु चकार । १२४. तन्नतु अयं सकलोऽपि असंतुष्टया निजेन करणेन प्रवर्तनेन कोपः शापश्च निक्षेपश्च यो निग्रहे नरकस्य निःकारणः ॥ ॥

१२५. द्वितीयंच इदं यच्चेत् समग्रं पापमनसा पापकर्म्मणा पापं यत् मनुष्याः मन्यंते ब्रुवंति कुर्व्वंतिच एवंच दुःखं मांद्यं दौर्छ्यं निग्रहोऽन्यायश्च नरकस्य विना कामेन आदेशेनच इअजदस्य भवितुं न शक्नोति । १२६. इअजदस्य कामः शक्तो नित्यश्च । १२७. यतोऽसौ स्वयंच नित्यः । १२८. इह कस्यापि नित्यात् अन्यायात् निग्रहात् शोढुं अनाशा [अनाशता] सुनिश्चिता एव ॥ ॥

१२९. यतः प्राचुर्येण प्रकटं यत् कोऽपि विद्याधिपतिः प्रवीणश्च नास्ति यः एतस्मात् अन्यायात् निकृष्टकामत्वात् अन्यथा दधाति ॥ १३०. चेत् आराधितः । तत्-प्रतिम एव तेषां आराधकानां आचार्याणां ये मनुष्येषु निरोपं इदं चक्रिरे यत् दोषं पापंच मा कुर्यात । १३१. यतः कामं आदेशंच इअजदस्य प्रतिस्खलितुं कामयंति ॥ १३२. इदंच यत् यथास्य द्वे ऽपि कामः । सकलंच पापं सकलंच पुण्यं । न प्रकटं यत् पुण्यं पुण्यकर्म्मिणां प्रभूतं प्रतिकरोति किंवा पापं पापकर्म्मिणां ॥ ॥

१३३. ननु तेच वैद्याः ये आशायै आत्मनो रोगिणां औषधानि विदधते १३४. अमीषां दुःखं मांद्यं प्रतिस्खलंति प्रेरंतिच १३५. यत्तेषां तस्मात् कर्म्मणः पुण्यं स्वीयायते । १३६. परं निग्रहे नरकस्य निःसंदिग्धं तिष्ठंति ॥ ॥

१३७. तेच ये आत्मनो बाह्वभ्याय दुर्बलेभ्यो नास्तिकेभ्यो दुःखितेभ्यो मनुष्येभ्यः किंचित् ददति १३८. तेषां नास्तिक्यं दौर्बल्यं तेभ्यो ऽपहरंति प्रेरंतिच १३९. यत्तेषां तस्मात् कर्म्मणः पुण्यं स्वीयायते । १४०. परमेषां पापं भारितरं भवति निश्चयेन ॥ ॥

१४१. चेत् वदंति यत् तेच वैद्याः औषधानि ये विदधते तेच ये दुर्बलेभ्यो दुःखितेभ्यः किंचित् ददति सर्व्वेऽपि कामेन इअजदस्य । १४२. तच्चेत् इअजदो प्रतिघाती अप्रतिपक्षः । ततोऽस्य मांद्यस्य दौर्बल्यस्यच अदानं समाधानितरं सकारणतरं इअजद-

(११—१२५) १. K_{10} दौस्ठ्यं [स्ठ for ष्ठ].
(११—१४१) १. K_{10} ङैषधानि [ङै for औ].

त्वेच अनुरूपितरं १४३. तस्मात् यदमून् स्वयं रोगिणो दुर्बलान् कृत्वा मनुष्येषु समादिदेश यत् यूयं एतामेतान् [यूयमेव तान्] अरोग्यान् अपनास्तिक्यान् कुर्यात् ॥

१४४. चेत् वदंति यदस्य कामोऽयं यत् तेषां वैद्यानां दातॄणां तेन प्रसाददानेन शुभं तेभ्यः तत्र कुरुते १४५. एतांश्च स्वर्ग्गशुभेषु अनंतकालीयेषु प्रापयति। १४६. तदेतत् पश्येत यत् कथं अन्यायी अशक्तश्च यत् शुभं प्रभूतत्वंच उपरि अन्यस्मिन् संपूर्णकामे याते सति [यातुं] प्रभूतान् अपापान् उपद्रुतान् दुर्बलान् नास्तिकान् रोगिणो ऽन्यायागतान् कुरुते ॥ ॥

१४७. इदंच यत् चेत् शुभं प्रभूतत्वं उपरि एकस्मिन् विना उपद्रवेण दुःखेन कष्टेनच अपरस्य कर्त्तुं न शक्नोति। १४८. ततोऽसौ शक्तिकर्तृतायाः कामकारितायाः अप्रतिपक्षतायाः अननुरूपः ॥ ॥

१४९. चेत् वदंति यत् तान् रोगिणो दुर्बलान् परलोकीयेन तेन प्रसाददानेन स्वर्ग्गशुभेषु अनंतकालीयेन प्रापयति। १५०. तच्चेत् असौ प्रसाददानं यत् परलोकेन विना अन्यायेन इहलोकस्य दातुं न शक्तः। नच संपूर्णशक्तिः ॥ ॥

१५१. इदंच यदस्य उपद्रवकारित्वं यत् इहलोकेन निःसंदिग्धं प्राक् प्राप्तं निःकारणंच। १५२. प्रसाददानंच यत् परलोकस्य संदिग्धं अप्रतिकरणीयंच पश्चात् उपद्रवकारित्वात् ॥ १५३. यथा उपद्रवः आद्यो निःकारणः प्रसाददानं यत् पाश्चात्यं सकलमपि निःकारणतया ग्रहिलतयाच १५४. इदंच यत् किमपि ऋद्धत्वं पाश्चात्यं उपद्रवे आद्ये निःकारणतया नावलोक्यते ॥ ॥

१५५. द्वितीयंच इदं यत् एतेभ्यः त्रिभ्यः प्रकारेभ्यः एकस्यापि भवितुं अनुपायः ॥ १५६. [१] एकंच किल यत् किंचित् अंतरस्मिन् जगति वर्त्तमानं अतीतं भाव्यं सकलमपि कामेनास्य किंवा [२] [अथवा] नो। १५७. [३] अथवा अस्ति यदस्य कामेन अस्ति यत् नो ॥ १५८. [१] यथा किंचिदपि नावलोक्यते यत् न शुभं अथवा अशुभं अथवा सम्मिश्रं द्वाभ्यां। १५९. चेत् वदंति यदस्य समग्रमपि कामः। ततोऽस्य शुभं अशुभंच द्वेऽपि कामः ॥ १६०. चेत् अस्य शुभं अशुभंच द्वेपि कामः। अपूर्णकामी ॥ १६१. यतः एकेनापि न संपूर्णः ॥ १६२. असौच अपूर्णकामी अपूर्णस्वयं शक्नोति भवितुं १६३. यथा उपरि निदर्शितं ॥ १६४. [२] चेत् अस्य किमपि न कामः। १६५. कस्यापि कामस्य अभावात् नास्तिकामः ॥ १६६. असौच यो नास्तिकामो रूपकर्म्मा ॥ १६७. असौ यो रूपकर्म्मा रूपितश्च कृतश्च ॥ १६८. [३] चेत् अस्ति यदस्य कामः अस्ति यदस्य न कामः। १६९. किंचिदपि अंत र्जगति नावलोक्यते यत् न शुभं नच अशुभं ॥ १७०. तच्चेत् इअजदस्य शुभं कामः। ततो ऽसौ अशुभस्य अकामी परिस्फुट एव ॥ १७१. तच्च यत् अशुभं न कामेनास्य ॥ १७२. चेत् अस्य अशुभं कामः। ततो ऽसौ शुभस्य अकामी अनुमानेन ॥ १७३. तच्च यत् शुभं न कामेनास्य ॥ १७४. चेत् तच्च यत् शुभं कामः इअजदस्य। तच्च यत् अशुभं अन्यकामात् समुद्भूतं परिस्फुटमेव ॥ १७५. चेत् तत् यत् अशुभं कामोऽस्य।

तच्च यत् शुभं अन्यकामात् यातं अनुमानेन॥ १७६. अनुमानतया एव प्रकटीयते प्रतिद्वंद्वी कामस्य इअजदस्य॥ ॥

१७७. चेत् अशुभं मनुष्यात् प्रभवतीति ब्रुवंति। १७८. तद्यथा मनुष्यो न नित्यः। स्वयं तत् अनुमानेनैव अथवा अशुभं प्राक् मनुष्यात् समुद्भूतं अथवा पश्चात् १७९. अथवा समं मनुष्येण समुत्पन्नं॥ १८०. चेत् प्राक् मनुष्यात् समुद्भूतं ब्रुवंति। १८१. तद्यथा ऋते इअजदात् अन्यः कोऽपि आरचिता दाता [आरचयिता धाता] नाभूत्। १८२. तत् अशुभं अथ इअजदो ददौ [दधौ] अथवा स्वं स्वयं ददौ [दधौ] अथवा स्वयं सदैव अभूत्॥ १८३. चेत् पश्चात् मनुष्यात् संजातं वदंति। १८४. तच्चेत् रत्नं मानुषीयं सकलमपि दातिः इअजदस्य। १८५. मनुष्यस्यच अशुभं इअजदः अंतः रत्ने न ददौ। १८६. कर्म्मणा कथं एतस्मात् प्रभवति॥ १८७. चेत् एते अशुभं कर्म्मणा चक्रुः ऋते कामात् इअजदस्य १८८. इअजदस्यच परिज्ञानं कारणेन तेषां समुत्पन्नं। १८९. ततः इअजदो निजेन कामेन असंपूर्णः १९०. मनुष्याश्च कामेन आदेशं इअजदस्य प्रतिस्खलितुं प्रतिद्वंद्वि कामस्य इअजदीयस्य अशुभं कर्त्तुं बलिष्ठा अधिकशक्तयश्च संति। १९१. इअजदश्च अंतः निजे कामे निजदासानांच प्राणे अप्रधानतरः प्रकटः॥ १९२. चेत् वदंति यदमून् पश्चात् नरकनिग्रहेषु घोरतरेषु प्रापयति। १९३. तच्चेत् इअजदः शक्तः कर्त्ता पापकरणस्य न विमोचनं मनसश्चैषां अपहरणं लाभितरं रक्षायाश्च इअजदस्य अनुरूपितरं कर्त्तुं विमुक्तात् १९४. अनुमानेनैव तेन संतुष्टोऽभूत्॥ १९५. पश्चात् संतुष्टोऽपि स्वीयां सृष्टिं निगृह्णाति॥ १९६. कार्येनैकेनापि यत् विमृशामः अथ अशक्तित्वं अथवा किंचिज्ज्ञानत्वं अथवा हीनोत्तमत्वं एतस्मात् प्रकटायते॥ ॥

१९७. चेत् वदंति यत् इअजदो ऽशुभं ददौच [दधौ च] आरचत् [आरचयत्] तेन हेतुना यत् यावत् मनुष्याः उत्कर्षमत्तां शुभस्य अधिकं जानंति। १९८. तदेतत् पश्येत यच्चेत् अशुभं परिज्ञानाय शुभस्य अभीष्टं लाभवच्च। ततोऽस्य अशुभं अस्ति उत्तमः कामः॥ १९९. चेत् अस्य अशुभं अस्ति उत्तमः कामः अभीष्टं लाभवच्च। तस्य यत् वदंति यदस्य अशुभं न कामः निराकर्त्तुं॥ २००. तच्च यत् वदंति यदसौ मरणं दुःखं दौष्ट्यं तस्मै हेतवे ददौ [दधौ] यत् यावत् मनुष्याः उत्कर्षमत्तां जीवितस्य आरोग्यस्य शक्तेश्च अधिकतरं अवगच्छंति २०१. अंतश्च इअजदे त्रिधाप्रहरककारितरा भवंति। २०२. तदेतत् पश्येत यत् यथा [कथं] निःकारणं कर्म्म। तेन प्रकारेण असौ यो मूल्यविक्रयी विषौषधस्य वृद्धये विषं मनुष्येभ्यो ददाति। २०३. किल यावत् विषौषधं महत्तरं मूल्यमत्तरंच विक्रीणाति [विक्रीणीयात्]॥ २०४. इयं कस्मात् मध्यस्थकर्म्मता [०तः] यत् परिज्ञानाय मूल्यमत्तां शुभस्यापरस्य दुःखं मरणं अन्यायंच उपरि अन्यस्मिन् प्रतिक्षिप्यति॥ ॥

२०५. द्वितीयंच तत् यत् समुदायीकाः एके तेभ्यो वदंति यत् इअजदः सकलाभिः सृष्टिभिः दातिभिश्च पार्थिवः। २०६. यतः सृष्टयः समग्राः तस्य स्वाधीनाः संति।

२०७. यथास्य रोचते यदस्य रोचते उपरि तासां कुरुते नच बलात्कारकरः। २०८. यतो बलात्कारः स यं उपरि कस्यचित् अस्वाधीनस्य कुर्वंति। २०९. ततः स यः केषांचित् सर्व्वस्वाधीनानां यथास्य रोचते उपरि तेषां कुरुते नच बलात्कारकरः। २१०. तदहो अवबुध्येत यचेत् पार्थिवत्वात् यो बलात्कारं कुरुते नच बलात्कारी आकार्यः। २११. तत् असौच यः पार्थिवो ऽनृतं वक्ति सत्यवाक् अस्ति। २१२ असौच यः पार्थिवत्वात् दोषं पापं चौर्यं अपहारंच कुरुते नच पापकारी आकार्यः॥ २१३. एवं यथा तत् यत् हूफरवर्द्दरोशनः आदरफरोवगस्य पुत्रः प्रतिरूपतया प्रत्यवोचत्। २१४. यत् तैः मनुष्यैको दृष्टो यो गर्द्दभीं सदैव मश्नाति॥ २१५. यदिच तैः तस्मात् पृष्टं यदिदं गर्ह्यतरं कार्यं किमिति कुरुषे। २१६. असौच शुद्ध्या प्रत्यवोचत् यत् गर्द्दभी मे स्वाधीना॥ ॥

२१७. द्वितीयंच इदं एतेभ्यो ननु पृच्छेत। २१८. यत् इअजदः एताः सृष्टीः दातीश्च याश्चकार सन्मुखं [संमुखं] तासां मित्रः किंवा शत्रुः॥ २१९. चेत् सृष्टिमित्रः। ततोऽस्य न युज्यते अशुभं अन्यायंच सृष्टीनां समीहितुं दातुंच॥ २२०. स्वीयानां सृष्टीनां विधूननात् अन्यायाच्चासां कदाचित् तृप्तो न बभूव॥ २२१. चेत् सृष्टिशत्रुः। ततो ऽस्य न युज्यते निजबलिष्ठज्ञानेन तत् किंचिदपि समारचितुं दातुं यदस्य शत्रुं [शत्रु] असानुकूलंच। असौच सम्मुखं कामं युद्ध्यति॥ ॥

२२२. इदंच ननु पृच्छेत। २२३. यत् इअजदः सदैव शुभज्ञानी सुराजा समृद्धिकरः २२४. किंवा दुष्टज्ञानी कुराजा बलात्कारकरः २२५. अथवा अस्ति कदाचित् यत् शुभज्ञानी सुराजा समृद्धिकरः २२६. अस्ति कदाचित् यत् दुष्टज्ञानी कुराजा बलात्कारकरः॥ २२७. चेत् सदैव शुभज्ञानी सुराजा समृद्धिकरः। २२८. ततोऽस्य न स्यात् अंत नगरे राज्ये बलात्कारः उपद्रवः आक्रंदश्च॥ २२९. अस्य सृष्टिमित्रता सृष्टेश्च सम्मुखमस्य मित्रता केवलैव। २३०. इति हेतोः उपरि स्वीयानां सृष्टीनां पालनाकरः। २३१. अस्य सृष्टिश्च त्रिधाप्रहरककारिणी सम्मुखंच स्तुतिकरा केवलं मित्राच। २३२. अस्य नामच इअजदीयं अनुरूपं आत्मनः॥ २३३ चेत् दुष्टज्ञानी कुराजा बलात्कारकरः। १३४. ततः स्वयमेव सृष्टिषु केवलः शत्रुः अस्य सृष्टिश्च सम्मुखं एवंविधा। २३५. इति हेतोः सृष्टीनां विभ्रंशयिता विनाशयिता विमोहनाकरः। २३६. अस्य सृष्टिश्च एतस्मात् आक्रंदिनी सम्मुखं युद्धकारिणी केवला विरोधिनी। २३७. अस्य नामच इअजदीयं अननुरूपनाम–सन्निभं॥ २३८. अस्य नित्यत्वाच्च सृष्टीनां अनंतकालीयात् उपद्रवात् अन्यायात् निर्भयी–भवितुं अनाशा एव॥ २३९. चेत् अस्ति कदाचित् यत् सुराजा शुभज्ञानी समृद्धिकरः अस्ति कदाचित् यत् अन्यथा व्यत्ययितः एतस्मात्। २४० ततो ऽस्य मित्रता सृष्टीनां समला॥ २४१. समलमित्रत्वाच्च समलकर्म्मा॥ २४२. समलकर्म्मत्वाच्च समलः स्वयमपि प्रकटायते॥ २४३. अस्य सृष्टिश्च सम्मुखं समलमित्रा॥ २४४. समभागात् नो चेत् [नच] मित्रा अस्य नच विरोधिनी। नच त्रिधाप्रहरकरा अस्य नचाक्रंदिनी। नच स्तुतिकरा अस्य नच निंदाकरा॥ अमुना प्रकारेण उपरि सर्व्वासां सृष्टीनां चित्रकृत् प्रकटः॥ ॥

२४५. द्वितीयंच इदं यत् यथा सर्व्वं किंचित् यदंत जगति एतस्मात् नामद्वयात् शुभस्य अशुभस्य नो बहिः। २४६. तच्चेत् शुभं अशुभंच सर्व्वं इअजदात् कामेनच इअजदस्य उद्दीर्यते। २४७. तत् वराकः आहर्म्मनो निरर्थकं अपकीर्त्तितः अपापो ऽमूलास्पदश्च कदाचिदपि विरुद्धोऽ पहारीच नाभूत् नच भविष्यति॥ ॥

२४८. तच्च यत् अंतः आगमे वक्ति यत् आहर्म्मनो ऽपहर्त्ता बभूव अमून् [तैश्च] स्वर्गात् बहिः कुरुते [कृतः]। निरर्थकं। २४९. यतस्तच्च अपहारित्वं अकृतादेशत्वं सर्व्वं कामेन इअजदस्य॥ ॥

२५०. चेच्च शुभं इअजदात् कामेनच इअजदस्य अशुभंच मनुष्यात् उद्दीर्यते। ततः आहर्म्मनस्य अमूलास्पदस्य अपापस्य अस्य शापो निंदाच निरर्थकं॥ ॥

२५१. चेत् प्रवृत्तोऽयं सकलोऽप्यन्यायो ऽशुभं न विभिन्नरत्नत्वात् किंतु स्वत्वात् एकरत्नत्वाच्च आत्मनः इअजदस्य। २५२. तत् इअजदः स्वीयाभिमुखं शत्रुः प्रतिघातीच अस्ति॥ २५३. इदंच यत् ऋते रत्नात् पापस्य पापं समुद्भूतमिति वक्तुं अतीव विमूढता॥ २५४. यथा पापस्य रत्नात् उत्तमात् गणना विमूढा तथा आहर्म्मनस्यापि यो मूलं मूलास्पदं अस्ति सकलस्य पापस्य दातेः सृष्टेश्च इअजदस्य गणनं विमूढतरं॥

२५५. संक्षेपात् इदं यच्चेत् आद्यं किंचित् अस्ति यत् न अंतः कामे इअजदस्य। चेत् सर्व्वं किंचित् कामेन इअजदस्य। कोऽपि न पापकर्म्मा। २५६. गुरुश्च दीनिश्च विनिर्मिता निरर्थकं॥ २५७. चेत् पापकारितया कश्चित् अवलोपितुं युज्यते। तदसौ अवलोपितुं योग्यतरो यो मूलं कर्ता धर्त्ता आरचयिताच सकलस्य अशुभस्य पापस्यच॥

२५८. चेत् अशुभं पापंच आहर्म्मनात् अथ [वा] मनुष्याच्च उद्दीर्यते। तद्यथा ते सर्व्वेऽपि आरचिता दत्ताः इअजदेन संति। ततो मूलनिधानं सर्व्वं [सर्वस्य] असौ यो मूलकारणं अशुभस्य २५९. अशुभात् अशुभतरं॥ ॥

२६०. इदंच ननु पश्येत यत् समग्राण्यपि दर्शनानि स्वीयेभ्यो गुरुभ्यः प्रवृत्तानि इदं वदंति यत्तैः उक्तं आदिष्टंच निजेषु यूथेषु यत् पुण्यं कुर्यात् [कुरुत] पापात् परिरक्षेत। २६१. विमोहनत्वात् इदं न विमृशंति यत् पापं यदादिष्टं यत् मा कुर्यात् [कुरुत] यः कुरुते नरके अनंतकालं निक्षेपयामि। तत् कुतः कस्मात् मूलात् युज्यते अवितुं॥ २६२. यतश्चेत् सकलमपि इअजदात्। ततोऽस्य अदानं समाधानतरमाशिष्यत पश्चात् दानात् प्रकटत्वे समानीतात् एतस्माच्च परिरक्षितुं समादिष्टात्। २६३. यदिच किमपि लाभं हेतुंच दानस्य आरचनस्य अशुभस्य नावलोकामहे॥ ॥

२६४. द्वितीयंच अंतस्तेषां आगमेषु उपरि पुण्यस्य पापस्यच असंबद्धतया वक्ति २६५. यत् [१] पुण्यं पापंच द्वितयमपि मत्तः। २६६. न देवाः नच राक्षसाः समर्थाः संति कस्यापि विपत्तिकरणे। २६७. न कश्चित् दीनिं प्रत्यकरोत् पुण्यंच चकार न कश्चित् अगर्दाबित्वेन प्रचचार पापं च चक्रे विना कामेन मे॥ २६८. अंतः सर्व्वेषु आगमेषु प्रचु-

रतया प्रचर्य आलिखेत् [आलिखति?] शापं सृष्टिषु कुर्यात् [करोति?] २६९. यत् किमिति मनुष्याः तत् पापं यदहं तैः [न ?] कामयामि कामयंति कुर्व्वंतिच ॥ २७०. अधिकं कामेन कर्म्मणाच स्वीयहस्तीयेन भवति तेषां निग्रहः [निग्रहं] उपरि वपुषि [करोति?] आत्मानंच [आत्मनश्च तेषां ?] त्रासयति ॥ २७१. अन्यस्मिन् स्थानेच वक्ति यत् [२] अहं स्वयमस्मि विमोहनाकरो मनुष्याणां । यतश्चेत् मे कामे स्यात् ततोऽहं मार्गं सत्यं दर्शयामि। विना मे कामेन यत् नरकं प्रयांति ॥ २७२. अन्यस्मिन् स्थानेच वक्ति यत् [३] मनुष्याः स्वयं संति कर्त्तारः पापस्य ॥ २७३. अमीभिस्त्रिभिः प्रकारैः इअजदः उपरि स्वीयासु सृष्टिषु विभिन्नरीत्या साक्ष्यं ददाति ॥ २७४. [१] एकंच इदं यत् स्वयं आहर्म्मनः ॥ २७५. [२] एकंच इदं यत् स्वयं अस्ति विमोहनाकरः सृष्टेः ॥ २७६. अन्येनच शृंगारेण स्वीयां सृष्टिं समं आहर्म्मनेन विमोहकारितया समभागिनीं कुरुते किल अस्ति यत् अहं करोमि अस्ति आहर्म्मनः ॥ २७७. [३] तेन यत् वक्ति यत् मनुष्याः पापं स्वयं कुर्व्वंति । तदसौ स्वीयं वपुः दूरतया पापात् समं आहर्म्मनेन समभागि चक्रे ॥ २७८. यतश्चेत् मनुष्याः पापं कुर्व्वंति निजरत्नत्वात् निजव्यामूढत्वात् । ततः इअजदः समं आहर्म्मनेन पापात् दूरे ॥ २७९. यतो यथा न इअजदात् नच आहर्म्मनात् ॥ ॥

२८०. द्वितीयंच तेभ्यो ये मुथजरीकाः[६३] आकार्यंते ननु पृच्छेत २८१. यत् इअजदस्य समग्रान् मनुष्यान् स्वतंत्रकामतया पापात् परिरक्षितुं नरकाच्च शोधयितुं स्वर्गंच नयितुं [नेतुं] कामः किंवा नो ॥ २८२. चेत् वक्ति यत् नो । २८३. तदसौ निर्व्विवेज उपरि हीनोत्तमत्वे इअजदस्य । निकृष्टत्वं अस्य कामः । २८४. इति हेतोः इअजदत्वेन स्तोतुं न योग्यः॥ २८५. चेत् वक्ति यदस्य कामः । २८६. तदसौ निर्व्विवेज उपरि उत्तम कामत्वे इअदस्य। २८७. इति हेतोः इअजदत्वेन स्तोतुं योग्यः ॥—२८८. इदंच यदसौ कामकर्त्तुं शक्तः किंवा नो ॥ २८९. चेत् वक्ति यत् नो। २९०. ततो ऽसौ निर्व्विवेज उपरि अशक्तत्वे इअजदस्य तेन योऽस्य कामः । २९१. इति हेतोः इअजदत्वेन सर्व्वशक्तिना स्तोतुं न योग्यः ॥ २९२. चेत् वक्ति यत् कामकर्त्तुं शक्तः । २९३. तदसौ निर्व्विवेज उपरि शक्तित्वे [शक्तिमत्वे] तस्य योऽस्य कामः।२९४. इति हेतोः इअजदत्वेन सर्वशक्तिना स्तोतुं योग्यः॥ —२९५. द्वितीयंच इदं यच्चेत् असौ कामंकर्त्तुं शक्तः कुरुते किंवा नो ॥ २९६. चेत् वक्ति यत् कुरुते । २९७. ततः प्रकटीकृतं स्यात् उपरि सर्व्वेषु मनुष्येषु प्रतिरक्षणं यत् पापात् शोधनंच यत् नरकात् समानयनं स्वर्ग्गलोके ॥ २९८. इदं तत् यदस्य सत्तायाः अप्रकाशयितृ निजदीनेश्च असत्यकारं ॥ २९९. चेत् वक्ति यदसौ कामं कर्त्तुं शक्तः परं न कुरुते । ३००. ततोऽसौ निर्विवेज उपरि अप्रतिपालकत्वे इअजदस्य मनुष्यशत्रुत्वे निजकामाप्रवृत्तित्वे ॥ ३०१. यतश्चेत् कुरुते । अस्यात्मनो न हानिः मनुष्याणांच लाभः अस्यच निजकामप्रवृत्तिः ॥ ३०२. चेत् न कुरुते । अस्यात्मनो न लाभः मनुष्याणांच हानिः अस्यच निजकामाप्रवृत्तिः ॥—३०३. द्वितीयंच इदं यत् कामेन न कुरुते किंवा अकामः ॥ ३०४. चेत् वक्ति यत् कामेन न कुरुते । ३०५. ततोऽसौ निर्व्विवेज यत् इअजदः शुभकामी अस्य शुभं कर्त्तुं न कामः ॥ ३०६. इदं असंबद्धत्वात्

अवमंतुमपि कुत्सितं ॥ ३०७. चेत् वक्ति यत् अकामः इति हेतोर्न कुरुते । ३०८. ततोऽसौ निर्व्विवेज उपरि कृशत्वे इअजदस्य अंतः स्वतायां अथवा सत्तायांच विध्वंसयितुः अस्य कामं ॥ ॥

३०९. संक्षेपात् इदं यदस्य जगतः प्रवृत्तिकर्त्ता अप्रतिपक्षो ऽप्रतिद्वंद्वी संपूर्णो ज्ञानत्वेन [ज्ञानित्वेन] उत्तमत्वेन [शक्तिमत्त्वेन] शक्तित्वेन स्यात् । इदं सकलमपि अननुरूपकर्म्मत्वं उपद्रवो ऽन्यायश्च दुःखं कष्टंच प्रभूतं मनुष्याणां अपरासां च सृष्टीनां न भवेत् ॥ ३१०. यतश्चेत् प्रवृत्तिकर्त्ता अप्रतिपक्षो ज्ञानत्वेनच [ज्ञानित्वेनच] संपूर्णः । अशुभस्य असंभवने उपायं औषधंच अशुभं अपनेतुंच जानाति ॥ ३११. चेत् उत्तमत्वेन संपूर्णः प्रतिपालकश्च । अशुभसंभवने प्रथमत एव अकामी अभाविकामश्च ॥ ३१२. चेत् शक्तित्वेन [शक्तिमत्त्वेन] संपूर्णः । अशुभं लवस्यापि असंभवने शक्तः ॥ ३१३. ननु यथा अंत जगति यस्य प्रवृत्तिकर्त्ता इअजदो ऽस्ति अशुभस्य सत्ता निःसंदेहतया दृश्यतरा । पश्चात् एतस्मादपि एतावत् न पृथक् यदथवा प्रवृत्तिकर्त्ता प्रतिपक्षवान् अथवा अप्रतिपक्षः ॥ ३१४. चेत् अशुभस्य असंभवने उपायं औषधंच अशुभं अपनेतुं न जानाति । प्रकटायते ततो ऽपूर्णज्ञानत्वं इअजदस्य ॥ ३१५ अथ चेत् अस्य अशुभं अस्ति उत्तमः कामः । प्रकटायते अपूर्णोत्तमत्वं यदस्य कामस्य ॥ ३१६. अथ चेत् अशुभस्य असंभवने अपनयनेच न शक्तः । प्रकटायते असंपूर्णशक्तित्वं इअजदस्य ॥ ३१७. चेत् ज्ञानत्वेन [ज्ञानित्वेन] अथवा उत्तमत्वेन अथवा शक्तित्वेन [शक्तिमत्त्वेन] एकेनापि न संपूर्णः । ततः इअजदस्तत सर्व्वशक्तिना सर्व्वोत्तमेन सर्व्वज्ञानिना स्तोतुं अर्चितुंच न योग्यः ॥ ॥

३१८. इदंच ननु जानीयात यत् यथा कश्चिदपि विद्यमानः पदार्थो यः कर्त्ता कामवान् विना यथास्वक्रियत्तया न शक्तो बभूव । ३१९. तच्चेत् दातुः [धातुः] मूलसत्ता इअजदत्वं अस्य यथास्वताच उद्योतत्वं सुरूपत्वं सुगंधत्वं पवित्रत्वं उत्तमत्वं ज्ञानत्वं [ज्ञानित्वं] । ततस्तत् यत् यथा तिमिरत्वं कुरूपत्वं दुर्गंधित्वं मलिनत्वं निकृष्टत्वं अज्ञानत्वं स्वयं देवीयं यथास्वत्वं एतस्मात् दूरं उपयुज्यते भवितुं ॥ ३२०. चेत् अस्य मूलसत्ता काचित् देवत्वं अस्य यथास्वताच तिमिरत्वं कुरूपत्वं दुर्गंधित्वं मलिनत्वं निकृष्टत्वं अज्ञानत्वं । ततस्तत् यत् इअजदीयं यथास्वत्वं एतस्मात् बहिरास्ते ॥ ३२१. चेत् एको ऽस्ति यस्येदं सकलं अस्यैव अंतः स्वतायां अविक्तायां समाश्लिष्टं । ततो ऽस्य अविभक्तत्वात् शुभेन अंत निजे ऽन्याये विभक्तत्वं नास्ति ॥ ३२२. ननुच आशाकराणां आशा विलीना ॥ ३२३. यतो ऽसौच यः पुण्यकर्म्मत्वात् स्वर्गं प्रयाति तत्रापि अशुभेन अन्यायेन ॥ ३२४. यतस्तत्रापि शुभस्य अशुभात् पृथक् विभक्ति र्नास्ति ॥ ३२५. चेत् किंचित् शुभं अस्ति यत् विभिन्नं अन्यायात् । ततो ऽन्यायो ऽप्यस्ति यः शुभात् पृथक् विभक्तः ॥ ३२६. इदंच प्रसिद्धमेव यत् शुभस्य अन्यायस्यच विभिन्नत्वं विभिन्नरत्नात् ॥ ३२७. यत्तयोः विभिन्नत्वं विभक्तिश्च द्वितायाद्विभिन्नरत्नत्वात् द्वयो-

मूलयोः। प्रकटा ततः आशाकराणां आशा सत्या ॥ ३२८. तेषांच ज्ञानता [ज्ञानिता] सहायिनी ॥ ॥

३२९. इदंच ननु जानीयात यत् सकलमपि वाक्यं यत् न निजेन सीम्ना । अशृंगारं अनभिलषणीयंच ॥ ३३०. इदंच यत् सीमा इअजदत्वस्य मुख्यतरा ज्ञानता [ज्ञानिता] ॥ ३३१. सीमाच ज्ञानतायाः [ज्ञानितायाः] एका लाभवत्कर्म्मता ॥ ३३२. लाभवत्कर्म्मता अहानिकारिता ॥ ३३३. हानिकारिता प्रकारैस्त्रिभिः ॥ ३३४. एकाच सा यदात्मनो न लाभः अन्येषांच हानिः ॥ ३३५. एकाच सा यदन्येषां न लाभः अस्यात्मनो हानिः ॥ ३३६. एकाच सा यदात्मनश्च हानिः अन्येषांच हानिः ॥ ३३७. इअजदस्यच ज्ञानकार्यिणः आरचनात् आहर्म्मनस्य देवानांच आत्मनो न लाभः अन्येषांच हानिः ॥ ३३८. अस्यैव निजकामस्य निजकर्म्मत्वात् अप्रवृत्तिः सदैव प्रकटायते ॥ ॥

३३९. इदंच यत् चेत् इअजदस्य कामः उत्तमत्वं। ३४०. अस्यच कामो नित्यः। ३४१. अनुरूपिणाच कामेन शक्तः आस्ते । ३४२. किल मूलात् यावत् निर्व्वाणं अंत र्जगति सर्व्वं उत्तमत्वं सदाचारत्वं [०रित्वं] इअजदकामस्य प्रदास्ते [प्रदत्तमास्ते]। ३४३. तन्ननु प्रकटमेव यत् निकृष्टत्वं अनाचारत्वं [०रित्वं] प्रभूतं विस्फीतं सदैव प्रचरति। ३४४. पश्चात् अस्मादेकस्मादेव। अथवा कामेन इअजदस्य सदैव प्रचरति अथवा अकामेन ॥ ३४५. चेत् कामेन इअजदस्य सदैव प्रचरति । तत् स्पष्टमेव यदस्य कामश्च निकृष्टत्वे एवं यथा उत्तमत्वे। ३४६. अथवा कामेन शक्तो विपर्ययीच॥ ३४७. यथा कामः ऋते हेतोः अथवा ऋते विभ्रामयितुः न विपर्ययति । ३४८. तत् एतस्मात् द्वितयात् एकं । अथवा हेतुत्वात् अथवा अन्योऽस्ति विभ्रामयिता अस्य कामं ॥ ३४९. चेत् न कामेन इअजदस्य सदैव प्रचरति । ३५०. ततः स्पष्टमेव यत् इअजदः अंतः स्वीये कामे पीडितः। अस्य कामो न पूर्णः। ३५१. अथवा अस्य अस्ति विरोधी यो निबंद्धा कामं ॥ ॥

३५२. इदंच ये वदंति यत् इअजदः आदमाय आदिदेश यत् अस्मादेकस्माद्वृक्षात् यः अंतः स्वर्गे मा भक्षेः। ३५३. तेभ्यो ननु पृच्छेत ३५४. यत् आदेशो यं इअजदः आदमाय ददौ किल एतस्मात् वृक्षात् मा भक्षेत शुभो ऽभूत् किंवा अशुभः॥ ३५५. चेत् आदेशः शुभो ऽभूत्। तत् स्पष्टमेव यत् वृक्षो ऽशुभो ऽभूत् ॥ ३५६. तन्न युज्यते इअजदस्य किंचित् अशुभं आरचितुं ॥ ३५७. चेत् वृक्षः शुभोऽभूत् आदेशश्च अशुभो ऽभूत्। तन्न युज्यते इअजदस्य अशुभं आदेशं दातुं ॥ ३५८. चेत् वृक्षः शोभनो ऽभूत् असौ आदेशंच अखादने ददौ। तत् उत्तमत्वे प्रतिपालत्वेच इअजदस्य अननुरूपं शुभं दासेभ्यो ऽपापेभ्यः स्वीयेभ्यो ऽवगोपितुं ॥ ॥

३५९. इदंच ये वदंति यत् इअजदः सर्व्वं यं समीहते प्रबोधे मार्ग्गेच सत्ये समानयति असौ तेनच प्रसाददानेन शुभप्रवृत्तौ अनंतायां प्रापयति ३६०. यंच न समीहते

तं अदीनित्वेन इअजदापरिज्ञानत्वेन समुत्सृजति। असौच तेन हेतुना नरके अन्यायेच अनंते अवकिरति [अवपतति]। ३६१. तेभ्यो ननु पृच्छेत। ३६२ यत् असौ उत्तमो यस्य रुचितं कामश्च दीन्या प्रबोधेनच इअजदस्य मार्गेणच सत्येन। किंवा असौ यस्य रुचितं कामश्च अमार्गत्वेन अदीनित्वेन इअजदापरिज्ञानत्वेन॥ ३६३. चेत् वक्ति यदसौ उत्तमो यस्य रुचितं कामश्च दीन्या इअजदस्य मार्गेणच सत्येन। ३६४. तन्ननु एनं मनुष्यं यस्मिन् इअजदस्य कामो ऽयं यत् अदीनित्वेन अमार्गत्वेन इअजदापरिज्ञानत्वेन समुत्सृजति आचार्यः अथवा अन्यो मनुष्यः सखा दीनौ इअजदस्य मार्गेच सत्ये आह्वानयति। ३६५. ततः इअजदस्तस्य उत्तमो लाभमत्तरः किंवा स आचार्यो ऽसौच मनुष्यः॥ ३६६. चेत् वक्ति यत् कामः इअजदस्य तस्य उत्तमः। ततः उक्तं भवति यत् इअजदापरिज्ञानत्वं दीनेः अप्रतिकरणं अमार्गत्वंच उत्तमं॥ इदं कुत्सितत्वात् अप्रतिकर्त्तव्यं आस्वाद्यंच [अनास्वाद्यंच]॥ ३६७. चेत् वक्ति यत् दीनौ सत्यायां समागमनं इअजदपरिज्ञानं तस्य उत्तमं लाभमत्तरंच। ३६८. ततः परिस्फुटं उक्तं भवति यत् आचार्यो मनुष्यश्च तस्य उत्तमः इअजदात्॥ ३६९. यतो मनुष्यो यः उपरि मनुष्ये सत्यमार्गत्वं इअजदपरिज्ञानत्वं च समीहते अस्य कामः तस्य बहुतरं उत्तमः एतस्मात् यः इअजदस्य॥ ३७०. यस्य अपमार्गत्वं अपरिज्ञानत्वंच अदीनित्वंच उपरि तेषु कामः। इअजदः प्रचुरं निकृष्टतरः एतस्मात् मनुष्यात्॥ ॥

३७१. इदंच यचेत् पापि मनः पापिकर्मत्वं मनुष्यस्य कामेन इअजदस्य। तन्ननु यः इअजदः पापि मनो ददौ असौ पापं अंत र्मनसि वापयामास। ३७२. असौ आहर्मनं [आहर्मनः] केवलं पापकरणे आरोपयति विरुद्धयतिच। तत् पापि मनः इअजदस्य रुचितंच तस्य अलीकमत्तरं निकृष्टतरं च आरोपात् आहर्मनस्य॥ ३७३. चेत् कर्णश्रावणंच यत् आहर्मनात् करणंच पापस्य सर्व्वं पापिमनसः इअजददत्तात् रुचितात्च तस्य। तन्ननु परिस्फुटमेव यत् इअजदः आहर्मनात् प्रचुरं निकृष्टतरः पापकारितरश्च॥ ॥

३७४. उपरि एतस्मिन् वाक्ये अस्माभि र्विमर्शितं। ३७५. एतस्मात् द्वितयात् एकं शक्नोति भवितुं॥ ३७६. अथवा यत् सर्व्वं सत्यं। अथवा यत् सर्व्वं अनृतं। ३७७. अथवा अस्ति यत् सत्यं अस्ति यत् अनृतं॥ ३७८. चेत् सर्व्वं सत्यं। सर्वं वाक्यं एतस्मिन् वाक्ये न शोभते अनृतं किंचित् द्वितयंच सत्यं अनृतं॥ ३७९. चेत् सर्व्वं अनृतं। सर्व्वं वाक्यं एतस्मिन् वाक्ये न शोभते सत्यं किंचित् सम्मिश्रं द्वितयं॥ ३८० चेत् अस्ति यत् सत्यं अस्ति यत् अनृतं। ३८१. ततः तच्च यत् सत्यं रत्नात् नाभेश्च सत्यतायाः। ३८२. तच्च यत् अनृतं रत्नात् नाभेः मूलास्पदाच्च अनृतस्य॥ ३८३. मूले द्वे। एवं एकं यस्मात् सत्यं एकं यस्मात् अनृतं॥

---

[१२]

१. अन्यच्च उपरि परस्परविरोधिन्यां तेषां वाचि वाक्यं कियच्चित् दीनिकर्दलिखितात् ॥

२.[66] "तच्च यत् ब्रुवंति यत् इअजदस्य परिवर्त्तुलं सर्व्वं किंचित्। किंचिदपि नांतराले ऽस्य ॥ ३. अंतश्च सर्व्वं किंचित् ।किंचिदपि न परिवर्तुलं अस्य ॥ ४. उपरिष्टात् सर्व्वं किंचित्। किंचिदपि न अधस्तादस्य ॥ ५. अधस्तात् सर्व्वं किंचित्। किंचिदपि न उपरिष्टादस्य॥ ६. उपरिच आसने उपविशति नच स्थानवान्॥७ अंतश्च आकाशे नच किंवान् [कवान्?]॥ ८. अंतश्च कस्मिंश्चित् स्थाने नास्ति अस्तिच ॥९. सर्व्वस्मिंश्च स्थाने ऽस्ति। अस्य स्थानं नास्ति ॥ १०. अस्य सर्व्वं किंचित् कामेन स्वीयेन स्वीयं भवति ॥ ११. मूलास्पदं द्वेषः उत्तमश्च॥ १२. अनंतकालं अक्षमी कृपालुश्च ॥ १३. बलात्काररचयिता नच बलात्कारकरः ॥ १४. अनेनादिष्टो यः कर्त्तुं स्खलितुं अशक्तः इअजदीयमादेशं ॥ १५. असौ तं यं अपापं नरकीयमारचत् [आरचयत् ?] नच बलात्कारकरः ॥ १६. दुर्गतित्वात् नरकिभूतान् मनुष्यान् वेत्ति। अस्य कामश्च तेषु ॥ १७. उत्तमकामी अथवास्य न कामो ऽभूत् ॥ १८. उपायेन ददौ [दधौ]। नच स्वयं आबाधी ॥ १९. अथवा न उपायेन किंतु अनुपायेन ददौ [दधौ]। नच प्रतिपक्षवान् ॥ २०. विमर्शदरिद्री। सर्व्ववेत्ताच ॥ २१. आदेशस्खलिता असौ स्वकामस्य। २२. एनंच यः स्खलति बंधग्रहीतं [० गृहीतं] कुरुते। सुराजाच ॥ २३. अस्यादेशः सर्व्वप्रवृत्तः। २४. आदेशस्खलिताच योऽस्यापेक्षी ॥ २५ अस्य कामोऽस्ति यत् न प्रवृत्तः। २६ अस्य स्खलिता कामस्य न विरोधी कामस्य ॥ २७. अनेनादिष्टः स [आदेशो]यस्य [योऽस्य] न कामः ॥ २८. अस्य कामः आदेशे नान्योन्यविरोधी। अस्यादेशश्च कामे अन्योन्यविरोधी। द्वितयमपि सदाचारि ॥ २९. असौ शुभकामी न अप्रवृत्तकामः। ३०. असौ अशुभकामीच यश्च किंचित् अशुभं कुरुते। सो ऽस्ति न्यायी ॥ ३१. अन्यच्च प्रभूतं परस्परविरोधत्वं [०धित्वं] यदंत र्वचसि दर्शनानां ॥ ३२. चेत् प्रमाणतो। दीनिः एतस्मात् बहुप्रकारात् परस्परविरोधिवाक्यात् न शक्नोति भवितुं स्वभावेनैव ॥ ३३. अन्यथातु तच्च यत् वदंति यत् द्विमूलास्पदसमालोचिनां कार्यं इअजदस्य कृशं अप्रधानवच्च। ३४. न यथा महत्वेन इअजदस्य अनुरूपं ब्रुवंति" ॥ ॥

३५. उपरिच एतस्मिन् निवेशे अस्ति यत् ब्रवीमि निर्म्मलतया ननु समादिष्टं परिज्ञातंच ३६. किल किंचित् यत् इअजदीयं असौ कृशतरं अप्रधानवत्तरंच कुरुते ३७. यत् यो ब्रूते यत् सृष्टयः स्वीयाः याः अनेन आरचिताः सर्व्वाः अंतः अकृतादेशे ऽश्रुतनिरोधे संजाताः संति ३८. अन्यथा तु लघुतनुतमापि सृष्टिः प्रत्यभिमुखं कामस्यास्य युध्यति। ३९. एवंच तान् प्रभूतान् प्रवीणान् आचार्यान् असौ यान् विनिर्म्मितवान् निजघान शूले चकार ४०. अस्तिच यत् हीनान् लघून् अगौरवितान् चकार। ४१. इदंच यत् न केवलं राज्यं निजं निकृष्टेभ्यः स्वयमारचितेभ्यो

न पपौ किंतु राजानंच स्वं स्वयमेव सप्रतिघातिनं कुरुते ४२. कर्तृत्वंच निजं स्वभावेनैव स्वयं विध्वंसते ४३. सृष्टिंच स्वीयां स्वयं विनाशयति ४४. पापकारितयाच निजया दासान् अपापान् स्वीयान् स्वयं निहंति ४५. मित्रान् केवलभाविनो निजान् स्वयमेव दुर्बलान् दरिद्रिणः पापकर्म्मिणो विमोहितान् कुरुते ४६. कोपेनैकेन दासस्य अपापस्य यथा आहर्म्मनस्य असंख्यां सृष्टिं स्वीयां विकलां विमुग्धां कुरुते ४७. उपरि पापे सीमावति यत् स्वीयात् कर्म्मणः अन्यं निग्रहं निस्सीमं उपरि अपापेषु निदधाति ४८. द्वारंच क्षमायाः पर्यंतमत्तया निबध्नाति ४९. अस्यच छेदात् दुःखात् अन्यायाच्च स्वीयानां सृष्टीनां तृप्तिः नास्ति ५०. सदैव अंतः कर्म्मणि प्रवृत्तौच दधाति ५१. मूले मध्ये निर्व्वाणेच आदेशस्य यं ददाति उपरि स्थातुं न शक्यते। ५२. अथवा असौ यो वक्ति यत् असौ इअजदो यः सदैव राजा सर्व्वज्ञानी सर्व्वशक्तिश्च ५३. यस्य राज्यं ज्ञानं शक्तित्वंच [शक्तिमत्त्वंच] नित्यं अनंतकालं ५४. यस्मात् शुभं उत्तमत्वमेव ५५. यस्य कर्म्मच कारणेन आदेशश्च लाभमत्तया ५६. उपरि स्वीयानां दासानां दयालुः क्षमाकरश्च ५७. एतस्मिन् यो विजयत्वविधाता दासः संपूर्ण प्रसाददाता ५८. उपरि एतस्मिन् यः पापकारी यः स्वीयपापकारित्वात् हस्तग्राहे दुष्टमनसो भवति संशोधनेन पातकत्वस्य [पातकित्वस्य] स्नापयनेन दोषत्वात् [सदोषत्वात्] मलिनत्वाच्च क्षमाकरः ५९. निदाने कांचिदपि उत्तमां सृष्टिं अंतः हस्तग्राहे दुष्टमनसां न विमोक्ता ६०. आसां अंतः सैन्ये संग्रामेच यः समं शत्रुभिः तनो जीवस्यच पाता धर्त्ता पालयिताच ६१. राज्यस्यच निजस्य प्रतिपक्षात् पृथक्करत्वात् संपूर्ण प्रहरककर्त्ता [पाता] ॥ ६२. अस्य वृंदं सैन्यंच संग्रामेण सम्मर्देन विजयितरं जायते ६३. निर्व्वाणेच विजयत्वविधाता [विजयविधाता] स्वीयानां सृष्टीनां समस्तेभ्यः पातकेभ्यः ॥ ॥

६४. यदिच रोचिः ज्ञानं विलोकनत्वं [विलोकनित्वं] जीवितं आरोग्यंच अपराच इअजर्दीया दातिर्निरीक्षते । [विजयति] उपरि तमिस्रे अज्ञाने अंधत्वेच मृत्यौच मांद्येच अन्यस्मिश्च देवीये चंचलत्वे संपूर्ण प्रधानवती गुर्व्वीच ॥ ६५. यतः इदं प्रसिद्धमेव यत् रोचिः प्रस्थापका अस्ति समग्रस्य तिमिरस्य । ६६. ज्ञानंच उपरि अज्ञाने विजयि ६७. जीवितंच उपरि मृत्यौ बलवद्बृहच्च । ६८. यतो बलवत्वात् बृहत्वाच्च जीवितस्य असंख्या प्रवृत्तिः सृष्टेः द्वाभ्यां मनुष्याभ्यां बभूव । ६९. अनेकानांच तेन प्रत्ययः । ७०. एवंच विलोकनस्य आरोग्यस्यच उपरि अंधत्वे मांद्येच कियतीच विजयताच बलवत्ताच प्रकटा ॥—७१. इदंच निरीक्षितुं युज्यते यत् प्रतिपक्षो दुजः किं समीहते सैन्यानिच इअजदस्य उपरि कस्मिन् युध्यंति ॥ ७२. असौच यः प्रतिपक्षः इदं समीहते यत् एनां जगतीं आकाशंच सृष्टिंच रोचिष्मतां असतीं करोमि ७३. अथवा स्वकीयत्वे समानयामि स्वीयत्वात् विभ्रामयामि । ७४. किल मा इअजदः शवोत्थानं अक्षयत्वंच कर्त्तुं सृष्टिं स्वीयां पुनः समारचितुं शक्तो भूयात् । ७५. सैन्यानिच इअजदस्य उपरि एतस्मिन् युध्यंति यत् असौ प्रतिपक्षो रुचितेन कामे मा प्रयातु । ७६. इदंच यत् सैन्यं होर्मिज्दस्य मूलसृष्टित एव युद्धेन बलिष्टं कामेनच विजयि ॥ ॥

७७. एतस्मात् प्रकटं यत् अस्ति इयं जगती आकाशंच विनिर्म्मितं ॥ ७८. चेत् समग्रां सृष्टिं दातिंच असतीं कर्त्तुं शक्तः । तत्किं एकामपि लघुतनुतमां सृष्टिं इअजदस्य असतीं कर्त्तुं न शक्नोति ॥ ७९. यतो यद्यपि हेतुना मृत्योः तनु जीवात् विभिन्नायते । न असत्ता व्यत्ययताच रत्नस्य स्वत्वात् । किंतु क्षीणत्वं लोलतायाः ऊनत्वंच पृथक् स्थानात् स्थाने कार्यात् कार्ये ॥ ८०. अन्यथा तु तनुजीवरत्नस्य एकैकशो निजरत्नतया पुनः अन्यस्मिन् सत्कार्ये संस्थानं कथं प्रकटं ॥ ८१. अस्याः सृष्टेः दातेश्च संपूर्णप्रवृत्तितया नित्यकार्यतयाच यावत् कालं अभीप्सायाः लाभमत्तया सत्ता प्रकटा ॥

८२. यावच्च अत्र उपरि एतस्मिन् निवेशे संपूर्णं रुचितं ॥ ॥

---

[१३].

१. द्वितीयंच उपरि मिथोविरोधिन्यां कुत्सितवाचि पूर्व्वागमीकानां ॥ २. ये स्वतंत्रं आकार्यंते ॥ ३. एते सर्व्वेऽपि तेन एकमताः संति यत् इअजदः स्वहस्तेन लिखितं मूशाय ददौ ॥ ४. यत् यथा संपूर्णं अजयत्वं सर्व्वदुष्टत्वात् प्रभूताच्च यदंतः स्वल्पे । प्रबोधाय युष्माकं अत्र प्रकटयामः ॥ ॥

५. ब्रूते मूलागमेन ६. यत् "प्रथमं आसीत् पृथ्वी या पयोरुधिरा विस्तीर्णा तमिस्रंच उदकंच कृष्णं । ७. लोचनाभ्यां इअजदः उपरि ह्रदे तस्योदकस्य कृष्णस्य सदैव पश्यति ॥ ८. पश्चात् इअजदः उक्तवान् यत् भूयात् रोचिः ॥ ९. समुद्भूताच रोचिः ॥ १०. असौ अधोऽधोमुखः समीहे तां रोचिषं ॥ ११. असौ विवेज रोचिषं दिने तमिस्रंच निशायां ॥ १२. असौ षड्भिश्च दिनैः समारचत् [समारचयत्] इदं जगत् आकाशंच जगतींच ॥ १३. यतः अंतः सप्तमे अह्नि विश्रामः समाधानंच बभूव ॥ १४. तेन सर्व्वरहस्यतया [ननुच] जुह्लदानां दिने शनैश्चरीये विश्रामि [विश्रामः] ॥ १५. इदंच यत् आदमं नारींच निजां हउआनाम्नीं आरचत् [आरचयत्] १६. अंतश्च उद्याने स्वर्गलोकस्य चकार ॥ १७. किल आदमः अंतस्तत्र उद्याने कृषिं करोतु प्रहरकेणच निपातु ॥ १८. आदीनः यः स्वयं इअजदो ऽस्ति आदमाय अवोचत् १९. यत् सर्व्वेभ्यो वृक्षेभ्यो ये अंतरस्मिन् उद्याने भक्षेः । ऋते तस्मात् वृक्षात् यो ज्ञानस्य । २०. यतश्चेत् एतस्मात् खादिष्यसि मरिष्यसि ॥ २१. असौ पश्चात् सर्प्पमेकं अंतः उद्याने चकार ॥ २२. सच सर्प्पो हउआं विप्रततार । उक्तवान् यत् एतस्मात् वृक्षात् चिनु । भक्षाम आदमायच ददाम ॥ २३. साच इत्थेवमकरोत् ॥ २४. आदमोऽपि सर्व्वं तथैव अखादत् ॥ २५. ज्ञानंच एवं समुत्पन्नं यदेते विवेजुः शुभं अशुभात् । नच मृताश्च ॥ २६. एतैर्दृष्टं परिज्ञातं यत् विनग्नाः संति ॥ २७. अधस्तात् वृक्षस्य गुप्ताः बभूवुः ॥ २८. एते पत्रैश्च वृक्षस्य स्वीयं वपुः समावृण्वन् लज्जया विनग्नत्वस्य ॥ २९. पश्चात् आदीनः उद्याने समाययौ आदमंच नाम्ना समाकारयत्

यत् कासि ॥ ३०. आदमश्च प्रत्युत्तरं ददौ यदयं अस्मि अधस्तात् वृक्षस्य। इति हेतोः यतो विनग्नोऽस्मि ॥ ३१. आदीनश्च क्रोधं चक्रे ॥ ३२. उक्तं यत् केन परिज्ञातं ते यत् विनग्नोऽस्मि ॥ ३३. मा कदाचित् त्वया तस्मात् वृक्षात् ज्ञानस्य यस्मादस्माभिरुक्तं यत् मा भक्षेः भक्षितं ॥ ३४. आदमश्च उवाच यत् अनया नार्या या त्वया मे दत्ता विप्रतारितो ऽहं अखादं ॥ ३५. आदीनश्च हउआं अपृच्छत् यत् त्वमपि किमिति एवं चकृषे ॥ ३६. हउआच उवाच यत् अनेन सर्प्पेण विप्रतारिताहं ॥ ३७. असौ आदमं हउआंच सर्प्पंच त्रितयमपि शापेन स्वर्गोद्यानात् बहिश्चक्रे ॥ ३८. असौ आदमाय अवोचत् यत् ते" खाद्यं आस्तरणेन निद्रायाः श्वासेनच नासिकायाः भूयात् ३९. यावत् निर्व्वाणं ते जीवितस्य ॥ ४०. तवच पृथिव्यां सर्व्वं मूत्रं पुरीषंच प्रवहतु ॥ ४१ असौ हउआयैच अवोचत् यत् ते गर्भो दुःखेन विषादत्वेन [विषादित्वेन] जननिश्च ते महोपतापत्वेन भूयात् ॥ ४२. असौ सर्प्पायच अवोचत् यत् मध्ये चतुष्पदानां मृगाणां अरण्यीयानां पार्व्वतीयानांच गर्हितो भव ॥ ४३. तेच पादाः मा भवंतु ॥ ४४. तेच प्रवृत्तिः उदरेण खाद्यंच पांशु भूयात् ॥ ४५. मध्येच जातकानां ते समं कलत्रेण द्वेषो दुष्टंच मानसत्वं एवं भूयात् यत् तेषां जातकानां शिरांसि खादेत् [खादेयुः] ॥ ४६. इदंच वदंति यदिदं जगत् समं सकलेन केनचित् अंतः सर्व्वस्मिन् कस्मिंश्चित् मनुष्येभ्यः कृतं दत्तंच ॥ ४७. असौ मनुष्यं उपरि सर्व्वासु सृष्टिषु दातिषु सार्द्रे शुष्केच राजानं चकार" ॥ ॥

४८. ननु ब्रवीमि किंचित् उपरि अंतश्च एतेषां प्रलापस्य कुत्सिततायांच एतेषां वाचि ॥ ४९. यत् सा पृथ्वी या पयोरुधिरा विस्तीर्णा तमिस्रंच इअजदश्च अस्यच चक्षुषी उदकं च कृष्णं। क्व केन सीम्ना आसीत् ॥ ५०. अथवा स्वयं इअजदश्च केन प्रकारेण आसीत् ॥ ५१. प्रकटंच यत् न रोचिष्मान् आसीत् ॥ ५२. यतश्चेत् रोचिषं ददर्श। ५३. तस्मात् यत् न दृष्टा आसीत् अधोमुखं समीहे ॥ ५४. चेत् वदंति यत् तमोमान् आसीत् तत् परिस्फुटमेव यत् तमो मूलं वचः शिक्षापनायाः रोचिष्मत्याः अस्ति ॥ ५५. चेत् वदंति यत् न तमोमान् किंतु रोचिष्मान् आसीत्। ५६. तच्चेत् स्वयं रोचिष्मान् आसीत् किमिति यत् रोचिषं ददर्श सचमत्कारं समीहे ॥ ५७. चेत् वदंति यत् न रोचिष्मान् आसीत् न तमोमान्। ५८. तत्तेषां तृतीयं प्रकटयितुं युज्यते यत् न रोचिष्मान् नच तमोमान् ॥—५९. अन्यथा तु यस्य स्थानं निवासश्च अंतस्तमसि उदकेच कृष्णे आसीत् येनच सदैव रोचिः न दृष्टा आसीत् स रोचिषं द्रष्टुं कथं शशाक ॥ ६०. अस्य इअजदत्वं कस्मात् ॥ ६१. यतो ननु सर्व्वोऽपि यः अंतस्तमसि निवसति स रोचिषं द्रष्टुं न शक्नोति ॥ ६२. इदं च यच्चेत् मूलं निवासश्च तमिस्रमासीत्। ततः प्रत्यभिमुखं रोचिषं स्थातुं कथं शशाक ॥ ६३. यतः इदं प्रसिद्धमेव यत् तमिस्रं प्रत्यभिमुखं रोचिषं स्थातुं न शक्नोति। यतः प्रतिस्खल्यते प्रच्छादयतेच ॥—६४. द्वितीयंच इदं यत् सा जगती या पयोरुधिरा विस्तीर्णा सीमावती आसीत् किंवा निःसीमा ॥ ६५. चेत् सीमावती आसीत्। ततो बहिरस्याः

किमासीत् ॥ ६६. चेत् निःसीमा आसीत् । ततो निःसीमत्वं क्व ययौ ॥ ६७. किल यथा सदैव पश्यामः इयं जगती जगच्च न तत् यत् आद्यमस्ति ॥ ॥

६८. तच्च यत् आदीनेन उक्तं ६९. किल भूयात् रोचिः । समुद्भूताच ॥ ७०. पश्चात् परिज्ञातुं युज्यते यत् आदीनः प्राक् तस्मात् [यत्] रोचि र्बभूव ॥ ७१. चेत् रोचिषं सदैव समीहे कर्त्तुं । असौ आदेशंच संभवने ददौ । पश्चात् मनसा अमंस्त यत् रोचिः केन प्रकारेण । सुरूपा भविष्यति किंवा दुष्टरूपा ॥ ७२. चेत् रोचिः स्वीययथास्थतया अंत र्ज्ञाने स्मरणेच आदीनस्य अभीप्सिता । तत् परिस्फुटमेव यत् रोचिः सदैव आसीत् सर्व्वत्र अंत र्ज्ञाने मनसिच आदीनस्य ७३. सर्व्वत्रच बहिरे- तस्मात् ॥ ७४. यतः किंचिदपि न शक्यते परिज्ञातुं अभीप्सितुंच विना सत्तायाः प्रकटत्वेन ॥ ७५. चेत् रोचिः सदैव आसीत् । ततः आरचितं आदीनस्य अस्ति ॥ ७६. चेत् वदंति यत् रोचिः स्वीययथास्थतया अंत र्ज्ञाने नासीत् । ततः रोचिषं समीहे यान्न [यन् न] विवेद यत् केन प्रकारेण । अतीव अज्ञानतरः ॥ ७७. अथवा कथं श- क्यते तत् यत् न कदाचित् मतं ज्ञातंच मनसा अवमंतुं ॥ ॥

७८. इदंच यत् तमादेशं यं संभवनेन रोचिषः कस्यचित् ददौ किंवा न कस्यचित् ॥ ७९. यतः इदं अवितर्क्यमेव यत् आदेशं आदेशकरे शक्यते दातुं ॥ ८०. चेत् स- त्तायै ददौ या रोचिष्मती । ततो रोचिष्मान् स्वयं आसीत् ॥ ८१. चेच्च आदेशं अस- त्तायै ददौ । ततो ऽसत्ता आदेशं आदीनस्य कथं अशृणोत् ८२. अथवा कथं विवेद किल आदीनस्य एवं कामो यत् रोचिष्मती भवामि ॥ ८३. यतो ऽसत्ता आदेशं आ- दीनस्य सर्व्वं एवं न शुश्राव यथा किल न ददौ ॥ ८४. यतो ऽसत् केनापि प्रकारेण अवमंतुमपि न शक्यते ॥ ८५. तच्च यत् असत् विनिर्म्मितं किल असत् [.....?] अस्ति ज्ञानिनः पुरो दृष्टेश्च बभूव येनच परिज्ञातं किल आदीनः केन प्रकारेण सदैव समीहते किल भवामि तेन प्रकारेण येन समीहितं समुद्भूतंच ॥ ८६. चेत् वदंति यत् रोचि र्वाचः आदीनस्य समुद्बभूव यत् उक्तं किल भव समुद्भूताच । ८७. तच्चेत् आदी- नोऽस्य स्वताच तमोवती आसीत् । अनेन कदाचित् रोचि र्न दृष्टा आसीत् । तत् रोचि र्वाचः केन प्रकारेण शक्नोति भवितुं ॥ ८८. यतः इदं प्रसिद्धमेव यत् वाचो जननि र्मनोऽस्ति ॥ ८९. चेत् वदंति यत् वाक् रोचिष्मती आसीत् । ततः अतीव अद्भुतं । यतः पश्चात् रोचिः फलं तमसः । तमश्च बीजं । अस्य रोचिश्च चिह्नं । अथवा इदं यत् रोचिः अंतस्तमसि पिहिता आसीत् ॥ ९०. यथाहं अवोचं किल आदेशं विना आदेशकरेण दातुं न शक्यते । परिस्फुटमेव ९१. यत् तत्कालं रोचिः समुद्बभूव पश्चात् आदे- शंच अनुरूपे ददौ ॥ ॥

९२. द्वितीयंच इदं यत् एनां सृष्टिं दातिंच आकाशंच पृथ्वींच किमिति मध्ये षड्- दिनानां समारचत् ददौ ९३. सप्तमेच विश्रांतः एतस्मात् ॥ ९४. तच्चेत् इदं जगत् न कस्माच्चित् ददौ [दधौ] किंतु केवलं आदेशात् समुद्बभूव किल भव समद्भूतंच ।

९५. तत् षड्दिनदीर्घत्वं कस्मात् ॥ ९६. यतो यस्य कष्टं केवलं एतावन्मात्रं भवति यावन्मात्रं भवेति उक्तेन तस्य षड्दिनदीर्घत्वं संजातमिति भूरि विसदृशं ॥ ९७. अस्य कष्टंच एतस्मात् न युज्यते भवितुं ॥ ९८. चेत् असत् सत् कर्त्तुं शक्नोति शक्तश्च । विना दीर्घत्वेनच दातुं शक्नोति ॥ ९९. चेत् विना दिनेन कालं दातुं अशक्तः । ततोऽसत्तायाः दत्तमिति वक्तुमपि न युज्यते ॥—१००. द्वितीयंच इदं यच्चेत् गणना दिनानां सूर्यात् परिज्ञायते । ततः पूर्व्वं आरचनात् सूर्यस्य दिनसंख्या नामच दिनानां कस्मात् परिज्ञायते । १०१. यतो वदंति यत् सूर्यं दिने चतुर्थं स्वयं चतुःशनैश्चरीये[11] ददौ ॥—१०२. इदं च यत् दिने सप्तमे समाधानं विश्रामं च कस्मादियेष कर्त्तुं ॥ १०३. चेत् आरचनेन दानेन जगतः दीर्घत्वं कष्टंच एतावन्मात्रं बभूव यावन्मात्रं उक्तं यत् भव । १०४. ततो दिनं कथं गण्यते किल विश्रामं इयेष कर्त्तुं येन कष्टं विजीर्यते ॥ १०५. यतश्चेत् भवेति तत्कालेन उक्तं । ततः कष्टंच समाधानंच तत्कालमेव युज्यते भवितुं ॥ ॥

१०६. द्वितीयंच इदं यत् आदमं समं हउअया किमर्थं कस्मै हेतवे ददौ ॥ १०७. यच्चेत् कामं समाचरंति । तत्किमिति एवं न ददौ यदस्य कामकारित्वात् न विपर्ययंति ॥ १०८. यतश्चेत् पूर्व्वं कर्मणो ऽजानीत यत् आदेशश्रोतारो न भविष्यंति । असौ निदानेच ददौ । तन्नतु विलक्षीभवितुं क्रोधंच उपरि तेषां कर्त्तुं निरर्थकं ॥ १०९. यतः परिस्फुटमेव यत् स्वयं आदीनः संपूर्णप्रवृत्तौ नासीत् निजेन कामेन । कामवान् निजे कामेच प्रतिद्वंद्वी प्रतिघातींच प्रकटः ॥ ११०. चेत् पूर्व्वं कर्म्मणो नालोकत । असौ नचाजानीत यत् आदेशमस्य न श्रविष्यंति । पश्चात् अज्ञानोऽशुभावलोकीच अस्ति ॥ १११. चेत् वदंति यदस्य स्वकामो ऽकरणेन आसीत् । तत् पश्चात् आदेशं करणेन किमिति ददौ ११२. अस्यच अकरणेन किं पापं कथंच प्रचरति ॥ ११३. अश्वंच यं रशनाभरेण नियोजयंति तंच चर्म्मलतया उत्तापयंति ११४. एतस्मात् वाक्यात् साभिज्ञानं लक्षणं विप्रतारकाणां प्रकटायते ११५. येषां कामः आदेशश्च अन्योन्यं विरोधी अननुरूपश्च ॥ ११६. चेत् कामो रुचितंच इदं आसीत् यत् कामात् न विपर्ययंति । ११७. तन्नतु प्राणो [बलं] रुचितंच तेषां विपर्ययेणास्य कामात् भूरि बलवत्तरं प्राधान्यवत्तरंच तस्मात् योऽस्य अविपर्ययेण ॥ ११८. चेत् कामः तेषां विपर्ययेणास्य कामात् ज्ञानाच तस्यासीत् । असौ आदेशमेव अविपर्ययेण ददौ । तन्नतु वराकः आदमः कथं शक्नोति यत् न विपर्ययंति । ११९. अस्य मूलसृष्टिश्च न युज्यते भवितुं ॥ १२०. यतो विपर्ययेण आदेशात् केवलं आदेशो द्रुह्यते । अविपर्ययेण तु कामो ज्ञानंच द्वितयमपि द्रोहितं भवति ॥ ॥

१२१. द्वितीयंच इदं यत् तत् उद्यानं समारचत् [समारचयत्] किमर्थं कस्मैलाभायच ददौ ॥ १२२. स्वयंच वृक्षं ज्ञानस्य यः आदिष्टो यत् मा भक्षेः असौ निरोपंच अखादनेन चक्रे । तमारचितुं किमिति समीहे ॥ १२३. अस्य निरोपात् आदेशाच्च परिस्फुटमेव यत् किंचिज्ज्ञानत्वं अज्ञानत्वंच मिश्रितरं । १२४. कामश्च तस्मिन् प्रभूतो

ज्ञानात् ज्ञापनत्वाच्च। १२५. अस्य लाभश्च अज्ञानत्वात् भूरिरासीत्॥ १२६. यतो यावदेते वृक्षं ज्ञानस्य अखादंतः आसन्। अज्ञानाश्च समभवन्। अंतरस्य अकृतादेशे अ-शुभेच नो १२७. यथैते ज्ञाने समुत्पन्ने अंतरकृतादेशे बभूवुः॥ १२८. असौ अज्ञानत्वात् तेषां विषादितो नाभूत् यथैषां ज्ञानात् बभूव॥ १२९. उपरि एषां विलक्षः कोपालुश्च बभूव॥ १३०. असौ महदशुभत्वेन अवल्लभत्वेनच स्वर्गलोकात् बहिश्चक्रे भूमौच न्यपातयत्॥—१३१. संक्षेपात् इदं यत् इदं ज्ञानोत्पत्ते र्मनुष्याणां अंत र्जगति कारणं सर्प्पात् विप्रतारणत्वात् बभूव॥—१३२. इदंच वदंति यत् सर्व्वं किंचित् मनुष्येभ्यः आरचत् [आरचयत्]। ततः परिस्फुटमेव तमपि वृक्षं मनुष्येभ्यः समारचितं॥ १३३. असौ मनुष्यं सकलासु सृष्टिषु दातिषु राजानं चकार॥ १३४. चेत् इत्येवं। तन्नु तस्मात् वृक्षात् यो ऽमीषां स्वाधीनो ऽभूत् कामविभ्रंशनं किमिति॥ ॥

१३५. एतस्मात् वाक्यात् इदंच प्रकटं यदस्य स्वल्पमपि ज्ञानं नाभूत्॥ १३६. यतश्चेत् उद्याने समागतो ऽसौ शब्दं चकार आदमंच नाम्ना समाकारयत् यत् क्वासि। एवं यथा किल क्वस्थाने सत्ता इति अवेत्ता आसीत्॥ १३७. चेत् अप्रत्युत्तरो जातो ऽभविष्यत्। क्वस्थाने सत्ता आदमस्येति अवेत्ताभूत्॥ १३८. चेत् अस्य शब्दः पुरो दृष्टे र्नाभूत् किल तस्मात् वृक्षात् अखादन् किंवा नो। इदंच यत् कः कथं कश्च अखादत् कश्च विप्रततार इति अवेत्ताभूत्॥ १३९. यतश्चेत् वेत्ता आसीत्। ततो मा कदाचित् त्वया तस्मात् वृक्षात् यस्मादस्माभिः समादिष्टं यत् माभक्षेः भक्षितमिति प्रश्नकरणं किमिति॥ १४०.तथा प्राक् यत् समागतः न विलक्षो ऽभूत्। पश्चात् चेत् परिज्ञातं। उपर्यैषां विलक्षो बभूव कोपालुश्च बभूव॥ १४१. अस्य किंचिज्ज्ञानत्वंच एतस्मात् यत् सर्प्पं यं आत्मप्रतिद्वंद्विनं समारचत् [समारचयत्] समंतैश्च उद्याने चकार॥ १४२. अथवा किमिति उद्यानं एवं सप्राकारं नाकरोत् यत् सर्प्पो ऽन्योऽपि वा दुष्टमनाः तत्रांत र्न प्रयाति॥ १४३. अस्य अलीकत्वंच एतस्मात् प्रकटं यदुक्तं किल चेत् एतस्मात् वृक्षात् खादिष्यसि मरिष्यसि। एतेच अखादन् परं न मृताः किंतु ज्ञानवंतश्च बभूवुः १४४. एते शुभं अशुभात् विवेज्जुः॥ ॥

१४५. इदंच यत् कथं विरोधि द्वंद्विच ज्ञानंच समं कामेन आदेशेनच॥ १४६. यतश्चेत् इयेष खाद्यं तस्मात् वृक्षात्। असौ आदेशंच अखादनेन ददौ। ज्ञानंच तेन समुद्भभूव यत् खादितं॥ १४७. तन्नु प्रकटमेव त्रितयमपि अन्योन्यं विरोधि। कामो ज्ञानंच आदेशश्च॥—१४८. इदंच यत् किल आदमः पापं चक्रे शापश्च यः कृतः उपरि सर्व्वेषु मनुष्येषु युगे युगे प्राप्नोति। अन्यायतया॥ १४९. सर्व्वप्रकारतया यत् समालोचामहे। अचेतनो ऽज्ञानो ग्रहिलवाक्च॥ १५०. अनेन संबंधेन दीर्घत्वात् इदं एतावदेव पूर्णमीहितं॥ ॥

[१४.]

१. मे कामः किल किंचित्तरं सर्व्वस्मादसंबंधत्वात् संपूर्णादशुद्धित्वात् सर्व्वागमानां संलिखामि २. यत् पूर्णं सर्व्वपापत्वात् देवत्वाच्च सहस्रादेकं यत् तेभ्यः प्रकटं संक्षेपेण निगदामि ॥ ३. तैश्च समादिष्टं निरीक्ष्य ॥ ॥

४. आदौ इदं यदुद्गिरति उपरि निजे यथास्थत्वे ५. यदहं अस्मि आदीनो द्वेष-कांक्षी ६. द्वेषशोचयिताच [शोधयिताच] । ७. द्वेषंच सन्तत्वैयत्वं[12] [सन्ततावत्वं?] जातकेषु शोधयामि ॥ ८. मे मूलद्वेषो न विलीयते ॥—९. अन्यस्मिन् स्थानेच निगदति यत् अभीप्सितः क्रोधो गरिष्ठंच मनः ॥ १०. अस्यौष्ठः संपूर्णविषः । ११. जिव्हा यथा वह्नि ज्योतिष्मान् । १२. लोचनं[13] यथा स्रोतः सरत्प्रवाहः ॥ १३. अस्याघोषः आक्रंदोपमो देवाघोषतुल्यतरश्च ॥ १४. अस्य सन्निवेशनं अंतस्तमसि धूमलत्वे अभ्रेच ॥ १५. अस्यवाहनं वायु र्यः शोषकः ॥ १६. अस्य प्रवर्त्तनात् पादयोः पांशुभ्रमः समुदेति ॥ १७. चेत् प्रचरति । ततः पश्चात् उत्थानं अग्नेः ॥—१८. अन्यच्च उपरि क्रोधत्वे [क्रोधित्वे] निजे निगदति १९. यत् चत्वारिंशत् वर्षाणि उपरि असरासरेषु[14] कोपेन अभूवमहं ॥ २०. अनेन उक्तं यत् विमुग्धचेतसः संति असरासराः ॥—२१. अन्यच्च निगदति यत् योऽस्ति दरिद्री । चेत् दासो मे २२. यश्च ऋद्धः [समृद्धः] आराधको । यं सदैव संसृजामि ॥ २३. योऽस्ति दरिद्री चेत् यथा राजा । प्रकटंच यत् राजा तेषां स्वयं आदीनः ॥—२४. अन्यच्च इदं निगदति यत् आराधकाः अग्नेः विमुग्धाः संति ॥—२५. इदंच यदस्य कर्म्म धूमं अंगारकान् समुद्वहति २६. युद्धंच रक्तं प्रवाहि ॥—२७. इदंच यत् मनुष्यं एकं उपरि द्वितीये उत्सारयामि ॥ २८. उपर्याकाशे सन्निविशामि उपर्येषामंगेषुच ॥—२९. इदंच यदसौ एकया निशया शतषष्टिसहस्राणि समूहात् सैन्यात् माजंदरीयाणां निकृष्टेन मृत्युना निजघान ३०. अन्यस्मिंश्च समये षट्शतसहस्राणि मनुष्याणां विना नारीभिः डिंभैश्च अपूर्णनरैः असरासरेभ्यः अंतः शून्ये निजघान ३१. विना द्वाभ्यां मनुष्याभ्यां यौ अशुधतां [अशुध्यतां] ॥ ॥

३२. द्वितीयमपि निदर्शयति यत् निर्व्वाणकाले सकलमपि पश्चात्तापत्वं [पश्चात्तापित्वं] ॥ ३३. यथा इदं यदुद्गिरति यत् जरीगाः[14a] यावत् बभूवुः तेच ऊचुः यत् पश्चात्तापिनः स्मः [सच उवाच यत् पश्चात्तापी अस्मि] करणेन मनुष्याणां जगत्यां ॥ —३४. इदंचोद्गिरति यत् उपरि आसने सन्निविशति यं चत्वारो गणाः उपरि स्कंधे धरंति येभ्यः शिलाभारात् एकैकशो नदी ज्वलनीया सदैव प्रवहति ॥ ३५. ननु चेत् असौ अदृश्यो ऽस्ति न तनुकृतः । ततस्तेषां चतुर्णां वराकाणां लघूनां महाभारः कष्टधारणेन किं ॥—३६. द्वितीयंच इदं यत् सर्व्वेषु दिनेषु स्वीयेन हस्तेन नवतिसहस्राणि आराधकानां समारचति [०रचयति] एनंच यावत् निशावसानं सदैव समाराधयंति अमून् पश्चात् स्रोतसा ज्वलनीयेन नरके समुत्सृजति ॥ ३७. चेत् दृष्टो

वलात्कारी अनाचारीच अनेन प्रकारेण। कार्यं पुण्येच सुकर्म्मत्वेच संसारिणां भवितुं कथं संयुज्यते ३८. चेद्यासौ वराकान् आराधकान् भक्तिशीलान् आदेशश्रोतॄन् निर्म्मलकर्म्मिणः सह अपरैः पापकारिभिः नरके अनंतकालीये अवकिरति ॥ ३९. यथा तच्च यत् अपरे समुदायीकाः समुद्गिरंति यत् इअजदो दिने शवोत्थानीये सूर्यं चंद्रंच सह अपरैः पापकारिभिः नरके ददाति तेन हेतुना यदस्ति मनुष्यैः तेषां प्रणामः सम्मुखं कृतः ॥ ॥

४०. अन्यस्मिन् स्थाने इदं निगदति यच्चेत् मेहादरो[75] ऽब्राहीमो मित्रः आदीनस्य लोचनव्यथापीडितः। ततः स्वयं आदीनः प्रच्छनत्वे [प्रश्नित्वे] समाययौ ॥ ४१. अस्योच्छीर्षकेच उपविवेश कुशलंच पप्रच्छ ॥ ४२. अब्राहीमः आसीनकं[76] यमस्य सहोदरं पुत्रं प्रच्छन्नतया आकार्य अवोचत् ॥ ४३. यत् स्वर्गे प्रयाहि मधुं लघुतरं पवित्रतरंच समानय ॥ ४४. गतो ऽसौ समानीतश्च ॥ ४५. अब्राहीमश्च प्रचुरां प्रार्थनां आदीनाय चकार ४६. यत् अंत गृहे मे मधुं क्षणेन[77] भक्ष ॥ ४७. आदीनश्च प्रत्यवोचत् यत् न खादामि। यतो न स्वर्गात् नच पवित्रतरः ॥ ४८. पश्चात् अब्राहीमः साक्ष्यं ददौ यत् पवित्रो ऽयं मधुः स्वर्गात् आसीनकेन मत्पुत्रेण समानीतः ॥ ४९. पश्चात् आदीनः असंशयत्वात् यत् आसीनकेन साक्षित्वात् यत् अब्राहीमेण मधुं क्षणेन अखादत् ॥ ५०. पश्चात् चेत् प्रयातुं समैहत। न विनिर्म्मुक्तो। यावत् असौ-शपथै र्बहुभिः एकं द्वितीयं अखादत्[78] ॥ ५१. पश्यत एनं संपूर्णं अशुद्धं प्रलापं यं एकमपि इअजदे न योग्यं ॥ ५२. यथा समागमनं यदस्य तनुमत्तया गृहे अब्राहीमस्य अन्नखादनंच मधुखादनंच यदस्य एकमपि सम्मुखं नानुरूपायते ॥ ५३. इदंच एतस्मात् प्रकटं यत् तत् दुःखं यत् अब्राहीमस्य न आदीनात् समुद्बभूव ऋते ऽन्यस्मात् कर्त्तुः ॥ ५४. अस्य वैकल्यंच ज्ञानात् अचैतन्यंच एवं समुद्बभूव यदसौ पवित्रत्वं कस्माच्च मधुरिति न विवेद ॥ ५५. अस्य अनृतत्वंच इदं यदसौ नखादनाय मधोः उवाच निदानेच खादितः ५६. पश्चाच्च सुनिश्चितीकृतो यत् निर्म्मलः पवित्रश्च आस्ते ॥ ५७. नन्वसौ यस्येदं यथास्थत्वं इअजदत्वेन सर्व्वज्ञानिना सर्व्वशक्तिना समाराधितुं कथं युज्यते ॥ ॥

५८. अन्यस्मिन् स्थानेच निगदति यत् अभूत् एको रोगिभ्यो यः समं स्वीयैः कलत्रजातकैः अतीव दुःखितो दुर्बलश्च अपेतर्द्धिरभूत् ॥ ५९. सर्व्ववारं नमस्करणे नक्ते[79] आराधनायांच इअजदस्य अतीव व्यवसायी कर्त्ताच अभूत् ॥ ६०. असौ एकस्मिन् दिने अंत र्नमस्करणे गुप्तमभीप्सितमयाचत यन्मह्यं समृद्धत्वमर्थेन देहि ६१. मेच जीवितं समाधानितरं भूयात् ॥ ६२. अस्यच गणैकः उपरिष्टादधः समाययौ उवाचच यत् तुभ्यमर्थः एतस्मात् बहुः चक्रपादे[80] इअजदेन न विभक्त आस्ते ६३. नूतनाच्च विभक्तुं न शक्यते ॥ ६४. परं मया तुभ्यं प्रसाददानेन पूजायाः प्रणामस्यच आसनमेकं यस्य चत्वारः पादाः रत्नात् अंतः स्वर्गे दत्तमास्ते ॥ ६५. चेत्

रोचते। तत् तुभ्यं तस्मात् आसनात् एकं पादं ददामि ॥ ६६. सच आराधकः शिक्षापकः तस्मात् यत् स्वीयं कलत्रं प्रार्थयत् ॥ ६७. कलत्रं अवोचत् यन्मे किंचित्तरेणापि अर्थेन दुःखितेनच्च जीवितेन इहलोकतया संतोषीभवितुं उत्तमं ६८. यच्चेत् मे स्वर्गलोके मध्ये सहायिनां आसनं त्रिपादं ॥ ६९. चेत् शक्नोपि तन्मह्यमर्थं अन्यस्मात् स्थानात् समादेशय ॥ ७०. पुनः स गणः समागत्य निजगाद यच्चेत् चक्रं विघटयामि आकाशंच जगतींच नूतनत्वात् ददामि प्रवृत्तिच तारकाणां नूतनत्वात् समारचामि [०रचयामि] ददामिच तस्मादूर्ध्वमपि न प्रकटं यत् तुभ्यं भाग्यं उत्तमं निपतति किंवा निकृष्टं ॥ ७१. एतस्मात् वाक्यात् एवं प्रकटं यत् न स्वयमसौ अस्ति विभक्ता अर्थस्य भाग्यस्यच ॥ ७२. विभंजनमपि न कामेनास्य भाग्यंच व्यस्तयितुं न शक्नोति ॥ ७३. परिभ्रमणंच चक्रस्य सूर्यस्य चंद्रस्य तारकाणांच नांतः प्रवर्त्तितं ज्ञाने कामे आदेशेचास्य ॥ ७४. इदंच यत् आसनं यत् निवेदितं यत् अंतः स्वर्गे ददामि न कर्म्मणो दानाच्चास्य ॥ ॥

७५. अन्यस्मिन् स्थानेच उपरि प्रलापे निजे निगदति ७६. यदहं सह संघातेन पापकारिणां कियतो ऽप्यसंख्यान् अपापान् निजघान ॥ ७७. यदिच आराधकैः निःकारणकर्म्मत्वं प्रभूतैः उक्तं। तदसौ उवाच यदहं अस्मि आदीनः कामराजा ७८. उत्कटतरो ऽप्रतिपक्षः कामकारी। कोऽपि न समर्थीयति उपरि मत्प्रलापे वक्तुं ॥ ॥

७९. विस्फीतं प्रभूतं प्रलापं यत् पूर्णाशुद्धितया अस्माकं लिखितुं प्रलंबतरं प्रतिभासितं ॥ ८०. यो ऽवलोप्ता व्यस्ताचारः एतस्मात् वाक्यात् तस्मै वाक्स्वतंत्रस्य गुरो र्भूयात् ॥ ८१. यावत् भवति सुप्रबुद्धो यथास्थत्वात् सर्व्वागमानां सत्याच्च तस्मात् यदस्माभिरुक्तं ॥ ८२. ननु चेत् स इअजदो यस्येदं साभिज्ञानं लक्षणंच। ततः सत्यं एतस्मात् दूरे ८३. प्रतिपालनंच एतस्मात् बहिस्तरं ८४. अस्य ज्ञानत्वंच उपरि न विभक्तं ॥ ८५. यतो ऽयं स्वयं अस्ति क्रूजो यो नरकाधिपतिः तिमिराकरः तमोबीजः ८६. यस्य व्यामुग्धाः देवत्वदुष्टाः आदीननाम्ना स्तुवंति प्रणामंच कुर्व्वते ॥ ८७. उपरि एतस्मिन् पदे अत्र परिपूर्णं ॥ ॥

---

[१७].

१. अन्यच्च उपरि अनिबद्धत्वे निःसीम्नि वाक्ये निरलंकारप्रतिवादे [31]तर्शाप्रबोधिनां स्तोकं किंचित् प्रकटयामि ॥ २. यतो यथा त्रयोऽपि एकस्मात् मूलात् [32]जुहूदतायाः ॥ ३. तच्चेत् अंतः एकस्मिन्नुक्तं। ततस्ते सर्व्वेऽपि एक्यसहायतया अशुद्धस्वाधीनाः ॥ ४. अहो पश्येत यत् मूलदर्शनं तर्शाकजातीनां कस्मात् मूलात् समाययौ ॥ ५. यत् अंतः [33]हुरुशर्म्मग्रामे सर्व्वजुहूदेभ्यो योषिदेका दुश्चारितया प्रसिद्धा आसीत् ६. गर्भश्च तस्यां प्रकटीबभूव ॥ ७. यदिच ते पप्रच्छुः यत् तवायं

गर्भः कस्मात् ८. साच प्रत्युत्तरेण अवोचत् यन्मे स्परगरो[84] गणः उपरि समाययौ। अनेनोक्तं यत् वायोः पवित्रात् गर्भितासि ॥ ॥

९. तदहो पश्येत यत् स्परगरो गणः ऋते तस्याः योषितः केन दृष्टः कस्माच्च सा योषित् सत्या युज्यते परिज्ञातुं ॥ १०. चेत् निगदंति यत् तं गणं अदृश्यत्वात् कोऽपि द्रष्टुं न शक्नोति। ११. तच्चेत् कारणं अनिरीक्षणस्य तस्य गणस्य अदृश्यरूपित्वं अस्ति। इति हेतोः साच योषित् द्रष्टुं न क्षमा ॥ १२. चेत् निगदंति यत् इअजदः तस्यै योषिते दृश्यतरमकरोत्। अनुरूपंच तस्यै योषिते १३. असौ अन्यस्मै कस्मैचित् अनुरूपं न चक्रे। १४. इदंच यत् सा योषित् सत्यमुवाचेति प्रकटता कस्मात् ॥ १५. अथ चेत् सा योषित् सत्यतया प्रकटाभूत्। ततः अन्येभ्यः केभ्यश्चित् निदर्शयितुं युज्यते यथा तेषां तस्मात् साक्षित्वात् अधिकतरं सत्यतरा परिज्ञाता भवेत् ॥ १६. अस्य ननु केवलं तस्यैव [तस्यायैव] योषिते निदर्शनं कोऽपि सत्येन न दधौ ॥ १७.ननु इदंच पश्येत यत् मूलं यत्तेषां दीनेः सकलमपि एतस्मात् साक्षित्वात् योषितः एकस्याः समाययौ यत् इयं उपरि आत्मनि ददौ ॥ ॥

१८. द्वितीयंच यच्चेत् मशिआकं[85] वायोः पवित्रात् इअजदस्य समुद्भूतं निगदंति। तच्चेत् केवलं वायुः पवित्रो यः इअजदात् स एकोऽस्ति। तदपरे वायवो ये ऋते तस्मात् न इअजदात् न पवित्राः। १९. अन्यश्चारचयिता प्रकटायते अनुमानेनैव ॥ २०. चेत् वायवः सर्व्वे इअजदात् इअजदीयाः संति। सर्व्वैरपि पवित्रैः संयुज्यते भवितुं ॥ २१. चेत् केवलं स एको वायुः पवित्रः अपरे वायवो मलिनाः न इअजदीयाः। २२. यथा विना इअजदेन कोऽपि आरचयिता नास्ति। तत् मलिनत्वं अपवित्रत्वं यत् अपरेषां वायूनां सर्व्वं इअजदात् ॥ २३. चेत् अपरे वायवः तेऽपि इअजदस्य इअजदीयाः संति। सर्व्वैरपि पवित्रैः संयुज्यते भवितुं ॥ २४. ननु तमेकं पवित्रतया दधौ अपरेच मलिना बभूवुः किमिति ॥ ॥

२५. द्वितीयंच इदं यच्चेत् मशिआकः पुत्रः इअजदस्य अभूत्। तेन हेतुना यत् इअजदः पिता सर्व्वेषां दातृतया आरचनतया पालनतयाच। २६. ततो मशिआकः पुत्रतया इअजदस्य न विभिन्नो लघुतरायाः अपि सृष्टेः या इअजदेन दत्ता आरचिताच ॥ २७. चेत् शश्वत्वात् नरीयात् नारीयात् समुत्पन्नः। २८. तच्चेत् उपरि इअजदे जननिः नरत्वात् नारीत्वात् अनुरूपायते। ततश्च उपरि अमराणां गुरूणां अदृश्यानां इत्येवं जनने जातायाः मरणस्यच संभूतिरनुरूपायते ॥ २९. एवंच उपरि सर्व्वं [°स्मिन्] इअजदे भवितुं नहि संदेहः ॥ ३०. यतस्तत्र यत्र जननिस्तेन प्रकारेण खाद्यं खादनं मरणंच निःसंदिग्धं ॥ ॥

३१. अस्ति यत् कश्चिच्च वक्ति यत् मशिआकः स्वयं इअजदोऽस्ति ॥ ३२. ननु इदं अद्भुततरं यत् इअजदो यो महान् उभयो र्भुवनयोः धाता पालयिता रूपेण मानुषीयेण समुद्भूव उदरेच योषितः जुहूदायाः ययौ ॥ ३३. राज्यं स्थानं आ

काशं जगतीं चक्रंच अपरंच सर्व्वं प्रवृत्तिकारित्वात् रक्षणत्वात् समुत्सृज्य प्रच्छन्नतया मलिने विषमे स्थाने निपपात ३४. निदानेच निजां तनुं निरसनाय शूलावेशनाय हस्ते दुष्टमनसां संपादयामास ३५. यावत् ते ऋते मृत्योः प्रभूतां कष्टतां अनाचारतां उपरि समारचयन् ॥ ३६. यदि चांतः उदरे योषितः समुद्बभूव । तेन हेतुना निगदंति यत् इअजदः सर्व्वेषु स्थानेषु अस्ति । ३७. तत् सर्व्वेषु स्थानेषु सत्ता अंतः उदरे तस्याः योषितः न विभिन्ना मलिनतमात् दुर्गंधितमात् स्थानात् ॥ ३८. समं तेन यत् सर्व्वेषु स्थानेषु स्वता इअजदस्य बभूवेति वक्तुं कुत्सितत्वं भूरितरं ॥ ३९. यतश्चेत् इत्येवं । ततः किंचिदपि ऋते इअजदात् अस्ति इति ब्रुवंति अनृतं ॥ ॥

४०. द्वितीयंच तत् यत् निगदंति यत् मरणं शूलावेशनंच शवोत्थानं मनुष्याणां निदर्शयितुं असौ प्रत्यकरोत् । ४१. तच्चेत् शवोत्थानं मनुष्याणां निदर्शयितुं विना तेन रज्जुबंधेन मरणेन कष्टेन निजेन अन्यथा न शक्तो ऽभूत् तदसौ [तदस्य] सर्व्वशक्तेः अननुरूपं ॥ ४२. अथ चेत् कोऽपि प्रतिपक्षः प्रतिघाती नाभूत् । ततो मनुष्यान् किमिति एवं निर्म्मलज्ञानिनः शवोत्थाननिरीक्षणे निःसंदिग्धान् न चकार यथा अस्य निहीनत्वं अमुना प्रकारेण कष्टतया रज्जुबंधतया हानितया दुष्टमनसां कामतया निदर्शयनं न संभूतमभूत् ॥ ४३. चेत् तं मृत्युं नूतनप्रकारतायै निजेन कामेन असौ प्रत्यकरोत् । ४४. ततो ननु निंदया शापेनच अवघातकेषु आकारणं तेषां जुहूदानांच क्रोधेन धारणं निःकारणं ॥ ४५. नच शापं निंदांच उपरि तेषां कर्त्तुं किंतु तेषां तेन कर्म्मणा प्रसाददानवद्भिः युज्यते भवितुं ॥ ॥

४६. द्वितीयंच इदं यत् पिता पुत्रश्च वायुश्च पवित्रः त्रीणि नामानि अन्योन्यस्मान्न विभिन्नानि ४७. न पूर्व्वमेकमपि ॥ ४८. इदंच यच्चेत् पुत्रो न लघुः पितुः सर्व्वज्ञतया तुल्यः पित्रा । ततो ननु नाम्ना विभिन्नेन आकारणं किमिति ॥ ४९. चेत् त्रयः एकः शक्नोति भवितुं । ततः त्रयो भवितुं नव । नवच त्रयो भवितुं शक्नुवंतीति निर्व्विकल्पमेव ॥ ५०. अपराच गणना अनेन प्रकारेण निर्म्मर्यादतया शक्यते वक्तुं ॥ ५१. इदंच यच्चेत् पुत्रो न लघुः पितुः । तत् पिताच पुत्रात् न महान् ॥ ५२. तच्चेत् पिता पुत्रात् अथवा पुत्रो न पितुः उद्गीर्यते अधिकरोतिच । ५३. इदं निःसंदिग्धमेव यत् सर्व्वं एतस्मात् तस्मात् यस्य अस्येति यत् स्वमातु र्बीजं लघु शक्नोति भवितुं । ५४. यदि कालेन यदि वान्वयेन ॥ ५५ चेत् पुत्रो न लघुः पितुः । ततकर्त्ताच कृतात् नादि र्न महान् । द्वावपि मूलास्पदं शक्नुतः भवितुं ॥ ५७. सृष्टिश्च स्रष्टु र्न लघ्वी स्रष्टाच सृष्टे र्न महान् ॥ ५८. सर्व्वं यथा उद्गीर्यते उपमर्यादितरं ॥ ५९. इदंच यच्चेत् पुत्रः सकलेन ज्ञानेन तुल्यः पित्रा । तत् पिताच एवं अज्ञानी यथा पुत्रो यो मरणात् शूलावेशनाच्च स्वीयात् अवेत्ता बभूव ॥ ६०. याव त्ते विंधूत्य निकृष्टेन मृत्युना कष्टतयाच निबंध्य निहतः ॥ ६१. न विज्ञातवान् तेन यतस्तैः एतस्मात् पृष्टं यत् दिनं उत्थानस्य कदा असौ प्रत्यब्रोचत् यत् इदं न को ऽपि वेत्ति विना पित्रा ॥ ६२. यथा किल पुत्रो ऽज्ञानत्वेन सुनिश्चितः पिताच तथैव ॥ ॥

६३. इदंच यदसौ समग्रां सृष्टिं दातिंच आत्मनिच प्रतिघातं न-कस्माच्चित् आरचत् [०रचयत्] ददौच अपघातकांश्च यान् अस्य पुत्रं विनाशितवतः ॥ ६४. चेत् इअजदो ऽपघातकान् यानस्य पुत्रस्य आत्मनिच प्रतिघातं निरर्थकं निष्कारणं स्वयं ददौ। ६५. तेच पुत्रं सर्व्वज्ञानतया अस्य निजघ्नुः। ६६. तन्ननु निःसंदिग्धं युज्यते भवितुं यत् अपहंता यो ऽस्य पुत्रस्य स्वयं बभूव ॥ ६७. चेत् विवेद यत् पुत्रं यदि संसृजामि ततो हनिष्यंति निदानेच असृजत्। ग्रहिलतरो ऽज्ञानतरश्च ॥ ६८. चेत्न विवेद। किंचिज्ज्ञतरः॥—६९. द्वितीयंच इदं यच्चेत् इअजदः एनां सृष्टिं दातिंच न-कस्माच्चित् आरचत् [०रचयत्] असौ प्रतिघातंच सर्व्वं न-कस्माच्चित् आरचत् [०चयत्] ददौच। तत्तेषां रत्नं एकं युज्यते भवितुं ॥ ७०. ननु किमिति प्रतिघातं एवं नाशोधयत् यथा अपरां सृष्टिं ॥ ॥

७१. अन्यच्च उपरि अनिबद्धत्वे यत्तेषां वाचः आचार्यनिबंधेभ्यश्च ॥ ७२ तच्च यत् निगदति यत् न निपतति न किंचित् वृक्षात् न भवेदाघोषो नगरे न द्वौ विहंगौ अन्योन्यं युध्यतः विना आदेशेन पितुः ॥ ७३. यो निदर्शयिता अस्ति अस्याः वाचः यत् मूलास्पदं एकं। अस्य सर्व्वं कामेन ॥ ७४. ननु मशिआकः यो ऽस्य पुत्रः केन कार्येण विनिर्म्मितः। असौ कं मार्गं निदर्शयितुं यमस्य न कामः ॥ ७५. चेत् सर्व्वं कामः। असौ किमपि अकामि नावोचत् ॥ ७६. इदंच सर्व्वस्मात् विचारात् यत् जुहूदाः मशिआकं यमस्य पुत्रं कामेन पितुः निजघ्नुः ॥ ॥

७७. द्वितीयंच अनिबद्धतया उपरि स्वतंत्रकामत्वे प्रवीणतरं निगदति ७८ यत् मनुष्याः स्वतंत्रकामाः दत्ताः संति ॥ ७९. एवं दोषाः पापानां यान् मनुष्याः कुर्व्वंति स्वतंत्रकामीयाः संति ॥ ८०. असौ स्वतंत्रकामत्वं स्वयं मनुष्येभ्यो ददौ। ८१. तत् सर्व्वत्र एनं पापकारिणं युज्यते परिज्ञातुं यो मूलकारणं पापस्य ॥ ८२. चेत् मनुष्याः पापं दोषं स्वतंत्रकामत्वेन निजेन कुर्व्वंति न कामेन इअजदस्य। ८३. तद्व्याघ्रव्यालविरुमत्कुणादिक्षुद्रजंतवो[86] ये दंशकाः अपघातका रूपकर्म्माणः पापं दोषश्च यत्तेभ्यः सदैव प्रभवति केन स्वतंत्रकामत्वेन कस्यच पापं ॥ ८४. एवंच विषस्य यत् अपहंतृणो यदंत विंषवृक्षे अपरेषुच वनस्पतिजातिषु यत्तेषां न स्वतंत्रकामत्वात् कारणं। कस्य मूले दधौ ॥ ८५ चेत् निगदंति यत् तत् विषं प्रभूतानां औषधेन रोगिणां रोगस्खलयितृ लाभवत् अभीष्टंच। ८६. तदहो पृच्छत यत् स्वयं मांद्यं हानिंच अस्य को ददौ तस्यच का अभिप्सा ८७. यस्य पश्चात् अनेन औषधं विषं यत् अपहंतृ समारचितमभीप्सितं ॥ ८८. अथवा तत् मांद्यं चेत् अपनेतुं अमृतौषधं दत्तमासिष्यत अनुरूपितरमभविष्यत् विषौषधात् ॥—८९. इदंच यत् स्वयं नाम हानिकारितेति कस्मात् मूलात् कस्याश्च लाभवत्कार्यतायाः प्रत्यभिमुखं अभिप्सा ॥ ९०. उपरि एतस्मिन् संबंधे बाहुल्येन शक्यते वक्तुं संक्षेपत्वे निदर्शितं ॥

९१. अन्यच्च वाक्यात् पावरोशस्य[87] यत्तेषामाचार्यः ९२. तत् यत् तेषां निजे मूले अनिबद्धं इदं निगदंति ९३. यत् न पुण्यं यत कामयामि विना पापेन ॥ ९४. यत

न कामयामि करोमि ९५. नाहं करोमि किंतु स कुरुते योऽन्तर्मे उदरे आस्ते ॥ ९६. यतः सदैव पश्यामि यन्मे अहश्च रात्रिश्च समं युद्धेन ॥ ॥

९७. द्वितीयंच वाक्यात् मशिआकस्य निगदंति यत् इअजदो मूलास्पदं रोचिषः उत्तमतायाश्च । ९८. निकृष्टत्वं तमिस्रंच एतस्मात् पृथक् ॥ ९९. इदंच यत् यथा पशुपाता यः पशूनां शतैकस्यांतः रक्षां कुरुते १००. एकं तस्मात् दुष्टश्वापदाः अपहरंति १०१. पश्चाच्च तस्यैकस्य धावति दुष्टश्वापदापहृतस्य यावत् व्यावृत्य यूथे समानयति १०२. असौ तान् नवतिनव वने विमुंचति । १०३. एवं चाहमनुग्रहीतुं व्यामुग्धानामागतो ऽस्मि नच सत्यानां ॥ १०४. यतो ऽसौ यः सत्यो मार्गो समानयतामनाबाधकः [समानयितुमनाबाधकः] ॥ १०५. चेत् मूलास्पदं एको ऽस्य सर्व्वं कामः । तत् मूलास्पदं कोऽपि न अपमार्गेण व्यामुग्धः १०६. दुष्टश्वापदेन पशुनिर्द्दंशनंच सर्व्वमस्यकामः ॥ १०७. असौ दुष्टश्वापदं स्वयमारचत् [आरचयत्] ॥ ॥

१०८. वाक् मशिआकस्य प्रभूतानिबद्धतया उपरि द्वयो र्मूलास्पदयो र्निदर्शयित्री ॥ १०९. यथा निगदंति सर्व्वस्मात् वचसो मशिआकस्य इदमेव एकं यत् अस्ति अन्यो मूलास्पदं शत्रुश्च मत् पितुः । अहमस्य इअजदस्य पुण्यकरस्यास्मि ॥ ११०. एतस्मात् वाक्यात् स्फुटमेव यत् निजं पितरं एतस्मात् शत्रोः विविनक्ति पृथक् कुरुते । १११. इदंच यत् इअजदेन सत्यत्वे सत्यतयाच विनिर्म्मितोऽहं । ११२. मां आहर्म्मनः पातककरो व्यत्ययितुं समागतः । ११३. अनेनच बहुप्रकारतया प्रतारयितुं समीहितो ऽहं ॥ ११४. ननु चेत् मूलास्पदं एको ऽस्य कोऽपि प्रतिपक्षो नास्ति । आहर्म्मनः किमिति एवं समर्थो यत् पुत्रं इअजदस्य समीहे व्यामोहयितुं ॥ ११५ चेत् स्वयं इअजदो ददौ तं पातककरं । ततस्तत् व्यामोहनकरणं ज्ञानेन कामेन निजेन । ११६. व्यामोहकर्त्ताच पुत्रस्य सर्व्वथा स्वयं ॥ ॥

११७. इदंचोद्गिरति यत् यदि जुहूदाः प्रत्यभिमुखं संवादं संतस्थुः । ततो जुहूदान् जगाद यत् यूयं एतस्मात् अधश्चरात् अहं ऊर्ध्वचरादस्मि । ११८. यूयं एतस्मात् नगरात् स्थ । अहं न तस्मादस्मि ॥ ११९. असौ इदं च जगाद किल जानामि यत् यूयं बीजात् अब्राहीमस्य स्थ । स यः आदितो मनुष्यहंता बभूव १२०. मांच समीहे निहंतुं ॥ १२१. अहं तदेव विदधामि यन्मे पिता ददर्श । यूयं तन्नु कुरुथ यत् युष्माकं निजेन पित्रा दृष्टं ॥ १२२. इदंच यच्चेत् इअजदो ऽस्ति स पिता यो युष्माकं । तत् यूयं मन्मित्राः स्थ ॥ १२३. इति हेतोः यतो ऽहं इअजदात् समुद्गतो ऽस्मि नच निजकामादागतो स्मि ॥ १२४. अनेन इअजदेन पुण्यकरेण विनिर्म्मितो ऽस्मि । तत् यूयं किमिति वाक्यं मे न शृणुथ ॥ १२५. किंतु इति हेतोः यतः पापकरान् स्थ । तत् यूयं न शक्ताः श्रोतुं १२६. कामंच निजस्य पितुः कामयथ कर्त्तुं ॥ १२७. अनेनच सत्यं नोक्तं । सर्व्वंच यत् निगदति तदनृतं निगदति । इति हेतोः यतो ऽलीकाः स्थ निजेन समं पित्रा यूयं । १२८. अहं यः सत्यं समुद्गिरामि तन्मे प्रधानं न विधत्थ ॥ १२९. सच यः

इअजदात् वाक्यंच इअजदस्य शृणोति। यूयं इति हेतोः यतो न इअजदात् स्थ वाक्यं मे न शृणुथ ॥ १३०. असौ अनया गिरा सर्व्वं तत् यत् न्यदर्शयत् यदस्ति द्वौ मूलास्पदे। एको येनाहं विनिर्म्मितः एकश्च येन जुहूदाः। १३१. असौ तन्न पुण्यकरं किंतु पातककरमाकारयत् ॥ ॥

१३२. असौ इदंच निजगाद यत् न क्षमो वृक्षं [वृक्षः] पुण्यस्य फलंच पापस्य नच तं [सः] पापस्य फलंच पुण्यस्य प्रदातुं ॥ १३३. इदंच यत् अथवा समग्रं वृक्षं समं फलेन पुण्यस्य कुरुते अथवा समग्रं वृक्षं समं फलेन पापस्य कुरुते ॥ १३४. यतः सर्व्वेऽपि वृक्षाः फलात् प्रकटीभवंति यदि पुण्यस्य यदिवा पापस्य ॥ १३५. असौ समग्रं वृक्षं जगाद नचार्द्धं वृक्षं ॥ १३६. ननु कथं संभवति अर्द्धो वृक्षः तेजसः अर्द्धश्च तमसः १३७. अर्द्धः पुण्यस्य अर्द्धश्च पापस्य १३८ अर्द्धश्च सत्यस्य अर्द्धश्च अनृतस्य ॥ १३९. यदि इमानि द्वितयानि अन्योन्यं प्रतिद्वंद्वीनि संति । १४०. एको वृक्षो भवितुं न शक्नुवंति ॥ ॥

१४१. असौ द्वितीयंच जुहूदानां सर्प्पाः पार्व्वतीया जुहूदा इत्याकारयत्॥ १४२. तान् उवाच यत् कथं यूयं पुण्यं शक्ताः कर्त्तुं यदि पातककरा जुहूदाः स्थ ॥ १४३. असौ न निजं पितरं पातककरमाकारयत् ॥ १४४. इदं चोद्गिरति यत् सर्व्वेऽपि वृक्षाः ये पित्रा न उप्ताः। खनिष्यंते अग्नौच अवकरिष्यंते ॥ १४५. यस्य एतस्मात् वाक्यात् शक्यते परिज्ञातुं यत् संति वृक्षाः ये पित्रा न उप्ताः खनितुं अवकरितुंच योग्याः ॥ १४६. द्वितीयंच इदं यत् स्वीयेभ्यः समागतो ऽहं स्वीयैः न प्रतिकृतो ऽहं ॥ १४७. यस्मात् शक्यते परिज्ञातुं यत् स्वीयत्वं अस्वीयत्वंच द्वितयमास्ते ॥ ॥

१४८. इदंचोद्गिरति यत् पित मे आकाशे। ते भूयात् राज्यं। तवैवं भूयात् कामो जगत्यां यथा आकाशे ॥ १४९. मह्यं देहि अन्नं संततीयं। मां मा समुत्सृज संशयत्वे ॥ १५०. एतस्मात् वाक्यात् परिस्फुटं यदस्य कामो जगत्यां न एवं विमलं [विमलः] यथा आकाशे । १५१. इदंच यत् संशयत्वं मनुष्याणां न इअजदात् ॥ १५२. असौ इदंच निजगाद आदौ यत् न तेन आगतो ऽस्मि यत् आचारं मूशाकस्य[88] विभ्रंशयामि। १५३. किंतु तेन आगतोऽस्मि यत् संपूर्णतरं करोमि ॥ १५४ अस्य समग्रा वाक् आदेशश्च स यः आचारे ज्ञाप्तौच [नीतौच ?] मूशाकस्य विभ्रंशयिता प्रतिद्वंद्वीच बभूव ॥ १५५. उपरि एतस्मिन् पदे यावत् अत्र परिपूर्णं ॥ ॥

---

[१६].

१. द्वितीयंच समालेखिष्यते उपरि अशुद्धौ मानेयस्य[89] सहस्रात् दशसहस्रेभ्यश्च एकं ॥ २. यतो ऽशुद्धिं प्रलापंच प्रतारणंच मानेयस्य मानेयीयानांच[90] संपूर्णतया समालिखितुमशक्तोऽहं ॥ ३. अहं क्लेशेन बहुना दिवसैश्च दीर्घैः मध्यं अवाप ॥ ॥

४. ननु जानीयात माज्दइअस्नाः जरथुस्त्रीयाः यत् मूलवाक् मानेयस्य उपरि निःसीमत्वे मूलास्पदयोः ५. मध्याच उपरि समाश्लेषे ६. निर्व्वाणेच उपरि विभक्तित्वे रोचिषस्तमिस्रात् ॥ ७. तत् यत् अविभक्तिकर्तृत्वे बहुप्रतिमतरं ॥ ॥

८. द्वितीयंच इदं यत् पृथ्वी शरीरकृत्ता [०कृता ?] आहर्म्मनादीनां ॥ ९. शरीरकृत्ता [०कृता] सृष्टिः आहर्म्मनस्य ॥ १०. अस्याः व्यक्तिश्च इयं यत् आकाशं अजिनात् ११. पृथ्वीच पिशितात् १२. अद्रयश्च अस्थिभ्यः १३. वनस्पतयश्च केशेभ्यः कूनीदेवस्य[01] ॥ १४. वृष्टिश्च वीर्यं माजंदरदेवानां ये चक्रपदे निबद्धाः संति ॥ १५. मनुष्याः देवाः-द्विपदाः गोपशवश्च चतुष्पदाः ॥ १६. कूनीदेवश्च सैन्याधिपतिः आहर्म्मनस्य १७. यो नखैः प्रथमं संग्रामे रोचिषं होर्म्मिज्द्दात् दातुः अवालिख्य अगिलत् ॥ १८. तैश्च द्वितीये संग्रामे कूनीदेवः समं बहुभि र्देवैः गृहीतः ॥ १९. अस्तिच यत् चक्रपदे निबद्ध्य कूनीदेवो निहतः ॥ २०. इयं सृष्टिः गुर्व्वी तस्मात् धृता कृताच ॥ २१. सूर्यश्चंद्रश्च बहिराकाशे उच्चैस्तरं विनिर्म्मितः । २२. यत् यावत् तां रोचिषं देवै र्गिलितां स्तोकस्तोकं आकर्षणेन गालनेन सूर्यचंद्रयोः गालयंति आकर्षंतिच ॥ २३. पश्चात् आहर्म्मनः पुरोनिरीक्षणतया विवेद यत् एनां रोचिषं सूर्यचंद्रयोः आकर्षणेन क्षिप्रं गालयिष्यंति विवेजयिष्यंति ॥ २४. क्षिप्रं न विभक्तये रोचिषस्तमिस्रात् एनां सृष्टिं लघ्वीं या यथा मनुष्याः गोपशवश्च अपराणि जीवमंति समग्राणि तथैव प्रतिरूपाणि सृष्टेः गुर्व्याः समं अपरया सरिण्या [शरीरिण्या] सृष्ट्या समारचत् [०रचयत्] । २५. जीवं रोचिषंच अंत र्वपुषि ववंध गुह्यां चिक्षेप । २६. यत् यावत् सा रोचिः या सूर्येण चंद्रेण आकृष्यते पुन र्मैथुनेन जननेनच जीवमतां प्रतिस्खलयते । २७. विभक्तिश्च दीर्घतरा भवेत् ॥ ॥

२८. वृष्टिश्च वीर्यं माजंदरदेवानां बभूव २९ तेन हेतुना यत् माजंदरदेवाः चक्रपदे निबद्धाः संति ३०. ये रोचिषं अगिलन् ३१. नवप्रकारतया विवेकतया विचित्रतया कालस्य रोचिषं तेभ्यो विभक्तुं द्वादशराशीः [०राशयः] दुहितरः कालस्य उपकंठं माजंदरदेवानां नराकृतीनां निदर्शयंति ३२. यत् यावत् तेषां माजंदरदेवानां दर्शनात् तासां कामः समुदेति ३३. वीर्यंच तेभ्यो विभज्यते ॥ ३४. सा रोचिः या अंत र्वीर्ये जगत्यामवकीर्यते । ३५. वनस्पतयो वृक्षाः धान्यानिच तेभ्यः समुद्भवंति ॥ ३६. रोचि र्या अंत र्माजंदराणां वीर्येण विभज्यते ३७. साच या अंतर्जगतीषु हेतुना वनस्पतीनां जगतीभ्यो विभज्यते ॥ ॥

३८. द्वितीयं उपरि विभिन्नरत्नत्वे जीवस्य तनोश्च इदं यत् जीवः अंत र्वपुषि निबद्धो गुह्यां क्षिप्तः ॥ ३९. यथा दाता धाताच [धर्ताच] सर्व्वेषां सृष्टिमतां शरीरिणां आहर्म्मनो ऽस्ति ४०. इति हेतो र्न युज्यते जननिं कर्त्तुं अन्वयं प्रचारयितुं ॥ ४१. यतः सर्व्वं सहायि समं आहर्म्मनेनास्ति धातृतया मनुष्याणां गोपशूनां स्खलनकारितयाच जीवस्य रोचिषः अंतस्तनूनां नचोत्तद्यानि वनस्पतिधान्यानि ॥—४२. द्वि-

स्वीयंच अनिबद्धतया इदंच निगदंति ४३. यत् मृत्युकर्त्ता सृष्टेः सदैव आहर्म्मनो ऽस्ति ४४. इति हेतो र्न युज्यते कामपि सृष्टिं निहंतुं ॥ ४५. यतः आहर्म्मनकर्म्मता अस्ति ॥ ॥

४६. द्वितीयंच इदं यत् यथा सृष्टिं आहर्म्मनो दधौ निर्व्वाणे विजयी इअजदो ऽस्ति ४७. विभक्तिकर्तृतया जीवानां तनुभ्यः ४८. इयं पृथ्वी निदाने विलयिष्यति ४९. पुन र्न आरचयिष्यते ५०. नच भविष्यति शवसम्मार्ज्जनत्वं तनोः अक्षयत्वं ॥—५१. द्वितीयंच इदं यत् तयो र्द्वयो र्मूलास्पदयोः समग्रतया संस्थितिः समसीमतया एवमभूत् यथा आतपस्य छायायाश्च ॥ ५२. तयो र्नाभूत् किमपि आसनत्वं विश्लेषत्वंच मध्ये ॥ ॥

५३. ननु ब्रवीमि आदौ उपरि भवितुं अशक्यं यत् किमपि संतिष्ठमानं किंचित् अमर्यादं ५४. विना केवलं तेन यत् अमर्यादमाघोषयामि रिक्तत्वं कालंच ॥ ५५. तेच ये संति अंतः स्थाने कालेच विद्यमानाः। पदार्थाः सीमावंतो दृश्यंते ॥ ५६. इदंच यत् यदि तयोः एकत्वं द्वित्वंच उपरि समुद्गीर्यते। तस्मात् यथा एकत्वं विना सर्व्वप्रवर्त्तनतया कस्यचित् अन्यथा भवितुं न शक्नोति ॥ ५७. यतः एकं इदं यत् अद्वितीयं ॥ ५८ द्वेच इमे यत् मूलमेकं विभिन्नं अन्योन्यतः ५९. यत् न द्वे आकार्यते ॥ ६० यदि एकं विना सर्व्वप्रवर्त्तनतया एकत्वस्य न परिज्ञायते। ६१. द्वित्वंच विभिन्नत्वेन एकैकस्य न शक्नोति भवितुं ॥ ६२. एकं तत् यत् एकत्वेन एकं प्रवीणतरंच एकत्वेन ॥ ६३. एकं द्वितयंच अंतर्बीजं कियत्तायाः संख्यामत्तायाश्च ॥ ६४. कियत्ताच संख्यामत्ताच समताच विभिन्नताच यथाहं अवोचं विना सीमामत्तया भवितुं न शक्नोति ६५ मध्येच ज्ञानिनां निर्म्मलतरं ॥ ॥

६६. द्वितीयंच इदं यत् निःसीमत्वं तत् भवति यत् ज्ञानेन न प्रवर्त्तते ॥ ६७. यदिच केनापि ज्ञानेन प्रवर्त्तितुं न शक्नोति। अंत र्ज्ञाने इअजदस्य प्रवर्त्तितुं न शक्तमनुमानेन ॥ ६८. तत् इअजदस्य स्वत्वं स्वीयं तच्च यत् तमोमूलास्पदस्य समग्रतया अंत र्ज्ञाने न प्रवर्त्तते ॥ ६९. चेत् अस्य स्वीयं स्वत्वं अंत र्निजे ज्ञाने न प्रवर्त्तते। तत् विश्वोत्तमो विश्वदर्शीति वदतामनृतं ॥ ७०. यत् विश्वं सर्व्वत्वं विभनक्ति ॥ ७१. सर्व्वत्वं हि सर्व्वपक्षप्रवर्त्तनत्वात् सर्व्वं समाकार्यते ॥ ७२. सर्व्वपक्षप्रवृत्तस्य सीमामत्ता स्वभावेन ॥ ७३. तत् इअजदश्चेत् सर्व्वप्रवर्तनत्वात् स्वीयात् वेत्ता। सीमामान् संयुज्यते कलयितुं ॥ ७४. चेत् निःसीमो। न वेत्ता ॥ ७५. आदौ ज्ञानं ज्ञानिनो ऽस्य सूक्ष्मतरं। परिज्ञानं यत् स्वीयस्वतायाः यथास्थतायाः कियत्तायाश्च ॥ ७६. यश्च तस्याः स्वीयायाः समग्रायाः स्वतायाः यथास्थतायाः कियतायाश्च अवेत्ता उपरिच अपरायाः यथास्थतायाः कियत्तायाश्च ज्ञानी बभूवेति वदतामनृतं ॥ ७७. इदंच यत् यथा निःसीमः अप्रवर्त्तनत्वात् ज्ञानेन न प्रवर्त्तते। ७८. तत् इदं यदसौ समग्रः स्वयं ज्ञानी किंवा अस्ति अज्ञानः। समग्रो रोचिष्मान् किंवा अस्ति तमिस्री। समग्रो जीवन् किंवा अस्ति मृतः। इदमपि अवेत्ता ॥ ॥

७९. द्वितीयंच इदं यत् रोचिषं जीवंच यदत्र अवलोकयामि विभागः सर्व्वकालादस्ति किंवा नो ॥ ८०. चेत् विभागः स्वत्वात् कालस्यास्ति [सर्वकालादस्ति] । तदहो विचारयथ यत् किंचित् यस्मात् विभागं विभक्तुं शक्यते विभागवान् शक्नोति भवितुं ॥ ८१. विभागवान् चेत् सम्मिलितः । अन्यथा नाधिकरोति ॥ ८२. सम्मिलितश्च ऋते मेलयितुः येन स सम्मिलितो मिलितः अन्यथा न संवदति ॥८३ चेत् विभागः खंडं सीमावान् अवलोक्यते । मूलेनापि यस्मात् विभागः अमुना प्रकारेण खंडेन सीमावता भवितव्यं न हि संदेहः ॥ ८४. तेन यतो निगदंति यत् सर्व्वे ऽपि फलभागाः मूले साक्ष्यदातारः । तच्चेत् विभागं खंडं सीमावंतं पश्यामि । तत् मूलमपि चेत् खंडं विभागेभ्यः सम्मिलितं सीमावत् । अन्यथा भवितुं न शक्नोति ॥ ८६. इदंच यत् निःसीमो न विभज्यते ॥ ८७. यतो विभागः समवायात् विभज्यते । ८८. समवायश्च उपरि सीमामत्तायांसाक्षी । ८९ यथाहं उपरि न्यदर्शयं ॥ ९०. यत् सत्तां यथास्वतांच मूलस्य ऋते उपमानात् प्रतिरूपाच्च फलस्य अन्यथा नावलोकयामि । ९१. सर्व्वं किंचित् फलेनावलोक्यते ९२. मूलेनापि अमुना प्रकारेण भवितव्यमेव ॥ ९३. तच्चेत् खंडत्वं सीमामत्त्वंच [सीमावत्त्वंच] फलेन दृश्यतरं । सर्व्वस्मात् विचारात् मूलमपि यस्मात् फलं सीमामत्तया निःसंदिग्धं ॥ ॥

९४. द्वितीयंच इदं यत् निःसीमः स भवति यो ऽपरिरेपितस्थानो ऽमर्यादस्वरूपः ॥ ९५. अस्य अन्यत् स्थानं आसनंच अस्य परिरेपणे नास्ति ॥ ९६. तच्चेत् द्वौ मूलास्पदीयौ निःसीमौ अमर्यादस्वरूपौ उच्यते । आकाशपृथ्वीप्रभृतीनि तनुकृतानि वर्द्धिष्णूनि जीवाश्च रोचिषश्च दातारश्च अमराः गुरुतराः प्रचुराः सहसंचाराः येषां विभिन्ननामत्वं विभिन्नत्वात् एकैकस्य अन्योन्यतो न सीमामंतः [सीमावंतः] शक्नुवंति भवितुं ॥ ९७. तत् सर्व्वं अंतः कस्य कुत्रच ददौ ॥ ९८. चेत् द्वौ मूलास्पदीयौ सर्व्वकालं अपरिरेपितस्थानौ बभूवतुः । ९९. चेत् तौ स्वतां निःसीमां सीमावतींच चक्रतुः स्थानंच इदं सर्व्वेषां वर्त्तमानानां भविष्याणां चक्रतुः । भवितुं कथं शक्नोति ॥ १००. चेत् रत्नं यत् सदैव निःसीमं सीमावत् भवितुं शक्नोति । तत् नास्तिच भवितुं शक्नोत्येव । १०१. तत् यत् उपरि अपरिवृत्तौ रत्नस्योद्गिरंति अनृतं ॥ ॥

१०२. इदंच अहो जानीयात यत् निःसीमः स भवति यस्मात् परिरेपा पूर्व्वं न विभक्ता १०३. किंचिदपि वस्तु ऋते तस्मात् पृथक् तस्मात् भवितुं न शक्नोति ॥ १०४. ऋते सीमायाः निःसीमत्वस्य न परिज्ञायते ॥ १०५. अथवा स्तब्धतया तत् किंचित् यत् न वेत्ति यत् किं सदैवोद्गिरति गुप्यति वचश्च उपरि प्रचारयति लघून् लघुज्ञानिनः तं प्रति विमोहितमार्गं कस्मै ॥१०६. यदिच जडतया इदंचोद्गिरति यदसौ स्वयं निःसीमः अस्य ज्ञानंच निःसीमं निःसीमज्ञानतया वेत्ति यत् निःसीमो ऽस्ति । १०७. तत् अनृतं द्विवारंच अनृतं ॥ १०८. एकंच इदं यत् ज्ञानं उपरि कस्यचित् तस्य यत् ज्ञानेन

अवलोकितं अंतर्ज्ञानेच प्रवर्त्तितं ॥ १०९. किंचिदपि विना तत् यदंतर्ज्ञाने समग्राय प्रवर्त्तितं दृष्टंच अन्यथा संपूर्ण न परिज्ञायते ॥ ११०. कस्यचित् पदार्थस्य परिज्ञानं समग्रावलोकनेन पदार्थस्य भवति ॥ १११. समग्रावलोकनंच पदार्थस्य समग्राप्रवृत्त्याच पदार्थस्य अंतर्ज्ञाने भवति ॥ ....

[All MSS. hitherto examined break off here].

NOTES.

1. (I. 3). सूत्रधार (Pâzend *ôstyā*) = प्रवीणतर, प्रावीण्य, विवेकिन्. Nerioseng seems to connect the Pâzend word with "ôstâd" = प्रवीण, proficient.

2. (I. 4). अप्रतिमल्ल (Pâz. *anahambidî*) = अप्रतिद्वंद्विन्, अप्रतिपक्ष, unrivalled. —If we take the Pâzend word as a misreading of Pahlavi *ahamnabard*, Nerioseng's rendering would be correct.

3. (I. 5). चिह्नानि (Pâz. *dashagān*, a misreading of Pahlavi *dakhshakân*, Avesta *dakhshtanām*) = लक्षणानि tokens. If we read the original Pahlavi as *dahashkân*, it may mean creations.

4. (I. 5). भुवश्च (Pâz. *zamîkân*) lands or minerals.

5. (I. 7). (आयाते Pâz. *âmad*) having arrived, *i. e.* at the appropriate time.—If we read the original Pahlavi as *shadunta* (and not as *yâtunta*), it may mean "he sent" *i. e.* revelations through Divine Messengers. (Compare The *Nâm-Sitâyeshna*). But then the word पालनाकरः would have to be changed to पालनाकरान्.

6. (I. 7). रूपस्य कामस्य (Pâz. *chihrî* or *chatrî kâmî*). It would be more appropriate to understand the original Iranian texts in the sense of "natural (*i. e.* involuntary) and voluntary."

7. (I. 8). चैतन्य (Pâz. *vîr*) perception, conception.

8. (I. 8). जीव (Pâz. *bôi*) consciousness (Av. *baodhah*).

9. (I. 8) वृद्धि (Pâz. *fravash*) the *Frohar* (*Av. Fravashi*), the guardian spirit. The Author seems to take it as a mental faculty.

10. (I. 10). संमिश्रं.—Pâz. *âvâgî* = association, assistance, accompaniment. The Pâzend word may be explained as (1) a misreading of Pahlavi "*hachâkîh*" company, or (2) derived from Avesta *upa* with, together, Persian *bâ* with.

11. (I. 12). प्रकाण्ड (Pâz. *stûnaa*) stem. स्कन्ध (Pâz. *bakhshashni*) branch. शाखा (Pâz. *azg*) bough. जटा (Pâz. *dîshaa*) a misreading of Pahlvi *shâk* = Persian *shâkh*) twig. मूलानि (Pâz. *barîshaa*, a misreading of Pahlavi "*bargîhâ*" leaves) leaves. Is मूलानि a miswriting for पत्राणि ?

11. *a.* (I. 18-19). Note that in the Zoroastrian Scriptures the fourth head is the fifth, and the fifth head the fourth. But the Author has changed it here.

12. (I. 20) कीर्त्तनं is probably a miswriting for कृतं (Pâz. *karda*) made.

12 *a.* Better मनुष्यत्वं condition of man, manhood.

13. (I. 27). सुप्रसिद्धतरं (Pâz. *vâspuhrak*) more princely, more noble.

14. (I. 28). यावत् शओसीओशं (Pâz. *ô frashêgard*) till the last day of the world.

14*a.* (I. 30). द्रुज Aharman; the original falsehood.

15. (I. 31). प्रतिद्वंद्विन् (Pâz. *anbasā*) विरोधिन्, संवादिन्, अन्योन्यविरोधिन्, परस्परविरोधिन्, निराकर्तृन्, अनिबद्ध, mutually afflictive, inconsistent, contradictory.

16. (I. 34). Allusion to Ahriman ?

17. (I. 35). मर्दांफ्रोप = मर्दांफ्रोख (प for ख) the name of the Author of this book.

18. (I. 36). अपूर्णनरदाति (Pâzend *awarnâêdârî*, a misreading of Pahlavi "*apûrn-sâlîh*") time of youth, youthful career. Is दाति used here by Nerioseng, confounding it with Pahlavi "*dât*"

meaning *age, time?*—K_{10} has in Gujerati (*secondâ manu*) અધુરૂં દહાપણ, એટલે નાદાનપણું.

18 *a*. (I. 36). संयात = संजात—य for ज.

18 *b*. (I. 37). Better प्रचुरतरद्वीपेषु.

19. (I. 38). हूफरवर्द (Pâz. *hûfarward*, Pahlavi *hûfarvard*[= Av. *hufravashi?*] saintly, glorified.—This word is generally used as an adjective. Does Nerioseng use it here as the name of a person? In the Gujerati versions of K_9 and K_{10} હુફરવરદ is taken as the name of a person.

20. (I. 38). आदरपादिआवंद Name of an ancient author.

21. (I. 43). लक्ष्म्याः (Pâz. *mâdagî*) particular, important (Hoshengji and West). Is this word a clerical blunder for लक्ष्य or लक्ष्मन् = Gujerati લાંછણ a stigma, a spot?

22. (II. 17). ब्राद्रोद is a Pahlavi word, generally used in the sense of the opposite production of Ahriman, which destroys the particular good production of Auharmazd. Some times it is used as a name of Ahriman himself. Hoshangji and West give the meaning of "*brâdarôdî*" and "*brâdaroda*" (Pâz.) as *fraternization*. I think the meaning *fratricide* would be etymologically more appropriate (Av. *brâtar*, brother, and *vadh*, to smite).

23. (III. 9). उदीरितं (Pâz. *burd*) thrown out, excluded.

24. (IV. 3). व्वीरोददीनीयाः (Pâz. *vîrod-dînîân*, a misreading of Pahlavî *vîroyishnîkān*, which is a translation of the Arabic *môminûn*, the believers, the faithful, an appellation commonly assumed by Muhammadans).

25. (IV. 10). गदूग (Pâz. *gadûg*) from Pahlavî *gadak*, Avesta *gadha*, a brigand.

26. (IV. 20). अंतर्ग्रोहे (Pâz. *andar grohî*). The Pâzend is, I suppose, a misreading of Pahlavî *andarvâê*, mid-air, atmosphere, firmament.

27. (IV. 32). The repetition of Haftoiringa as an opponent also of Brihaspati as of Shanî, seems to be erroneous, as it increases their number by one, making it six instead of five, which in fact it is. Compare§ 29. Again, Mazdadâta is not the name of a star in the original Sîrozâ of the Avesta, but an adjective of "*Frâpa*" which I think is the name of the Hormazdian star.

28. (IV. 46). (सूर्यचन्द्रौ अवाख्तरिणौ) (Pâz. *Mihir u Mâh i awâkhtarî*). Is this an allusion to राहु and केतु?

29. (IV. 47). Is this an allusion to the demoness called in Pahlavî "*Mûsh-par*" and in Avesta "*avaṇhâo mûsh, avaṇhâo pairikayâo,*" (cf. yasna XVI. 8; LXVIII. 8.)?

30. (IV. 52). The demon who keeps off rain from falling.

31. (IV. 53). The fire of lightning.

32. (IV. 53). The opponent of Tishtrya, the demon who prevents rain from falling by drying up its water. Avesta "Apaosha." See Tîr Yasht.

33. (IV. 57). Idleness, sloth, procrastination, laziness.

33 *a*. (IV. 65). चीनक (Pâz. *chinaa*, Pahlavî *chînak*) a snare; H. & W.—I think it is a clerical blunder for धान्यक or धाना or कण (Persian *'dâneh,'* Pahlavî *'dânak,'* Avesta *'dâna'*) grain, corn.

34. (IV. 71). स्तसत्तया (*Pâz. hast-gôharihâ*) with (its) existing nature.

35. (IV. 77). स्तंभाः (Pâz. *tharaa* for *talaa*, Pahlavî *talak*) springe, trap.—H. & W.

36. (IV. 99). To whom does the Author allude here is not known. Is it Mithra's Mace (khurshed Yast, § 5, *vazrem.........Mithrahê*)? (?).

37. (IV. 101). It seems the Author Mardânfrokh is a believer in the Ristâkhîz, the final resurrection of all.

38. (V. 12). Neriosang has through his misreading of Pahlavi "*bâr*" (times) as "*bahr*" (portion) produced a confused rendering of the text, which I have ventured to correct in the brackets.

39. (V. 13-14). Translate interrogatively:—"For, what is there which can not be said as inevitable inference? Is *was and will be* one time or one place? Can twice two be said to be five or three?" [of course *not*].

40. (V. 19). पनीर (Persian "*panîr*") cheese.

41. (V. 19). स्पेदक (Persian "*safîdeh*") the white fluid surrounding the yolk of an egg.

42. (V. 20). सुचा (Pâzend "*gach*," Pahalavi "*gach*" Avesta "*vîchichu*") chalk.

43. (V. 61). जिगिर (Pâz. "*jigar*," Pahl. "*jigar*," Pers. "*jigar*," Avesta "*yâkare*" Sanskrit यकृत) liver.

44. (V. 61). काल्खंड (Pâz. "*davur*," a mis-deciphering of Pahlavi "spur" Persian "supurz") spleen. [Compare Gujerati કાલેજું.]

45. (V. 61). वुक्क (Pâz. Pah. Pers. "*sush*" lungs) the heart. [Compare Gujerati ભુક્કો and Sanskrit वृक्क kidney].

46. (V. 61). "औरस्निका So all; perhaps औरसं वृक्का, or उरसो वृक्का."—H. & W.

47. (V. 61). पित्तं अंत्रं (Pâz. "*zahar pôshashni*" gall bladder). [Compare Gujerati પિત્તો and આંતરડું].

47 *a*. (V. 87). वृद्धि (Pâz. *fravash*) the Fravashi, the Frohar, the guardian spirit.

47 *b*. (V. 88). प्रज्ञोन्मेष (Pâz. *uh* or *vuh* for Avestic *ahu*) spiritual life.

47 *c*. (VI. 6). This is an allusion to the sect of the Zervanites.

47 *d*. (VI. 14). निष्ठा (Pâzend *dargam*") = Gujerati નીટ spot ? or = Pahlavi "*darîm*," Avesta "*driwi*," spot ?

48. (VI. 19). हट्टव्यवहार (Pâz. "*vâzâr*, Pahlavi "*vâjâr*," Persian "*bâzâr*") usage of the market; *i. e.* inference by men of common sense.—I think Nerioseng has misread the Pahlavî word "*w achâr*" in the original text, which means "and it is inevitable (conclusion) that........." Hence his farfetched rendering.

49. (VI. 35). सुवस्तायीक (Pâz. "*suwastâî*") Sophistical.—H. & W.

50. (VIII. 21). Nerioseng always uses रोचिस् as feminine.

51. (VIII. 32). The Pâzend text having an erroneous reading "*post*," (the skin) instead of the correct word "*posht*," (the back), Nerioseng renders it by चर्म. But it should be rendered by पृष्ठ, which gives the proper meaning of the original text.

52. (VIII. 60). वृद्धि (Pazend "*fravash*," Avesta "*fravashi*") *the Faroher*, usually interpreted as a guardian spirit, is understood, it seems, here by the Author as a physical power.

53. (IX. 4). Here we meet with a remarkable instance of a mistake of Nerioseng, caused by his misdecipherment of the Pahlavî word "*Arbâûm*," the Semitic substitute of the Iranian "*Chihârum*" (the fourth). He reads and renders "*arbâ*" into Pâzend "*ardî*", and consequently into Sanskrit बलिष्ठ (strongest), and the ordinal termination "*ûm*" by the pronominal adjunct "*âm*" = मे (!!). We have corrected the mistake by चतुर्थः in the text.

54. (IX. 4). उपरि......स्यात् &c......to the end of the whole chapter is a quotation from the Pahlavi Dinkard. We

have shown its Sanskrit translation of Nerioseng by putting it into the inverted comas.

55. (IX. 4). स्यात् is the rendering of Pâzend "*hâd,*" (Persian "*hast*") equivalent of Pahlavî "*hoât*" (usually appearing as "*hômanât*") at the commencement of chapters or paragraphs of the Pahlavî Dînkard. Compare similar commencement by अस्ति in the Panchatantra, Hitôpadêsha, &c.

56. (IX. 9). It seems better here to render the Pâzend "*ê*" (=Pahlavî "*âê*," this) by एतद् than by अहो.

57. (IX. 14). Nerioseng uses व्याधि in the feminine gender also.

57 *a.* (X. 1). It does not appear clearly that this "Other Essay" from here up to para. 38 is a quotation from the Pahlavî Dînkard or the writing of Mardânfarokh himself.

58. (X. 59). मस्तर्ग-मान (Pâzend "*mastarg-mâna*"). मान is certainly the well-known pseudo-prophet *Mânî*; मस्तर्ग is probably some epithet of his.

59. (X. 60). It seems Mardânfrokh has much dislike of esoterism.

60. (X. 66). वृद्धि (Pâzend "*fravash*") the *Frôhar.*

61. (X. 67). स्पुदाख्त (Pâzend "*Spudâkht*") a misreading of Pahlavî "*Spanddât,*" Avesta "*Spentôdâta,*" Persian "*Ispandyâr,*" the son of Gushtâsp.

62. (X. 67). जरगर (Pâzend "*Zargar*") a misreading of Pâhlavî "*Zarîr*", Avesta "*Zairivairi,*" the brother of Gushtâsp.

63. (X. 70). दातृ (Pâzend "bagh") divine lord.

64. (X. 70). आश्मोग heretic, infidel.

65. (X. 75). किञ्चिज्ज्ञ knowing very little.

66. (X. 79). प्राप्तवारीकैः दारमीयैः Nerioseng's transcription of his own imperfect Pâzend.—H. & W.

67. (XI. 267). अगदीनित्व (Pâzend "*agdînî,*" Pahlavi "*akdînîh*", Av. "*aghâ daênâ*") evil religion, infidelity.

68. (XI. 280). मुथजरीक (Pâzend "*Muthzarî*") of the Mutazalî sect.—H. & W.

69. (XII. 2—34). It is not clear whether the quotation from the Dînkard ends at the para 34 or at the end of the chapter twelfth.

70. (XIII. 38—39). ते खाद्यं आस्तरणेन निद्रायाः श्वासेन च नासिकायाः भूयात्। यावत् निर्वाणं ते जीवितस्य॥ (Pâzend "*kut khvarashni pa hustarashni i khvaêū damashni i vînî bâd, añdâ farzhãm yat ziñdaî.*") Compare the Old Testament of the Bible, Genesis, III. 19. "In the sweat of thy face shalt thou eat bread, till thou return unto the ground."—Nerioseng's rendering of "*hustarashni i khvaê*" (profuse flow of sweat) by आस्तरणेन निद्रायाः is erroneous. "*Hustarashni*" is used in the sense of "flowing (of some liquid thing)," and not in that of a layer (Gujerati અસ્તર or even a તરાઇ bedding) or lying, or a cover. "*Khvaê*" is not akin to "Khvâb" (निद्रा) sleep, but is the Pahlavî "*Khvâê,*" morden Persian "*Khôê,*" from a possible Avestic word "*hvaêdha*" = Skr. स्वेद = Eng. sweat.

71. (XIII. 101). चतुःशनैश्चरीय (Pâzend "*Cihârshunbad,*" Persian "*chihârshunbeh*") = the fourth from and including the Saturn's [day], *viz.* the day of the Sun according to the order of the planets among the *Sipâsîs*; who reckoned the succession of them as did the Sabians, *viz.* (1) Saturn, (2) Jupiter, (3) Mars, (4) the Sun, (5) Mercury, (6) Venus, and (7) the Moon. Compare the Dasâtîr, the Dabestân, and other writings of the Sipâsî sect. In the modern Persian *Chihâr-shuñbeh* means Wednesday.—The Author, Mardân-farrokh

here criticises the Old Testament of the Bible, Genesis I. 14–19:—

"14 And God said, Let there be lights in the firmament of the heaven to divide the day from the night; and let them be for signs, and for seasons, and for days, and years:

15 And let them be for lights in the firmament of the heaven to give light upon the earth: and it was so.

16 And God made two great lights; the greater light to rule the day, and the lesser light to rule the night: *he made* the stars also.

17 And God set them in the firmament of the heaven to give light upon the earth,

18 And to rule over the day and over the night, and to divide the light from the darkness: and God saw that *it was* good.

19 And the evening and the morning were the fourth day."

72. (XIV. 7). सप्तत्वैयत्यं (Pâzend '*haft-anbâdaa*)" [?]. Possibly a clerical mistake for सप्तैतावत्सं and "*haftânbâraa,*" sevenfold.

73. (XIV. 12). लोचनं (Pâzend "*vakhsh*") Nerioseng has misread the Pahlavi "*vâya*" breath, as "*u ash*" and the eye. Hence this erroneous rendering.

74. (XIV. 19). असरासर (Pâzend "*asarâsarān*") a misdecipherment of Pahlavi "*asarâêlīān*"), the Israelites.

74 *a.* (XIV. 33). जरीग (Pâzend "*zarî*" for "*zaradaa*") pale, dispondent.

75. (XIV. 40). मेहादर (Pâzend "*mehâdar,*") a transcript of the Pâzend "*mehâdar,*" which is a contraction of Pahlavî "*mas-dâḍ-var*" or "*masdâḍtar*" (="*dâḍmastar*") aged, venerable.

76. (XIV. 42). आसीनक Isaac.

77. (XIV. 46). मधु *m.* (Pâzend "*maê,*" Pahlavî "*maê,*" Avesta "*madhu*") wine.—क्षण (Pazend "*shê*" [?]) (1) leisure, or (2) festival.

78. (XIV. 50). शपथैः.........अखादत् (Pâzend "sawgand.........khord) took oath.

79. (XIV. 59). नक्त (Pâzend "*rozhaa*") fasting.

80. (XIV. 62.). चक्रपाद (Pâzend "*akhtar*") constellation.

81. (XV. 1). तर्शा (Pâzend "*Tarsâ*") Christian.

82. (XV. 2). जुहूदता (Pâzend "*Zuhûdî*") Judaism.

83. (XV. 5). हुरुशर्म्मं (Pâzend "*Hurûsharm*") Pahlavî "*Hûrûsharm*" or "*Hûrsâlem,*" Jerusalem.

84. (XV. 8). स्परगर (Pâzend "*Spargar,*" a misdeciphering of Pâhlavi '*Gêwriel*") Gabriel.

85. (XV. 18). मशिआक (Pâzend '*Mashyâ*") Messiah.

86. (XV. 83). विरु (Pâzend "*gurg*") wolf (Gujerati વરૂ)—मत्कुण a bug, a flea (Gujerati માકણ).

87. (XV. 91). पावरोश ("Pâzend *Pâvarosh*") Paulos; St. Paul.

88. (XV. 152). मूपाक (Pâzend "*Mûshâê*") Músá; Moses.

89. (XVI. 1) मानेय (Pâzend "*Mânâê*") Mânî.

90. (XVI. 2). मानेयीय (Pazend "*Mânâêgān*") Manichaean.

91. (XVI. 13). कूनीदेव (Pâzend "*Kûnî-dēw*") According to Dr. West, a misreading for Pahlavi "*Kûnd-dêv,*" the demon Kund. Compare Avesta "*daêum Kundem,*" Vendidad, XI. 12, XIX. 41, W. [?].—I guess the Demon of Adultery, Sodomy, or of human and other sorts of animal excreta. Compare Pahlavî & Persian "*Kun,*" anus, pudenda; Sanskrit कौपीन, also Avesta Gâthic "*Kevînô*" [?]. Or, perhaps the Kunda Daêwa may be the Iranian name of केतु, the mythological name of the descending node. Compare also धूमकेतु, राहु and केतु who are supposed to cause the eclipses. [?].

Old Gujerâti Version of स्कंद-गुमानी-गुजार, according to K_{10}.

[१]

१. नाम होर्म्मज्द स्वामि माहाज्ञानी सरवनो राजो संगलि वातनी विगत संगलि सकटिनो ॥१॥

२. ये अद्दश्य मध्य अद्दश्य ॥ २ ॥ ३. तेणे अपोते एक पोतानें मेले एक बीजु कोइ नही सुत्र धरीउ सरव सरजीउ शमारीउ ॥ ३ ॥ ४. तने सरजेउ जे पोताने तथा प्राण मोटि करी शात अमशासपंद मोटा तथा सघला ईअज्द अमशासपंद स्वर्ग बेहेशतनां रेहेनार तथा प्रथ्वीना चलवनार ॥ ५. जे सात लक्षण छे मानश तथा गाऐचतुशपद तथा वईशवनर तथा साते धात तथा प्रथवी तथा पांणि तथा वनस्पति ॥

६. तेने सरजीउ जे माणस मधे एक राजा जे प्रथविना काम प्रवर्त्तने किधि चलावाने किजे ॥

७. तेने सरजीउ जे जे वार श्रृष्टिने पोतानि करिने अने जांणपणू निर्म्मल तथा रूडि भावे करी रूप आकार ईछाए करि ॥ ८. एवुं चीतवुं शांभलवुं बुध डाहापण जीव बृर्ध जे छे ॥ जेछे । ए आतमाना हथीआर छे ॥ तेहेनु जांणवू हरखनि कीधि तेहेनेज छे । ते अद्दश्यज छे पांच शस्त्र जोवूं शांभलवूं सुघवुं खावूं । सवाद लेवुं डिले लगाडवुं ॥०॥ ८ ॥ ९. पांच जे छे हथीआर दखईती छे ॥ आंख कांन नाख मोहो संगला दिलनि चांमडि ॥०॥९॥ १०. तेणि ए हथीआर लिद्दां छि मांणसने दिधां प्रथ्वीनां काम चलावाने वास्ते ॥१०॥

११. तेणे दिधूं दिनने संघलि दाहापण मोटूं वृक्ष सरिखुं ॥०११॥ १२. जेने एक थडः बि वकास । त्रंन डाल चार वडवाई। पांच मूल ॥१२॥

१३. जे एक ठड सरीखुं ॥ १३ ॥ १४. बे वकास करवु । ते अेने तजवुं ॥१४॥ १५. त्रण डाल रूडि मत । रूडि वांणी । रूडि कर्णि ॥ जे छे रूडि मत । रूडि वचस रूडि क्रणी ॥ १५ ॥ १६. जे चेहार वडवाई । चेहार विद्या दिननि जे छि । हुई अने छि अनि होसे दिन नश्य । प्रगट थाई छि ॥१६॥ १८. जे छि आचार्यना गुरू राजा खित्रि कुणबि । बिजि जात विवसाईआ ॥१७॥ १८. पांच मूल पांचे ठाकुर । जेहेनां दिन मध्य नांम छि ॥ घरनु धणि तथा सावजनो धणि तथा जलनु ठाकुर ग्रामनु ठाकुर जरथुश्त्र अतिज्ञाणि ॥१८॥ १९. एक सिरज छि प्रथविनु ॥१९॥ २०. ए प्रथ्विन् वखांण जे छि मानस प्रगट किधां । पोतानां रूप सरिखुं मांनस प्रगट किधूं । ए चेआरे वीद्या प्रथविमांही छि ॥२०॥ २१. जे सिरं ते जे आचारजे गुरू ॥२१॥ २२. तथा हात जे पत्रि ॥२२॥ तथा पेट ते कुणबि ॥२३॥ २३. तथा पर्गत् अनेरा जे लोक व्यवसाएआ ॥२४॥ २५. ए च्याहारे गुण मांणसमांहा छे सिलपंण । तथा शुरपण । तथा बुध । तथा उदमि ॥ व्यवसाईआ ॥२५॥ २६. जे सिलपंण गुरनि जिम घणां साचा कामनि सिलपण जे लाजने भुई पाप नहि करे ॥२६॥ २७. जे शुरपण क्षित्रानी छि । ते प्रगट छि । श्रंगार क्षित्रिनि शुरपण जे कहिई छि । तेहे तेहेनी शुभा ॥ २७ ॥ २८. पछि कणबि बुद्धि अनि बलि करि काम । करसणं । प्रथ्वि माहे करे । तांहां लगण करे जांहां लगे । शऊसिओश लगे ॥२८॥ २९. पछि अन्य लोको विवसाईआ ने उदमसु विवसाहा जे छि मोटि प्रवरत कारि चलाववूं तेहेवी विद्या ॥२९॥

३०. य सगलि प्रकारे सर्व रचीउ छि । ते उपर एक थांभ साचूं सरिखूं सहाम करि । द्रूज छि तेहेनां हथीआर ॥ ते वईरपणू करे छि ॥ ३० ॥

३१. ए अह्मि सर्व विज्ञान बहु घणि प्रकारि तथा घणि जातकू जेम घणा मार्ग जेम घणि प्रकारि प्रीछववू जे जोग मध्ये सहूको माहोमांहु संवाद । एक कहि । आ मारग रूडु बिजो कहि एमा रहु ते मार्गना वगोनार । तथा भाजनार छि ॥ ३१ ॥

३२. माहोमाह संवादयं । भांजवि । नास करवि । जे एक एक मध्य । माहोमाह तुहे एक वेला मध्ये एकमति सामा थई साचा ते रहि ॥३२॥

३३. साचू छि ते पोताने बलि इछ पणि करि जे साचू ते एक मारग छि खोटा ते घणा मारग छि ॥३३॥ ३४. जूठू छि ते घणा प्रकारे । घणा वेख संवाद करि सकतु छि । सर्व तोलता एक मूल जूठू छि । तेथी घणा प्रकार छि जूठा थाई थाइ छि ॥३४॥

३५. ते हू मर्दाफ्रोखि होर्म्मज्ददाद तेणु पुत्र ते हुंए जे रचन किधि ते मे दीठी जे जुग मध्य घणि जात तथा घनि दिनि घणी समालोचत्वं यत् दिठी मे ॥३५॥

३६. ते अह्मि एतलामांठि संवला प्रकारनि सोधन शुचं तेहेने जोउ छूं । सोधू छूं । साचूं पांमिउ अह्मि ॥३६॥ ३७. एह तिहेने थकि आजू वृद्धिपे । समुद्र सिमालगे करि सर्व जोएउ ॥३७॥ ३८. अह्मो ए वचंन प्रमाण एहनु छि । तेहेनू पूछवूं साचूं काम छि । तेहेनां लख्या जे ग्रंथ छि । जूनां ते थकि लख्या छि । जे ग्रंथ ज्ञानि तथा साचा गुरु तेना नाम छि । जे हूफ्रबर्द तथा आदरपादीआवंदस्य तेना वचंन । नश्य करि ए ग्रंथ नि विखि स्कंदगुमानी नाम किधूं । ते पुस्तक लखिउ छि ॥३८॥ ३९. जे भ्रांत विचारवानि वणा नवा सीखवानि वणि ईछया थाई पछि जांणिउ जे साचू छे । जे तेहेनू जांणवूं प्रसध छि साचूं उत्तम दिन वणां समोहे मध्ये जूई मतना करनार । त समा बोलता हूआ ॥३९॥

४०. अह्मो न ज्ञानि छि । शास्त्रवति छि तेहेने किधि नहि जे वद्याअर्थि नवूं शिवा [सिखवा] वाछ्या कर्त्ता । तेहनां हितनि काजि मि कीधूं ॥४०॥

४१. पछि मोटानि सवलि प्रसिध्य थावानि उत्तम दिनिः पूर्व वखि पहिल्या न्याइवत पुरख हूआ तेहेना वचन सूधू करवा हुई ॥४१॥

४२. विवेकी जांनवूं । तेहेनु मागनार अह्मि ॥४२॥

४३. जे जोवानि किधूं उद्यम करिछि । तेहेमांहां लखिउ छि । अनि बोलीउ पण छि । रचवानि काजे ते संवत साची करि प्रगट खवलि माजदिअस्नि बोलि छि । आगे लगे ते ज्ञानिने जोवूं ॥४३॥ ४४. तह्मि नि अह्मे पदनु कहिनार । सिखवनार तेटला माठे सिखामण देउ छूं ॥ ४४ ॥

४५. अह्मो दानमान साचू मागू छूं । दीननू । जांणपणू । नवा सिख्यावत् जे छे तेहेने वेहिचवाने कारणनी ईछय करु छूं ॥४५॥ ४६. थोडा गनाना जाणनार छि । जोगतर छे । तेहेने विताग [विभाग] करि आपिइ छे। साहमाटे पगारनि कीधि ते घणू करि जाणि जोगतरनि । ते सा माटि जे ळभ सखाईउ तेने हुई ॥४६॥ ४७. जेम आगे जाणनारे विचारिउ छे ते जांणवाने किजे ॥ ४७ ॥

४८. जे देवूं त्रण प्रकारनूं छे । मनसा । वचसा । कर्म्मणा ॥४८॥ ४९. मनश्नी देवूं ते। जो काएनि रूडां मनसनी रुडूं वांछि । एहवूं जे पोताना सरिरने ॥४९॥ ५०. तथा वचनूनि दक्षणा ते जे सवलांने रूडा व्यापारे जांणिने घणू विचारी जोई ने जेहेने जेहेवि वटि तेहेने तेहेवि सिखावि ॥५०॥ ५१. जेम जे ज्ञानिइ कहिउ होइ तेम । पतगरीउ ॥५१॥ ५२. जे अह्मे वांचूं छूं । सवलुं जांणू निश्च जांणू जे लाभ तथा फल सीखवूं एकठू हुइ ते रूडू तथा पाडवूं तेना फल जांणूं छूं ॥५२॥ ५३. देवू कुनइनीनूं ते जे रूडू पामिइ ते जोग्यतरनि रूडूं आपीइ । तथा वांछीइ ॥५३॥

५४ बीजू ए जे सांभरवू करवूं जे उत्तमनि आत्मा पवित्र हु ॥५४॥ ५५. एण हितकरि । अह्मि एहवि वांछा करूछूं जे ए ग्रंथ जांणनारनी दया करी । जांणपणूं पोतानि करि । प्रमेश्व जोवूं नित नित समारू छेउ ॥५५॥ ५६. जें उत्तम छि ते सवलि पृथ्वीनि उत्तम रूडी दष्टइं जोइ । ते आंखि सूर्यनां तेज बराबर छे ॥५६॥ ५७. जे सूर्य छि ते लवलि पृथ्वीनि रुडि दष्टि जोइ । जेवूं तेज छि ॥५७॥

[२]

१. पेहेलुं पत् ॥५८॥ उपर पूछूं जे केतला एक प्रकार सदा जई तेनु धणी मेहिरीआर महमादनु पुत्र अस्पहानि रूडि मनसा करी पोत्मंनी ईछया करि पूछूं। अने वलतु उतर सांभलिउ ॥५९॥

३. ते जे पूछिउ जे आहर्म्मन सिअर्थे इजे तेजवि करिउ छे। सा माटि एहवूं थईसि रहिउ। जे अह्मे एकरले जोउ छेउ ॥ तेहेने भांजे छे। नास पमाडे छे। किम विर आने छे। जेम पाणि अने वेविश्वनरं ॥६०॥

४. वलतु उतर ए जे आहर्म्मन छे तेहनि विक्रांत। जे तेज छे। ते पोताने कारणे भाजवूं नास करवूं ॥ ६१ ॥ ५. वीवात् कामनि इछया जे ए सदा। ऐहनू भांजवूं भांजवानि इछया सदा ॥६२॥

६. वीराधीउ। विक्रिउ छे। सघलि वाति छे। जे हांन तथा विनासवर। यां बीजी वात् न जांणि ॥ ६३ ॥ ७. जे एकरत्ननि माहोमाह एक बुध्य करी। एक रचना करी हुति। बीजू कांई वरोध वक्रांत न हुतु ॥६४॥ ८. पछि भाजवूं वनसाडवूं। माहोमाह साम प्रतवादि हूआ सर्व जिम एक ठार। हूता। जेम विरोधी थया हूआ ॥६५॥ ९. परथमं एक रत्न साचूं। एकठार हूता जिवत् किं क्रता सहू एक एक सिखाइत हुता ॥६६॥ १० वनसाडवूं। तथा भांजवूं। ऐक-रत्नने बीजूं भाजवानू रत्न ॥६७॥ ११. इम जेम उहन् अनि टाहढू। जे ऐक एक मध्ये वरोध जे ऐक रत्न। छे। ते तेसु सदाइननू मारिवू। तथा विरपणूं तथा कलेसवणास करवूं छे ॥६८॥

१२. जे सघली वाते वणसाववूं जिभ चोपडूं अने रूखू। कोरडू। जेम। उहनूं। अने टाह्ढ वरोध छि ॥६९॥ १३. एक एकनि मारि वरोध करि एक बीजासूं सदई ॥७०॥ १४. जे वनशाववूं सरिरसु सदाइ युध्य करवूं जेम उनू अने टाढूं। तथा चोपडूं अने कोरडू ॥७१॥ १५. संग्रांम सहना जे सदा सरीर नास पांमे वणसी नास पामे ॥७२॥ १६. पांणि अने विस्वानर। जेम विरोधता प्रगट। ऐक रत्न ते सुको। ए वरोधनु कर्नार प्रगट नही ॥७३॥ १७. जेम जे टाहढू जे भीनू ते पाणीसुं। संजोग पामीउ छि तेहेनू। वइरउ नही। शुं जेम। अग्नि ॥७४॥ १८. लुखूंज जिम भललू उहनासू जि अग्न समध पामी वैचिनूद्दघ विरोधनू विरोधन टले ॥७५॥

[३]

१. ते जे पुछीउ ॥७६॥ २. जे सामाटि दाता सवामि माहाज्ञानि आहर्म्मन निकृष्ट करनार पाडूवानु वछनार अन्यथा बीजू नही। दीइ। जे ऐ वात्नी सकत छि ॥७७॥ ३. जे कहिउ। जे। समर्थ नही। करवानि पछि जे। नर संपूरु। सघलाथी। उणु। जे नर पृ ॥७७॥

४. वलतु उतर इम आप्यु ॥७८॥ ५. जे आहर्म्मनू। छे। ते भूडूं अने भूडि जात्। अनि भूडा कांमनु धणी। छि। अनि। सदाई दरूज ॥७९॥ ६. दाताइ सवामि माहाज्ञानि संघली सकतनु धणी तेज। पछे। ते समर्थ छि पण मजदि लगि ॥८०॥

७. ऐ कार्यने वैखे समर्थ नही। होवानि विहिरि। सक्तु हु। अथवा असक्त पछे करी न सकि ॥८१॥ ८. बोलु जे माहाज्ञानी छे। ते मजदि वचननि लगे बोले नही ॥८२॥ ९. ज बोलु ते हुवानि समर्थ नही। वली। कहीउ जे प्रमे-स्वर तां लगे ते समर्थ जां लगे मयदि होवानि समर्थ नही कहीउ ॥८३॥ १०......॥८४॥

११. किम सक्त मर्याद तेहेनू। ए कांम छे ॥८५॥ १२. जे नर्वाणनो जांणनार ॥८६॥ १३. कामने नर्वणीनु जांणनार संघली सक्तनु धणि छि ॥८७॥ १४. तेनां काम ऐ छे जे न सकिनु आदर करि ॥८८॥ १५. जे सर्व ते कामनी। ईछा करि तेहनु करवानु समर्थ समंध पामे ॥८९॥

१६. जर्आत कहुछूं जे दाता अहुर्म्मज्द। समर्थ। अने जे आहर्म्मन भुडु जे छे। रूडाने भूडु करे छे। ज बीजू। शाई ॥९१॥ १७. जे रत्न देवीनू छि। तेनि ऐजद फेरवी तथा ऐजदनू छि ते देवी फेरवी सके ॥९२॥ १८. अंधारू थकी उजवालूं। अने। उजवलूं थकी। अंधारू करी शके ॥९३॥ १९. रत्नने नही उलखे ते रत्नने विस्ताव करी बोले ॥ ९४ ॥ २०. जे रतनी परिक्षा अंतर कर्मणो नही जाणे तेहेनू चलण। अजांणपणू ॥९५॥ २१. भूडां क्षुद्र जंतुने रूडा माहि लखवी ॥९६॥ २२. जे अन्या तथा भूडा ते मासण [माणस] तथा गाई पशु जात्

तिहनि पोताना करी जांणे तेहेने माहारि तथा भ्रम करी नास्तबध्य करी भ्रमथी भूलवे तेवा द्रूज ॥ ९७ ॥ २३. सघलि थकी भूडां जे द्रूजथी जि अदेखाई तथा क्रोध तथा कंद्रप । पुरुष मध्ये महल्यू ॥ ९८ ॥ २४. जे खावूं । जे उसड कडवूं भारी ते मध्ये विख भेल्यूं नही । रुडाना लाभनि काजे पामवाने । जे दुखने तथा मांदने नास कर्वाने कीजे ते उसड कीधा ॥ ९९ ॥ २५. जेम साचू बोलवूं । अने जूठू बोलवूं ॥१००॥

२६. अने जे छे ते सर्व सरीर माहे छे । जे जूठू बोलवूं जे सवर्गी पुरुष घणा अन्या थकु मूकाऐ साचू बोलवूं अजांणीउ करे ॥१०१॥ २७. दाणू । जे रूडू । जूठि बोलवि करी । केम ढांक्यूं । जोइ भूडानु नास जेटलू भूडू ते भूडासू मित्र भव पामेउ ॥१०२॥ २८. जे अग्राध्य । ते साची वांणी संयाते समंध नही पमि । केम जे भूडासू भूडू मित्रभाव पांमेउ छे ॥ १०३ ॥

२९. तेतला माठे । एक ऐकने विरभाव माटि ढांके माहोमाह ऐक ऐने वरोध माटि ढांके छे ॥१०४॥ ३०. सघली वाते । ऐक । ऐकने । वग्रित करवाने । करवाने । सबल छे ॥ १०५ ॥ ३१. जेम तेज अने अंधारू सुगंध तथा दुर्गंध अने पुण्य अने पाप । रूडु दाहपंण । तथा भूडु जांणपणूं जे छे ॥१०६॥ ३२. सुं भांजवूं ते जे । पोतानां । वीरवनां वीजू कांई धरवूं नही । ऐहवूं करवा कीधा छे ॥१०७॥ ३३...३४. ते जे कहीउ छे । रात्रनुं अंधारू पोते सुक्षात्मा जे । माणस शुध्य पामे वाघ तथा वीजां खरवस्त्र थकी चोर थकी कूतरा थकी संवले थकी मूकाइ ॥१०८॥

३५. दस उजवाले तेज माहि । हाथे ते साहीआं जाइ ॥ १०९ ॥ ३६. जे रूडू जे अंधारू तथा अन्या । ते उजवाले डाहपंणे करी जाणीइ ॥ ११० ॥ ३७. जे तेज धांकवाने कीजे । अंधारू प्रगट । कीधू । पण कांई बीजूं परिकार नही । वाघ तथा वरू । तथा भूडां सावज । तथा क्षुद्रजंत्तनां पछे घणां एणे वले प्रांणे करी सके ॥१११॥ ३८. घणां मठि तहमारे मीत्रपणू । जेत । तथा रुडू जांणवू ॥११२॥ ३९. हवे ऐ नीश्च तमारी मध्ये घणूकरी जोवूं ॥११३॥

[४]

१. ते जे पूछयू ॥ ११४ ॥ २. जे नक्षत्र सदाऐ देखीइछि । जे सवला तारानू जे कांई चक्र ते सदाऐ छे ॥ ११५ ॥ ३. ऐहवणां चक्रं जेणे कीधूं पछे सर्वत थकी छे जे ग्वीरोदद्दीनी-आइ । इम कहिउ ॥ जु । रूडूं तथा पाडवूं तेहनि दीधू ॥ ११६ ॥ ४. जे अहार्म्मने दीधू इ मोट्ट कांई जे काम ऐ केम समर्थ । आपवाने केम सम हूउ ॥११७॥ ५. संअर्थ जे छे । तारा जे छे ते मधे । रूडू सदा भलेउछे भलू अवी हमापाइ छे ॥११८॥

६. जु । हुर्म्मिझ्द । आहर्म्मन माहोमाह प्रश्न करी । आपी । पछे ऐहेवू प्रगट थाइ । जे होर्म्मिझ्द । पाप तथा गुनाह । तथा । भूडा थकी वेगलु । पण । जे तारचक्र छे । ते सदा । ऐ । आहर्म्मनसु पाप समभागी । आहर्म्मनसु समभागी ॥ ११९ ॥

७. वलतु । उतर इम ॥ १२० ॥ ८. जे चक्र स्छानक आकास समंधी रूडानु वेहचनार जे रूडू सर्व वेचेउ । आहाने आइ । आहाने आइ । सदाऐ वेहेची आपीउ साचे करीने ॥ १२१ ॥

९. सात तारा सरीरवंत पापीहा तेने हेठे । पाडवागेतने पामे । जे चोरीना करनार तथा भंजक पीआरू ॥ १२२ ॥ १०. जेहेना नांम दीन मध्ये ग्रहना ॥ १२३ ॥ ११. सवामी माहाज्ञानी विवेकी । नेवणेतु जाणनार । रचनानु करनार पोतानी सरजतने पालनार अखई कीधी ॥१२४॥ १२. जेम गनामेनीउं आकास मध्ये प्रगट थाइउ । तेहेना द्रूज भूडाज्ञानी । तथा भूडा जूठानां बोलनार । घणी जात तथा पापी ते द्रूज । अंध्मराणू वीजू । उजवालाना ढांकनार ऐहवा ऐकठा थवर तेणाइ होर्म्मिझ्द सरजतने अंनछती करवा हटे अथ्वा पोताने कसू ॥ १२५ ॥ १३. ते उद्योत अने उत्तम थकी उत्तम सर्व ज्ञानना धणी तेणाइ द्रूजनु भूडू काम । भूडा जूठाना बोलनार । ज्ञाने करी जांणेआ ॥ १२६ ॥ १४. ऐ जे ऐ प्राण ऐहेनां ऐ भूडां कामना कर्नार हानना करनारे ऐ ते माटे ते नास पामे थोडा समध मध्य ॥ १२७ ॥

१५. ऐ जे ते माटे कोऐक प्रण जे वली जे मंडांण संपूरू जे बंध तथा दुख तेना समंध टालवे करीने ते सर्व अंतना आकास मध्ये थकी प्रगट थासे ॥ १२८ ॥

१६. तेतला माटे नर्वाण जांणपणूं जेम ते द्रूज ते जे मध्ये पेठु समंध पामेउ । तेम सर्व प्राण । तेना हथीआर । ते जे पाप साहत जे द्रूजनी जे घणी जात् जूडी वीइछा करी ते मूकाइ नही । ते उजवालाने अंधारू करे ॥ १२९ ॥ १७. जम द्रूजनू वख तथा क्षूद्र जातना च्यार प्रकारे भेलीने स्वामी नीजे भेलीने धरी छे ॥ १३० ॥ १८. जे थकी जे ऐ द्रूज जे वीख तथा क्षुद्रजात चारे सरीरना करनार । जे स्वामीनी छे पाणी तथा वेश्वानर । प्रथ्वीनी माटि तथा वाइ । तेसु मलेआ छे । वली तम आकास माहे अद्रश्य छे पामि रेहा छे ॥ १३१ ॥ १९. जु अद्रस्य छे सतरी खेन छे ते हुआ । तु जे शर स्वामी छे ते वधमर्वा केम व्यरथ हुइ ते मोटि वेख । देवी । कसी वाते समर्थ नही ॥ १३२ ॥ २०. छेह ग्रहेनि वाइ मध्ये इम भली रहेसे । जे मुनुपने तथा बीजी सरजत्ने ऐकठाम कर्वा । मुकाववूं । वधारवूं नाना प्रकार । तु ते ऐतला वाना करवा नसक्त न हुइ ॥ १३३ ॥

२१. ऐम ते पापी ग्राहा ते उद्योतने वीटी रेहे छे । जेम द्रूजनू विष । जे क्षूद्रजंत टाला मध्य उद्यात् ॥ १३४ ॥ २२. तेणे हेत करी सर्पजात थकी । अने वीष वृखोभ्य । अने दुष्ट सावज घणा छे । तेथी कांई लाभ जोवुं छे ॥१३५॥

२३. इम पापी ग्रह थकी मलेआ हूआ । तेहे थे था । उजवालानू सूरुहू । प्रगट थाइ ॥१३६.

२४. ऐणे द्रष्टांते करी पापी ग्रहा ते रुडू सदा ऐडी वनसावे ॥ १३७ ॥ २५. ऐम जो भूडा वाटना पाडनार । जे वंणजाराने वाट मध्य थकी वाट पाडे ॥ १३८ ॥ २६. घणानां साचा अर्थने लीइ । उदाली ॥ १३९ ॥ २७. नही रूडा कामनां कर्नार । तथा जोगतर तथा पापवेना तेनू लेई जूठा कांमनां करनारने । तथा पराई स्त्री सू वलधु हुइ । तथा वटल तथा अंघटताने वेहेची आपी दीइ ॥ १४० ॥

२८. ऐ जेम ऐहेनै पुनना करनार । जे जोतकी जेम ग्रहा जोईने केहे । जे आ रुडु । आ पाडवूं ॥ १४१॥. २९. जे तेणे जेम छे। जे दीधूं । रूडू । वेहेचीउ । तेह पांचे तारा हत्ते सवामीनां छे । माहा मोटा तेथी उंचा दीसे छे ते म्रानां मांहे हस्तोरंग मझददात । वनंत सतवेस । तेस्त्रीअं तारो ग्रह मध्ये अन्याने टालेछे । अन्याथी राखे छे ॥ १४२ ॥ ३०. ते पांचे तारा जे सरीरना धरनार । तेने हेठे द्रष्ट ग्रहा छे । ते उजवालाने पखल वीटाई रेहेआ छे । शनीश्चर ब्रहस्पति । मंगल । शुक्र । बुध ॥ १४३ ॥ ३१. जे तारा उचा तथा मोटा ते अवाखतरसू सामी रही जुध करे ॥ १४४ ॥ ३२. हस्तोइरंग सूं पाछू मोहु करे शनीसरश्च ॥ १४५ ॥

३३. हस्तोइरंग मज्ददात ते वृहस्पतसूं साहमु रही जुधा करे ॥ १४६ ॥ ३४. वनंत सतारु खवस्त्रनो मार्नार ते जुधा करे मंगलसू ॥ १४६ ॥ ३५. सतवेइस तारो जुध करे शूक्रसू ॥ १४७ ॥

३६. तेसतरं तार जुधा करे बुध साथे पापी ग्रहा ॥ १४८ ॥ ३७. जे रूडू छे । जे ते ग्रह थकी बोलेयुो छे । पांचे तारा स्वामी माहाज्ञानीनां छे ॥ १४९ ॥ ३८. जेम घणो प्राण थोडू नास करी व्यजय पांमे ॥ १५० ॥

३९. ऐ संघाते पांचे ग्रह दाता स्वामी पोतानी ईछा करी । मूकावे सही सके । ऐककने विखे बंध करीने । सूर्य चंद्रमा साथे बांध्या छे ॥ १५१ ॥ ४०. तहेने । आगल पेहेलू । बले कीधूं पछे पाछू वले ते ऐ माटे ॥ १५२॥

४१. को ऐक ने घणां लगे जेम शनीशर बृहस्पत ॥ १५३ ॥ ४२. इम छे थोडू । जेम बूध अने शुक्र छे ॥ १५४ ॥ ४३. सघला जे छेहेडु दोरडांनु पामीने ताणीइ । पाछा वाली ताणे ॥ १५५ ॥ ४४. ऐहेने पोतानी ईछया चालवा नही दीइ ॥ १५६ ॥ ४५...

४६. ते बे २ द्रुज भारे बलेवंत । जे छे । ते दुष्ट सूर्यनी तथा चंद्रमाने वईरपणू । करी हेठेथा तेजने नास करे ॥ १५७ ॥ ४७. बीजी छाया करे । उतम जे छे ॥ तारा ते ग्रह संघातइ हेठथी । सूर्यनू तेजथी बांधाछे ॥ १५८ ॥

४८. जे ते बांधणे थकी वेगला थाइ । ते नक्षत्र तथा राश मध्ये जाइ । वक्रीने । जे नक्षत्र ते थारने प्रवेशे ते नक्षत्र रूडा कामने हान करे । अन्या करे ॥ ५९ ॥ ४९. तां लगे हांन करे

जां लगे सूर्यनां बंधमां आवे ॥ १६० ॥ ५०. ऐ वचना साचा मे कहेआ छे ॥ १६१ ॥ ५१. ऐ जे छे जुध्य उपर थकी हेठला ताराना स्थानक लगे ॥ १६२ ॥ ५२. हेठ छे । तेहने जुध्य तेस्तर तारा संघाते स्पंजगर देवसू ॥ १६३ ॥

५३. वीजनो वेश्वांनर छे ते अवाडस देवसूं ॥ १६४ ॥ ५४. बीजा अदृश्य छे उत्म छे । ते सामा जोग थाइ । ते वरसात्ने व्यापार लाभने वेक्रत करे प्रथ्वीने ॥ १६५.

५५. अने जे ग्रह हेठा छे । ते मानसने तथा गाइने पशुने क्षद्र जंत्तनीं व्याघ्रनी अनेरी श्रष्ट ऊत्म तथा मध्यम ॥ १६६ ॥ ५६. जे त्रष्ट मांणसे संघाते भेलें छे ॥ १६७ ॥ ५७. जे छे लोभ तथा कंद्रप ; तथा अदेखाई । तथा रीस । तथा नींद्र ॥ १६८ ॥ ५८. तथा वुध तथा साचू क्षत्रपणू । जांणवूं वीचारसुधूं प्रमस्वरने सांभरवूं ॥ १६९ ॥ ५९. जे गुणा उत्तमा तथा गुण नक्रष्ट छे । ते कहीआछे पुण्यना हेतने तथा पापनां ॥ १७० ॥ ६० ऐ सघलू रुडू । ते सघली सरजत धणी स्वामिनी । श्रष्ट ॥ १७१ ॥

६१. जे पोते छे ते वैद्य आरोग्यपणनु धणी । पालनार तथा धरनार पलावनार जतंननु करनार न्या तथा अन्यानु जणनार पोतानी सर्यतने ॥१७२॥

६२. इने पोतानी जे श्रष्ट उपाय कीधो जे अन्याथी सुध थाइ । जे हथीआरे करी पाप छेदाइ ॥ संपुरु शस्त्र आप्यू । ते सीखवीउ छे । जाणीउ छे ॥ १७३. ॥

६३. ऐहेनू द्दष्टांत इम छे जेम वाडीनु धणी वाडीने पाले जांणपणे करी । स्वपाद तथा पंक्षी जे पापना कर्नार २ फलने तथा वृखने वाडी भाजवा हीदे । १ तथा वेनसनां करनार लोपे ॥ १७४ ॥

६४. ते जे वाडीनु पालनार जांणवंत जेहने जेहेवू घटे तेहेने थोडे अपराधइ थोडु डंड । अने जु घणु अपराध हुइ तु पोतानी वाडीने राखवाने कीधे ते सावजने धरे बांधे अथवा मारे ॥ १७५ ॥ ६५. जेम पारधी वागरी तथा जाले करी धरे ॥ १७६ ॥ ६६. जु श्वापद तथा पंक्षी जु देखे तेने घणु आडू करी धरे मारवाने कीधे पक्षी स्वापदन जेणे तेम वागुरा तथा खीली चुहुडी पछे ते हाणना करनार फांदा मांहे पाडे ॥ १७७ ॥ ६७. ऐ प्रगट छे जु स्वापद वागर मध्ये नही पडे । अथ्वा मोटे प्राणे करी । वागरी तांणी लीइ समर्थ ॥ १७८ ॥ ६८. ते स्वापद वाग्री मध्ये नहीं धराइ ॥ १७९ ॥

६९. जे डाहेउ आरामस्वामि जे वाग्री रची जांणे ते स्वापदनूं प्रांण केतलू छे तेहेनीं मर्याद तथा केटला लगे ॥ १८० ॥ ७०. जे स्वापदनू बल जां सरिर मध्ये युध्य करीने । नवल थ्यु । फेरा खाइ । जां लगे पोतानी सकत । वाग्री त्रोडवा अने खील भांजवाने । तथा उखवीने जुध्य करे ॥ १८१ ॥ ७१. जु प्राण पूरु नही । ते माटे प्राण करी थाके नास पामे । पछे वाडीनु धनी ज्ञानवंत पोतानी ईछा करी जे फल पाकां नीपनां पोते तांनी ते स्वापदने वाग्री मध्येथी बाहेर काडे । तेहनां प्राण नीसरेआ ॥ १८२ ॥

७२. पोतानी वाग्री तथा खीला वाली समारे । तथा खाड खणे ते मध्ये स्वापदने पाडे मारे ॥ १८३ ॥

७३. एहे इम छे दाता स्वामि श्रष्टनु सोधनार। वाग्रीनु करनार । भूडां मूल स्थानक भाजे टाले । पोतानी वाडी ते भाजवा थकी । राखे । पाले ॥ १८४ ॥ ७४. जे दुष्ट जीव। पापना कर्नार। वाडीनां भाजनार पापी आहर्म्मन जे सरजतुनो संतापनार तथा पीडनाहर ॥ १८५ ॥

७५. जेनी वागुरा उत्म आकास । जेनी उत्म श्रष्ट माहेथीं पहरुणांनी जे छे ॥ १८६ ॥

७६. जे गनामइनींई भूडी श्रष्ट घणि थाई छे । ते ग्रह मध्ये छे ॥ ॥ १८७ ॥ ७७. थाभा तथा वागुरा । जे वस करी नही सके । स्वापद पाप कर्म्म । ते पोतानी ईछया हीडे ॥१८८॥

७८. जुध्यनी वेला आहर्म्मन । ते प्राणे करी । तथा ते हथीआरे करी घणू राज पाकरे ॥ १८९ ॥ ७९. जे युध्यना करनार । स्वापद । अंतस्तुंभ तथा वाग्रीमिहि बांधे तेना प्राण लगे ॥ १९० ॥ ८०. देहेनार सर्जतनु । धणी ते राखे जे पीडा । तथा दुथा [दया?] राखे । पछे ते घणा काल लगे रूडू करे । वली वाली रचना

करे । ते वाडीनु धणी डाहेउ ते पोते वागुरा तथा थाभ कीधा ॥ १९१ ॥

८१. बीजी प्रकारे थोडे प्राण थकी तथा जूठा ते द्रूज माहोमा युध्य तेज संघाते । एटला माटे तेहेनू थोडु प्राण प्रगट थउ ॥ १९२ ॥ ८२. जे जेम भूडा जूठानां बोलनारने । इम वाढेछे । जे ऐना आकास तथा प्रथ्वी जे स्वामिनी छे ते श्रष्ट अनछति करे । अथवा पोतानां आचारथी नास पमारवूं । पोतानू चलन करवूं ॥ १९३ ॥

८३. सरीर संघाते । ते द्रूज वलवंतपणे करी । तथा वेवात् काम करी । ते सदा युध्य करी शके । सीमा लगे । जे तेणे देवता । तथा श्रष्टि तथा आकासने प्राभव दुख देखवूं छे । श्रष्टिने ॥ १९४ ॥ ८४. थोडूं थकी वणांनी वृध हुइ । जे प्रकटी ॥ १९५ ॥ ८५. घणां तेणे कारणे करी पतरगी [पतगरी] ॥ १९६ ॥ ८६. जेतला माटे ऐ युध्य माहे कोऐक बोली जे सबली घणी हुइ ते जेवाने समर्थ न हुइ ॥१९७॥

८७. जु माता पृथ्वी माहे घणां जणे छे । ते सारे छे । ते पृगट देखीइ छे ॥ जे मरवाने कीधे घणू जीववूं कीजे । पण मरवू छे ॥ केम दारद्रपणूं टामेटाम अने कांमे कांम पृकट दीसे ॥ १९८ ॥ ८८. जे संवली श्रष्टनी उत्पत चार जे छे । जे पांणी वेश्वांनर । तथा वाइ । पृथ्वी । तेसु समंध देखीइ छे ते प्रकट छे तेसु समंध देखीइ ॥ १९९ ॥ ८९. श्वगरी [स्वर्गी] लोकनां सरीर । तेनी प्रकट जीवा छे । तेहेनां हथीआर आत्मा संघाते समंध पामे ॥ २०० ॥

९०. ते मुक्तात्मानां आत्मा वेनस नही पांमे ॥ २०१ ॥ ९१. आत्मा जे ते माटे पोतानां करी गने छे ॥ २०२ ॥ ९२. ऐहेनां घणां फल जे पुण्यनां तथा पापनां कहेआथां हुता । ते परलोक मांहे पांमे ॥ सुखी तथा दुखी ॥ २०३ ॥ ९३. जु घणां फल पुण्यनां हुइ मोटा बलवंत मोटे प्रांणे करी वेरीने हाथथी छूटे । सुध्य पांमे पछे माहारूइ स्छानके उजवाले । सघलां सुख पामे ॥ २०४ ॥ ९४. घणां काल लगे रुइ पामे । ते रुइ सखाइत थाइ॥२०५॥

९५. जु घणां फल पापनां मोटा बलवंत हुइ मोटे प्राण सखाइ । तेनु हात मांहेथी ताणी लीइ ॥ २०६ ॥ ९६. तेहे स्छानक । केहेवूं । जे भूख । तथा त्रप । रोग । तथा पीडा । भोगवे ॥ २०७ ॥ ९७. ऐहेणे तांहां नरकने स्छानक थोडू पण जे धर्म प्रथ्वी मांहे जे आवेरेउ हुइ । तु कांई ऐक छूटक हुइ ॥ २०८ ॥ ९८. ऐ थोडे हेते करी क्षुधा त्रखा ध्रु पापनी मर्याद लगे । नह नही थाइ ॥ २०९ ॥ ९९.......

१००. जे छे दयानो करणार । आपणार सरजतनो राखनार कोऐ । उत्तम श्रीष्टीनो राखणार उत्म श्रष्ट । एटला माटे दुषमनना हाथ थकी न मुकाइ । तु पोते श्राप हरे ॥ २१० ॥ १०१. ते जु मोटो पापी हुइ । शुध्य उत्तम पुरुष पाप थकी । सुध्य करी सके ॥ पाप थकी पवीत्र करे । तेहेनां आत्माने पवित्रना करणार । तेहेनां हाथे रुइ प्रवत्री । अनंत सुख पांमे ॥ २११ ॥

१०२. ऐ जे मे थोडा कहीउ । देवानु थाऊर जे वेद्य आरोग्यनु धणी । धरणार । पालनार । दुखनु लेनार सोधनार । खराखोटानु व्याध्य तथा कु ढोडवे । पोतानी श्रष्टीने ॥ २१२ ॥

१०३. छे ऐ प्रगट हेठल जे लखीउ छे । नाना वेधनां सुख । जेहनु छेहे नही । ऐहेवूं जे बोले । समदष्टने काजे ॥ २१३ ॥

१०४. जेम । तहमुने कहीउ । तेम । कीधूं । ऐहेवूं विसे छे । त सोमदष्टे ते ॥ २१४ ॥

१०५. जे ऐतला माटे । लेंहूं । ऐकरू । नवूं लखतु नथी । ऐकू पतनुसूं ते जे सीख ते जे आगे कही छे । ते करुछूं ॥ २१५ ॥ १०६. ऐ दीननी सीखामण अहमे । अने दीननी जे बुध्य ते लखीछे । आद्रपादीआवंदस्य पामवूं तथा जाणवूं ॥ २१६ ॥ १०७. ऐ सीखवाने काजे दीन मधे कीधूं ते लखीइछे । आगलनो जे निरवाण । जांणवाने काजे । आद्रफरोबग फरोखजाद पुत्रश्च । उत्तम दीनवंत आगल हता । दीन मध्ये घणा ज्ञान माटे वेवेक संघाते समध छे । सहश्र बंध छे ॥ २१७ ॥ १०८. ते जे । तहमे । सीमा अंत संसारनु । नवणेने कीधे । जे पूछेउ । ते हेठे लखेउ छे ॥ प्रमेश्वरने काजे ॥ २१८ ॥

[५]

१. बीजु कोऐ ग्रंथ मध्ये ऐ वात नथी । कनरे नथी । बोलेउछे छ आगे संसारे कीधूं छे स्वामीइ तेना जे वरोधी ॥ २१९ ॥ २. ऐज वत्त जे स्वामिपणूं । तेनु जे विरिभाव करवु । तेनी बुध्य फेरवी जांणीइ छे । जे पेहेली मर्या मूके ते करी जांणीइ ॥ २२० ॥ ३. ऐ ठोडेऐके कही उ । ते जांणवुं । जे मोट्ट प्रथंम थोडु स्वामी थकी जांणीउ छे ॥ २२१ ॥ [...२२२] ४. जे कोईने । ऐहेवुं जांणे । प्रथंम जांणपंणूं । तेहेनु । पछे जांणपणूं बीजानू सेहेवुं नही ॥ २२३ ॥ ५. जे ऐजदने उलखवूं । चंत नेर्मल । तथा चीतवूं । तीव्र उतावली बुध्यु । वेवेके करी उलखाई ॥ २२४ ॥

६. जेवुं ऐजदने उलखे ते ऐणी प्रकारे । जे चंत मध्ये इम जांणे जे ऐजद छे । ऐहेवूं मनमांहां हांणे ॥ २२५ ॥ ७. जेहेनु नाम । न जाणीइ । बुधकरी जाणीइ ते कोई ऐक छे ॥ ते जे जाणे । अथ्वा कोई नहीं जांणे । ते केम जे कोई इम जांणे जे उत्तम । अथ्वा नेक्रष्ट रुडु ज्ञान । अथ्वा भूडु ज्ञान । अमृत । अथ्वा वीख । काचूं । अथ्वा उहूनूं । कोरडूं अथ्वा चोपडूं ॥ २२६ ॥ ८. कोए ऐ साचूं बोलवूं । न जांणे । तेहेने छत तथा कवल ज्ञान नही पामीइ ऐ जांणवूं ॥ २२७ ॥ ९. जे त्रथा पुर न करे । के तेने मोटपणू नही करी जांणीइ तेहेनूं जांणपणूं पण नही जाणीइ ॥ २२८ ॥ १०. ऐ नश्चे करी ज्ञांन जाणवूं । कोई ऐकने जे त्रंण प्रकार करी जांणवूं ॥ २२९ ॥ ११. जे केतलाऐक विचार करी ज्ञांन करे । अथ्वा देखी ज्ञान करे । अथ्वा एहेवू बटे संजोग हुइ । इणी प्रकारे ॥ २३० ॥

१२. जे अनुमान संध्येने कहीइ । केम । जे ऐक छे । के २ बे छे । के ३ त्रण छे अथ्वा च्यार छे ॥ २३१ ॥ १३. जे कार्ण छे इमज । देतु ते संदेहे । अनुमान करी कही न सकीइ ॥ २३२ ॥ १४. जे हेवूं अथवा होसे । अथ्वा हुइ छे अथ्वा बेभाग । अथ्वा पांच भागे । करी कालनू ज्ञान करी सूवूं । अथवा जवूं अथवा त्रंण प्रकारे प्रसध्य बोल्या छे ॥ २३३ ॥

१५. देखीतू तथा जांणपणे करी जे प्रकट देखीइ छे । जे अप्रकटने प्रकट करी मांने ॥२३४॥ १६. देखीतू पदाअर्थ अथवा अनदेखीतूं । पदार्थ । छतूं अथ्वा अनछतूं । समंसाग पामे । ऐ सबलु प्रकार । बुधे करी देखीइ ॥ २३५ ॥ १७. पूरू जे उपमांन सद नही पद । ते हीन पाण करी वेहेचीइ ॥ २३६ ॥ १८. पूरू अपमान । इहेने कहीइ । जेम पारसी मनप । तथा बीजा नगरना ॥ २३७ ॥ १९. उपान तेहेने कहीइ । ते उजलू पनीर । तथा । ईंडूं पंखेरुनू ॥ २३८ ॥ २०. उपमाननू वीभाग । ऐ जे ईंडूं । तथा छु होइ । उजली ॥ २३९ ॥ २१. जऐ मर्यादा उपमाननी । जेम पनीर । छूइ । ऐखलुं उजलूं तेने उजलानी उपमान दीजे ॥ २४० ॥ २२. उजलूं ईंडू । बीजू जे कांई उजलू खाइ तेहेने कहीइ ॥ २४१ ॥ २३. इम छे जे उपमान । उपमान थकी अध्यक तथा उपमानने वीभागेथी अध्यक बोलू छे ॥ २४२ ॥ २४. ते जे पूरु उपमांन अधक ते थकी नही बोलीइ ॥ २४३ ॥ २५. जे पूरु ते थकी पूरु अधक नही हुइ ॥ २४४ ॥ २६. ऐतला माटे प्रकारे करी । पोहुलू वणू करे । लांबू वणू बोल्यू छे ॥ २४५ ॥ २७. दीठू छे जे कोऐने चित अनदीठू छे । ऐ जे देखाडीउ छे । जे कीधूं छे तथा धरीउछे । अने कोऐने चंति ऐम आवे । जे कीधूं धरीउ । ते संदेहे छे ॥ २४६ ॥ २८. लखिउ छे । कोऐने चंत । ऐ जे लखीउ ते कांई प्रकट नथी ॥ २४७ ॥ २९. ऐ प्रकट थाइउ जी कीधूं तेने करनारे धरीउ अने धरीउ । तेने लखीउ । अने जेणे लखीउ ते जे मापहीण ॥ २४८ ॥ ३०. जे छे । ते दीठू अने । को एके प्रगट । अने जेणे दीठूं नही । तेने लेखे अप्रगट छे ॥ २४९ ॥

३१. ते जे छेइ ......॥ २५० ॥ ३२. जे जे कोए इम कहे जे मे दीठूं जे मानस एक जे वाघ ऐक अथवा वाघ ऐक १ माणस ऐकने मारेउ ॥ २५१ ॥ ३३. एहेवूं छे जे । ऐ वात मध्ये संकिजे वटतू छे । पण मजदे पुहूचे तांलगे सकवू अनृत जे जूठूं ॥ २५२ ॥ ३४. जु ते वात मानस केहे साची रूडां करणीनी बोल जे गुरनां वखांणी ते मध्ये । साचूं छे । ते साचूं मजदे लगे ॥ २५३ ॥

३५. जु मानस इम केहे जे जूठा । तथा । भूडां कीरतनां धणी । अने गुरने वचनवेना । तेनू जे वखांन करे ते मजादे लगे जूटू अने अस्त छे ॥ २५४ ॥

३६. तेणे प्रकारे जे ते माटे बाहेर तथा मध्य सीम लगे हीण मापे न हुइ । नही घटे । नही करे ॥ २५५ ॥ ३७. जेम कोई ऐक केहेजे प्रथ्वी ढांकी छे । छेहे लगे । जे मध्ये ईंडूं छे । ते संतापी सके छे ॥ २५६ ॥

३८. अथवा हस्ती सुइना नाका माहे पेसी सके ॥ २५७ ॥ ३९. ऐ केम ऐक नही मोटू हुए अने नही नाहनु ॥ २५८ ॥ ४०. अथ्वा रतं । केम जेहेनू मूल नही हुइ ॥ २५९ ॥
४१. जे संग्राम युध्यश्च जेने अवध नही ॥ २६० ॥

४२. तथा साचू छे । किंचेत जे कालपणनू नही । अने स्थानक पण नही ॥ २६१ ॥ ४३. अथ्वा स्थानवत । अने मजदे पण नही ॥ २६२ ॥

४४. अथवा हलवूं । जे तालीकाया आकाशे ॥ २६३ ॥ ४५. तथा पछे जे ऐ-तदनुरूपात बोल्यू छे । चीतयू छे । भूडूं । जूटूं । नाधेकरोति ॥ २६४ ॥

४६. अनेरा साचि आदेष्टएअजद । भाजवूं । ते माटे । जे रूप लगाडवूं पराइउ । साखे करी नमाजने करी तथा दृष्टान्ते करी ते जांणवूं ॥२६५॥

४७. प्रथंम दीठूं बुधे करी ऐहेवूं दीठूं । जे प्रगट दीठूं तथा कीधूं रचना घणा प्रकारे । भाजवी वयन करी काएने । चंत कीधूं हुइ । प्रथ्वी मध्ये मानस जेने......हथीआर तेने केम छे । जे सरीर तथा जीव साथे समंध धरे छे । इनी प्रकारे रचना कीधी छे ॥ २६६ ॥ ४८. इम छे । जे बीशवानर तथा पाणी । तथा वाय ॥ २६७ ॥

४९. जे भाजवूं भाजनार पोताने काजे प्रवत्या । ऐवं हुआ तथा प्रकाता छे ॥ २६८ ॥
५०. जे आतस पोतानू रूपे करै प्रकास्ये छे । जे काम । ऐहवूं जे सर्व काम । जे पांणी तथा वाइ तथा प्रथ्वी थकी नही थाइ । न परचरे ॥ २६९ ॥

५१. ऐहे पांणी पोताने रूपे करी । तेहेनूं काम ऐहेवूं जे । वाइ तथा आतस । तथा प्रथ्वीइ करी नही थाइ ॥ २७० ॥ ५२. ऐ वाइ । ऐहेनूं काम वाइनूं छे । जे अग्नी तथा पांणी तथा प्रथ्वी न हुइ ॥ २७१ ॥ ५३. ऐहे प्रथ्वीनां कांम । ऐहेवां जे बीजा प्रचरी न सके ॥ २७२ ॥

५४. केम जे भंजवूं । अने भांजवूं । ते । नही पोताने कामे । जेम । कहीउ छे ॥ २७३ ॥

५५. ऐतला माठे । जे रूपे करी । रचना कीधी । प्रकासी छे इलगे वेवेके करी । ॥ २७४ ॥

५६......

५७. जे ऐहेवूं पुरुस्य । तथा बीजी सरजत दादारनी जे जनीइ । माइथी ऐ सर्व समंध धरे छे ॥ २७६ ॥ ५८. जे आ रचना कीधी जे छे । ते सामु तथा मास तथा नस तथा चांबडी । ऐक ऐकसूं समंध धरे छे ॥ २७७ ॥
५९. ऐ ते बीजाने जोवाने । ऐकठु मेल देखीतु छे ॥ २७८ ॥ ६० ऐहेवूं प्रकाशेउ छे । जे रूप सरीर मध्य छे ते ऐहेवा छे ॥ २७९ ॥
६१. जेम रब [रग ?] तथा काललज तथा बुको । तथा फेफसूं । तथा पंत ते ऐवरायां हथीआर जे छे ऐकक रूडां कामने कीधे प्रगट छे ॥ २८० ॥ ६२. सामु प्रतिवाद राखवाने रूपने कीधे प्रकासीउ छे ॥ २८१ ॥

६३. इम जे आंख तथा कान तथा नाख तथा जिभ तथा मुख तथा दांत तथा हाथ तथा पाग तथा बीजा हथीआर । तथा बाहेर । ऐके ऐकने रूडे काजे तथा रूपे करी ॥ २८२ ॥ ६४. देखई-तू छे । तथा प्रगट छे । ऐ जे ऐकक सरीरे अक्षम कीधू छे । ते जे बीजूं । तेने रूप छे । ते अर्थ नही थाऐ । नही कांई ते थकी उपगार थाइ । ऐ जांणवूं ॥ २८३ ॥ ६५. जे छे ऐकलूं ऐ रचिउ छे । ऐक सरीरे जोवूं । जे वथा [यथा ?] माहाज्ञानीइ छेहे लगे सरजीउ छे । शही ॥ २८४ ॥

६६. इम छे जे आंख तथा कांन तथा नाख जीभ मांहांत ॥ २८५ ॥ ६७. जे प्राण । जीव तथा ऊजलूं ईंडूं तथा तारेका ढांकवूं बेवंच ॥२८६॥

६८. ऐ जे पंखेरू उजलूं जेयित छे ॥२८७॥

६९. तारकाच पांणी मस वसाया ऐहेवूं सरजीउ छे । जे फरती फार्फन आंखने छे ते पाखल राखवाने कीधी छे ॥२८८॥ ७० ते बेंब पांणीनू पोताने जोवाने छे । जेम पांणी मध्ये जोइ॥२८९॥

७१. तारकाच जे विदवूं । तथा नस स्वेत रेहे छे । जेम छे पांणी रगमांहां मास मध्ये ॥२९०॥

७२. ऐतला माटे जे रूप जे सरजीउ । प्रकासिउ छे । छेहे लगे विवेक करी सर्यूं ॥ २९१ ॥

७३. थाभ सरीर ते । इम छे । जेम आरसि मध्ये निर्म्मले ॥ २९२ ॥ ७४. तथा उजलूं कीकी म ठांम विरचनं तेणि हिते करी सरजीउ जे आंख मध्ये धूल पांशु रवाइ करी नही पिसि ते माठे सरजीउ छे ॥ २९३ ॥ ७५. ते गोल । आंख मध्ये कीरी छे ते जांणवूं ॥ २९४ ॥

७६. जेहेवूं आंख......२९५ ॥ ७७. ऐ जे रग कांन मध्ये वांकु वेहे छे ते ऐतला माटे सरजु २९६ ॥ ७८. जे धूल उडति ते तथा नाहनी खरवस्तर सामां पेसी नही सके ॥ २९७ ॥ ७९. तथा पोताने प्रसवे करी मेल कांननुो ते वीख छे । जेम । खरवस्तर नही पेसे ॥ २९८ ॥ ८०. जेम हथीआर । जीवने तथा आत्माने जुइ ॥ २९९ ॥ ८१. जेम सूंघवूं तथा सांभलवूं । तथा देखवूं । तथा खावूं । तथा दीले लगाडवूं । ते जांणवूं । जीवमतां ॥३००॥

८२. ऐवं जे बुधि सवली प्रकारे वडी छे । विचारी तथा विवेक करी ॥ ३०१ ॥ ८३. डाहापणे करी । जोवूं । देखवूं ॥ ३०२ ॥ ८४. तथा डाहापण......करवूं ॥ ३०३ ॥ ८५. ते भंडार ते फलनु राखणाहार ॥ ३०४ ॥ ८६. जे वजे छे ते देखनार आत्मानु ॥ ३०५ ॥ ८७. मुक्त पोता रूपने धरे सरीरने ॥ ३०६ ॥

८८. तथा प्रज्ञा... निर्मल ॥ ३०७ ॥

८९. बीजां जे अदीठ छे । सरीर मध्ये । जेने जूजवूं जूजवूं काम साचां काम तेहेने प्रकारे सरज्यां छे ॥ ३०८ ॥ ९०. तथा रूडा कांम । जेम । प्रकासीइ । रूप छे । ते पोतानां कामे काजे संपूरु भरीउ छे । ते जांणवूं ॥ ३०९ ॥ ९१. ते जेहां रूप छे तें लोप करे शके ॥ ३१० ॥

९२. तथा वीस्तार जूजूवा दीन मध्ये कीधा ये ग्रंथ मध्ये । आगल । तथा छेहे लगे । जांणी । ते दीननां जांणनाहर । जे आगलथी चालता ॥ ३११ ॥ ९३. जेहेने काम । जे मोटां दीन माजवीईअस्ती प्रथंम जे ज्ञानी थाऐआ तेना जे वचन ते पूठे जांणवां ॥ ३१२ ॥ ९४. तेणांइ मोटि दृष्टांतइ करी लख्यां छे ते प्रीछवूं ॥ ३१३ ॥

९५. जे मोटु तथा साचु छे ते दीन अधेक करी जांणवां ॥ ३१४ ॥

[६.]

१. पछे तेहेनां चंत मध्ये विरोधने नास्त पमाडे । बोलेउ छे ॥ ३१५ ॥ २. जे कोऐ नागु तेनु धर्म ॥ ३१६ ॥ ३. जे थकी...दीन...जे पुण्य...॥ ३१७ ॥ ४. जे बालवूं छे तेना मर्याद । ......॥ ३१८ ॥ ५. ऐहे छे ते जोवूं ॥ ३१९ ॥ ६. जे ऐ प्रथ्वी जे घणी प्रकारे करी । प्रवृति छे अने रचना कीधी छे । जे सरीरना हथीआर । ते ऐक एक मध्ये युध्य छे॥ ते ऐक बीजासू भलीउ छे । तथा ऐक बीजानु छेहे नही । तेहेनां मूलथी पद गणि छे ॥ ३२० ॥

७. ए छे जे नही पुन्यतु पसाइ । तथा पापतु नधर नही । नही बहेस्त तथा नरक प्रगट करवूं ते पुन्ये तथा पाप ते केम छे ॥ ३२१ ॥ ८. इम छे जे केम ऐकली प्रथ्वी छे । स्वर्गनु चातु नास्त ॥ ३२२ ॥ ९. य उग्र लखिउ छे । ते ज्ञानि करी लखीउ छे ॥ ३२३ ॥ १०. जेम कीधूं ते उतावलू कीधू बोलेउ ते उतावले । उठी सोधीउ छे । लखिउ ते उतावले लखिउ छे ॥ समारचनं ॥ ३२४ ॥ ११ सर्व मे कीधूं । केम जे वण कीधूं हूतू ते नही सकीइ ॥ ते इम ॥ ३२५ ॥

१२. तथा ऐ प्रथ्वी सामी भेटे छे । ते प्राण बेहीने वेरभावे ॥ ३२६ ॥ १३. ऐहेव वणा समर्थ । जूजूआं रूप जूजूआ वर्ण जूजी गंधा जूजूआ चहिनं । जूजूई वात ऐहेवा रचिआ । विवक्त कीधा छे । जे मे उपर सरीर बोलिउ छे । तेम लखिउ छे । ते जांणवउ ॥३२७॥

१४. जत ऐवा घणा कोऐने चंत जे छे । जेम द मास तथा नस तथा चांबदी । तथा लोही तथा वाइ । तथा रस तथा नेष्टा तथा हाथ तथा पग तथा माथूं तथा पेट । बीजूं सर्व सरीर । बाहेर तथा मध्ये । रचिउं तथा कीधूं छे ॥ ३२८ ॥ १५. मध्य वे थांभ जे वणा प्रकार । जूजूआं रतन । जूजूआं प्राण सदैव भूजेछे । तेहेने ॥ ३२९ ॥ १६. अथवा वण कीधूं हुइ । नही सके ते ऐ निश्च ॥ ३३० ॥

१७. तथा सर्व प्रकारे अनेरी सरजत फलीतू जाड तथा पांणी । तथा । आतश तथा धरती तथा वाइ । ऐ सघलाए प्रवृति नही । जे पोतानू काम नही परचरीआ छे ॥ ३३१ ॥ १८. के ते परचरे तथा धरे । तथा करेछे ॥ ३३२ ॥ १९ तथा ते वचार जेहेनां प्रवृत । जे प्रवृत्ती वांणी ते वांणी तथा जे वला ते वेला चालती अथवा अनचाती जेम काम ते रचीउ छे तथा कीधूं छे । जांणवूं ॥ ३३३ ॥ २०. ऐम जे चालतां जेम वरस तथा मास वाठा [?] तथा दीन तथा वेलानां लखंण ते फरतां चकर छे । तारा सरजेआ । तारा तथा सूर्य । तथा चंद्रमा । नम्मंता सरजेआ सोभयीता पराईड़ने कीधे फरेछे ॥ ३३४ ॥

२१. ऐ छे जे दीठूं ते सघलां रूप फरतां जे रूप छे । जेहेने खातर रूप चंचलत रूप छे ॥ ३३५ ॥ २२. पछे माटि विभेद तथा जूजूआ प्रवर्त जे प्रथ्वी मध्ये ॥ ३३६ ॥

२३. जे छे ते लावेली कालेन कालेन नही सके । पछे । जांणवुं जे ऐ प्रथ्वी वण प्रवति चालती कीधी ॥ ३३७ ॥ २४. जे किं । जु चालती नही होते । तो सवामी जे नर्वाणनु जांणनार । कामनु कतरिअत वणि प्राणे करी दिन तथा आकास कीधू तेम तेने प्रथ्वी मध्य वृध जरा मृत ते इम छे जे देखीतुं जे सघलां माणसने तथा गाइ पशू तथा सघलां रूप तथा वृख युवत्वात व्याधके व्याधत्वात मृत्तौ समागं रूपं ॥३३८॥ २५. इम जे वडपण जुआंन पछी मरवूं जीवत पछी पछे वली जीवतां । ते गत कहू नही सकीइ ३३९

२६. नही ऐमे तूने कहेवाइ तू पतगरे ॥ ३४० ॥ २७. जे पसाइ पुण्यनि करी नेधरू पापनु नास्त पामे ॥ ३४१ ॥ २८. नही रूप सघलू श्रीष्टी देखवूं स्वामि माहाज्ञानी विनासनो करनार जे विरीभाव छे ते विनास करे३४२

२९. इम छे जे कोऐने वाहालु होइ अने निर्धन हुइ पण ते मित्र रुडू । अने पामितु वेरी भूड़ो ॥ ३४३ ॥ ३०. जे ते रुडूं ते नेक करवूं ॥ ३४४ ॥ ३१. ....॥ ३४५ ॥

३२. ....॥ ३४६ ॥ ३३. एवं रुपे करी सघले भूख तथा तरस छे ॥ ३४७ ॥

३४. पछे सर्वको डुख तथा अभिष्टा याचना जे आस करे छे तेने उंचू भारी करी जुइ छे । पछे माणसने तथा बीजा सावज पंक्षिरू । तथा । चुपद प्रगट ॥ ३४८ ॥

३५. ऐ जे सुवस्ताइ बोलूं छे ॥ ३४९ ॥

३६. जे कोऐ निचिंत । ऐके सूत्र धरिउं नहीं ॥ ३५० ॥ ३७. केम जे सर्व कडुउ छेउ ॥ ३५१ ॥ ३८. जे कोऐ इम बोले मध तथा कड़वूं । मध ते मीठूं तथा कडवूं ते पण मिठूं बेही सरीखां छे ॥ ३५२ ॥ ३९. केम कडवूं ते थकी पितनु प्रकोप थाइ मीठा थकी कांई बीजू ॥ ३५३ ॥ ४०. तथा धान्य तथा धान निसवादि । बीजू धान्यनु सवाद धाननु अस्वाद बीजू जांणवूं ॥ ३५४ ॥ ४१. केम जे स्वाद ते भूक्ष्याने । अने । नस्वादू धरायाने ॥ ३५५ ॥ ४२. पछे घणू अनेनोपमं ॥३५६॥

४३. ते इम केहेछे । पाछु उतर ऐ जे तेने प्रलापं प्रति......थोडु थाइ ॥३५७॥ ४४. केमे जे बोलेछे ड़ाहाया छे ॥ ३५८ ॥ ४५. जे इम वाक्य तहमाजु रुडी वस्त उपर कडवी मेहेलीइ तु पछे सघलू कडवू थाइ । तेहेनू तोलवूं नही थाइ ॥ ३५९ ॥ ४६. पछे घणू ते मध्ये बोलेउछे ॥ ३६० ॥ ४७. अहमारे रदय जे वणू ज्ञान जे अनुरूप छे ज्ञान ते तहमनि जिवंत हुं ॥ ३६१ ॥ ४८. जे थकी दीन ते इमत्ति वणी करी देखुं ॥ ३६२ ॥

[७]

१. पछे उपर............संवादि भाजवानू रतन छे ते न देखीइ ॥ ३६३ ॥ २. जे ऐवं निर्वाण जाणवानि रचना कीधी.........प्रकासवूं कोएनि । चंत......रुडी वस्त ॥ ३६४ ॥

३. तेने निर्वाणने जांणी सर्व रचना कीधी ते भाजवाने भाजवा पोते भाजवूं अनि भाजवानू कांम रुप जे पकासयत् प्रगट ॥ ३६५ ॥ ४. तेनि निर्वाणने जाणनारे काम देखीइति तथा अर्थीने कारणें करी ॥ ३६६ ॥ ५. जे निर्वाणनु जांणनार ते सर्व काम करे ॥ ३६७ ॥

६. प्रथंम अर्थनि कारणे कीधूं छे । अने पछे पंण कामा ॥ ३६८ ॥ ७. जे घणी प्रकारे करी तेणे कीधूं प्रगट जे तेहेना काम छे जे रचना कीधी ॥ ३६९ ॥ ८. जे काम तेथी थया

ते बी प्रकारे हूआ ॥ ३७० ॥ ९. अथवा काम घणा प्रकारना जे काम छे ॥ ३७१ ॥ १०. अथवा रुप छे ते ऐक प्रकार जे छे जेवू रुप छे ॥ ३७२ ॥ ११. जे घणां प्रका [र] कीधा सवामीइ प्रगट कीधा क......काम रचिअं ॥३७३॥

१२. तेहेना कांम रचिआ छे ते भागी सीम ॥ ३७४ ॥ १३. येना काम प्राणे मूल ॥ ३७५ ॥ १४. ....॥ ३७६ ॥

१५. जत जां लगे अर्थ......॥ ३७७ ॥

१६. जे अर्थने कांमे करवूं इ जेहेने ते कांम रचिउ हुइ वांछयते साहमुः.........॥ ३७८ ॥

१७. वांछया कोऐकने मोटे कारण थकी हुइ ॥ ३७९ ॥ १८. कार्णे वांछयानि कामे कोऐकने रुडी वस्त पोताने नही उत्तम रूप ॥३८०॥

१९. जेवी भेद पामवूं......हुइ ॥ ३८१ ॥

२०. जे अर्थ देखीइ अर्थ.........निर्वाण जांणवूं ॥ ३८२ ॥ २१.........॥ ३८३ ॥

२२............॥ ३८४ ॥ २३. जे कीधू ते रूप तारे करी प्रथ्वी प्रगट कीधी रूपताच ॥ ३८५ ॥ २४. तथा अर्थ कांमने कीधे ॥ ३८६ ॥ २५. तथा अर्थ कामने कीधे कीधी प्रगट साची वीरोधयतु यो विभेदात्३८७

[८]

१. बीजु उपर साचू समवादि भाजवूं मूलंथी देखीइ ॥ ३८८ ॥ २. जत रुडू तथा पाडूंवूं प्रथ्वी मध्य प्रगट छे ॥ ३८९ ॥

३. नामता कीधूं जे रुडू कीधूं पोतानी सीम लगे ॥ ३९० ॥

४. इम जिम उजवालूं ने अंधारू ॥ ३९१ ॥

५. रूडू ज्ञान तथा भूडू ज्ञान ॥ ३९२ ॥

६. रूडू सोरम तथा भूडी गंधी ॥ ३९३ ॥

७. जीववूं तथा मरवूं ॥ ३९४ ॥

८. मांडु तथा आरोग्य ॥ ३९५ ॥ ९. जांणनार अजांणनार ॥ ३९६ ॥ १०. वेइ करवूं तथा वामवूं ॥ ३९७ ॥ ११. उपर प्रतिद्वंद्वना कर ते नश्चल देखीइछे । सघले नगरे तथा भूमि सघले काले ॥ ३९८ ॥ १२. ऐ जे अनदेखनार केमहे नगर तथा म नही हूती अने होसि कोऐ काले ॥ ३९९ ॥ १३. तथा ...रुडु पाडवूं छे ते अछत ॥ ४०० ॥ १४. नही कोऐ थानक । तथा कले न सक्येते वझं [?] जे रुडु तथा पाडवूं पोते जेम छे तेम ज्ञाता लगे हुइ छे ॥ ४०१ ॥ १५. ऐवं च अनेरा सिंवादि जे तेहेनां जूजूआ जूजू कांम जूजूई जात तथा [जूजू]आं रुप ॥ ४०२ ॥ १६. इम जूजूआ जे ऐकरलसू बीजू सामूइ ऐम जेम नर तथा नारी छे ॥ ४०३ ॥

१७. जेम गंध तथा स्वाद । सूर्य चंद्रमा तारा जे जूजूआं रुप । केम जूजूआं रुप जूजूआ काम जूजूआ चंत जे जेम काम । तथा काम॥४०४॥

१८. रुडू तथा विरवूं उजवालूं तथा अंधारु वलि बीजा जूजूआं रल तेना जूजूआं तथा अणजूजूआं ॥ ४०५ ॥ १९. वेलूं रुप ते विरोध जेने ऐकऐक मध्ये प्रगट छे ॥ ४०६ ॥ २०. इम जे जे रुडु तथा पाडवू ॥ ४०७ ॥ २१. जु कभि उजवालूं पामीइ तथा अंधारु तजीइ ॥ ४०८ ॥ २२. इम छे बीजां संवादनां कर्नार कोऐक चेगलु तथा विरोधी ऐकऐक मध्ये जूजूआं रुप तीणे हेति ॥ ४०९ ॥ २३. जेम प्रथ्वी मध्ये समवादी विरोधरुपिउ सवस्तन अन्यो अन्य प्रगट ॥ ४१० ॥ २४. जे प्रथ्वीमांनां फल लीजे स्वर्गलोकी ते परलोकनां मूल ॥ ४११ ॥ २५. जे फल पामिइ ते मूल थकी ॥ ४१२ ॥ २६. सर्व प्रकारेण संजात साक्ष स्वामी ज्ञाणपणा मध्ये नर्म्मलतर छे॥४१३॥

२७. प्रथ्वीनां फल छे ते स्वर्गना मूल छे प्रगट छे ऐ जांणवूं ॥ ४१४ ॥ २८. जे सर्वस्व देखीइ छे । तथा लागे छे । रुडी वस्त क्रीय प्रकट ते प्रगट कीधूं ते वीगत करी प्रगट कीधी ॥ ४१५ ॥ २९. जेम माणस तथा बीजी सरजत । दीठी छे तथा लागी छे हुई छे प्रगट छे थ्या छे इणी परे ॥ ४१६ ॥ ३०. ऐणी प्रकारे सरीर आरसी मध्ये लांबू पोहुलू पीडा पोताने ॥ ४१७ ॥ ३१. सरीर मांणसनां तथा बीजी सरजतनां प्रकट बीज मध्ये जे धरे छे ॥ अप्रकट अदृस्य अभूत ॥ ४१८ ॥

३२. पोते ते बीज बापनी मध्ये चावडी मध्ये पेदा थाया दीठा लागा तथा पांम्या ॥४१९॥

३३. ऐ जांणवूं जे अनुमान नही सके ते उप जांणवूं । जे प्रथ्वी दीठी स्पृश्यं स्वर्गी लोक ते अदीठ । अस्पृश्यात् दिथी हूई छे ॥ ४२० ॥

३४. सर्व प्रकारेथी न जोवूं न स्पृश्य स्वर्गी लोकने होवानु सास नही ॥ ४२१ ॥

३५. जे मे दीठूं जे प्रथ्वीना लोकसूं संवाद रतन तथा स्पृर्द्धनत्वं विरोध एके बीजासूं द्रव्यने कीधे ॥ ४२२ ॥ ३६. जे मूल छे प्रथ्वी ते अहेलोक छे ॥ ४२३ ॥ ३७. जे प्रथ्वीनां लोक द्रव्यानां फल सर्व प्रकारे संभूतौ नही संदेह ॥ ४२४ ॥ ३८. इम ते जे संवाद रूप ते प्रकट छे ॥ ४२५ ॥ ३९. बीजू जू हूं उपर अणदीठूं अर्थने कामे नीर्वाण सघणि काम दादारनां ॥ ४२६ ॥ ४०. जेणे दीधी सरत देखीती छे । सचि प्रगट छे ॥ ४२७ ॥

४१. जे प्रगट कामथी कांम दीधूं बी प्रकारे काम अथ्वा रूप ॥४२८॥ ४२. ते जे काम छे ते त्रंण प्रकारे ॥४२९॥ ४३. बे ऐ जे डाहेआ। तथा जोतकी ॥ ४३० ॥ ४४. जे अथवा ......पोताना कर्णीथी लाभ तथा रुडू हुइ ॥४३१॥

४५. अथवा आखवूं ते वराधयां धरवूं नही। हाण अन्या जे भेदे छे ॥ ४३२॥ ४६. ऐम भूडा जाणपणांना धणी ते अजांण ॥ ४३३ ॥ ४७. ते जे हेवा गहेलो तेथी कांई अर्थ न हुइ ॥ ४३४ ॥ ४८. जांणवंत निर्वाण जांणवंत ते काम निरर्थके नही करि । तथा नही सके ॥ ४३५ ॥ ४९. जे स्वामि निर्वाण जाणनाहार सर्व विगतनु कर्नार पोते जे संपूरु संपज ते ऐहेवूं जे नही त्रखा। अने लाभ वाधवो कीधे विभेद । इऐख ॥ ४३६ ॥

५०. पछे सके ते जाणवूं जे अर्थनि कारणे जे ऐ काम छे जे तेहनु एक प्रकार छे ते जाणवुं ॥ ४३७ ॥ ५१. जे हाण छे ते ऐ थकी जे संवादि तथा विरोधी तथा विभेद ऐतला काम मध्ये सक्त छे आखडवू ते विना बीजु अर्थ नही। कारण ऐ जे सरजत स्वामी ॥ ४३८ ॥ ५२. इम छे जे ते स्वामी निर्वाण जांणी रूडां कांम करे छे ॥ ४३९ ॥ ५३. तेहेनां काम सघलां रूडां छे ॥ ४४० ॥ ५४. ......॥ ४४१ ॥ ५५. सूं पूरु परवरत काम ते उत्तम काम छे तेनु वणी जाणवूं ते अलगूं नथी करवूं...भूडां छे तेनि ॥ ४४२ ॥ ५६. जेम जावत् जां लगे भूडाने हीण करी जांणेउ ते उत्तम काम संपूरु जांणेउ ॥४४३॥ ५७. ऐ जे स्वामीनि नर्वाण जांणे जे उत्तमनु देनार तथा पालनाहर तथा राखनाहर भूडा मार्ग जाता राखनाहर । तथा पापकर्त्तानि उपाइ करी वारे । ऐ वातु केतलीऐकने सीख दीइ। जे प्रगट छे ॥ ४४४ ॥

५८. ऐवत रूप ते बले करी सरीरने जे पीडा तथा मांडवाड नही करे बाहे राखे ॥४४५॥

५९. जे उत्तमना सरीरनि राखे ॥ ४४६ ॥

६०. प्रगट थाइ छे । जे सरीरने पामे आखडहू ते परु राखवूं। पाकवूं तथा बिकाशवूं छे। ते जीवमताने कीधे वनस्पति तथा धान्यनांच प्राणे करी धरवूं प्रतिपालवूं रूप जे छे। सर्व काम जे दीन जे छे वरधी केहेवूं ॥ ४४७ ॥ ६१. ऐ चारे प्राण जे छे ते प्राण आत मोटु धरे छे ॥ ४४८ ॥ ६२. जेहेने सर्व प्रकारे दादार निर्वाणनु जांणनार सघले कांमे प्रमाणी छे । ते प्राणे करी । प्रहू राखे पीडा तथा माद्य छे। ते साम । सामआ । जाते जे प्रतिपक्षात । जे गेहेलो कांम कर्वा तथा अन्यानां कांम ॥ ४४९ ॥ ६३. पछे ते प्राण ते सखाईआ छे । ते प्रगट छे। जे रूडा कामनु धणी दादार होर्मिजद स्वामी माहाज्ञानि छे ॥ ४५० ॥ ६४. ऐ जे दुख तथा मरवूं छे शरीरने कीजे । जूउ कीधूं नही दादार रूडां कांम सरीरने पालवाने कीधे ॥४५१॥

६५. ऐ प्रगट छे। जे ऐटला माटे। जे दादार निर्वाण ज्ञानी नही विखाद कामने पशेमांन करे ॥ ४५२ ॥ ६६. नही वनसावे तथा विना नही करे पोतानी श्रष्टने ॥ ४५३ ॥ ६७. जे निर्वाण जांणी सर्व ज्ञानीच ॥ ४५४ ॥ ६८. इम जे दुष्टनु उतापु । जे पोताने कामे पूछे ते काम जांणीउं छे । बुध्ये अने निर्वाण जांणपणें करी जोवूं। ऐहवूं बोलेउछे ॥ ४५५ ॥ ६९. केम जे डाहे थकी तथा पढनार्थकी कर्णी ते नरास नही हुइ । ऐ जांणवूं ॥ ४५६ ॥ ७०. सर्व प्रकारे अजांणथी तथा भूडी बुध्यथी जे नरवाण नही देखे तेहेनू सघलूं गेहेलू नसवादु कारण छे ॥ ४५७ ॥

७१. ते जे निर्वाणनु जांणनार । बीजू अलगूं करवूं ते गेहेलां काजे न जाणे । पोतानी श्रष्टि छेहे लगे जांणी वैवेके करी कर्म पोतानां देखेछे ॥ ४५८ ॥ ७२. इम छे जे कर्णी गूथ तथा

भाडवूं जे प्रथ्वी मध्ये लखीउछे ॥ ४५९ ॥
७३. ऐहेवूं प्रगट प्रसध्ये जे चंचल जिव तरत ने ते मध्ये ते सीमा वना वाल्ंू ऐ नहीं शके । नश्चल। पछे धरवूं ऐकठूं करवूं ते विरोध थकी नरभेइ थाइ ॥ ४६० ॥ ७४. जत भाजवूं तथा राखवूं । धरवूं नही सके ॥ ४६१ ॥ ७५. मध्ये भाजवूं तथा आभडवूं सहेवूं दुखाव-मांजनं माठुं न घरु ए उपाइ ॥ ४६२ ॥

७६. केम जां लगे संपुरु......दुःख संपूर्ण विगत छे । तेहेनी भूडी वृधी करनार न हुइ। तां लगे प्रवर्त्तने वरूआ तथा जूठाना बोलनार मन माहे ॥ ४६३ ॥ ७७. संपूर्ण सक्ति सघली सक्तनो धणी दुखनु टालनार ॥ ४६४ ॥

७८. इम संपूर्ण द्रव्य धरे तथा दुख मध्ये सघली सकत। निर्वणनु जाणनार दाता स्वामीनो । अक्षयवंत......सीमा सून्या ॥ ४६५ ॥ ७९. साची भली श्रष्ट ऐतला माटे नरभय तथा अमृ दुखहीन हुइ थाइ ॥ ४६६ ॥ ८०. सघली विवेके करी । तथा निर्वाण डाहापणे करी । तथा उपाइ करी देखवूं । ते सघली प्रकार । दादार उत्तम छे ॥ ४६७ ॥

८१. तथा जे आंखे द्रव्य लेवाने समर्थ । ते प्रगट छे जूजू उपरकार ॥ ४६८ ॥ ८२. अने भांजवानां बे प्रकार छे । ते उपर लखीउ छे ॥ ४६९ ॥ ८३. ऐक ते जे कंम भाजवूं । बीजू जूजूउ ऐ रतन ॥ ४७० ॥ ८४. भांजवानू कांम ते जे ऐक सखाइत छे । अने ऐक प्राण ॥ ४७१ ॥ ८५. जूजूऐ तन ॥ ४७२ ॥

८६. के ए स्थानक तूने रहेउ द्रव्य छि ते प्रकटं ॥ ४७३ ॥ ८७. जु कोऐक । ऐक छे ऐक नथी नाम धरीउ छे ॥ ४७४ ॥ ८८. पछे जांणवूं । रुडी बुध्ये करी । ऐक बीजाने नामे करी ग्रहेवूं तेनू ॥ ४७५ ॥ ८९. अशुभ छे ते जूठं छे ॥ रूडु छे तेहेनू मूल साचू छे । ऐवं जे ऐकमपिन अर्थाय छे ते बीजूं छे ॥ ४७६ ॥

९०. जे ऐक ते पोतानू छे ॥......४७७ ॥

९१. सद ऐ वीरोध तथा ऐकक प्रवात । जे ऐक मध्ये प्रगट छे ॥ ४७८ ॥

९२. जु को बोले जे वरोधीआथी वरोध प्रभूतं दाणूं ॥ ४७९ ॥ ९३. जिं रूडू तथा पाडवूं उजवालू अंधारू तथा रूडू सोरम अने भूडी गंध जीवतक अने मरेवूं मांड अने नराई हरख तथा वीखाद ॥ ४८० ॥ ९४. बीजा घणां ऐहेवां मूल दीधा घणीं जे संक्षाथी घणां जात ते बोली छे । हूइ छे ॥ ४८१ ॥ ९५. ऐ वातपर इम उतर दीधुं ॥ ४८२ ॥ ९६. जो कदाच विरोध घणां छे अने घणी जात छे । ते मध्ये बे मोटा नांम छे ॥ ४८३ ॥ ९७. ऐ सघला मध्ये बि नाम। ते मोटा जे छे रूडू तथा पाडवूं ॥ ४८४ ॥

९८. तेहेना जूजूआ नांम जूजूई जात चिन्हानी छे । ते मध्ये बे ते बीजा छे ॥ ४८५ ॥ ९९. ......॥ ४८६ ॥ १००. नही हूतू न हीसी कोऐक जे बेही जे रूडू तथा पाडवूं । ऐक ऐक मध्ये भलीउ । ऐ बेही ॥ ४८७ ॥ १०१. जे मोटि प्रगट ते व्यक्तरं मूलथी दृद्धि बेथकी पछे घणां थाइआं ॥ ४८८ ॥ १०२. इम छे जे रूडूं तेथी पाडवूं अने पाडवाथी रूडू करी न शके ॥ ४८९ ॥ १०३. ते माटे सकीइ जे जांणीइ ॥ ४९० ॥ १०४. जे ते कोऐक जे रूडूं संपूरु पामे तेहेने पाडवूं थई नही सके । ऐ जांणूयू जोईइ ॥ ४९१ ॥ १०५. केम जे सके ते पछे न संपूर्ण ॥ ४९२ ॥ १०६. जे ऐक कींचीत् संपूरू बोलयू उपर को एक ने चिंत स्छानं न हुइ ॥ ४९३ ॥ १०७. तथा जे थानक पीआरू न हुइ पछे कोऐक एतला माने न हुइ ॥ ४९४ ॥ १०८. जु एजद उत्म तथा ज्ञान संपूरं ते जे अज्ञान छे तथा भूडू छे ऐतला माटे अनछतु छि परकट थायु ॥ ४९५ ॥ १०९. जु ऐतला माटे छे तु थाई शके पछे ते संपूरू नहीं ॥ ४९६ ॥ ११०. जु नही संपूरु तथा न भलु तु तेहेनी वखांण करवा घटे नही ॥ ४९७ ॥ १११. जु ऐजद रुडू तथा पाडवूं ऐतला माटे प्रभवति तु ते उत्तमपणू अधूरु ॥ ४९८ ॥

११२. जु उत्तमपणूं । असंपूरु । तथा जांणपणूं । अधूरु ॥ ४९९ ॥ ११३. जत रुडू ज्ञान अधूरू हुइ । ऐवं बुध्य तथा चितवूं तथा बुध्य । समृत्य । तथा बीजां बीज्ञान हथीआर अधूरां ॥ ५०० ॥ ११४. जात बीजू......॥५०१॥

११५. जे असंपूरी तेहेनि आरोग्यपणू असंपूरु । त मांदु कहीइ हुइ छे ॥ ५०२ ॥ ११६.

जत जेहेने मादु करीइ छे तेहेनू जिवत छि । ते असंपूरु कहीइ ॥ ५०३ ॥

११७. जु कोऐ इम बोलि के मसदाए सर्व देखू जे एक रत्न मानस सर्व रुडू सघलू छे अने तथा पाडवू कवूं एतभ्य । सदाइ हूइछि ॥ ५०४ ॥ ११८. जे इणि प्रकारे जे माणस ऐक नही न संपूरु ॥ ५०५ ॥ ११९. तथा नही संपूरु तेहेने भलूं तथा पाडवूं ताहेनि हुइ छे ॥ ५०६ ॥ १२०. जे संपूरु नही ते नरोग्य काहातु ते मांडु कहीइ ॥ ५०७ ॥ १२१. इणि प्रकारे मरि ॥ ५०८ ॥ १२२. ऐणि हेति मूडपण कलेस बे प्रकारे चालवूं ऐक रत्न मध्ये ॥ ५०९ ॥ १२३. तेहेनि जेहेनि बे प्रकारे कलेस ते ऐ रत्न मध्ये । ताहा माद्य तथा मृत्यु हुइ पछे ऐ प्रगट छे ॥ ५१० ॥

१२४. जु कोए इम केहे जे रुडूं तथा पाडवूं कीधूं छे ऐ विना करवूं नही ॥ ५११ ॥ १२५. पछे पाछो उतर इम आप्यु ॥ ५१२ ॥ १२६. जे कर्णी पाखि वना कीधि ए तु नही सके । केम कोऐक चालवेना रत्नात् । रत्न नही ॥ ५१३ ॥ १२७. ऐ विना पोताने पोते सामू आवे तथा देखे पछे ऐ प्रगट छे ॥ ५१४ ॥ १२८. केम कोए पुरुष मानस करोध करे बह्मंन तेथी दूर ॥ ५१५ ॥ १२९. जे चेत् ग्वह्मन स्छानक ग्रहवा मागि तेहेने करोध वेगलु जोईइ ॥ ५१६ ॥ १३०. जत मानुष्य जे जूठूं बोले साचू ते थकी वेगलूं ऐ वात् प्रमाण छे ॥ ऐ जांणवूं ॥ ५१७ ॥ १३१. ज ...तथा कोऐ साचूं बोलि । ते जूठूं स्छानक नही धरे ॥ साचे प्रमाणि । ते पुरुषने साचू कही ॥ ५१८ ॥ १३२. इम छे जे मांदु पुरुष हुइ तेहेने आरोग्य ते नही ॥ ५१९ ॥ १३३. तथा कोए नरु हुइ अने मांदु हुइ ॥ ५२० ॥ १३४. तथा जे रतन छे ते अचंचल थाई सके ॥ ५२१ ॥ १३५. चंचलपणू ते रत्न पाषि न हुइ ॥ नही सके ॥ ५२२ ॥

१३६. ऐहेनि उपर ग्रंथ पूरु थाइ ते वार देखे ॥ ५२३ ॥ १३७. गहडी सूखम प्रकारे तथा विवेक प्रकारे हुइ ते देखि । समाद्रष्टे ॥ ५२४ ॥

[९]

१. पछे उपर साचि पक्ष्य करी । सघली वातनी शाक्ष देई दीन कीधी । ग्रंथ बुधे करी कीधूं हवे तह्मने रुडू ज्ञान उपजवाने । शुधां ॥ ५२५ ॥ २. यद ए उपर लखीउ छे ते जे सर्व बीज वावेउ छे जे हूफर्वरद आदरपादीआवंद तेणि ए उपजावीउ ॥ ५२६ ॥ ३. तथा मूल राखवानू ते प्रथम तथा निर्वाण । जाणवा आदरफरोबगस्य फरोखजाद पुत्रस्य सत्कार्याय ॥ ५२७ ॥

४. बले करी एहे बधं दीनि अर्थ कीधू उपर साचा सरजानि पासि प्रर्थम ते छे । ते पिसवूं जे उत्तम दीन माजदीअश्नी ॥ ५२८ ॥ ५. हुइ छे साची सरजत्नि पासा मध्ये छे ते माटि माणसिने सरीरे जां लगे बीज तेहेनू देखवूं तथा संसपृस्य ॥ ५२९ ॥ ६. तथा साभरीऐ मध्ये वणू रूप छे ते नश्चल छे ॥ ५३० ॥ ७. मध्ये तेने मनुख तथा ते मधे जीव छे हुइछे ॥ ५३१ ॥ ८. जोवू छे संपूर्ण नरीक्षण तथा सर्व सीमासु ॥ ५३२ ॥

९. सर्व जेम दुष्ट ज्ञान तथा रुडू ज्ञान ॥ ५३३ ॥ १०. संवादी छे रुडी सीलपण ॥ ५३४ ॥ ११. जूथू तथा साचूं ॥ ५३५ ॥ १२. जे बीजा दोख तथा गुण । रुडी ज्ञानी रुडी सीलपणे साचूं बीज प्रगट थाइ छे ॥ ५३६ ॥ १३. आत्मा नरकी थाइ छे । ते ईणि हेति ॥ ५३७ ॥ १४. बीजू ऐ जे सरीर मध्ये परचरे छे ॥ व्याध्य अंग मध्ये तनने रुडा वस्त्र परगट तेनो विनास हेतवः ॥ ५३८ ॥

१५. बीजू ऐ जे माता सीतल तथा उहूनूं । लूखूं तथा चोपडूं । बीजा हुआ काम ते पृगट छे ॥ ५३९ ॥ १६. जे युग मध्ये अंधारू तथा उजवालूं भूडी गंध तथा रुडी सोरम तथा भूडू रुप तथा सुरूप दुस्वादस्य सुस्वाद विखंच अमृतंच क्षुद्र जंतवो दुष्ट श्वापदु । उत्तम दीधा गाइ बोकडा भूडा पुरुख उत्तम नर ते सर्व प्रगट छे ॥ ५४० ॥ १७. उपर जुगे भूडा ग्रहा जे विहिचनार तेना काम प्रगट छे ॥ ५४१ ॥

१८. ऐ उपर छे । सर्व ऐहनि सैन्ये देखवूं । संस्पृश्या । लागवूं डाहपण ॥ ५४२ ॥

१९......॥०॥ २०......॥०॥ २१......॥०॥ २२......॥०॥ २३......॥०॥ २४......॥०॥ २५......॥०॥ २६......॥०॥ २७......॥०॥ २८......॥०॥ २९......॥०॥ ३०......॥०॥ ३१......॥०॥ ३२......॥०॥ ३३......॥०॥ ३४......॥०॥ ३५......॥०॥

३६......॥०॥ ३७......॥०॥ ३८......॥०॥ ३९......॥०॥

४०......॥०॥ ४१......॥०॥ ४२. सघलां हथीआर प्रथ्वीनां दीठां छे जे समारेउ छे ॥ ५६६ ॥ ४३. कांम जे प्रथ्वीनां रूप ते सरीखां घणां ॥ ५६७ ॥ ४४. तेहेने जोवाने काजे ये रचीउ छे वाद करवा र [?] ते विरी थै कटक रचीउ ॥ ५६८ ॥ ४५. तेणि कार्य रूपीउ काम जे सर्व छे । दुख तथा अखडावूं थाइ छे ॥ ५६९ ॥

[१०.]

१. जे पीआरु द्वार उपर रूडी द्रष्टि ऐक द्रष्टि । रुडीइ जेहेनि रूडी रचना वि तेहेनी परकट छे ॥ ५७० ॥ २. ऐ जाणवूं जे स्वामीना कामनु उद्‌म करे ॥ उलखे । जे होसे । जे दोहेल ते पोतानु जीव देवूं ॥ ५७१ ॥ ३. काम हीणूं करी चीतवे ॥ ५७२ ॥ ४. परथम सरीर तथा आत्मा पोतानु जीवु । देखवु ॥ ५७३ ॥ ५. जे केम के एकनि कार्य न दीइ ॥ ५७४ ॥ ६. तेहेनि प्रतिवाद ७......॥०॥ प्रतिघात ॥५७५॥ ८. ते पाप करवा नही वांछे ॥ ५७६ ॥ ९. को एक रत्व ॥ ५७७ ॥ १०. ते शुध्य केम थाऐई सके ॥ ५७८ ॥

११. विप्रीत नही समर्थ । दादार साचूं बोलवूं ते प्रथम जांणवूं अपोताने सरीरे इ पामवूं ॥५७९॥ १२. जे ते स्वावीनूं नांम कीर्त्तते ऐहेवां ऋननां समा ऐहेवा कीरत थाइ ॥५८० ॥ १३. देवूं दाननि कीधी आत्मानि कीधी ॥५८१॥ १४. जे दादार नांम ने दान देवूं छे ऐ प्रगट छे ॥५८२॥ १५....॥ ५८३ ॥ १६...॥ ५८४ ॥ १७. सत्य साचूं काम प्रथ्वीनि काम दीधूं पोतानूं धूंमाकदी ॥ ५८५ ॥ १८. जत जे न करवूं ते तजवूं अपोपू राखवूं ॥ ५८५ ॥ १९. इम काम सघला देवानां ते करवूं । अने भूडा कामथी आपोपूं राखवूं तथा आत्मा के पोतानुो पवित्र राखवु ॥ ५८६ ॥ २०. काम दादारनू ते दीन दीधी छे ते जांणवूं ॥ ५८७ ॥ २१. दीन छे ते दीधी संदेहे ऐ बाति नही ॥ ५८८ ॥

२२. इम जे दीई सकीइ ते जांणवूं जे सवामी निर्म्मतनु करनार दीन उपर जांणेउ ते ए काम ॥ ५८९ ॥ २३. तथा उपर जांणवूं जे ऐ कामथी आत्मा शुध्य थाइ प्रगट छे जे दयालं ते पालनार ते यज्दा ॥ ५९० ॥ २४. तथा ऐ शुध्य छि दीन आत्मानि प्रगट ते मोटी तथा अमूलक दीन ॥५९१॥ २५. जत सोधवूं कवूं त्रस्ता [त्रष्टा, त्रष्टा ??] आत्माने प्रगट छे । जे विरिभाव मोहनु करनार आत्मानि ॥ ५९२ ॥ २६. ऐ विरी भगविमोहनाच । आत्मा प्रगट छे ते विरीभाग तथा विमोहकश्च मनसा वचसा कर्म्मणां ॥ ५९३ ॥ २७. ते सर्व प्रगट छे । जे भाजनार मनुष्यनि आत्मानु ॥ ५९४ ॥

२८. अह्मारि करोध शोधे छे ते जाणवूं । सर्व प्रकारे आत्मानि विध्वंस करि कोऐक रतननि ॥ ५९५ ॥ २९. यत केवार एकं रवात । दान लेवूं बले करी एजद बोलेछे जे केम ईअजदे दीन शुध्य । आत्मानि सरजेआ ॥ ५९६ ॥
३०. ते माटि नही जोवूं जां विरीभागव मोहकं पोतानि आत्मा पोतानि डाहापणे कामे करी सर्या [सर्ज्या] ॥ ५९७ ॥
३१. जो ते पोति छि विरीभग तथा विध्वंसयिताच आत्मानां उते कामात । ऐके मेहे नही हुई न भवति ॥ ५९८ ॥ ३२. तेहेने यदीपी ईअजद शुधि संयुज्यते समालिखितुं तथा रक्ष्या करि ॥ ५९९ ॥

३३. ऐ सर्व प्रकारि हुसीआरी करवी माणसिनि । इदं ऐ सघली पिरि जोवूं सर्व देखवूं सर्व जांणवूं ॥ ६०० ॥ ३४......॥ ६०१ ॥
३५. अह्मने राखवाना आस धरीइ छे ॥ ६०२ ॥
३६. उपाइ ए कांनु । पछे कोऐ नथी । वरायां स्वामी साचा बोलवाथी जांणवूं ॥ ६०३ ॥
३७. जेम किम उपर मे लखिउ छे । जे न केवलं

परि जांणेवूं । किम जेम छे ते काम जोई करी दीठूं छे ॥ ६०४ ॥ ३८. वली मे ए जोईउ जे प्रथ्वी मध्ये सवलां दर्शन धरि छि । तेहेनां दरशन जाणनार । तेहेनां मूल बि छे ॥ ६०५ ॥ ३९. ऐक इम बोलेछे । जे सघलूं रूडू तथा अन्या प्रथ्वी मध्ये एजद थकी ॥ ६०६ ॥

४०. एक इम केहेछे जे सघलूं रूडू प्रथ्वी मध्ये तथा आसा आत्मा पवित्र हुइ ते यजदथी॥६०७॥ ४१. तथा सर्व अन्या तथा सरीरनि तथा भय आत्मानि ते आहर्म्मनथी ॥ ६०८ ॥ ४२. सर्व जे वेहेचण ते बि मूलथी । जे खंडे खंडे कडका कडका भेदे छीनडां छीनडां परसरीउछे ॥०॥

४३. एहां मे सर्व स्छानक यजद पर जांणपणूं जिम उपर लखिउछे । उहनू मन संदेहे ते । ऐहे दीननां काम पूछनार थेउ हू ॥ ६०९॥ ४४. ......॥०॥ ४५......॥०॥ ४६......॥०॥ ४७......॥०॥ ४८......॥०॥ ४९...... ॥०॥ ५०......॥०॥ ५१......॥०॥ ५२ ......॥०॥ ५३......॥०॥ ५४......॥०॥ ५५......॥०॥ ५६......॥०॥ ५७...... ॥०॥ ५८......॥०॥ ५९......॥०॥ ६० ......॥०॥

६१......॥०॥ ६२......॥०॥ ६३... ॥०॥ ६४......॥०॥ ६५......॥०॥ ६६ ......॥०॥ ६७......॥०॥ ६८......॥०॥ ६९......॥०॥ ७०......॥०॥ ७१...॥०॥ ७२......॥०॥ ७३......॥०॥ ७४... ॥०॥ ७५......॥०॥ ७६......॥०॥ ७७ ......॥०॥ ७८......॥०॥ ७९......॥०॥ ८०......॥०॥

[११.]

१......॥०॥ २......॥०॥ ३...॥०॥ ४......॥०॥ ५......॥०॥ ६......॥०॥ ७.—९३......*

(* નોંધ—આ પ્રકરણનાં ૯૩ માં વાક્ય સુધીનો ગૂજરાતી તર્જુમો અસલમાં બીલકુલ આપવામાં આવ્યો નથી તેથી અનુક્રમે સંખ્યા માંડી જવાની અગત્ય જોવામાં આવતી નથી.)

९४. ते आचारनां धणी काम तेना मोटा मारवाना छे हुइ ॥०॥ ९५. जे बोल्यूं छे । जे ए प्रतिद्वंद्वि मूल रूडूं भलू सरजैउ । पछे भूडी सरजत अमारग किधूं । जे ऐहवूं ॥०॥ ९६. इम बोलिउ छे जे ते सर्व वाते सक्त ऐसी करु । किम ते कामः । संवादनु कर्नारि असभावते पाडवी सरजतने अमार्ग करि ते बलवंत प्रधानतरश्च । तस्मात् । स्वामी छे ॥०॥ ९७...॥०॥

९८. बीजू ऐ छे जे पापनां कर्णार सघलि कामनस्य ॥०॥ ९९. तेनी मनसा पापना कर्ना [र] पोतानि सुख मैथन ॥०॥ १००. तेषां जीजू [बीज] पापनू पोते वावी [उं] छे ॥०॥

१०१. जे उचूच छेउ जे मूल दीधूं ॥०॥

१०२. एक छे तेहणि एक छे ते प्रसाद पूरि छे कोएनि प्राणे करी न्यायवंत ॥०॥

१०३. बीजू ऐ जे छि हूउ अनि होसी ते कारणि हर्ष प्रकार पोतानां सुख तथा भलाईनूं । मानसुंनि चक्र दिधूं अथवा नीकार्ण विषादाई अथ्वा उद्वेग अशुध तथा दुख मरवूं मांणसनि ॥०॥ १०४. किम जु ते हेत कार्णे चक्र पिशाच काम ॥०॥ १०५. विना कार्ण किंचित् जाणवूं पतगरवूं ॥०॥ १०६. जु ते पी जते तथा विनाद पोतानि उतपवूं रूडू सर्व माणसनि दीधू छे ॥०॥ १०७. ते ऐहेनि वस्तू पूरु । रूडू ते कहींइ नही करि ॥०॥ १०८. जत् ऐ समारनार माणसनु सर्जनार तेथी आनंद तथा रूडू ते ऐ तथा अपघात वधवू तेथी नही पांमीइ ॥०॥ १०९. यत ते पापि मन अपोपि मानसनि दीधूं ते कोए छे जे कोए तेनु आदश तथा काम तेना मनमां पाप दीइ छे ॥०॥

११०. जत तेणि अपोपि दीधूं माटू दोख दीधूं ते उपर धरीउ । ते ए साचूं वचमाहि ते रूडू ॥०॥ १११. जे कदाच माणस कोऐक थोडी जाणपणि कोऐक थोडि बुधि तथापि वाघ तथा वरू तथा बीजा क्षुद्र जात केतलाऐक तेहेनि सकतां ते सांकडा गाइनां स्छांनकमां अपौपि नही संताय ॥७॥ ११२. ते जे एतला विनास पामे ॥०॥ ११३ स्वामि पालनार आहर्म्मन त [तथा] देवां पोतानी सर्जत मध्ये करावि छे ॥०॥ ११४.

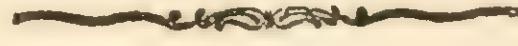
जु अश्रोष्टि त्रीमुप मैथुन दुर्गति नरक जे चक्ररे ॥०॥ ११५. जु वमासणना कर्नार किम ते किहिछि जे भूडी विमासण करि ते प्रथ्वी मध्ये दीधा छि ॥०॥ ११६. ते आगल इम माणसउ प्रथ्वी ऐसि करु ॥०॥ ११७. किम ते आचार्यो विचारनु करनार सर्वज्ञानी न कार्य ॥०॥

११८. थोडूं ऐ जे एजदस्य जत कोए समवादी तथा प्रतिघातना कर्नार हुइ । ते जे उचाट हीन सघली अष्टिनि देवूं ते दीधूं ए वाति सकत छे । केम ति न दीधूं छे ॥०॥ ११९. अथवा समीहितवान् नही सकि ऽभूत ॥०॥ १२०. जु ते समहितवांन नही । तु । ते नही संपूरूं थाई सकि ॥०॥ १२१. अथ्वा जु ते सक्तवान् न समिहितवान् नही पालना कर्नार ॥०॥ १२२. जु ते विज्ञानतवान् जे एहनी अर्ष्टि दिधी छे जे मे दीधी । किंचित् । होसै जे मध्ये नही काम मारू ॥०॥ १२३......॥०॥ १२४ ......॥०॥

१२५. बीजू ऐ जे सघला पाप मन थाकी तथा करचि थकी पाप जे माणस मानि सांभरि । तथा बोले तथा करे इम दुख तथा मांद्य तथा अनर्थी तथा अन्या करि नरक विना काम । तथा आदेस ऐजदनां मध्य होवूं तु ते नही सके ॥०॥ १२६. स्वामीनां काम ते सक्ता छि सदाइ ॥०॥ १२७. किम ते पोति छि सदाइ ॥०॥ १२८. इम कोए सदाइ अन्या थकी नघरु तथा । वा नरास ते नश्र सही ॥०॥ १२९. यत् घणां प्रगट वचावंत प्रवीणे नही । एतला माटे अन्या तथा भूडा पापी कांम वताना बीजू नही करि काम ॥०॥ १३०. जु पूजा सघली प्रकारि ते करि जे आराधना जे आचारना धणी पूरुष ते सीख दीइ । जे पाप तथा अपराध्य अन्या करता वारि । जू अर्नाआ मु करु ॥०॥ १३१. जत काम तथा आदेश यज्दनू वाक्य कांम करवूं ॥०॥ १३२. ए जे इम छे बे प्रकारे छे सर्व पाप तथा सर्व पूण्य । नही प्रगत । जे पून्य पून्यना करनार ते घणूं करी पुतगरे । तथा पापनां करनार घणू करी पाप पोतगरि ॥०॥

१३३. नश्र ते वईदनी आस करे जे आत्मानि कीधी उखध करि ॥०॥ १३४. तेहेने दुख तथा मांद्य तथा आपडवूं परेहेरि ॥०॥ १३५. जे तेहेने ते माटि ॥०॥ १३६......॥०॥ १३७...—॥०॥ १३८......॥०॥ १३९... ॥०॥ १४०......॥०॥ १४१......॥०॥ १४२......॥०॥ १४३......॥०॥ १४४... ॥०॥ १४५......॥०॥ १४६......॥०॥ १४७......॥०॥ १४८......॥०॥ १४९... ॥०॥ १५०......॥०॥ १५१......॥०॥ १५२......॥०॥ १५३॥......॥०॥ १५४ ......॥०॥ [નોંધ.—૧૫૫ થી ૧૯૬ સુધીનો ગૂજરાતી તર્જુમો બીલકુલ આપ્યો નથી અને તે પછી એ ચોપડીનો બાકીનો ભાગ તફરરકે થયલો છે. એ ચોપડીમાંના (૧૬૯=) ૧૪૭માં વરકની સેતર પાંચમીની ૧૫૦માં વરક (ખ) ની સેવટ સુધીનો ભાગ કોઈ તરાહેત ધણીને હાથે લખાયલો જણાય છે.]

Old Gujerâti Version of स्कंद्-गुमानी-गुजार according to k9.

નાંમે કરીનિ શરવ અંગની શકતીની મદત સવામી એવા જે હોરમઝદ જે મોટા ગનાની તેહુનિ શીધી શોજા જેતે હુઈ છિ પરશીધી પરગટતા ઉતમ દીનનિ વીસિ માઝદ ઈઅશની તિણિ પોતાનાં શરીરનિ વીપિ બલ તથા ઘણૂં જીવવૂ સઘળા જે ઉત્તમ જે તેહુનિ ઉત્તમ મનિ કરીનિ એ શકંદ ગૂમાની ગુજારનાંમ પૂસ્તકં જે તિનુ હૃ નિરીઉશંઘેન ધવલનુ દીકરૂ તેણિ પિહિલવી જે તેનિ પરાકરત ભાખાઇ કરીનિ ઉતારેઉ ભારે ફારશી આખેરેથી અવસ્તા આખેરે લખેઉ છિ સૂખનિ અરથિ ઉતમ એવા જે શીખે શભલે સાચાં છિ મન જેનાં તેનિ નમશકાર ॥ ઉતમ થાઇ શૂધ છિ બૂધી જેની સાચી છિ જીવ[જીભ] જેની સાચુ છિ આચાર જેનૂ ॥

૧. નાંમ હોર્મજદન્ સવામી માહ ગનાની સરવનુ રાજા સરવ અકલનુ ધણી સરવ શકતીનુ ધણી ॥ ૨. અદરશમાંહિ અદરશ જે પરલોકમાંહિ અદરશ છિ ॥ ૩. એકલુ એક જે પોતિ તે થકી એકલુથકુ ભાંતભાંતનાં ખેઆલ કરે છિ નરતકારની પઠિ ૪. અશો એ દીધુ છિ પોતિ પોતાનાં શાધૂ એવા જે પરાંણુ તેણિ કરીનિ મોટા એવા જે ૭ સાતે અમશાસ્પંદ શઘલા ઈજદ એવા પેલી જાંહાંન એ જાંહાંનનાં ફરનારા ॥ ૫. જે સાત પરથવીનિ વિસિ ચીજ જે છિ મનુશ[1] ગાઇ[2] પશૂ, આતશ[3], ૭ ધાત[4] જમી[5] પાંણી[6] વનશપતી[7] ॥ ૬. જે એ દીધા આદમી મોટારાજા જાંહાંનમાં કાંમ ચલાવે ॥ ૭. એઆવી.........૮. ઇણિ પરકારે ચેતવૂ શાસ્તરનૂ બૂધીનૂ ગનાંનનૂ જીવનૂ વરધીનું જે છિ પોતાનાં આતમાનાં હથીઆર જેટલાં છિ ભૂડી ગતીનાં ટાલનારાં એ હથીઆર અણદેખઇતાં પાંચ છિ જોવૂ[1] શાભલવૂ[2] શૂઘવૂ[3] ખા[4]વૂ અડકવૂ એની મુરાદ એ જે પાંચે ઇંદરી છિ ॥ ૯. એ, પાંચ હથીઆરે કરીનિ પાંચ જે છે હથીઆર દેખીતા છે આંખ[1] કાન[2] નાખ[3] મુહ[4] સઘલા શરીરનાં ત્વચા ॥ ૧૦. તેણિ એ હથીઆર લાગાં છિ માંણસનિ દીધાંછિ પરથવીનાં કામ ચલાવાનિ ॥

૧૧. ઐ દીધૂછિ દીન શરવગનાનીઇ મોટા ઝાડ શરખૂ ॥ ૧૨. જેનુ ઐક થમભ[1] બિ ૨ મોટી ડાલ તરણ ૩ નાધલી ડાલ ચાર ૪ વડવાઈ પાંચ ૫ મૂલ ॥ ૧૩, ઇનિ ૧ પરકાંડનૂ પરમાંણ ॥ બિ ૨ ખભાંનુ ફેલાવ ॥ ૧૪. એક ૧ કરવૂ ધરમનૂં બીજૂ તેનુ તજવૂ ॥ ૧૫. ત્રન ડાલ રૂડી મત રૂડી વાંણી રૂડી કર્ણી જે છિ રૂડી મનસા રૂડી વચસા રૂડાં કરવૂ ॥ ૧૬. જે ચાર ૪ વડવાઈ ચારે વીદયા દીનની જે છે હૂઈ અનિ છે અને જે હોશે દીન નશ્ચ પ્રગટ થાઈ છિ ॥ ૧૭. જે છિ ધરમનાં કરાવનારા ગુરૂ ૧ રાજનાં કરનારા ૨. ખેતીવાડીનાં કરનારા ૩. વિપારના કરનારા ૪. ૧૮. પાંચ ૫. મૂલ તેજ પાંચ શવામી જે દીનનાં નાંમ ઘરનું શવાંમી ૧. વીસનુ શવાંમી ૨. જંદનુ શવામી ૩. ગામનુ શવાંમી ૪. જરથૂસ્તનિ તેમજ જાંણવૂ ॥ ૧૯. ઇનિ જે મધે કેવૂ છિ મનૂશનૂ પિદા કરવૂ પોતા રૂપ શરખુ ॥ ૨૦. એક સર જે છિ રાજા પ્રથ્વીનુ રાજા એ પ્રથ્વીને મધે કીધાં છિ માણશ પિદા પોતાનાં રૂપ સરીખૂ ઐ ચાર વદેઆ પ્રથ્વીમાંહિ છિ ॥ ૨૧. ઐ ઉપર માંથાને અધારુ ॥ ૨૨. ઐ ઉપર હાથને રાજલોક ॥ ૨૩. ઐ ઉપર પેટને કૂલમી લોક ॥ ૨૪. પગ ઉપર બીજા વેપારના કરનારા ॥ ૨૫. ઐણે પરકારે ચાર ગૂણ જે મનૂશનિ વિશે છિ શીલ ધરમનુ કરવૂ ૧. પ્રાકરમ રાજનુ કરવૂ ૨. બૂધી ખેતીનૂ કરવૂ ૩. શારો વેપાર કરવૂ ૪. એ આદમીમાં ગુણ છે. ૨૬. શીલનિ ઉપર રૂડાં શારાં કરમ શરમ તથા બીક ગુનાહનૂ ન કરવું ॥ જે શીલપણ ગુરને કિમ ઘણાં સાચાં કામની

સીલપણુ જે લાજે અને બીઇ પાપ નહિ કરે ॥ ૨૭. પરાકરમનિ ઉપર રાજ લોક જે છિ તેનૂ દેખઇતૂ ગરેણૂ ખતરીનૂ મૂરવણ જે કહીએ છિ તે તેની શોભા શૌરજ જે તે તેજ પોતાની મેલે ॥ ૨૮. ઊપર કલમી લોકનિ બૂધી જે છિ બલની કરનારી પરથવી ખેડવાની ॥ પરવરતક જાંહ શ્રુવી હમેશાં ॥ ૨૯. ઊપર હતોખશાંની ભાંત ભાંતનાં વેપારનાં કરનારા શારા વેપાર જે છિ ॥ મોટા ફેલાવના કરનાર......વીદ્યા ઐજ ॥ ૩૦. ઐ શરવ પરકારે વડેરૂ ઊપર શાચા થાંભલાનિ શામૂ દરૂજનાં જે હથીઆરનાં શાંમાં વડનારાં છિ ॥

૩૧. એવૂ શંઘલ ગનાન્ ઘણે પરકારે કરીનિ ઘણી જાતે કરીનિ જિમ ઘણે ધરમે કરીનિ ઘણી બૂધીએ કરીને જે જૂગને વીસે જે સરવ કોઈ ઐકક ઐકકમાંહે શાંમાં વડનારા માહેમાંહે વડનારા ઐક ક[હે] અમારા મારગ રૂડૂ ॥ બીજુ કેહે અમારા મારગ રૂડૂ તે મારગનાં વગોનારા તા૦ વેચનારા નંદાના કરનારા છે ભાજનારા છે ॥ ૩૨. શંઘાતિ બોલવૂ વડવાનૂ ભાંજવૂ મારવૂ ઐકઐક શાથિ જૂધને કરે છે તુઊપણુ ઐકહેલા માતરમાં શામૂ એક શાચૂ જૂધ કરેછે ॥ ૩૩. શાચૂ તેનિ અશાચૂ તે પોતાનિ એકબલિમિ ઐક બલ તેનૂ જે ડાપણુ તેણે કરીનિ ઐકતા જે શતની ઢાપણિ કરી જે સાચૂ તે એક મારગ છિ ॥ ખોટા ઘણાં મારગ છિ ॥ ૩૪. જૂઠૂ ઘણી ભાતનૂ ઘણાં રૂપ લડાઈનુ ઊપજાવનારૂ થવાનિ શઘલે પરકારે ઐક મૂલ થકી જૂઠૂ છિ તેથી ઘણાં પ્રકારનાં જુઠાં થાઇછિ ॥

૩૫. તે હૂં મહીંશ્રોપ હોરમજદદાદતણુ પુત્ર તે હૂએ જે રચના કીધી તે મે દીઠી જાંહનનિ વીશે ઘણી જાતો ઘણાં દીન ઘણો જોતુ દરશનનુ દીઠી મિ ॥ ૩૬. તે અહમિ એતલા માટિ શંઘલા પ્રકારની સોધન શચંત થઈનિ જોઊ છૌ તથા શોધૂ છૌ શાચૂ પામેઊ અહમિ ॥ ૩૭. ઐ કારણમાંહિ મોટી દીપ શમંનદરની મરજાદા તિનિ વીશે પરગટ થઈ છૌ હૂ એની મોરાદ ઐજે જંબુદીપે સમુદરને પાશે ઐ જોડેઊ છે દરીઆ કનારે ॥ ૩૮. મિએ માનવા જોગ છિ વચન જેનાં એવા જે ઐજે તેહોનૂ પૂછવૂ શાચુ છિ કાંમ જેનિ તેહુનાં લખેઆ ઐવા જે ગરંથ પરબંધ જે જે તે થકે જુનાં ગનાની શાચા જાંણુનારા ગુર જે તેનાં નાંમ છિ હૂક્રવર્દ તથા આદરપાદીઆવંદસ્ય તેનાં વચન નશ્ચે કરી એ ગ્રન્થનિ વીપે સકંદ–ગુમાની નાંમ કીધૂં પુસ્તક ॥ ૩૯. જે ભરાંત વીચારવાનિ નવા સીખવાનિ ઘણી ઇચ્છા થઈ હુઇ પછી જાંણેઊ જે સાચૂ છિ તેનૂ જે જાંણુવૂ પ્રસીદ્ધ છિ સાચૂં ઉત્તમ દીને ઘણા સમોહે મધ્યે જૂઈમિતના કરનાર તે સામા બોલતા હવા ॥ ૧ ॥ ૪૦. અલો ન ગનાંની છિ હથીઆરવંત છિ તેનિ કીધે નહીં જે વદેઆ અરથ નવૂ શિખવા વાંછેયા કરતા તેનાં હેતનિ કાજે મિ કીધૂ ॥ ૪૧. જે જટલિ ઘણાં મોટા ઊપર શઘલે જાણેલા છિ ઉતમ દિનનિ વીસિ પોઇરીઉદકેશી પોતાની વાણી શારૂ નીશચ નરધાર હુઇ ॥ ૪૨. વીવેકી ઘણે પરકારે જાંણુનારા જે તેણે કરીને માગનારા છૌ અહમિ ॥ ૪૩. જે જાંહાં જોઇઊ......॥ ૪૪ ॥—......

૪૫.—......॥ ૪૬. જે તે જે થોડા ગનાનનાં જાંણુનારા છિ વેજોગતર છિ જોગતર તે અશોને કેછે તેનિ વિભાગ કરીનિ આપીઇ છે સામા ઉપગારનિ કીધે તે ઘણું કરી જાંણે જોગતરનિ ઇયાને અશોપણાંને ॥ તે શા માઠે જે લાભ શારો તેનિ હુઇ ॥ ૪૭. જિમ આગિ જાંણુનારે વીચારેઉ છે તે જાંણુવાનિ કીધે ॥ ૪૮. જે દેવૂ ૩ ત્રન પ્રકારનુ છિ મનસા વચસા કર્મણાચ ॥ ૪૯. મનશનીનૂ દેવૂ તે જે કોએનિ રૂડાં માંગીશનિ રૂડૂ વાંછિ એવૂ જે પોતાના શરીરનિ ॥ ૫૦. દેવૂ વચનનૂ તે જે સઘલાનિ રૂડિ વ્યાપારિ જાંણીનિ ઘણ વીચારી જેનિ જેવી ઘટિ તેને તેવી સીખવિ અશોને શીખવે તેને અરંજતંનીયાં કેછે ॥ ૫૧. જિમ જે ગનાનીઇ કહિઊ હુઇ તિમ ॥ ૫૨. જે અહમિ વાછૂ છૌ શંઘલાં જાંણ નીશ્ચિ જાંણૂ જે લાભ ફલ શીખવૂ

જે એકઠૂ હુ તે રૂડૂ તથા પાડવૂ તેનાં ફલ જાંણૂ છુ ॥ ૫૩. દેવૂ કુનશની તે જે રૂડૂ પામીઇ છિ તે કોઈ જોગતરનિ રૂડૂ આપીઇ તથા વાંછીઇ જોગતર તે અશો અરજાંનીઆને કેહે છે ॥

૫૪. બીજુ એ જે સાભરવૂ કરવૂ જે ઉતમનિ આતમા પવિત્ર હુઇ ॥ ૫૫. તેણે હિત કરી અહ્નિ એહવી વાંછા કરૂ છૌ જે એ ગરંથ જાંણનારની દયા કરી જાંણપણ પોતાનિ કરી હોરમજદ જાંવો [જાણવો?] શારી આંખે નિ નીત સમરૂ છૌ ॥ ૫૬. જે કહેઊ છિ તે શંઘલી પ્રથવી ઉતમ નિ રૂડી દ્રષ્ટિ જોઇ તે આંખ ખુર્શેદનાં તેજ બરાબર છિ ॥ ૫૭. જે ખુર્શેદ છિ તે સંઘલી પૃથ્વીનિ રુડી દ્રષ્ટિ જોઇ જેવૂં તેજ છિ ॥

[૨]

૧—......॥ ૨. ઊપર પૂછેઊ જે કેતલાએક પ્રકાર સરજતનુ ધણી મિહેરીઆર મહમાદનુ પુત્ર અસ્પહાની રૂડી મનશા કરી પોતાની ઈછા કરી કછુ [કહ્યું] અનિ વલતુ ઉતર સાંભલેઉ ॥

૩. તે જે પૂછેઊ જે આહારેમન સિ અરથિ જે તેજ વિકરેઉ છિ ॥ સા માંહિ એક થઈ સિરહિઉ જે અહમિ એક રતંનૂ જૌ છૌ તેનિ ભાજિ છિ નાસ પમાડિ છિ કિમ વિર આંણે છિ જિમ પાંણી અનિ આતશનિ ॥ ૪. વલતો ઊતર એ જે આહારેમન છિ તેની વીક્રાંત જે તેજ છિ તે પોતાનિ કારણિ ભાંજવૂ નાસ કરવૂ ॥ ૫. વિઘાત્ કાંમની ઈછા જે એ સદા તથા રતંન્ થઇઉ તે ભાંજિ છિ એ રતંન્ ભાંજવાની ઈછેયા સદા ॥...... ॥

૬. વીરોધીઉ વિક્રિઉ છિ સઘલી વાતિ છિ જે હાંણ રતન્નુ વીનાશ રતનનાં વરાં જે બીજી વાત ન હોવે ॥ ૭. જે એક રતંન્નિ માહોમાંહાં એક બુધ કરી એક રચના કરી હુતી બીજુ કાંઈ વરોધ વક્રાંત ન હુતૂ ॥ ૮. ભાંજવૂ રતનનુ માહોમાહા સામા પ્રતવાદી હૂઆ સર્વે જિમ એકઠાર હૂતા તિમ ભાંજવૂ વીરોધી પ્રગટ હૂઆ ॥ ૯. એક રતંન્ એક રચના કરી માંહે-માંહે એકઠાર હૂતા જીવતી કામ કરતા સહૂ એક એકનિ સખાઇતા હૂતા ॥ ૧૦. વણસાડવૂ ભાંજવૂ એક રતંન્નિ બીજુ ભાંજવાનુ રતંન્ ॥ ૧૧. ઇમ જિમ ઊનૂ અનિ ટાઢૂ જે એકએક મધે વરોધ જે એક રતંન્નૂ છિ તેસુ સદા એ રતંન્ મારવૂ તથા વિરપણ તથા કલેસ વણાસ કરવા છિ ॥ ૧૨. જે સઘલી વાતિ વણસાડવૂ જિમ ટાઢૂ ઊનૂ ભોયરૂ [ભીણું?] અનિ શુકુ વરોધ છિ ॥ ૧૩. એક એકનિ મારિ વરોધ કરિ એક બીજાસૂ સદાઇ ॥ ૧૪. જે વણસાવવુ જે સરીરસુ જે સદા જુધ કરવુ જેમ ઊનુ અનિ ટાઢૂ તથા શુકુ અનિ લીલુ ॥ ૧૫. જુધ તેહેનાં એક એક સાથિ તન્નિ વણસાવે છે નાસ પાંમેછે ॥ ૧૬. પાંણી અનિ આતશ જિમ વીરધતા પ્રગટ છિ એક રતંન્ તેસુ કોઈ એક વીરોધનુ કરનાર પ્રગટ નહી ॥ ૧૭.—......॥ ૧૮.—......

[૩]

૧.—......॥ ૨. જે સામાટિ દાતા સ્વામીનો માહાજ્ઞાની આહારમન નિકૃષ્ઠ કરનાર પાડવાનુ વાંછનાર અન્યથા બીજું નહી દીઇ જે એ વાતની સકત છિ ॥ ૩. જે કહેઊ જે સમર્થ નહી કરવાનિ પછિ જે ન સંપૂરૂ સઘલાથી કુણ જે નર છે ॥ ૪. વલતો ઊતર ઇમ આપેઉ ॥ ૫. જે આહારેમન છિ તે ભૂડુ અને ભુડી જાત અને ભૂડાં કાંમનુ કરનાર છિ અને સદાઇ દરૂજ ॥ ૬. દાતાર સ્વામી માહજ્ઞાની સંઘલી સકતનું ધણી તે જે પછિ તે સમરથ છિ પણ મર્જાદા લગિ ॥

૭. એ કારજનિ વખિ સમરથ નહી હોવાનિ વહેરે સકતુ હૂઆ અથવા અસકતુ પછિ કરી ન સકિ ॥ ૮. બોલુ જે માહજ્ઞાનિ છે તે મરજાદ વચનની લગિ બોલિ નહિ ॥ ૯. જે બોલુ

તે હોતાનિ સમરથ નહી વલી કહેક્ જે ઈઅજદાં તાં લગિ તે સમરથ જાં લગિ મરજાદ હોવાને સમરથ નહી કહેક્ ॥ ૧૦. જે પછિ સમરથ નહી હોવાનિ વેહેરે ॥ ૧૧. કિમ સક્ત મર્યાદ તેનુ એ કાંમ ॥ ૧૨. જે નર્વાણનુ જાંણનાર ॥ ૧૩. કાંમનિ નર્વાણનુ જાંણનાર સઘલી શકતનુ ધણી છે ॥ ૧૪. જે સરવ તે... ॥ ૧૫. જે સરવ તે કાંમ ઈછા કરે તેનું કરવાનુ સમર્થ સમધ પાંમિ ॥

૧૬. જે અહમિ કહૂ છૌ જે દાતા અહુરમજદ સમર્થ અહારેમન ભુડુ છે હમેશે તે રૂડાને ભુડુ કરે બીજાું ન કરી શકે ॥ ૧૭. જે રતંન દેવીનુ છે તેને એજદ ફેરવે તથા એજ દનુ છે તે દેવી ફેરવી સકે ॥ ૧૮. અંધારૂ થકી ઊજવાલુ અનિ ઊજવાલાથી અંધારૂ કરી શકિ ॥ ૧૯. રતંનનિ નહી ઉલખિ તે રતંનને વિરભાવ કરી બોલે ॥ ૨૦. જે રતંન્ની પરીક્ષા અંતરકર્મ ચાલવુ નહી જાંણે તેનુ ચલણ અજાંણપણુ ॥ [અસલમાં આ વાકય બેવડાયલો છે.] ૨૧. ભુડાં ખરવસ્તરનિ રૂડાંમાંહે લેખવે ॥ ૨૨. જે અન્યા તથા ભુડાં તે માંણશ તથા ગાઇ પસુજાત તેનિ પોતાનાં કરી ન જાંણે તેનિ મારે તથા ભરંમ કરિ નાસણુધ કરે ધર્મથી ભુલવે તેનાં દરૂજ ॥ ૨૩. જે સઘલિ થકી ભુડાં જે દરૂજથકી જે અદેખાઈ તથા ક્રોધ તથા કંદરપ પૂરૂખ મધે મેલેઇ ॥ ૨૪. જેમ ખાવૂ જે ઉંસડ કડવુ ભારે તે મધ્યે વીખ ભેલેઉં નહી રૂડાના લાભનિ કાજિ પામવાનિ જે દૂખનિ તથા માંદનિ નાશ કરવાનિ કીધિ તે ઉંસડ કીધાં ॥ ૨૫. જિમ સાચુ બોલવું અને જાુઠુ બોલવું ॥ ૨૬. જે છિ તે સરવ સરીર માંહે છે જે જાુઠુ બોલવુ જે બેહેસ્ત સ્વરગ ફરૂખ ઘણાં અન્યા થકુ મુકાઇ સાચા બોલવે ॥ ૨૭. ઘણુ જે રૂડ઼ જુઠે બોલવે કરી કિમ ઢાંકેક્ જાએ જેમ ભુડાનુ નાશ જેતલુ ભુડુ તે ભુડાસુ મીત્રભાવ પાંમિ ॥ ૨૮.—......॥

૨૯. તેતલા માટે હમેશાં એક એકનિ વિરભાવ માંહે ઢાંકે માંહોમાંહાં એક એકનિ વિરોધ માંટિ ઢાંકી છે ॥ ૩૦. સઘલી વાતિ એક એકનિ વીપરીત કરવાનિ સબલ છિ ॥ ૩૧. જિમ તેજ અને અંધારૂ સુગંધ તથા દુરગંધી અનિ પુન્ય અનિ પાપ રૂડ઼ ડાપણુ તથા ભુડ઼ જાંણપણું ॥ ૩૨.—......॥ ૩૩. સૂ ભાંજવું તે જે પોતાનાં વિરી વિનાં બીજાું કાંઇ ધરવું નહી એક કરવા કીધા છે ॥ ૩૪. તે જે કહેક્ છે રાત્રનું અંધારૂ મુકતાતમા જે માણસ સુધ પાંમે જે વાઘ તથા વરૂ તથા કુતરા તથા ચોર થકી તથા બીજાં ખરવસ્તર થકી સઘલે થકી મુકાઇ ॥ ૩૫. દીશે ઊજવાલે તેજ માંહે હાથે તેહેને સાહેઆં જાઇ ॥ ૩૬. જે રૂડ઼ જે અંધારૂ તથા અંન્યા તે ઊજવાલે ઢાંપણે કરી જાણીઇ ॥ ૩૭. જે તેજ ઢાંકવાનિ કીધિ અંધારૂ પ્રગટ કીધુ પણ કાંઈ બીજાું પ્રકાર નહી વાઘ તથા ભુડા સાવજ તથા ક્ષુદ્ર જંતુનાં પછી ઘણાં એણે બલિ પ્રાણી કરી સકિ ॥ ૩૮. ઘણાં માંટિ તમારિ વિજયપણું તથા રૂડ઼ જાંણુ હવિ એ નિશ્ચલ દીન તમારી મધ્યે ઘણું કરી જોવું ॥

[૪]

૧. તે જે પુછુ ॥ ૨. જે નશ્ચલ સદા એ દેખીઇ છે જે સઘલા તારાનુ જે કાંઇ ચક્ર તે સદા એ છે ॥ ૩. એ ચક્ર જેણિ કીધુ પછિ સરવ તે થકી છે જે ગવીરોદદીનીઆઇ દ઼મ કહેક્ જે રૂડ઼ તથા પાડવું તેને દીધુ ॥ ૪. જે આહારમનિ દીધુ એ મોટૂ કાંઇ જે કાંમ એ કિમ સમરથ આપવાનિ કિમ સમરથ હુઇ ॥ ૫. સિ અરથે જે છિ તારા જે છિ તે મધ્યે રૂડ઼ સદા ભલેક્ છિ ભલુશુ વિહિચાઇ છે ॥ ૬. જુ હોરમજ્દ આહરમન માંહોમાહાં પ્રશ્ન કરી આપિ પછિ એહવું પરગટ થાઇ જે હોરમજદ પાપ તથા ભુડ઼ થકી વેગલુ પણ જે તારા ચક્ર

છિ તે સદા એ આહારસુ સમભાગી આહારમન સઘલા પાપથી સમભાગી ॥ ૭. વલતુ ઊતર ૬મ ॥ ૮. જે ચક્રસ્છાંનક આકાસ સમધી રૂડાંનુ વિહિચનાર જે જે રૂડ્ સરવ વિચિઊ આહાનિ આદ્ સદાએ વેહેચી અપિણિ સાચિ કરિનિ ॥ ૯. સાત તારા સરીરવંત પાપી ગ્રહા તેહેનિ હેઠિ પાડવા ગ્રહ તેનિ પાંમિ જે ચોરીનાં કરનાર તથા ભંજક પીઆરૂ ॥ ૧૦. જેનાં નાંમ દીન મધ્યે ગ્રહનાં ॥ ૧૧. સ્વાંમી માહજ્ઞાની વિવેકી નિરવાણનું જાંણુનાર રચનાનુ કરનાર પોતાની સરજતનિ પાલનાર અખઈ કીધી. ॥

૧૨. જિમ ગનામિનીડ આકાશ મધ્યે પરગટ થઇડ તેહેનાં દરૂજ ભૂડા જ્ઞાની તથા ભૂડા જુઠાના બોલનાર ઘણી જાત તથા પાપી તે દરૂજ અંધારાનાબી ઊજવાલાનાં ઢાકનાર એવા એખઠા થઆ તેણાંદ્ હોર્મજ્દની સરજતનિ અણછતી કરવા હીડા અથવા પોતા શકનોમિ કર્તુ ॥ ૧૩. તે ઉદ્દ્યોત અનિ ઉત્મથકી ઉત્મ સર્વ જ્ઞાનનાં ધણી તેણાદ્ દ્રૂજનુ ભુડુ કાંમ ભુડાં જૂઠાના બોલનાર જ્ઞાનિ કરી જાંણેઆં ॥ ૧૪. એ જે એ પ્રાણ એહેનાં એ ભુડા કાંમનાં કરનાર હાંણનાં કરનાર એ તે માંઠિ તે નાસ પાંમિ થોડા સમધ મધ્યે ॥ ૧૫. એ જે તે માંઠિ... ॥

૧૬. તેતલા માઠિ નરવાંણજાંણપણુ જેમ તે દ્રૂજ તેજ મધ્યે પિઠુ સમંધ પાંમિડ તિમ સરવ પ્રાણા તેનાં હથીઆર તે જે પાપ સહિત જે દ્રૂજની જે ઘણી જાત જૂજવી ઇછા ચાર કરી તે મુકાદ્ નહી તે ઊજવાલાનિ અંધારૂ કરિ ॥ ૧૭. જેમ દ્રૂજ જે વખ તથા ક્ષુદ્ર જાતના જે ચાર પ્રકારે ભેલીને સ્વાંમીનાં જે ભેલીનિ ઘડાઇ છિ ॥ ૧૮. જે થકી જેણે દ્રૂજ જે વિખ તથા ક્ષુદ્ર જાત ચારે સરીરનાં કરનાંર જે સ્વાંમીનાં છિ પાંણી તથા આતશ માંટી પરથવીની તથા વાદ્ તેસું મલિઆ છિ વલી તિમજ આકાસ માંહિ અદ્રસ છિ પાંમી રહિઆ છે ॥ ૧૯. જુ અદરશ છિ સરીરવિના છિ તે દૂઆ તુ જે સરજત સ્વામીની છિ તે વધારવા કિમ સ્મર્થ હુદ્ તે માંટિ વીખ દેવી કસી વાતિ સમરથ નહી ॥ ૨૦. તે ગ્રહનિ વાદ્ મધ્યે ૬મ ભલી રહિસિ જે મુનસનિ તથા બીજી સરજતનિ એકઠાંમ કરવી મુકાવવું વધારવું નાંનાં પ્રકારનુ તે એતલા વાંનાં કરવા ન સકતુ ન હુઇ ॥

૨૧. ૬મ તે પાપી ગ્રહા તે ઉદ્યોતનિ વીટી રહિ છિ જિમ દ્રૂજનુ વિખ જિમ ક્ષુદ્ર જંતુ ટોલા મધ્યે ડદયાતા ॥ ક્ષુદ્ર જંતુ તે ખરવસ્તરને કેછે ॥ ૨૨. તિણિ હેત કરી સર્પજાત થકી અનિ વિખ વરખેભ્ય અનિ દુષ્ટ સાવજ ઘણા છિ તેથી લાભ થોડુ છે પ્રકટ ॥ ૨૩. ૬મ પાપી ગ્રહ થકી મલિઆ દૂઆ તે હેઠીથા ઊજવાલાનુ સુ રૂડ્ પ્રગટ થાદ્ ॥ ૨૪. ૬ણિ દ્રષ્ટાંતિ કરી પાપી ગ્રહા તે રૂડ્ સદાએ વણસાડિ ॥ ૨૫. ૬મ જે ભૂડા વાટના પાડનાહર જે વણજારાનિ વાટ મધ્યે થકી વાટ પાડિ ॥ ૨૬. ઘણાંનાં સાચા અર્થનિ લાદ્ ઊદાલી ॥ ૨૭. નહી રૂડા કાંમના કરનાર તથા જોગતર તથા પાપ વિનાં તેનુ લેદ્ જૂઠા કાંમનાં કરનારનિ તથા પરાઈ સ્ત્રીસુ વલુધુ હુદ્ તથા વટલ તથા અઘટતાનિ વિહિચી આપિ દીદ્ ॥

૨૮. એ જિમ એહનિ પૂન્યના કરનાહાર જે જોતકી જિમ ગ્રહા જોઇનિ કહેજે આદ્ રૂડ્ આદ્ પાડવુ ॥ ૨૯. જે તિણિ જિમ છિ જે દીધુ રૂડ્ વિહિચિઊ તે પાંચે તારા હોરમજ્દ સ્વામીનાં છિ માહા મોટા તથા અતઊંચા દિસિ છિ તેનાં નાંમ હપ્તોરીઅંગ ૧. મજ્દદાત ૨. વનંત ૩. સતવદ્સ ૪. તિસ્તર તારૂ ગ્રહ મધ્યે અન્યાનિ ટાલિ અંન્યાથી રાખે છે ॥ ૩૦. તે પાંચે તારા જે સરીરનાં ધરનાર તેહેનિ હેઠ દ્રષ્ટ ગ્રહ છિ તે ઊજવાલાનિ પાછલ વીટાઈ રહિઆ છિ ॥ શનેશ્ચર ૧. અરહસ્પદ ૨. મંગલ ૩. શુક્ર ૪. બુધ ૫. ॥ ૩૧. જે તારા ઊચા તથા મોટા તે અવાખતરસુ સામાં રહી જુધ કરિ છિ ॥ ૩૨. હપ્તોદ્રંગસુ પાછુ મુહ કરે શનીસરશ્ચ ॥ ૩૩. હસતોદ્રંગ મજ્દદાત તે બ્રહેસ્પતસુ સામુ રહિ જુધ્ય કરિ ૩૪. વનંનત

તારૂ ખરવસ્તરનુ મારનાર તે જૂધ્ય કરિ મંગલસુ ॥ ૩૫. સતવસ તારૂ જૂધ્ય કરિ સુક્રસુ ॥ ૩૬. તિસ્તર તારૂ જૂધ્ય કરિ બુધ્ય સાથે પાપી ગ્રહ ॥ ૩૭. જે રૂડ઼ છિ જે તે ગ્રહ થ. ઓલૂ છિ પાંચે તારા સ્વાંમી માહજ્ઞાનીનાં છિ ॥ ૩૮. જિમ ઘણું પ્રાણ થોડ઼ નાસ કરી વિજય પાંમિ ॥ ૩૯. ए સંઘાતિ પાંચે ગ્રહ દાતા સ્વાંમી પોતાની ઈછાઇ કરી મુકાવી નહિ સકિ એકકનિ બિબિ બાંધી કરીનિ સૂર્ય ચંદ્રમા સાથિ બાંધ્યા છે ॥ ૪૦. તેહેનિ આગલ પિહિલુ ચલણ કીધું પછિ પાછુ વલેઇ તે એ માંટિ ॥ ૪૧. કો એકનિ ઘણાં લગિ જિમ શનીશર બ્રસ્પત ॥ ૪૨. ઇમ છિ થોડૂ જિમ બુધ અનિ સુક્ર છિ ॥ ૪૩. સઘલા જે છેહડુ દોરડાંનુ પાંમીનિ તાંણીઇ ॥ પાછા વાલી તાંણિ ॥ ૪૪. એહનિ પોતાની ઈછ્યા ચાલવા નહી દીઇ ॥ ૪૫. જે સ્વાંમીની શ્રૃષ્ટનિ નહી ભાજી સકિ ॥ ૪૬. તે બે દ્રજ ભારે બલવંત જે છિ તે દ્રજ સુરજની તથા ચંદ્રમાની વઈરપણું કરી હેઠિ થા તેજનિ નાસ કરિ ॥ ૪૭. બીજી છાયા કરિ ઉતમ જે છિ તારા તે ગ્રહ સંઘાતિ હેઠેથી સુર્યનુ તેજથી બાંધ્યા છિ ॥ ૪૮. જે તે બાંધણિ થકી વેગલા થાઇ તે નક્ષત્ર તથા રાશ મધ્યે જાઇ વકીનિ જે નક્ષત્ર પ્રએસિ તે નક્ષત્ર રૂડા કાંમનિ હાંણ કરિ અન્યા કરિ ॥ ૪૯. તાં લગિ હાંણ કરિ જાં લગિ સુરજનાં બંધમાં આવિ ૫૦. ए વચન સાચા મિ કહિઆ છિ ॥ ૫૧. ए જે છિ જુધ્ય ઊપર થકી હેઠલા તારાનાં સ્થાનક લગિ ॥ ૫૨. હેઠા છિ તેહનિ જુધ્ય તિસ્તર તારા સંઘાતિ અસ્પુજગર દેવસુ ॥ ૫૩. વીજનુ આતશ છિ તે અવાઉિસ દેવસુ ॥ ૫૪. બીજા અદ્રસ્ય છિ ઉતમ છિ તે સામાં જોગ થાઇ તે વરસાતનિ વ્યાપારનાં લાભનિ વિક્રત કરિ પ્રથ્વીનિ ॥

૫૫. અનિ જે ગ્રહ હેઠા છિ તે માંણુસનિ તથા ગાઇ પસુનિ ક્ષુદ્ર જંતૂનાં વ્યાઘરનાં અનેરી સ્રષ્ટ ઉતમ તથા મધ્યમ ॥ ૫૬. જે લોલતા માંણસ સંઘાતિ ભેલી છે ॥ ૫૭. જે છિ લોભ તથા કંદ્રપ તથા અદેખાઇ તથા રીસ તથા નીદ તે બૂશિઆસ્પ દેવ થકી ॥ ૫૮. તથા બુધ્ય તથા સાચુ ક્ષત્રપણું જાંણવુ વિચાર સુધુ પ્રમેસરનિ સાભરવુ ॥ ૫૯. જે ગુણ ઉત્તમા તથા ગુણ ભુડા છિ તે કહીઆ છિ પુન્યનાં હેતનિ તથા પાપનાં ॥ ૬૦. ए સઘલુ રૂડૂ તે સઘલી સરજત ધણી સ્વાંમીની સ્રષ્ટ ॥ ૬૧. જે છિ પોતિ વૈદ આરોગ્યપણાનુ ધણી પાલનાર તથા ધરનાર પલાવનાર જતનનુ કરનાર ન્યા તથા અન્યાનુ જોનાર પોતાની સરજતનિ ॥ ૬૨. ઇણિ પોતાની જે સ્રષ્ટ ઉપાઇ કીધુ જે અન્યાથી સુધ થાઇ જે હથીઆરિ કરી પાપ છેદાઇ સંપુરન શસ્ત્ર આખુ તે સીખવ્યા છિ જાંણિઊ છિ ॥

૬૩. એહનુ દ્રષ્ટાંત ઇમ છિ જિમ વાડીનુ ધણી વાડીનિ પાલિ જાંણપણિ કરી શ્વાપદ તથા પક્ષી જે પાલન કરનાર તથા વિણાસના કરનાર લોપિ ફલનિ તથા વૃખનિ વાડી ભાજવા દીઠિ ॥ ૬૪. તે જે વાડીનુ પાલનાહર જાંણુવંત જેહનિ જેહવૂ ઘટિ તેહેનિ થોડિ અપરાધિ થોડુ ડંડ અનિ જુ ઘણુ અપરાધ હુઇતુ પોતાની વાડીનિ રાખવાનિ કીધિ તે સાવજનિ ધરિ બાંધિ અથવા મારિ ॥ ૬૫. જેમ પારધી વાગુરી તથા જાલ કરી ધરિ ॥ ૬૬. જુ સ્વાપદ તથા પક્ષિ જુ દેખિ તેનિ ઘણુ આદર કરી ધરિ મારવાનિ કીધિ પક્ષિ સ્વાપદ ન જાંણિ તિમ વાગુરા તથા ખીલી ચુહડિ પછિ તે હાંણનાં કરનારનિ ફાંદ માંહિ પાડિ ॥ ૬૭. ए પરગટ છિ જુ સ્વાપદ વાગરા મધ્યે નહી પડિ અથવા મોટિ પ્રાંણે કરી વાગરા તાંણી લીઇ સમર્થ ......॥ ૬૮. તે સ્વાપદ વાગુરા મધ્યે નહી ધરાઇ ॥ ૬૯. જે ડાહિઉ આરામ સ્વાંમી જે વાગુરા રચી જાંણિ તે સ્વાપદનુ પ્રાણ કેતલુ છિ તેહની મરજાદ તથા કેટલા લગિ ॥ ૭૦. તે જે સ્વાપદનુ બલ જાં સરીર મધ્યે જુધ્ય કરવાનિ નબલ થઇ ફેરા ખાઇ જાંહાં લગિ પોતાની સકત વાગરૂ ત્રોડવા અનિ ખીલા ભાજવાનિ તથા ઊખેડવાની જુધ્ય કરિ ॥ ૭૧. જુ પ્રાંણ પુરૂ નહી

તે માંહિ પ્રાંણ કરી થાકિ નાસ પાંમિ પછિ વાડીનુ ધણી જ્ઞાનવંત પોતાની ઈચ્છાઇ કરી જે ફલ પાકાં નીપનાં પોતિ જાંણી તે સ્વાપદનિ વાગુરા મધ્યેથી બાહિર કાડિ તેનાં પ્રાંણ નીસરિઆ ॥ ૭૨. પોતાનાં વાગુરા તથા ખીલા વાલી સમારિ તથા ખાડ ખણિ તે મધ્યે સ્વાપદનિ પાડિ મારિ ॥

૭૩. એહ ૬મ છિ દાતા સ્વામી સૃષ્ટનુ સોધનાર વાગુરૂ કરનાર ભુડાં મૂલ સ્છાંનક ભાજિ ટાલિ પોતાની વાડી તે ભાંજવિ થકી રાખિ પાલિ ॥ ૭૪. જે દુષ્ટ જીવ પાપનાં કરનાર વાડીનાં ભાજનાર પાપી આહરમન જે સરજતનુ સંતાપનાર તથા પીડનાહર ॥ ૭૫. જેની વાગુરા ઉત્તમ આકાશ જેની ઉત્તમ સૃષ્ટ માંહિથી પરહુણની પરિ છિ ॥ ૭૬. જે ગનામિનીઓ ભૂડી સૃષ્ટ ઘણી થઈછિ તે ગ્રહ મધ્યે છિ ॥ ૭૭. થાભા તથા વાગુરા જે વસ કરી ન સકિ સ્વાપદ પાપ કર્મ પોતાની ઈછિયા હીડિ ॥ ૭૮. જુધ્યની વેલા આહર્મન્ તે પ્રાણિ કરી તથા તે હથીઆરિ કરી ઘણુ રાજ કરિ ॥ ૭૯. જે યુધ્યના કરનાર સ્વાપદ અંતસ્તંભ તથા વાગુરા માંહિ બાંધિ તેનાં પ્રાણ લગિ ॥ ૮૦. દેનાર સરજતનુ ધણી તે રાખિ જે પીડા તથા દુખથા રાખિ પછિ તે ઘણાં કાલ લગિ રૂડ્ કરિ વલી વાલી રચના કરિ તે વાડીનુ ધણિ ડાહિઉ તે પોતિ વાગુરા તથા થાંભ કીધા ॥

૮૧. બીજી પ્રકારિ થોડિ પ્રાણ થકી તથા જૂઠા તે દ્રૂજ માંહોમાં યુધ્યતે તેજ સંઘાતિ એતલા માંટિ તેનુ થોડુ પ્રાણ પ્રગટ થઊ ॥ ૮૨. જે જિમ ભુડા જૂઠાના બોલનારનિ ૬મ વાછિછિ જે એનાં આકાશ તથા પ્રથ્વી જે સ્વાંમીની છિ તે સૃષ્ટ અણછતી કરિ અથવા પોતા આચારથી નાસ પમાડ્ પોતાનુ ચલણ કરૂ ॥ ૮૩. સરીર સંઘાતિ તે દ્રૂજ બલવંતપણિ કરી તથા વિઘાત કાંમ કરી તે સદા જૂધ્ય કરી સકિ સીમા લગિ જે તિણિ દેવતા તથા સૃષ્ટી તથા આકાસનિ પ્રાભવ દુખ દેવૂ છિ સૃષ્ટીનિ ॥ ૮૪. થડ્ થકી ઘણાંની વરધ હુઇ જિમ પ્રકટ ॥ ૮૫. ઘણાં તિણિ કારણ કરી પતગિ ॥ ૮૬. જે એતલા માંઠિ એ યુધ્યમાંહિ કો એક બોલીજે સબલાઈ ઘણાં હુઇ તે લેવાની સમર્થ ન હુઇ ॥

૮૭. જો માતા પ્રથ્વીમાંહિ ઘણાં જણિ છિ તે મરિ છે તે પ્રગટ દેખીઇ છિ જિમ રિવાનિ કીધિ ઘણી જતંન કીજિ પણ મરવું છિ કિમ દારદ્રપણુ ઠાંમિઠાંમ અનિ કાંમિ કાંમ પરગટ દીસિ ॥ ૮૮. જે સઘલા સૃષ્ટની ઉતપત ચાર જે છિ જે પાંણી આતશ તથા વાઇ પ્રથ્વી તેસુ સમંધ તે દેખીઇ છિ તે પ્રગટ છિ તેસુ સમંધ દેખીઇ ॥ ૮૯. સ્વર્ગી લોકનાં સરીર તિની પ્રગટ કરિ જીવ છિ તેનાં હથીઆર આતમા સંઘાતિ સમંધ પાંમિ ॥ ૯૦. તે મુક્તાત્માના આત્મા વિનાસ નહી પાંમિ ॥ ૯૧. આત્મા જે તે માંઠિ પોતાનાં કર્ણી ગણિ છિ ॥ ૯૨. એહનાં ઘણાં ફલ જે પુન્યનાં તથા પાપનાં કહિઆંથા હૂતા તે પ્રલોકમાંહિ પાંમિ શુખી અથવા દુખી ॥ ૯૩. જુ ઘણાં ફલ પુન્યનાં હુઇ મોટા બલવંત મોટિ પ્રાંણી કરી વિરીનિ હાથ થકી છૂટિ સુખ્ય પામિ માહ રૂડિ સ્છાંન થકી ઊજવાલિ સંઘલા શુખ પાંમિ ॥ ૯૪. ઘણાં કાલ લગિ રૂડ્ પાંમિ તે રૂડ્ સખાઈત થાઇ ॥ ૯૫. જુ ઘણાં ફલ પાપનાં મોટાં બલવંત હુઇ મોટિ પ્રાણ સખાઇતનાં હાથમાંહિથી તાંણી લીઇ ॥ ૯૬. તે સ્છાંનક કેહેવુ જે ભુખ તથા તરશ તથા રોગ તથા પીડા ભોગવિ ॥ ૯૭. એહનિ તાંહાં નરકનિ સ્છાંનક થોડૂ પણ જે ધરમ પ્રથ્વીમાંહિ આચરિઉ હુઇ તુ કોઇ એક છુટક હુઇ ॥ ૯૮. એ થોડિ હિતિ કરી ભુખ તરશ નગ્ન પાપની મરજાદ લગિ નગ્ન નહી થાઇ ॥ ૯૯. છિહ જે દઆનુ કરનાર ॥ ૧૦૦. દેનાર સરજતનુ રાખનહાર કોએ ઉત્મ શ્રૃષ્ટ એ માંટિ દુષ્ટ મનના હાથ થકુ ન મૂકાઇ ॥ તુ પોતિ ગ્રહ ॥ ૧૦૧. તે જુ મોટુ પાપ હુઇ સુધ્ય ઉત્તમ પુરૂખ તે પાપ થકુ સુધ્ય કરી

સકિ પાપ થકી પવીત્ર કરિ તેનાં આત્માનિ પવીત્રનાં કર્ણહાર તેનિ હાથિ રૂડ પ્રવર્તે અનંત શુખ પાંમિ ॥

૧૦૨. ए જે મિ થોડ કહિઊ દેવાનુ ઠાકુર જે વેદ આરોગનુ ધણી ધરનાર પાલનાર દુખનુ ટાલનાર સોધનાર ખરા ખોટાનુ વ્યાખ્ય તથા દુખ થકી છોડવિ પોતાની સૃષ્ટનિ ॥ ૧૦૩. છિ ए પ્રગટ હેઠલ જે લખિઊ છિ નાંનાં વિઘ્નનાં સરવ જેનુ છેહ નહી एહવુ જે બોલિ સમ દ્રષ્ટનિ કાજિ ॥

૧૦૪. જિમ તમનિ કહિઊ તિમ કીધુ एહવુ દિસિ છિ તે સોમ દ્રષ્ટિ તે ૧૦૫. જે एતલા માટિ જિમ હૃए ઊરરૂ નવુ લખતો નથી एકુ પત નુસુ તેજે સીખ તે જે આગિ કહી છિ તે કરૂ છૂ ॥ ૧૦૬. ए દીનની સીખાંમણ અહ્મિ અનિ દીનની જે બુધ્યા તે લખીઇછિ આદરબાદ માહરેસ્પંદ થકી પાંમવુ તથા જાંણવુ ॥ ૧૦૭. ए સીખવાની કાજિ દીન મધ્યે કીધું તે લખીઇ છિ આગલનુ જે નીર્વાણ જાંણવાનિ કાજિ આદરફરોબગ ફરોખજાદપુત્રશ્ચ ઉત્તમ દીનવંત આગલ હૃઓ દીન મધ્યે ઘણાં જ્ઞાન માંડિ વીવેક સંઘાતિ સમંધ છિ સહશ્ર ૧૦૦૦ બંધ છિ ॥ ૧૦૮. તે જે તહ્મિ સીમા અંત સંસારનું નર્વાણનિ કીધિ જે પુછું તે હેઠ લખિઉં છિ ઇઅજદાંનિ કાજિ ॥

[૫]

૧. બીજુ કો ગ્રંથ મધ્યે ए વાત નથી કર્નાર પણ નથી બોલ્યું છિ આગિ સંસાર કીધુ સ્વાંમીઇ તેનાં જે વરોધિ ॥ ૨. एજદનુ જે સ્વામીપણુ તેનુ જે વિરીભાવ કરવુ તેની બુધ્ય ફેરવી જાંણીઇ છિ જે પહિલી મરજાદ મેલિ તે કરી જાણીઇ ॥ ૩. ए થોડિएકિ કહિઊ તે મોટ પ્રથમ થોડ સ્વાંમી થકી જાંણિઊ છિ ॥ ૪. જે કોઇનિ एહવુ જ્ઞાન પ્રથમ જાંણપણું તેહેનુ પછિ તેનુ જાંણપણુ બીજાનું સહિણુ નહી ॥ ૫. જે एજદનિ ઇલખવુ ચંત નિર્મલ તથા ચીતવું તીવર ઊતાવળી બુધ વિવેકિ કરી ઇલખાઇ ॥

૬. જેવુ एજદનિ ઇલખિ તે ઇણિ પ્રકારિ જે ચંત મધ્યે एમ જાંણિ જે एજદ છિ एહવું મનમાં આંહણિ ॥ ૭. જેહેનુ નાંમ ન જાંણીઇ બુધિ કરી જાંણીઇ તે કોएક છિ તે જે જાણિ અથ્વા કોए નહી જાંણિ તે કિમ જે કો ઇમ જાંણિ જે ઉત્તમ અથ્વા નિકૃષ્ઠ રૂડ જ્ઞાન અથ્વા ભૂડ જ્ઞાન અમૃત અથ્વા વીખ ટાઢ અથ્વા ઊનુ કોરડ અથ્વા ચોપડ ॥ દૂબલ અથ્વા માતૂ ૮. કોए એ સાચુ બોલવુ ન જાંણિ તેહનિ છત તથા કેવલ જ્ઞાન નહી પાંમિ ए જાંણવું ॥ ૯. જે નિઆસ્ત ફરજની ન કરિ તેનિ મોટપણુ નહી કરી જાંણીઇ તેનુ જાંણપણુ પણ નહી જાંણીઇ ॥ ૧૦. ए નશ્ચિ કરી જ્ઞાંન જાંણવું કોઇનિ જે ત્રન પ્રકાર કરી જાંણવું ॥ ૧૧. જે કેટલાએક વિચાર કરી જ્ઞાંન કરિ અથ્વા દેખી જ્ઞાન કરિ અથ્વા એવૂ ઘટિ સંજોગ હુઇ ઇણિ પ્રકારિ ॥

૧૨. જે અનુમાંન સંખ્યેનિ કહીઇ કિમ જે एક છિ કિ બિ છિ કિ ત્રન છિ અથ્વા ચાર છિ ॥ ૧૩. જે કારણ છિ મર્જાદનુ તે સંદેહ અનુમાન કરી કહી ન સકીઇ ॥ ૧૪. જે હવૂ અથ્વા હોસિ અથ્વા હુઇ છિ અથ્વા બિ ભાગ અથ્વા પાંચ ભાગ કરી કાલનૂઇ ન કરી સુવુ અથ્વા જમવૂ અથ્વા ત્રન પ્રકાર પ્રસખ્ય બોલિઆછિ ॥

૧૫. દેખીતુ તથા જાણપણિ કરી જે પ્રગટ દેખીઇ છિ જે અપ્રગટનિ પ્રગટ કરી માંનિ ॥ ૧૬. દેખીતુ પદારથ અથ્વા અંણદેખીતુ પદારથ છતું અથવા અણછતુ સંભભાગ પાંમિ એ સંઘલુ પ્રકાર બુધી કરી દેખીઇ ॥ ૧૭. પુરૂ જે ઇપમાંન સબદ હીન પદ તે હીણપણે કરી વિચાઇ ॥ ૧૮. પુરૂ ઊપમાંન एનિ કહીઇ જિમ પારસી મનખ તથા બીજા નગરનાં ॥ ૧૯. ઇપમાન તેનિ કહીઇ જે ઊજલુ પનીર તથા ઇંડ પંખેરૂનુ હુઇ ॥ ૨૦. ઇપમાંનનુ વિભાગ એ જે

પનીર તથા છુહે ઊજલી ॥ ૨૧. જે એ મર્જાદ ઊપમાંનની જિમ પનીર છુહે ઐકલુ ઊજલુ તેનિ ઊજલાની ઊપમા ન દીઇ ॥ ૨૨. ઊજલુ ઈઇ બીજૂ જે કાંઈ ઊજલુ ખાઈઇ તેનિ કહીઇ ॥ ૨૩. ઇમ છિ જે ઉપમાંન ઉપમાંન થકી અધક તથા ઉપમાંનનિ વિભાગથી અધક બોલુ છિ ॥ ૨૪. તે જે પુરૂ ઉપમાંન અધક તે થકી નહી બોલાઇ ॥ ૨૫. જે પુરૂ તે થકી પુરૂ અધક નહી હુઇ ॥

૨૬. ઐતલા માઠિ પ્રકારિ કરી પુહુલુ ઘણુ કિ લાબુ ઘણુ બોલેઇછિ ॥ ૨૭. દીઠ છિ જે કોએનિ ચિત અણદીઠ છિ ઐ જે દેખાડિઊં છિ જે કીધુ છિ તથા ધરેઊ છિ અનિ કોએનિ ચંત ઇમ આવિ જે કીધુ ધરેઊ તે સંદેહ છિ ॥ ૨૮. લખિઊ છિ કોએનિ ચંત એ જે લખિઊ તે કાંઈ પ્રકટ નથી ॥ ૨૯. એ પ્રગટ થઇઊ જે કીધું તેણિ કરનારિ ધરિઊ અનિ ધરિઊ તિણિ લખિઊ અનિ જેણિ લખિઊ તે જે માપહિણુ ॥ ૩૦. જે છિ તે દીઠ અનિ કોએકિ પરગટ અનિ જેણિ દીઠ નહી તેનિ લેખિ અપ્રગટ છિ ॥

૩૧.—......॥ ૩૨. તે જે કોએ ઇમ કહિ જે મિ દીઠ જે માણસ ઐક જે વાઘ ઐક અથવા વાઘ ઐકિ માણસ ઐકનિ મારિઉં ॥ ૩૩. એહવૂ છિ જે ઐ વાતમધ્યે સકિ જે ઘટતુ છિ પણ મર્જાદ પુહચિ તાં લગિ સકવૂ અનૃત્ જે જૂઠ ॥ ૩૪. જુ તે વાત માંણસ કહિ સાચી છિ રૂડાં કરણીનાં બોલ જે ગુરનાં વખાંણ તે મધ્યે સાચૂ છિ તે સાચૂ મર્જાદ લગિ ॥ ૩૫. જુ માંણસ ઇમ કહિ જે જૂઠા તથા ભૂડી કીરતનાં ધણી અનિ ગુરનાં વચન વીનાં તેનુ જે વખાંણ કરિ તે મર્જાદ લગિ જૂઠ અનિ અસત છિ ॥

૩૬. તેણિ પ્રકારિ જે તે માંટિ બાહિર તથા મધ્યે સીમ લગિ હીણ માપ ન હુઇ નહી ઘટિ ન કરિ ॥ ૩૭. જિમ કોએક કહિ જે પૃથ્વી ઢાકી છિ છેહ લગિ જે મધ્યે ઈઇ છિ તે સંતાપી સકિ છિ ॥ ૩૮. અથવા હાથી સુઇનાં નાંકા માહિ પિસી સકિ ॥ ૩૯. ઐ કિમ ઐક નહી મોટુ હુઇ અનિ નહી નાંનું ॥ ૪૦. અથવા રતંન્ કિમ જેનુ મુલ નહી હુઇ ॥ ૪૧. જે સંગ્રાંમ યુધ્ય મધ્યે જેને અવધ નહી ॥ ૪૨. તથા સાચુ છિ કિંચિત્ જે કાલ પણ નહી અનિ સ્થાનક પણ નહી ॥ ૪૩. અથવા સ્થાનવત અનિ મર્જાદપણ નહી ॥ ૪૪. તથા હલવૂ જેતલે કયા આકાશે ॥ ૪૫. તથા પછિ જે એતદનુરૂપાત્ બોલ્યૂ છિ ચિતયુ છિ કુડ સતં જૂઠ નાધિકરોતિ ॥

૪૬. અનેરા સાચિ આદેષ્ટ એજદ ભાજવૂ તે માટિ જે રૂપ જગાડવૂ પરાઇડ સાખિ કરી તથા ભાજનિ કરી તથા દૃષ્ટાંતિ કરી તે જાણવૂ ॥ ૪૭. પૃથમ દીઠ બુધિ કરી એહવૂ દીઠ જે પૃગટ કરી દીઠ તથા કીધૂ રચના ઘણાં પ્રકારિ ભાજવિ વર્યનિ કરી કોએનિ ચંત કીધૂ હુઇ પૃથ્વી મધ્યે માંણસ જેનિ......હથીઆર તેનિ કિમ છિ જે સરીર તથા જીવ સાથિ સમંધ ધરિ છિ ઇણિ પ્રકારિ રચના કીધી છે ॥ ૪૮. ઇમ છિ જે આતશ તથા પાંણી તથા વાઇ તથા પૃથ્વી ॥ ૪૯. જે ભાંજવૂ ભાંજનાર પોતાનિ કે જે પ્રવરત્યા એવં હૂઆ તથા પ્રકાસતા છિ ॥ ૫૦. જે આતશ પોતાનિ રૂપિ કરી પ્રકાશયુ છિ જે કાંમ એહવૂ જે સરવ કાંમ જે પાંણી તથા વાઇ તથા પૃથ્વી થકી નહી થાઇ ન પરચરિ ॥ ૫૧. ઐહ પાંણી પોતાનિ રૂપિ કરી તેનું કાંમ એહવૂ જે વાઇ તથા આતશ તથા પૃથ્વીઇ કરી નહી થાઇ ॥ ૫૨. ઐ વાઇ ઐહવૂ કાંમ વાઇનૂ છિ જે અગ્નિ તથા પાણી તથા પૃથ્વીથી ન હુઇ ॥ ૫૩. એહ પૃથ્વીનાં કાંમ એહવાં જે બીજા પ્રચેરિ ન સકિ ॥ ૫૪. કિમ જે ભાંજવૂ અનિ ભાજવૂ તે નહી પાતાનિ કાંમિ જિમ કહિઊ છિ ॥ ૫૫. ઐતલા માંઠિ જે રૂપિ કરી રચના કીધી પ્રકાસી છેહ લગિ વીવેકિ કરી......॥ ૫૬.—......॥

૫૭. કૌ એહવૂ મુનસ તથા બીજી સરજત દાદારની જે જણીઇ માઇથી એ સરવ સમધ ધરિછિ ॥ ૫૮. જે આં રચના કીધી જે છિ તે...તથા માસ તથા નસ તથા ચાંબડી ઍકે એ કસુ સમધ ધરિ ॥ ૫૯. જિમ આંખ જે ઘણાં પ્રકાર છિ તે જૂજૂઆં નાંમ તથા જૂજૂઆં કાંમનિ કીધિ સરજી છિ ॥ એક તે બીજાનિ જોવાનિ ઍકકુ મિલ દેખીતુ છિ ॥ ૬૦. એહવૂ પ્રકાશિઇ છિ જે રૂપ સરીર મધ્યે છિ તે એહવાં છિ ॥ ૬૧. જિમ...તથા કાલજૂ તથા બુકુ તથા ફેફસુ તથા પીતુ તે ઍ સવાય હથીઆર જે છિ એકક રૂડાં કાંમનિ કીધિ પ્રગટ છિ ॥ ૬૨. સામુ પ્રતીવાદ રાખવાનિ રૂપનિ કીધે પ્રકાસીઇ છિ જે આંપણ પગ પોતાનાં કાંમનિ ॥

૬૩. ઇમ જે આંખ તથા કાંન તથા નાંખ તથા જીભ તથા મુખ તથા દાંત તથા હાથ તથા પગ તથા બીજાં હથીઆર બાહેર જે ઍકકનિ રૂડિ કાંમિ તથા રૂપિ કરિ ॥ ૬૪. દેખીતૂ છિ તથા પ્રગટ છિ ઍ જે એકક સરીરે અક્ષપ કીધુ છિ તે જે બીજૂ તે નરૂપ છિ તે અર્થ નહી થાઇ નહી તે થકી કાંઈ ઉપગાર થાઇ ॥ એ જાંણવૂ ॥ ૬૫. જે છિ એકલૂ એ રચીઊ છિ એક સરીરિ જોવૂ જે યથા માહાજ્ઞાનીઇ છેહ લગિ સરજેઊ છિ સહી ॥

૬૬.—......॥ ૬૭.—॥ ૬૮.—॥ ૬૯.—॥ ૭૦.—૭૧.—॥ ૭૨.—॥ ૭૩.—......॥ ૭૪. તથા ઊજલૂ કીકીમા ઠામ વિરચનં તેણિ હેતિ કરી સરજિઊં જે આંખ મધ્યે ધૂલ પાંશર વાઇ કરી નહી પિસિ તે માંહિ સરજિઊ છિ ॥ ૭૫. તે ગોલુ આંખ મધ્યે ફરિછિ ॥ તે જાંણવૂ ॥ ૭૬.—......॥ ૭૭. એ જે રગ કાંન મધ્યે વાંકુ વહે છિ તે એતલા માંટિ સરયુ ॥ ૭૮. જે ધૂલ ઊડતીથી તે તથા નાહનાં ખરવસ્તર સામાં પિસી નહી સકિ ॥ ૭૯. તથા પોતાનિ પ્રસેવિ કરી મિલ કાંનનુ તે વીખ છિ જિમ ખરવસ્તર નહી પિસિ ॥

૮૦. જિમ હથીઆર જીવનિ તથા આત્માનિ જુઇ ॥ ૮૧. જિમ સુઘવુ તથા સાભલવૂ તથા દેખવૂ તથા ખાવૂ તથા ડીલિ લગાડવૂ તે જાંણવૂ જીવમતાં ॥ ૮૨. ઍ જે બુધી સઘલી પ્રકારિ વડી છિ વિચારિ તથા વીવેક કરિ ॥ ૮૩. ડાપણ કરી જોવૂ દેખવૂ ॥ ૮૪.—......૮૫. ભંડાર ફેલનુ તે રાખણહાર ॥ ૮૬. જીવ જે છિ તે દેખનાર આતમાનુ ॥ ૮૭. વધારિ પોતાનાં રૂપનિ ધરિ સરીરના ॥ ૮૮ તથા...॥ ૮૯. બીજાં જે અણદેખઈતાં છિ સરીર મધ્યે જેનિ જૂજવૂ જૂજવૂ કાંમ પાતાના કાંમ તેનિ પ્રકારિ સરજ્યાં છિ ॥ ૯૦. તથા રૂડાં કાંમ જિમ પ્રકાસીઇ રૂપ છિ તે પોતા કાંમિ કાજિ સંપુરૂ ભરેઊ છિ ॥ તે જાંણવૂ ॥ ૯૧.—......॥

૯૨. તથા વીસ્તાર જૂજૂઆ જૂજૂઆ દીન મધ્યે કીધા જે ગ્રંથ મધ્યે આગલ તથા છિહે લગિ જાંણી તે દીનનાં જાંણનાહર જે આગલથી ચાલનાર ॥ ૯૩. જેહનિ કાંમ જે મોટાં દીન માજદઈઆસની પ્રથમ જે જ્ઞાની હુઆ તેનાં જે વચન તે પુઠે જાંણવાં ॥ ૯૪. તેણાંઇ મોટિ દષ્ટાંત કરી લખુ છિ તે પ્રીછવૂ ॥ ૯૫. જે મોટું તથા શાચુ છિ તે દીન અધીક કરી જાંણવી ॥

[૬]

૧. પછિ તેહના ચંત મધ્યે વીરોધનિ નાસત પમાડિ ઈઆજદનુ બોલ્યુ છિ ॥ ૨. જે કૌણના... ॥ ૩.—......॥ ૪.—॥ ૫. —॥ ૬. જે ઍ પૃથ્વી જે ઘણાં પ્રકારિ કરી પ્રવરતી છિ અને રચના કીધી છિ જે સરીરનાં હથીઆર તે એક એક મધ્યે યુદ્ધ છિ તે ઍક બીજાસુ ભલિઊછિ તથા ઍક બીજાનુ છેહ નહી તેનાં મૂલથી પદ ગણિ છિ ॥ ૭. ઍ છિ જે નહી પુન્યનુ પસાઇ તથા પાપનુ નચર નહી નહી બેહેસ્ત તથા દોજખ પ્રગટ કરવૂ તે પુન્ય તથા પાપ તે કિમ છિ ॥ ૮. ઇમ છિ જે કિમ એકલી પૃથ્વી છિ સ્વર્ગમાં ચારુ નથી ॥

૯. જે મિ ઊપર લખિઊછિ ને જ્ઞાનિ કરી લખિઊછિ ॥ ૧૦. જે મિ કીધૂ તે ઊતાવલૂ કીધૂ......॥ ૧૧. સરવ મિ કીધૂ કિમ જે વાગુ કીધૂ હતુ તે નહી સકીઇ તે ઇમ ॥

૧૨. તથા એ પૃથ્વી સામી ભેટિછિ તે પ્રાણ બેહૂનિ વિરભાવિ ॥ ૧૩. ઐવાં ઘણાં સમર્થ જૂજૂઆં રૂપ જૂજૂઆં વર્ણ જૂજૂઆં ગંધ જૂજૂઆં ચહિન જૂજૂઈ જાત ઐવા રચિઆ વિવેક્ત કીધાછિ જેમ મિ ઊપર સરીર બોલિઊ છિ તિમ લખિઊ છે તે જાંણવૂ ॥ ૧૪. જે ઐવા ઘણાં કોએકનિ ચંત જે છિ જે મેદ માસ તથા નસ તથા ચાંબડી તથાં લોહી તથા વાઇ તથા રસ તથા નિષ્કાચ તથા હાથ તથા પગ તથા માંથુ તથા પેટ તથા બીજુ સર્વ સરીર મધ્યે તથા બાહેર રચીઊ તથા કીધૂ છિ ॥ ૧૫. મધ્યે બિ થાંભ જે ઘણાં પ્રકાર જૂજૂઆં રતંન્ જૂજૂઆં પ્રાંણ સદૈવ ન કરિ ભૂડા છે તેનિ ॥ ૧૬. અથવા વણ કીધૂ હુઇ નહી સકિ તેહ નિશ્ચલ ॥

૧૭. તથા સર્વ પ્રકારિ અનેરી સરજત વનસપતી ઝાડ તથા પાણી તથા આતશ તથા ધરતી તથા વાઇ એ સઘલા પ્રવૃતિ નહી જે પોતાનૂ કામ નહી પરવરીઆ છિ ॥ ૧૮. કિમ તે પરચરિ તથા ઘરિ તથા કરિછિ ॥ ૧૯. તથા તે વચાર જેહનાં પ્રવરત પ્રવર્તી વાંણી તે વાંણી તથા જે વેલા તે વેલા ચાલતી અથ્વા અણચાલતી જિમ કાંમ તે રચેઊછિ તથા કીધુ છિ ॥ ૨૦. ઇમ જે ચાલતાં જિમ વરસ તથા મહીનાં તથાં દિન તથા વેલાનાં મુહુરતનાં ચેહેન તે પૂરતાં ચકર છિ તથા તારા સરજિઆ તથા ખુર્શેદ તથા માહા નીરમલતા સરજિઆ સોભતા પરાઇ ખાતર રૂપ તેનુ ફરિછિ ॥ ૨૧. એ છિ જે દીઠૂ તે સઘલાં રૂપ ફરતાં જે રૂપ છિ પુરખ જે નૈખાત રૂપ ચંચલત રૂપ છિ ॥

૨૨. પછિ તે માંટિ વિભેદ તથા જૂજૂઆ પૃવર્ત્ત જે પ્રથ્વી મધે ॥ ૨૩. જે છિ વેલા વેલા કાલેન કાલેન નહી સકિ પછિ જાંણવૂ જે એ પૃથ્વી વણ પ્રવર્તિ ચાલતી કીધી ॥ ૨૪. જિમ કિમ જુ ચાલતી નહી હોત તુ સ્વાંમી જે નર્વાણનુ જાંણનાર કાંમનુ કરનાર અતઘણિ પ્રાણિ કરી આકાશ કીધુ તિમ તિણિ પૃથ્વી મધ્યે વૃધ જણવૂ મરવૂ તે ઇમ છિ દેખીતૂ જે સઘલાં માંણસનિ તથા ગાઇ પસુ તથા સંઘલાં રૂપ તથા ઝાડ જે જુઆંન તે ઘરડૂ જે ઘરડૂ તેનૂ મુહુતનુ સમાગમનુ રૂપ ॥ ૨૫. ઇમ જે ઘડપણ જુઆંન પછિ મરવૂ જીવવૂ પછિ વલી જીવતાં તે ગત કહૂ નહી સકીઇ ॥ ૨૬. નહી એમિ પૂનિ કિવાઇ તૂ પતર્ગાર ॥ ૨૭. જે પસાએ પુન્યનિ કરી નઘર પાપનુ નાસ્ત પાંમિ ॥ ૨૮. નહી રૂપ સઘલી શૃષ્ટે દેખવૂ સ્વામી મહાજ્ઞાની વીનાસનુ કરનાર જે વિરીભાવ છિ તે વીનાસ કરિ...॥

૨૯. ઇમ છિ જે કોએનિ વાહલુ હુઇ અનિ નીરધન હુઇ પણ તે મીત્ર રૂડુ અનિ પાંમીતુ વિરી ભુડુ ॥ ૩૦. જે તે રૂડૂ તેનિ કરવૂ તથા રક્ષાનુ કરનારૂ ॥ ૩૧.—॥ ૩૨.—॥ ૩૩. એ રૂપે કરી શઘલી ભુખ તથા તરશ છિ ॥ ૩૪. પછિ સર્વ કો દૂખ તથા......જે આસ કરિ છિ તેનિ ઊચૂ ભારી કરી જુઇ છિ પછિ માંણસનિ તથા બીજાં સાવજ પંખેરૂ તથા ચુપદ પ્રગટ ॥

૩૫.—॥ ૩૬. જે કોએનિ ચિંત ઐકિ સુત્ર ધરિઊ નહી ॥ ૩૭. કિમ જે સરવ કડવૂ છિ ॥ ૩૮. જે કોએ એમ બોલિ જે મધ કડવૂ મધ તે મીઠૂ કડવૂ તે પણ મીઠૂ બેહૂ સરિખાં છિ ॥ ૩૯. કિમ કડવૂ તે થકી પીતનુ પ્રકોપ થાઇ મીઠા થકી કાંઈ બીજુ ॥ ૪૦. ધાંનનુ સવાદ ધાંનનુ અસવાદ. બેહુ સરખુ જાંણવૂ ॥ ૪૧. કિમ જે સવાદ તે ભૂખેઆનિ અનિ નહી—સવાદ ધરાઇઆનિ ૪૨.—॥ ૪૩. તે ઇમ કહિછિ પછિ ઊતર એ જે તેનિ પ્રલાપં પ્રતી થોડુ થાઇ ॥ ૪૪. કિમ જે બોલિછિ ડાહિઆ છિ તે ॥ ૪૫. જે ઇમ વાકય તમારા જુ રૂડી વસ્ત ઊપર કડવી મેહલીઇ તુ પછિ સંગલૂ કડવૂ થાઇ તેહનુ તોલવૂ નહી થાઇ ॥ ૪૬. ઊપર ઘણૂ તે મધે બોલિઊ છિ ૪૭. અમારિ રદેય જે ઘણુ જ્ઞાન જે અનુરૂપ છિ જ્ઞાન તહ્મનિ જિવંત હુ ॥ ૪૮. જે થકી દીન તમનિ ઘણી કરી દેખુ ॥

[૭]

૧. પછિ ઉપર...સતાયાં...સંવાદિ ભાજવાનુ રતન છિ તેન દેખીઇ ॥ ૨. જે એ નીરવાંણુ જાંણુવાનિ રચના કીધી રૂપત્વાત્ પ્રકાસવૂ કોઇનિ ચંત પદાર્થનાં રૂડી વસ્ત......॥ ૩. તેણિ નીરવાંણુનિ જાંણી સરવ રચનાં કીધી તે ભાંજવાનિ ભાંજવા પોતિ ભાજવૂ અનિ ભાજવાનુ કામ રૂપ જે પ્રકાસયત પ્રગટ ॥ ૪. તિણિ નીરવાણુનિ જાંણુનારિ કાંમ દેખી હને તથા અરથનિ કારણિ કરી ॥ ૫. જે નર્વાનુ જાંણુનાર તે સર્વ કાંમ કરિ તે અર્થનાં કરિ સંયુજતે ભવિતું ॥ ૬. પ્રથમ અર્થનિ કારણિ કીધૂ છિ પછિ પણ કાંમ ॥

૭. જે ઘણાં પ્રકારિ તેણિ કીધૂ પ્રગટ જે તેહનાં કામ જે રચના કીધી ॥ ૮. જે કાંમ તેણિ કીધાં તે બિ પ્રકારિ હૂઆં ॥ ૯. અથ્વા કાંમ ઘણાં પ્રકારનાં જે કાંમ છિ ॥ ૧૦. અથવા રૂપ છિ તે એક પ્રકાર જે છિ જેવૂ રૂપ છિ ॥ ૧૧. જે ઘણાં પ્રકાર કીધા તે સ્વામીઇ પ્રગટ કીધા કર્મ કાંમ રચીઆં ॥ ૧૨. તેહનાં કામ રચીઆં છિ તે ભાગી સીમ ॥ ૧૩. જેનાં કાંમ પ્રાણે મૂલાસ્પદસ્ય રૂચીતસ્ય ॥

૧૪. અર્થ કારણાંચ કર્મ આગલુ રૂચીતાત્ ॥ ૧૫. જે જાં લગિ અર્થઃ રૂચીતસ્ય કર્મ ન પ્રાપ્નોતિ રૂચીતં ન હુઇ ॥ ૧૬. જે અર્થનિ કામિ કરવૂ હુઇ જેહનિ તે કાંમ રચવાં છિ તે સાહમુ વીરોધીયતિ ॥ ૧૭. વાંછ્યા કોઇકનિ મોટૂ કારણુ થકી હુઇ ॥ ૧૮. તથા કારણુ વાંછ્યાનિ કાંમે કોઇકને જીવ પોતાનિ નહી ઉતમ રૂપ ॥ ૧૯. જે વાભેદ પાંમવું કારણુ હુઇ ॥ ૨૦ જે અર્થ દેખીઇ તે અર્થ કરીઇ નર્વાણુ જાંણુવૂ ॥ ૨૧. અર્થ કારણુ કિમ કારણુ......॥

૨૨.—॥ ૨૩. જે કીધૂ તિ રૂપ તારિ કરી પ્રથ્વી પ્રગટ કીધી રૂપતાચ ॥ [૨૪.—॥] ૨૫. તથા અર્થ કાંમનિ કીધિ કીધી પ્રગટ સાચિ વીરોધયતુ યો વિભેદાત્ ॥

[૮]

૧. બીજૂ ઊપર સાચૂં સમવાદી ભાજવૂં મૂલથી દેખીઇ ॥ ૨. એ જે તે રૂડૂ તથા પાડવૂ પ્રથ્વી મધ્યે પ્રગટ છિ ॥ ૩. નાંમસૂ છિ જે રૂડૂ કીધૂં પોતાની સીમ લગિ ॥ ૪. ઇમ જિમ ઊજવાલૂ અનિ અંધારૂ ॥ ૫. રૂડૂ જ્ઞાન તથા ભૂડૂ જ્ઞાન ॥ ૬. રૂડૂ સોરમ તથા ભૂડી ગંધ ॥ ૭. જીવવૂ તથા મરવૂ ॥ ૮. માંદ તથા નરાઈ ॥ ૯.—૧૦.—॥ ૧૧. ઊપર પ્રતિદ્વંદ્વના કરનાર તે નશ્ચલ દેખીઇછિ સંઘલિ નગરિ તથા ભૂમી તથા સઘલિ કાલિ ॥ ૧૨. એ જે અણદેખનાર કિમ હે નગર તથા ભૂમી નહી હૂતી અનિ હોસિ કોએ કાલિ ॥ ૧૩.—॥ ૧૪. નહી કોએ થાંનક તથા કાલે ન સક્યતે વકતું જે રૂડૂ તથા પાડવૂ પોતિ જિમ છિ તિમ તાં લગિ હુઇ છિ ॥

૧૫. એવા બીજા સંવાદી જે તિહિનાં જૂજૂઆં કાંમ જૂજૂઈ જાત તથા જૂજૂઆં રૂપ ॥ ૧૬. ઇમ જૂજૂઆં જે એક રતંનસુ બીજુ સાંમુ એ ઇમ જિમ નર તથા નારી છિ ॥ ૧૭. જિમ ગંધ તથા સ્વાદ વરણ ખુર્શેદ માહ શતારા જે જૂજૂઆ...—॥ ૧૮. રૂડૂ તથા પાડવૂ ઊજવાલુ તથા અંધારૂ વલી બીજાં જૂજૂઆં રતન તેનાં જૂજૂઆં તથા અણજૂજૂઆં કાંમ...॥ ૧૯. વેગલૂ રૂપ તે વીરોધ જેનિ એક એક મધ્યે પ્રગટ છે ॥ ૨૦. ઇમ જે રૂડૂ તથા પાડવૂ ॥ ૨૧. જુ કભી ઊજવાલું પાંમીઇ તુ અંધારૂ તજીઇ ॥ ૨૨. ઇમ છિ બીજા સંવાદનાં કરનાર કો એક વેગલુ તથા વિરોધી એક એક મધ્યે જૂજૂઆં રૂપ તેણિ દેતિ ॥ ૨૩. જિમ પૃથ્વી મધ્યે સમવાદી વીરોધરૂપીઊ સવસ્તનિ અન્યો અન્ય પ્રગટ ॥

૨૪. જે પૃથ્વીનાં ફલને સ્વર્ગ લોકી તે પરલોકનાં મુલ ॥ ૨૫. જે ફલ પાંમીઇ તે મુલ થકી ॥ ૨૬. સરવ પ્રકારેણુ સંજાતં સાક્ષ સ્વામી જાંણપણાં મધ્યે નર્મ્મલતર છિ ॥ ૨૭. પૃથ્વીનાં

ફલ છિ તે સ્વર્ગનાં મુલ છિ પ્રગટ છિ ॥ ૨૮. જે સર્વ દેખીઇ છિ તથા લાગિ છિ રૂડી વસ્ત થકી અપ્રગટ તે પ્રગટ કીધા તે વગત કરી પ્રગટ કીધા ॥ ૨૯. જિમ માંણસ તથા બીજી સરજત દીઠી છિ તથા લાગી છિ જે સ્વર્ગી લોક તે અણદીઠી અણલાગી છે, હુઈ છે પ્રગટ થાઇ છિ ઇણીપિરિ ॥ ૩૦. ઇણિ પ્રકારિ સરીર આરસી મધ્યે લાધૂ પુહુલ પીડા પોતાનિ ૩૧. સરીર માંણુસનાં તથા બીજી સરજનાં પ્રગટ બીજ મધ્યે જે ધરિછિ અપ્રગટ અદરશ હુઇ ॥ ૩૨. પોતિ તે બીજ બાપનાં મધ્યે ચાંબડી મધ્યે પિદા થઆ દીઠા લાગા તથા પાંમેઆં ॥ ૩૩. ઐ જાંણવૂ જે અનુમાન નહીં સકિ તે ઊપર જાણવૂજ જે પૃથ્વી દીઠી લાગી જે સ્વર્ગી લોક તે અણદીઠ અણલાગી તે દીધી હુઇ છે ॥ ૩૪. સર્વ પ્રકારિ જે જોવૂ લાગવૂ તે અણજોવે અણલાગવિથી પોતિ સ્વર્ગ લોકનિ હોવાનુ સંસ નહી નિશ્ચિ ॥

૩૫. જે મિ દીઠું જે પૃથ્વીનાં લોકસુ સંવાદ રતંન્ તથા...વીરોધ ઐક બીજાસું......॥ ૩૬. જે મુલ છિ તે પ્રથ્વી ॥ ઐહીલોક છિ ॥ ૩૭. તે પ્રથ્વીનાં લોક દ્રવ્યનાં ફલ સર્વ પ્રકારિ હુઆં સંદેહ નહી ॥ ૩૮. ઇમ તે જે સંવાઢ રૂપ તે પ્રગટ છિ ॥ ૩૯. બીજુ હુ ઊપર અણદીઠું અર્થનિ કામિ નીરવાંણ કાંમ દાદારનાં ॥ ૪૦. જિણિ દીધી સરજત દેખીતી છિ ॥ સાચિ...॥ ૪૧. જે પ્રગટ કાંમથી કાંમ કીધૂ બિબિ પ્રકારિ કાંમ અથવા રૂપ ॥ ૪૨. તે જે કાંમ છિ તે ત્રન પ્રકાર ॥ ૪૩. બિ ઐ જે ડાહિઆ તથા જોતકી ॥ ૪૪. અથવા...પોતાનાં કરણીથી લાભ તથા રૂડ હુઇ ॥ ૪૫. અથવા...તે વરાઇ ધરવૂ નહી હાંણ અન્યા જે ભેદિ છિ ॥ ૪૬. ઇમ ઐક જે ભૂડા જાંણપણનાં ધણી તે અજાંણ ॥ ૪૭. તે જેહવા ગિહિલા તેથી કાંઈ અર્થ ન હુઇ ॥ ૪૮. જે સ્વામી નીર્વાણનુ જાંણનાહર સર્વ વગતનુ કર્નાર ॥

૪૯. પોતિ જે સંપૂરૂ સંપંજ તેહ ઐહવૂ જે નહી...અનિ લાસ વાધવા કીધિ વીભેદ ઇયેખ ॥ ૫૦. પછિ સકિ તે જાંણવૂ જે અર્થનિ કારણિ જે ए કાંમ છે જે તેહનુ ઐક પ્રકાર છિ તે જાંણવૂ ૫૧. હાંણ છિ તે ए થકી જે સંવાદી તથા વીરોધી તથા વીભેદ एતલા કાંમ મધ્યે સકતું હુઈ આખડવૂ તે વીનાં બીજુ અર્થ નહી તથા ઉતમ શરજત દીધી સ્વામીઇ ॥ ૫૨. ઇમ છિ જે તે સ્વાંમી નીર્વાણ જાંણી રૂડાં કાંમ ॥ ૫૩. તેહનાં કાંમ સઘલાં રૂડાં છિ ॥ ૫૪. તે દીધૂ શ્રષ્ટીનું અનુરૂપ પોતાનિ કાંમિ ॥ ૫૫. સંપૂરૂં પરવરત કાંમ તે ઉત્તમ કામ છિ તેનુ નીર્વાણ જાંણવૂ તે અલગુ નથી કરવું તે ભુડાં છિ તેને...॥ ૫૬. કિમ જાં લગિ ભુડાનિ હીણ કરી જાંણિઉ તે ઉત્તમ કાંમ સંપૂરૂ જાંણિઊ ॥ ૫૭. ઐ જે સ્વામીનિ નર્વાણ જાંણિ જે ઉત્તમનું દેનાર તથા પાલનાર તથા રાખણહાર ભુડા મારગ જાતાં રાખનાહર તથા પાપ કર્ત્તાનિ ઉપાઇ કરી વારિ ए વાતુ કેતલીएકનિ સીખ દીઇ તે પરગટ છિ ॥ ૫૮. ए વિગત રૂપ કરી તે બલિ કરી સરીરનિ જે પીડા તથા મંદવાડ નહી કરિ બાહિર રાખિ ॥ ૫૯. જે ઉત્તમનાં સરીરનિ રાખિ ॥ ૬૦. પ્રગટ થાઇ છિ જે સરીરનિ પાંમિ આખડવૂ તે પરૂ રાખવૂ પાચવૂ તથા વીકાશવૂ છિ તે જીવમતાંનિ કીધિ વનસપતી તથા ધાન્યાનાંચ પ્રાણિ કરી ધરવૂ પ્રતીપાલવૂ રૂપ જે છિ સરવ કાંમ જે દીનનાં જે છિ વૃધી કહિવૂ ॥ ૬૧. ઐ ચારે પ્રાણ જે છે તે પ્રાંણ અતમોટ્ ધરિ છિ......॥ ૬૨. જેહનિ સર્વ પ્રકારિ દાદાર નીર્વાણનુ જાંણનાહાર સઘલિ કાંમિ પ્રમાંણી છિ તે પ્રાણિ કરી પરૂં રાખિ પીડા તથા માંદ છિ તે સામસામૃઆ જાતે જે પ્રતિપક્ષ્યાત જે ગહિલાં કાંમ કરવા તથા અન્યાનાં કાંમ ॥ ૬૩. પછિ તે પ્રાંણ તે સખાઈઆ છિ તે પ્રગટ જે રૂડા કાંમનુ ધણી દાદાર હોરમજ સ્વામી મહાજ્ઞાની છિ ॥

૬૪. ઐ જે દૂખ તથા મરવૂ છિ શરીરનિ કીધિ જૂઠું કીધૂ નહી દાદાર રૂડાં કાંમ સરીરનિ રાખનાર તથા પાલવા કીધિ ॥ ૬૫. ए પ્રગટ છિ જે एતલા માઠિ જે દાદાર નીર્વા-

ણજ્ઞાની નહી વીખાદ કામનિ પસેમાન્ કરિ ॥ ૬૬. નહી વણસાવિ તથા વીનાસ નહી કરિ પોતાની શ્રૃષ્ટનિ ॥ ૬૭. જે નર્વાણજાંણી સર્વજ્ઞાનીચ ॥ ૬૮. ઇમ જે દૂખનુ ઊતાપુ જે પોતાનિ કામિ પૂઠિ તે કાંમ જાંણીઇ છે બુધ અનીર્વાણજાંણપણિ કરી જોવૂ એવૂ બોલ્યુ છિ ॥ ૬૯. કિમ જે ડાહિઆ થકી તથા પઢનારથી કરણી તે નરાશ નહી હુઇ એ જાંણવૂ ॥ ૭૦. સર્વ પ્રકારિ અજાંણથી તથા ભુડી બુધ્યથી જે નર્વાણ નહિ દેખિ તેનુ કાંમ સઘલૂ ગિહિલૂ નસ્વાદૂ કારણ છિ ॥

૭૧. તે જે નિર્વાણનુ જાંણનાર બીજૂ અલગૂ કરવૂ તે ગહિલાં કાંમ જે ન જાંણિ પોતાની શ્રૃષ્ટ છેહ લગિ જાંણી વીવેકી કરી કર્મ પોતાનાં દેખે છિ ॥ ૭૨. ઇમ છિ જે ગહિલાનાં કર્ણી ગુથવુ તથા ભાંજવૂ જે પૃથ્વી મધ્યે લખિઊ છિ ॥ ૭૩. એહવૂ પ્રગટ પ્રસધ્ય જે ચંચલ જીવત રતંન્ તે મધ્યે તે સીમાવના વાલૂ એ નહી સકિ નશ્ચલ પછિ ધરવૂ એકઠૂ કરવૂ તે વીરોધ થકી નર્ભેદ્ થાઇ ॥ ૭૪. જે ભાંજવૂ તથા રાખવૂ તથા ધરવૂ નહી કરી સકિ ॥ ૭૫. મધ્યે ભાંજવૂ તથા આભડવૂ ચહિવૂ દૂખનિ માજનિ માઠૂ નધઇ [નઘરૂ] એ ઇપાઇ ॥ ૭૬. કિમ જાં લગિ સંપૂરૂ... દૂખ સંપૂર્ણ વીગત છિ તેની ભુડી બુધી કરનાર ન હુઇ તાં લગિ પ્રવર્ત્તને વરૂઆ તથા જૂઠાનાં બોલનાર મંનમાં ॥ ૭૭. સંપૂર્ણ સક્તિઃ સઘલી સકતનુ ધણી દુખનુ ટાલનાર ॥ ૭૮. ઇમ સંપૂર્ણ દ્રવ્ય ધરિ તથા દૂખ મધ્યે સંઘલી સકત નીર્વાણનુ જાંણનાર દાતા સ્વામી અક્ષયવંત......॥ ૭૯. સાચિ ભલી શ્રૃષ્ટ એતલામાંઠિ નૃભય તથા અમર દૂખહીન હુઇ ॥ ૮૦. સંઘલી વીવેકિ કરી તથા નીર્વાણ ડાપણ કરી તથા ઇપાઇ કરી દેખવૂ તે શંઘલી પ્રકારિ દાદાર ઇતમ છિ ॥

૮૧. તથા જે આંખિ દ્રવ્ય લેવાનિ સમર્થ તે પ્રગટ છિ જૂજૂઇ પ્રકાર ॥ ૮૨. અનિ ભાંજવાનાં બિ પ્રકાર છિ જિમ ઊપર કહેઊ છે ॥ ૮૩. એક તે જે કાંમ ભાંજવૂ બીજૂ જૂજૂઊ રતંન ॥ ૮૪. ભાંજવાનૂ કાંમ તે જે એક શખાઇત અનિ એક પ્રાણ ॥ ૮૫.—॥ ૮૬. કિઇ સ્થાનક કનિ ન રહેઇ દ્રવ્ય છિ તે પ્રગટ ॥ ૮૭. જુ કોએક એક છિ એક નથી નાંમ ધરિઇ છિ ॥ ૮૮. પછિ જાંણવૂ રૂડી બુધ કરી એક બીજાનિ નાંમ ચહિવૂ તેનુ ॥ ૮૯. અશુભ છિ તે જૂઇ છિ રૂડ છિ તેનુ મુલ સાચુ છિ એ જે એકમપિ નઅર્થય છિ તે બીજૂ છિ ॥ ૯૦. જે એક તે......॥ ૯૧. જે સદા વરોધ તથા એક એક પર ઘાત જે એકક મધ્યે પ્રગટ છિ ॥

૯૨. જુ કોએ બોલિ જે વરોધીઆથી વરોધ ઘણુ છે ॥ ૯૩. જિમ રૂડૂ તથા પાડવૂ તથા ઊજવાલ અનિ અંધારૂ તથા સુગંધ અનિ ભૂડી ગંધ તથા જીવવૂ અનિ મરવૂ નરાઈ મંદવાડ તથા ખુશાલી તથા વિષાદ ॥ ૯૪. બીજાં ઘણાં એહવાં મૂલ દીધાં ઘણાં જે સંક્ષ્યા નથી ઘણાં જાત તે બોલી છિ દૂઈછિ ॥ ૯૫. એ વાતપર ઇમ ઊતર દીધુ ॥ ૯૬. જુ કદાચ વીરોધ ઘણાં નાંમ છિ અનિ ઘણી જાત છિ તે સરવ મધે મોટાં બે નાંમ છિ ॥ ૯૭. એ સઘલા મધે બે નામનાં બીજ તે મોટાં છિ રૂડ તથા ભૂડ ॥ ૯૮. તેહનાં જૂજૂઆં નાંમ તથા જૂજૂઈ જાત અનિ ચિહેન છિ તે મધ્યે બે તે બીજ છિ ॥ ૯૯.—॥ ૧૦૦. નહી હૂતૂ અનિ નહી હોસિ કો એક જે ન રૂડૂ અથવા પાડવૂ એક એક મધે ભલિઊ છિ એ બેહુ ॥ ૧૦૧. જેમાંઠિ પ્રગટ...॥ ઇમ છિ જે રૂડૂ તેથી પાડવૂ અનિ પાડવાથી રૂડૂ કરી ન શકિ ॥

૧૦૩. તેમાંઠિ સકીઇ જે જાણીઇ ॥ ૧૦૪. જે તે કોએક જે રૂડૂ સમપુરૂ પામિ તેહિનિ પાડવૂ થઈ નહી સકિ એ જાણુ જોઈઇ ॥ ૧૦૫. કિમ જે સકિ તે પછિ રૂડૂ ન સંપૂર્ણ ॥ ૧૦૬. જે એક કિચંત જે સંપૂરૂ બોલ્યુ ઊપર કોણકનિ ચંત સ્થાંનં ન હુઇ ॥ ૧૦૭. જે થાંનક પીઆરૂ ન હુઇ પછિ કોએક એતલા માટિ નહી હુઇ ॥ ૧૦૮. જુ એજદ ઇત્તમ તથા જ્ઞાન સંપૂરૂં તે જે અજ્ઞાન છિ તથા ભૂડ છિ એતલામાંઠિ અણછતુ પછિ પ્રગટ થયુ ॥ ૧૦૯. જુ તે એત-

લામાંહિ છતુ થઈ સાક પછિ તે સંપૂરૂ નહી ॥ ૧૧૦. જુ નહી સંપૂરૂ તે ઈજિદનુ સંપૂરૂ ઉત્તમ વખાણ કરવા નહી સકીઈ ॥ ૧૧૧. જુ એજદનુ રૂડ઼ તથા પાડવૂ એતલામાંહિ પ્રભવતિ તુ તે ઉતમપણુ અધુરૂ ॥ ૧૧૨. જુ ઉત્તમપણુ અસંપૂરૂ તથા જાંણપણુ અધુરૂ ॥ ૧૧૩. જુ રૂડ઼ ગ્નાંન અધુરૂ હુઈ એ બુધ તથા ચીતવૂં તથા બુધ્ય સમૃત્ય તથા બીજાં વીગ્નાન હથીઆર અધૂરાં ॥ ૧૧૪. જે તે બુધિ ચૈતન્ય સમૃત્યા અવબોધનેચ અસંપૂરૂ તેહેનિ આરોગપણુ અસંપૂર્ણું ॥ ૧૧૫. જુ તે આરોગપણુ અસંપૂરૂ તે માંદુ કહીઈ હુઈ છિ ॥ ૧૧૬. જિહેનિ માંદુ કહીઈ છિ તેહનુ જીવત છિ તે અસંપૂરૂ કહીઈ ॥

૧૧૭. જુ કોએ ઈમ બોલિ કિમ સદાએ સર્વ દેખુ જે ઐક રતંન્ અનિ માંણસ સર્વ રૂડ઼ સઘલ્ છિ અનિ પાડવૂ કરવૂ એતેભ્ય સદા હુઈ છે ॥ ૧૧૮. જે ઈણિ પ્રકારિ જે માંણસ તે ઐક નહી ન સંપૂરૂ ॥ ૧૧૯. તથા નહી સંપૂરૂ તેહનિ ભલ્ તથા પાડવૂ તેનિ હુઈ છિ જે સંપૂરૂ નહી તે ન રોગ કહાનુ તે માંદૂ કહીઈ ॥ ૧૨૧. ઈણિ પ્રકારિ મરિ ॥ ૧૨૨. ઈણિ હેતિ મૂઢ પણ કલેસ બિ પ્રકારિ ચાલવૂ ઐક રતંન મધ્યે ॥ ૧૨૩. તેહેનિ જેહેનિ બિ પ્રકારિ ચાલવૂં કલેસ તે ઐક રતંન મધે તાંહાં માંદ તથા મૃત્યુ હુઈ પછિ પ્રગટ છિ ॥

૧૨૪. જુ કોએ ઈમ કહિ જે રૂડ઼ તથા પાડવૂ કીધ છિ એ વીનાં કરવૂ નહી ॥ ૧૨૫. પછિ પાછુ ઊતર ઈમ દીધુ ॥ ૧૨૬. જે કરણી પાખિ વનાં કીજીઈ છિ એતુ નહી સકિ જિમ કોએક ચાલ વીનાં રતનાત્ તે રતંન્ નહી ॥ ૧૨૭. એ વીનાં પોતાનિ પોતિ સામૂ આવિ તથા દેખિ પછિ એ પ્રગટ છિ ॥ ૧૨૮. કિમ કોએક પૂરૂસ માણસ ક્રોધ કરિ બહ્મન તેથી દૂર ॥ ૧૨૯. તથા જે બહ્મન સ્છાંનક રાખવા માંગે તેહનિ ક્રોધ વેગલુ જોઈઈ ॥ ૧૩૦. જે મનુશ જૂઠ઼ બોલે સાચુ તે થકી વેગલ્ એ વાત પ્રમાંણ છિ ॥ એ જાંણવૂ ॥ ૧૩૧. તથા કોએ સાચુ બોલિ તે જૂઠ઼ સ્છાંનક નહી ધરિ તે પૂરૂખનિ સાચુ કહીઈ સાચિ પ્રમાંણું ૧૩૨. ઈમ છિ જે માંદુ પુર્ખ હુઈ તેહનિ આરોગ તે નહી ॥ ૧૩૩. તથા કોએક નરૂ હુઈ અનિ માંદુ હૂઓ ॥ ૧૩૪. જિમ જે રતંન્ છિ તે અચંચલ થાઈ સકિ ॥ ૧૩૫. ચંચલપણૂ તે રતંન્ પાખિ ન હુઈ નહી સકિ ॥

૧૩૬. ઐહનિ ઊપર ગ્રંથ પૂરૂ થાઈ તે વાર દેખિ ॥ ૧૩૭. ગહડી સૂખમ પ્રકારિ તથા વિવેક પ્રકારિ હુઈ તે દેખિ સમદ્રષ્ટિ ॥

[૯]

૧. પછિ ઊપર સાચિ પક્ષ કરી સંઘલી વાતની સાક્ષ દીઈ દીન કીધી ગ્રંથ બુધિ કરી કીધુ હવિ તહ્મનિ રૂડં ગ્નાન ઊપજવાનિ શુધ્યં ॥ ૨. જે ઊપરે લખિઊ છિ તે જે...તે સર્વ બીજ વાવિઊ છિ જે હૂ૪રવદ આદરપાદીઆવંદ તિણિ એ ઊપજાવિઊં ॥ ૩. તથા મૂલ રાખવાનૂ તે પ્રથ તથા નીર્વાંણુ જાંણવા આદરફરોગબગ ૪રૂખજાદનુ દીકરૂ પોતિ સતકાર્યાય ॥

૪. બલિ કરી ઐહ બંધ દીનિ અર્થે કીધુ ઊપર સાચા સર્યાનિ પાસિ પ્રથમ તેનિ પાસિ છિ તે પીસવૂ જે ઉત્તમ દીન માજદઈઅશની ॥ ૫. હુઈ છિ સાચી સરજતનિ પાસા મધ્યે છિ તેમાંહિ માણસનિ સરીરિ જાં લગિ બીજ તેહનુ દેખવૂં તથા લાગવૂ ડાપણ...॥ ૬. ઊપર તે મધ્યે ઉપમાન સીમની તે નશ્ચલ છિ ॥ ૭. મધ્યે તેનિ મનુષ તેમધ્યે જિવ હુઈછિ ॥ ૮. જેવૂં છિ સંપૂર્ણુ જોવૂ તે મધ્યે સર્વ સીમાસુ ॥

૯. સર્વ જિમ ભૂડ઼ ગ્નાન તથા રૂડં ગ્નાન ॥ ૧૦. સંવાદી છિ રૂડી શીલપણુ ॥ ૧૧. જૂઠ઼ તથા સાચું ॥ ૧૨. જે બીજા દોખા તથા ગુણ રૂડિ ગ્નાનિ રૂડી સીખપણિ સાચુ બીજ

પ્રગટ થાઇછિ ॥ ૧૩. આતમા પાપી થાઇ છિ તે ઇણિ હેતિ ॥ ૧૪. બીજૂ ઐ જે સરીર મધ્યે પરચરી છિ વ્યાધ્ય તે અંગ મધ્યે તંનનિ રૂડા વસ્ત્ર પ્રગટતા ના વીનાસ હેતવ ॥

૧૫. બીજૂ ઐ જે માતા મધ્યે સીતલ તથા ઊનૂ લુખુ તથા ચોપડ઼ બીજાં વીનાશ કરણિ હૂઆં કાંમ તે પ્રગટ છિ ॥ ૧૬. જે જુગ મધ્યે અંધારૂ તથા ઊજવાલુ ભૂડી ગંધ તથા રૂડી સોરમ તથા ભુડ઼ રૂપ તથા સારૂ રૂપ ભૂડ઼ સવાદ તથા રૂડ઼ સવાદ વીખ તથા અમરતંચ ખરફ્સ્તર તથા ભૂડાં ગૂરગ ઉત્તમ દીધાં ગાઇ ઓકડાં ભૂડા પૂરૂશ ઉત્તમ નર તે સરવ પ્રગટ છિ ॥ ૧૭. ઊપર જુગે ભૂડા ગ્રહા જે વહિચનારા તેનાં કાંમ પ્રગટ છિ ॥

૧૮. ઊપર છિ સર્વ ઐહનિ......॥

૧૯.—॥ ૨૦.—॥ ૨૧.—॥ ૨૨.—॥ ૨૩.—॥ ૨૪.—॥ ૨૫.—॥ ૨૬.—॥ ૨૭—॥ ૨૮.—॥ ૨૯.—॥ ૩૦.—॥......૩૫.—॥ ૩૬.—॥......૩૯.—॥

૪૦.—૪૧.—......॥૪૨. સંઘલાં હથીઆર પૃથ્વીનાં દીઠાં છિ જે સમારિઆં છિ પ્રતિપક્ષ્યભિમુખં યુધ્યતે રૂપાસ્વનતયા ॥ ૪૩. કાંમ જે પૃથ્વીનાં રૂપ તે સરીયાં ઘણાં ॥ ૪૪. તેહેનિ જોવાનિ કટક જે રચીઊ તે પ્રત્યભિમુખં વાદ કરનાર તે વિરી થઈ......॥ ૪૫. તેણિ કારજ રૂપીઊ કાંમ જે સર્વ છિ દૂખ તથા અખડાવૂ થાઇછિ ॥

[૧૦]

૧. જે પીઆરૂ દ્વાર ઊપર રૂડી દ્રષ્ટી ઐક દ્રષ્ટિ રૂડીઇ જેહનિ રૂડી રચના બિ તેહેનિ પરગટ છિ ॥ ૨. ઐ જાંણવૂ જે સ્વામીનાં કાંમનુ ઉદમ કરિઉ લખિઉ હોસિ જે દોહેલ તે પોતાનુ જીવ દેવુ ॥ ૩. કાંમ જીણ઼ કરી ચીતવિ ॥ ૪. પ્રથમ સરીર તથા આતમા પોતાનુ જોવુ દેખવુ ॥ ૫. જે કિમ કોએકનિ કારજ દીઇ ॥ ૬. તેહેનિ પ્રતીવાદ પ્રતીશ્વાત ॥ ૭.—॥ ૮. તે પાપ કર્વાં નહી વાંછિ ॥ ૯. કોએક રતંન઼ ॥ ૧૦. શુધ કિમ થઈ સકિ ॥

૧૧. વીપ્રીત નહી સમર્થ દાદાર સાચુ બોલવૂ તે પ્રથમ જાંણવૂં તે અપોપાનિ સરીરિ પાંમવૂ॥ ૧૨. જે તે સ્વામીનુ નાંમસમાં કીર્ત્ત તે એહવાં ત્રન ૩ નાંમસમાં ઐહવાં જે કીરત થાઇ ॥ ૧૩. દેવૂ દીનનિ કીધિ આતમાનિ કીધિ ॥ ૧૪. જે દાદાર નાંમ તે દાંન દેવૂ છિ ઐ પ્રગટ છિ ॥ ૧૫. ઐ જે દાદારની અષ્ટ સાચૂ કાંમ દીધૂ ॥ ૧૬.— ॥ ૧૭. સાચૂ કાંમ પૃથ્વીનાં કાંમ દાદારના જાંણીનિ કરવાં ॥ ૧૮. જે ભૂડાં કાંમ તે તજવૂ અપોપૂ રાખવૂ ॥ ૧૯. જે કાંમ દાદારનાં શંઘલાં તે કરવાં અને ભૂડાં કાંમથી પ્રેજ રાખવૂ તથા આતમા પોતાનુ પવિત્ર રાખવુ ॥ ૨૦. કાંમ દાદારનૂ તે દીન દીધી છિ તે જાંણવૂ॥ ૨૧. દીન દાદારની છિ વિનરમિતે એ વાતિ સંદેહ નહી ॥

૨૨. ઇમ જે દેઈ સકીઇ તે જાંણવૂં જે સ્વામી નિર્મતનુ કર્નાર દીન ઊપર જાંણિઊ તે ઐ કાંમ ॥ ૨૩. તથા ઊપર જાંણવૂં જે ઐ કામથી આતમા શુધ થાઇ પ્રગટ છિ જે દઆલુ તથા પાલનાર તે ઈઅજદ ॥ ૨૪. તથા ઐ શુધ્ય છિ દીન આતમાનિ પ્રગટ છિ તે મોટી તથા અમૂલક તે દીન ॥ ૨૫. જે સોધવૂ કર્વૂ ત્રણ્ણા અતમાનિ પ્રગટ છિ જે વિરીભાવ મોહનુ કરનાર આતમાનિ ॥ ૨૬. ઐ વિરીભાવ મોહનો કરનાર આતમાનિ પ્રગટ છિ તે વિરીભાવ મોહનુ કરનાર તે મન વચન અનિ કરંમ સુનખનિ ૨૭. તે સર્વ પ્રગટ છિ જે ભાજનાર અત્તમાનુ ॥

૨૮. અહ્માવી કરોધ સોધિછિ તે જાંણવૂ સર્વ પ્રકારિ આતમાનિ ભાજનાર કોએક રતંન઼નિ ॥ ૨૯. જે કેહેવાર એક રતંન઼નુ દાંન લેવૂ બલિ કરી ઐજદ બોલિ છિ જે કિમ ઈઅજદ દીન શુધ આતમાનિ વિનર્મિતવાન઼ ॥ ૩૦. તે માંટિ નહી જોવૂં જાં વેરી ભાગ વમોહ આતમા પોતાનિ

ડાપણુનિ કાંમિ કરી સરજેઆ ॥ ૩૧. જુ તે પોતિ છિ દાતા પોતિ છિ વિરીભાગ તથા ભાજનાર
આતમાનાં જૂજૂઇ તે કાંમ એ કિમહે નહી હુઇ ॥ ૩૨. તેહનિ યદિપિ ઈઆજદ શુધ શંઘલી
પિરિ લખિઊ તથા રક્ષા કરિ ॥

૩૩. એ સર્વ પ્રકારિ હુસીઆરી કરવી માંણસનિ ઈદં એતાવત સઘલી પિરિ જોવૂ સર્વ
જાંણવૂ ॥ ૩૪.—॥ ૩૫. અહ્મનિ રાખવાનાં આસ ધરીઇ છિ ૩૬. ઇપાઇ એ કાંમનુ પછિ કોએ નથી વરાયાં
સ્વાંમી સાચા બોલવાથી જાંણવૂ ॥ ૩૭. જિમ કિમ ઊપર મિ લખિઊ છિ જે ન કેવલં સાચુ પરિ
જાંણવૂ કિમ જિમ છિ તે કાંમ જોઈ કરી દીઠ છિ ॥ ૩૮. વલી મિ એ જોઇઊં જે પૃથ્વી મધ્યે
સંઘલાં દરશંન ધરિ છિ તેહનાં દરસનનાં જાંણનાર તેનાં મૂલ બિ છિ ॥ ૩૯. એક ઇમ
બોલિછિ જે સંઘલુ રૂડ તથા અન્યા પૃથ્વી મધ્યે એજદ થકી ॥ ૪૦. એક ઇમ કિછિ જે સઘલૂં
રૂડ પૃથ્વી મધ્યે તથા આસા આતમા પવીત્ર હુઇ તે ઈઆજદથી ॥ ૪૧. તથા સર્વ અન્યા તથા
સરીરનિ ભય આતમાનિ તે આહરમનથી ॥ ૪૨. સર્વ જે વિહિચણ તે બે મૂલથી જે કડકા કડકા
ભેદં ભેદં પરસરિઊ છિ ॥

૪૩. એહાં મિ સર્વ સ્થાંનક ઈજદ પર જાંણપણું જિમ ઊપર લખિઊ છિ ઊહનુ મન સંધેહ
તે એહ દીનના કાંમ પૂછનાર થઇ હૂં ॥ ૪૪—૮૦—॥......

[૧૧]

૧.......—૯૩—॥ ૯૪. તે આચારના ધણી કાંમ તેનાં મોટાં મારવાનાં હુઇ છિ ॥ ૯૫.
જે બોલિઉછિ જે એ પ્રતીમારવાનૂ મૂલ રૂડ ભલ સરજિઊ પછિ ભૂડી સરજત અમારગ કીધૂ જે
એવુ ॥ ૯૬. એ ઇમ બોલિઊછિ જે તે સર્વ વાતિ સક્ત કિમ તે કાંમ સંવાદનુ કરનાર અસંભાવ
તે પાડવી સરજતનિ અમારગ કરિ તે બલવંત પ્રધાનતર તે સ્વામી છિ ॥ ૯૭. એસિ કરૂ
પાડૂઆ મધે યુગે બલીષ્ટ ભારે રૂડૂ તમનિ ॥

૯૮. બીજૂ એ છિ જે પાપનાં કર્ણાર સંઘલિ કાંમીનસ્ય ॥ ૯૯. તેની મનસા પાપના
કરનાર પોતાનિ મુખ મૈથન ॥ ૧૦૦. તે બીજ પાપનુ પોતિ વાવિ છિ ॥ ૧૦૧. જે ઊચું
ચઢીઊ તે મૂલ દીધુ ॥ ૧૦૨. એક છિ તેહણિ એક છિ તે પ્રસાદ પૂરિછિ કોએનિ પ્રાંણે
કરી ન્યાવંત ॥

૧૦૩. બીજુ એ જે છિ દૂઊ અનિ હોસિ તે કારણિ હરખ પ્રકાર પોતાનાં સુખ તથા
રૂડ તે માંણસુનિ ચકર દીધૂ અથવા વીનાં કારણ વિરવાદાય તથા પોતાનિ ઇદવેગ અસુધ તથા
દૂખ મરવૂ તે માંણસુનિ ॥ ૧૦૪. કિમ જુ તેહો વીનાં કારણ ચક્ર ખોટૂ કાંમ ॥ ૧૦૫. વિનાં
કારણ થોડૂ જાંણવૂ તે નહી કબૂલ કરવૂ ॥ ૧૦૬. જો તે કારણ ચક્ર તે તથા વીનોદ તે
પોતાનિ ઇલખવૂ રૂડૂ સર્વ માંણસુનિ દીધૂ છિ ॥ ૧૦૭. તે એહનિ વસ્તી પુરૂ રૂડૂ તે કહીઇ નહી
કરિ ૧૦૮. જે એ સમારનાર માંણસનુ સરજનાર તેથી આનંદ તથા રૂડૂ તે એ તથા અપઘાત
વધવૂ તથા લાભ નહી પાંમીઇ ॥ ૧૦૯. જે તે પાપી મંન ન અપોપે માંણસનિ દીધૂં તે કોણ છે
તે કોઈ જાુંદુ તેનુ હુકમ તથા કાંમ તેનાં મનમાં પાપ દીઇ છિ ॥ ૧૧૦. જે તેણિ અપોપિ દીધુ
તેહનિ મોટુ દોખ દીધુ તે ઊપર ધરિઇ તે એ સાચુ વચમાંહિ તેસૂ ॥ ૧૧૧. જે કદાચ માંણસ
કોએક થોડિ જાંણપણે કોએક થોડી બુધિ તથાપિ વાઘ તથા વરૂ તથા બીજાં ખરવસ્તર કેતલાંએક
તેહનિ સકતાં તે સાંકડાં ગાઇનાં સ્છાંનકમાં અપોપિ નહી સંતાઇ ॥ ૧૧૨. તે જે એતલા વીનાશ
પામિ ॥ ૧૧૩. નીશચે સવાંમી પાલનાર આહારેમન તથા દેવ તે પોતાની સરજતનિ...॥
૧૧૪.—॥ ૧૧૫. જુ વમાંસણના કર્નાર કિમ તે કહિ છિ જે ભૂડી વમાંસણ કરિ તે પૃથ્વી

મધ્યે દીધા છિ ॥ ૧૧૬. તે આગલ ઇમ માંણુસડ પૃથ્વી ઐસિ કરૂ ન વિજ્ઞાતવાન ॥ ૧૧૭. કિમ આચારયો વિચારનુ કરનાર સર્વજ્ઞાની ન કારયં ॥

૧૧૮. થોડૂ ए जे एजदस्य જે કોए સમવાદી તથા પ્રતિઘાતનાં કરનાર હુઇ તે ए जे ઊચાટ હીન સઘલી શ્રૃષ્ટનિ દેવૂં તે દીધુ ए વાતિ સકત છિ કિમ તિ ન દીધુ છિ ॥ ૧૧૯. અથવા સમીહીતવાંન નહી સકત હુઇ ॥ ૧૨૦. જુ તે સમીહીતવાંન નહી સક્તવાન તુ તે નહી સંપૂરૂ થઈ સકિ ॥ ૧૨૧. જુ તે સક્તવાંન ન સમીહીતવાંન નહી પાલનાં કરનાર ॥ ૧૨૨. જુ તે જ્ઞાનવંત જે एની સરષ્ટ દીધી છિ તે મિ દીધી થોડી હોસિ તે મધ્યે નહી કાંમ મારૂ ॥ ૧૨૩.—૧૨૪.—॥

૧૨૫. બીજુ ऐ જે જુ સંઘલા પાપ મન થકી તથા પાપ કરવેથકી ગુનાહ જે માંણસ મને સાંભરે તથા બોલિ તથા કરિ ઇમ દૂખ તથા માંદ તથા અનાય તથા નીચહ તથા અનાય કરી નરકનાં કાંમ તથા ફ્રરમાઇઝ एजदનાં મધ્યે હોવૂ તે નહી સકિ ॥ ૧૨૬. સ્વામીનાં કાંમ તે સકત છિ સદાઇ ॥ ૧૨૭. કિમ તે પોતિ છિ સદાઇ ॥ ૧૨૮. ઇમ કોए સદાઇ અન્યા થકી નઘરૂ તેથી સુધ્ય થાઇ નરાસ તે નશ્ચલ સહી ॥ ૧૨૯. જે ઘણાં પ્રગટ જે કોए વદયાવંત પ્રવીણ નહી एતલા માટિ અન્યા તથા ભૂડા પાપી કાંમ વનાં બીજુ નહી કરિ કાંમ ॥ ૧૩૦. જુ પૂજવા સંઘલી પ્રકારિ તે કરિ જે આરાધવા જે આચારનાં ધણી પુરૂખ તે સીખ દીઇ જે પાપ તથા અપરાધ મુ કરૂ ॥ અન્યા કરતાનિ વારિ જે અન્યા મુ કરૂ ૧૩૧. જે કાંમ તથા ફ્રરમાઇઝ एजदનું વાંણીનું કાંમ કરવૂ ॥ ૧૩૨. ऐ જે ઇમછિ બે પ્રકારનાં કાંમ છિ સરવ પાપ તથાં સરવ પુન્ય નહી પ્રગટ જે પુન્ય પુન્યના કરનાર તે ઘણુ કરી કબુલ કરિ તથા પાપ પાપના કરનાર ઘણુ કરી પાપ કબુલ કરે ॥

૧૩૩. નશ્ચ તે વઈદની આસ કરિ તે આતમાનિ કીધિ દરદનુ અઊખધ કરિ ॥ ૧૩૪. તેહિનિ દૂખ તથા માંદ તથા આખડવૂ પરહિરિ ॥ ૧૩૫. જે તેહનિ...॥ ૧૩૬...... ૨૦૧......॥

IMPRESO EN CNEA - Junio de